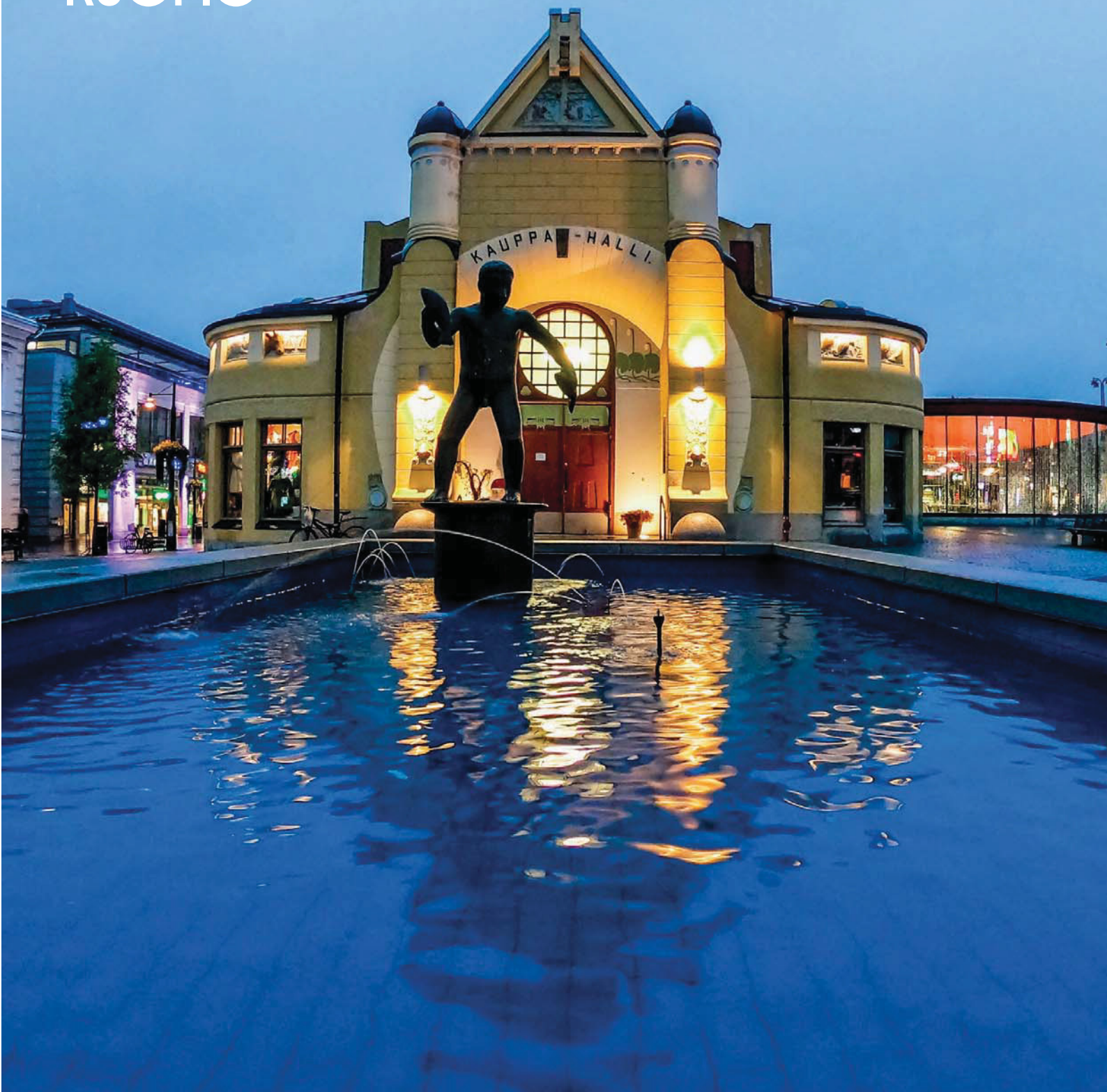

KUOPIO

KUOPION KAUPUNKI
Tilinpäätös 2019

Sisällysluettelo

1. Toimintakertomus	5
1.1 Olennaiset tapahtumat taloudessa ja toiminnassa	5
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus	5
1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	7
1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	11
1.1.4 Olennaiset muutokset Kuopion kaupungin toiminnassa ja taloudessa	15
1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	18
1.1.6 Henkilöstö	20
1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	23
1.1.8 Ympäristötekijät	25
1.1.9 Muut ei-taloudelliset asiat.....	26
1.2 Selontekosisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	27
1.3 Tilikauden tulokset muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	33
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	33
1.3.2 Toiminnan rahoitus	36
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	40
1.5 Kunnan kokonaistulot ja menot.....	44
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	46
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	46
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	46
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	46
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	47
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	47
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	48
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	55
1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely.....	55
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	55
2. Talousarvion toteutuminen	56
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	57
2.1.1 Strategisten tavoitteiden seuranta.....	58
2.1.2 Liikelaitoksille asetetut sitovat tavoitteet.....	74
2.1.3 Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja yhteisöt	75
2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	83
2.2.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	84

2.3 Talousarvion toteutumisvertailu	192
2.3.1 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	193
2.3.2 Investointien toteutuminen.....	200
2.3.3 Investointien seurantatekstit	203
2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	208
2.3.5 Valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	213
3. Tilinpäätöslaskelmat	216
3.1 Tuloslaskelma	217
3.2 Rahoituslaskelma	219
3.3 Tase	221
3.4 Konsernilaskelmat	223
4. Liitetiedot	227
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	228
4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	228
4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	230
4.1.3 Tuloslaskelman liitetiedot	232
4.1.4 Taseen liitetiedot, vastaavaa	235
4.1.5 Taseen liitetiedot, vastattavaa	241
4.1.6 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	243
4.1.7 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot ...	251
5. Eriytetyt tilinpäätökset.....	253
5.1 Liikelaitosten tilinpäätökset.....	254
5.1.1 Kuopion Vesi Liikelaitos.....	256
5.1.2 Kuopion kuntatekniikkaliikelaitos (Mestar)	262
5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätökset.....	267
5.2.1 Pohjois-Savon pelastuslaitos	267
5.2.2 Tilakeskus.....	270
5.3 Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen	273
6. Allekirjoitukset ja merkinnät	275
6.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus	276
7. Luettelot ja selvitykset.....	277
7.1 Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja niiden säilytyksestä	278
7.2 Tositelajit.....	279

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Tätä katsausta kirjoittaessa Suomi on koronavirusepidemian vuoksi poikkeustilassa. Kuopion kaupungin voimavarat on suunnattu akuutin kriisin vaatimiin palveluihin ja toimenpiteisiin. Toimintakertomuksen tekstit on koottu ennen tietoa koronaviruksen laajuudesta ja vaikutuksista. Kertomus antaa kuitenkin hyvän kuvan vuoden 2019 toiminnasta ja tuloksista.

Vuoden 2019 talousarviota valmisteltiin myönteisissä merkeissä: työttömyys oli alhaisimmalla tasolla kymmeneen vuoteen, pitkäaikaistyöttömyys selvässä laskussa, kuopiolaisten palkansaajien palkkasumma maan keskiarvoa paremmassa kasvussa. Asuntotuotannossa edettiin ennätystahtia ja yritysten odotukset olivat positiiviset.

Monilta osin odotukset myös täyttyivät. Työllisyyskehitys Kuopiossa jatkui hyvänä. Työttömyysaste lähti aivan loppuvuodesta nousuun ja oli joulukuussa 10,9 %. Tilanne on edelleen parempi kuin monilla suurilla kaupungeilla. Työpaikkoja syntyi noin 300 lisää edellisvuoteen verrattuna. Pitkäaikaistyöttömyyden kuntaosuus laski 0,5 miljoonaa euroa.

Kaupungin väestönkasvu palasi lähes tavoitellulle kasvu-uralle. Vuoden lopussa asukasluku oli 119 282 henkilöä, missä kasvua oli 618. Uusia asuntoja valmistui 950 kappaletta. Rakennuslupia myönnettiin enemmän kuin vuonna 2018. Merkittävä rakenteilla oleva kohde on Kuopion Portti, jonka noin 50.000 kerrosneliömetrin hankkeet jatkuvat aina vuoteen 2023. KPY Novapoliksella on sekä Mikrokadulla että Viestikadulla käynnissä laajat rakennushankkeet. Uimahallin ja museo-kirjasto –kokonaisuuden sekä matkustajasataman hankkeet etenevät.

Kuntataloudessa koettiin pettymys. Erityisesti suuret kaupungit ovat negatiivisten tulosten kärjessä. Siinä joukossa on tosiasiallisesti myös Kuopio. Kuopio päätyi kuitenkin ylijäämäisten kuntien joukkoon Kuopion Vesi liikelaitoksen yhtiöittämisen seurauksena. Jos tarkastellaan pelkästään nk. normaalia toimintaa, oli Kuopion viime vuoden tulos 38,0 miljoonaa euroa negatiivinen. Kuntataloutta kokonaisuutena koettelivat verontilitysjärjestelmän häiriöt ja Kuopion taloutta raskitti lisäksi sairaanhoitopiirin alijäämän kattaminen. Kunnallisveroja jäi tilittymättä arviolta 7 miljoonaa euroa. Tästä huolimatta Kuopion kunnallisverotulot kasvoivat kokonaisuudessaan 5,7 % ja kaikki verotulot 5,2 %. Tilinpäätöksen lopputulema osoittaa, että verotulojen kasvu ei tällä hetkellä riitä kaupungin palvelujen rahoittamiseen. Kaupungin vuosikate oli 16,5 miljoonaa euroa ja se jäi 138 euroon/asukas. Vuosikate kattaa vain 30 % poistoista.

Kaupungin talouden rakenteellisen alijäämäisyyden vuoksi kaupunginhallitus käynnisti syksyllä yhteistoimintaneuvottelut. Tavoitteena on saavuttaa 8,8 miljoonan euron henkilöstömenosäästöt vuosina 2020 ja 2021. Vuoden 2020 talousarvioon on sisällytetty tästä 6 miljoonan euron sekä pysyvät että kertaluonteiset toimenpiteet. Valitettavasti irtisanomisilta ei välttytty.

Kuopion kaupungin, mukaan lukien liikelaitokset ja taseyksiköt, vuoden 2019 talousarvio laadittiin alun perin 13,7 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tilinpäätöksessä ylijäämää syntyi 54,9 miljoonaa euroa. Koko kaupungin toimintakate oli vuonna 2019 yhteensä -660,0 miljoonaa euroa, kasvua edellisvuoteen 6,4 %. Tilinpäätösarvioiden mukaan yli 100.000 asukkaan kaupungeissa kasvu oli 5,3 %. Bruttoinvestoinnit olivat 89,7 miljoonaa euroa, kun ei oteta huomioon vesiliikelaitoksen omistusjärjestelyjä. Suurimmat investointikohteet olivat Lippumäen ylipainehalli, mu-

seon peruskorjaus ja Kuikkalammen päiväkot. Riittämätön tulorahoitus heijastuu velkaantumiseen. Lainamäärä oli vuoden 2019 lopussa 396,3 miljoonaa euroa, 3322 euroa/asukas. Kuopion omistamat tytäryhtiöt ja muut konserniyhteisöt sisältävän kaupunkikonsernin tilinpäätös vuodelta 2019 oli 1,6 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Akuutista globaalista poikkeustilasta huolimatta Kuopion kaupungin kasvu jatkuu. Joudumme kuitenkin lähivuosina varautumaan talouden vaurioiden vaatimiin ylimääräisiin kustannuksiin.

Luotan siihen, että yhdessä löydämme ratkaisut, joilla toimintakyky yhteiskunnassa säilyy. Kiitän henkilöstöä osaavasta ja sitoutuneesta työstä myös poikkeuksellisissa oloissa. Päätöksentekijöitä kiitän pitkäjänteisyydestä, mutta myös ripeistä toimenpiteistä, joita olemme viime viikkojen aikana tehneet.

Jarmo Pirhonen
Kaupunginjohtaja

1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimi Sari Raassina (kok.) ja valtuuston I varapuheenjohtajana Markku Rossi (kesk.) ja II varapuheenjohtajana Tuula Väättäinen (sd.). Kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimi Antti Kivelä (kesk.) ja hallituksen I varapuheenjohtajana Pekka Kantanen (kok.) 10.6.2019 saakka ja tämän jälkeen hallituksen I varapuheenjohtajana toimi Ari (Allu) Koskinen (kok.). Kaupunginhallituksen II varapuheenjohtajana toimi Jaakko Kosunen (sd.).

Kuopion kaupunginvaltuuston ja – hallituksen poliittiset voimasuhteet olivat vuoden 2019 lopulla seuraavat:

	Valtuusto	Hallitus
Suomen Keskusta	14	3
Kansallinen Kokoomus	12	3
Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue	11	2
Vihreä liitto	8	1
Vasemmistoliitto	6	1
Perussuomalaiset	3	1
Suomen Kristillisdemokraatit	3	-
Sininen tulevaisuus	2	
	59	11

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 10.6.2019 kaupunginhallituksen jäsenet uudelle 2-vuotiskaudelle kesäkuuhun 2021 saakka. Samassa yhteydessä kaupunginhallituksen poliittisiin voimasuhteisiin tuli muutos, kun kokoomuksen jäsenmäärä hallituksessa lisääntyi yhdellä ja vihreiltä väheni vastaavasti yksi jäsenpaikka. Samalla myös kokoomuksen jäsenistössä tuli vaihdoksia ja kaupunginhallituksen uusiksi jäseniksi valittiin Miia Eskelinen-Fingerroos, Eija Vähälä ja Ari (Allu) Koskinen. Vihreiden osalta Harri Auvinen jatkaa kaupunginhallituksen jäsenenä. Muilta osin kaupunginhallituksen aiempaan kokoonpanoon ei tullut muutoksia.

Kaupunginjohtajana ja kaupunginhallituksen esittelijänä toimi kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen. Kaupunkiympäristöstä vastaavana apulaiskaupunginjohtajana toimi Jari Kyllönen. Jari Saarinen toimi perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueesta vastaavana apulaiskaupunginjohtajana viransijaisena ja avoimen viran hoitajana apulaiskaupunginjohtaja Markku Tervahaudan ollessa virkavapaalla. Kasvun ja oppimisen palvelualueen sekä hyvinvoinnin edistämisen palvelualueiden apulaiskaupunginjohtajana toimi Pekka Vähäkangas.

Kaupungin hallintoa, toimintaa, taloutta ja palveluja koskevia keskeisiä päätöksiä

Kaupunginhallitus asetti elokuussa kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamista valmistelevan työryhmän. Työryhmän tehtävänä on tarkastella mm. kaupungin johtamisjärjestelmän erilaisia vaihtoehtoja ja niiden toimivuutta Kuopiossa, luottamushenkilöorganisaation muutostarpeita sekä toimielinten välisiä toimivaltasuhteita ja niiden mahdollisia muutostarpeita. Työryhmä tekee johtamisjärjestelmän uudistamisesta myöhemmin esityksen kaupunginvaltuustolle.

Kaupungin haasteellisen taloustilanteen johdosta kaupunginhallitus päätti syyskuussa käynnistää tuotannollisin ja taloudellisin perustein työnantajan ja henkilöstön väliset yhteistoimintaneuvottelut talouden tasapainottamiseen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi vuosina 2020 ja 2021 Kuopion kaupungissa, taseyksiköissä ja liikelaitoksissa. Neuvotteluissa tavoiteltiin toimintakuluissa pysyvien säästöjen lisäksi myös kertaluonteisia säästöjä esimerkiksi lomarahojen vapaaksi vaihtamisella ja vapaaehtoisilla palkattomilla vapailla. Pysyvien säästöjen osalta tavoiteltiin kokonaisuudessaan vuosien 2020 ja 2021 aikana yhteensä 10 milj. euron säästöjä, joista 4 milj. euroa kohdistuisi vuodelle 2020 ja 6 milj. euroa vuodelle 2021. Henkilöstömenojen osuus säästötavoitteesta on arviolta n. 8,8 milj. euroa vuosien 2020-2021 aikana. Kaupunginhallitus merkitsi kokouksessaan marraskuussa tiedoksi 8.11.2019 päättyneiden kunnallisen yhteistoimintalain mukaisten neuvottelujen tuloksen, minkä mukaan asetetut tavoitteet saavutetaan. Lisäksi kaupunginhallitus hyväksyi työnantajan neuvotteluissa esittämät linjaukset sekä hyväksyi työllistymistä edistävän toimintasuunnitelman.

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 18.11.2019 va. apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarisen perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueesta vastaavan apulaiskaupunginjohtajan toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen.

Kaupungin talouteen liittyvänä merkittävänä päätöksenä kaupunginvaltuusto päätti marraskuussa vuoden 2020 veroprojekteista, missä yhteydessä valtuusto päätti korottaa Kuopion kaupungin tuloveroprosentin 20,75 %:iin (aiemmin 20,50 %) ja muun kuin vakituisen asuinrakennuksen veroprosenttia 1,35 %:iin (aiemmin 1,10 %). Muilta osin kaupungin veroprosentit säilyivät ennallaan. Kunnallisveron 0,25 %-yksikön korotuksen vaikutus kaupungin talouteen on noin 4,7 milj. euroa ja muiden kuin vakituisen asuinrakennuksen 0,25 %-yksikön korotuksen vaikutus kaupungin talouteen on noin 0,5 milj. euroa.

Kuopion kaupunginhallitus päätti vuonna 2018, että Kuopion kaupunki sitoutuu osallistumaan Pohjois-Savon pääomasijoitusrahaston toimintaan enintään 1,2 milj. euron osuudella 10 milj. euron rahastosta ja enintään 12 prosenttia perustettavan rahaston koosta. Perustettavan pääomasijoitusrahaston tavoitteita ovat kohdeyhtiön arvonnousun kautta tapahtuva tuoton saaminen, talousalueen elinvoimaisuuden kasvattaminen, uusien yritysten syntyminen sekä yritysten kasvun tukeminen ja myönteinen työpaikkakehitys Itä-Suomessa. Kuopion kaupungin yrityspalvelu kilpailutti pääomasijoitusrahaston hallinnointiyhtiön hankinnan. Pääomasijoitusrahaston hallinnointiyhtiöksi valittiin vertailussa eniten pisteitä saanut HeLeMi VC Oy.

Merkittävinä toimintaohjelmina ja suunnitelmina kaupunginvaltuusto hyväksyi mm. KOTI KAIKILLA 2030-asunnottomuuden ehkäisyohjelman. KOTI KAIKILLA 2030 -ohjelma laadittiin laaja-alaisena paikallisena ja valtakunnallisena verkostoyhteistyönä. Ohjelman tavoitteena on siirtää asunnottomuustyön painopistettä korjaavasta työstä asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn ja asunnottomuuden vähentämiseen. Ohjelman myötä otetaan käyttöön uusi toimintamalli verkostotyöskentelyyn. KOTI KAIKILLA 2030 -ohjelma tarjoaa välineitä asunnottomuustyön näkyväksi tekemiseen ja vahvistamiseen. Ohjelmatyötä tehneet yhteistyökumppanit ovat sitoutuneet toimimaan ohjelman mukaisesti yhdessä Kuopion kaupungin kanssa.

Kaupunginhallitus hyväksyi vuoden aikana pyöräilyn edistämishjelman. Työn lähtökohtina ovat olleet Kuopion kaupungin strategia 2030, resurssiviisausohjelma ja vahva tahtotila, jotka edistävät viisasta liikkumista ja pyöräilyä. Pyöräilyn edistämishjelmalla tuetaan myös Kuopion asettamaa tavoitettaan olla hiilineutraali ja jätteenoton kaupunki viimeistään vuonna 2050. Pyöräilyn edistämishjelmassa määriteltiin Kuopion pyöräilylle visio: Kuopiossa pyöräily on luonnollinen arjen valinta, luonnonvoima, joka näkyy ja kuuluu kaikille. Pyöräilyn edistämishjelman tavoitteet jaettiin infrastruktuuriin, resurssien, viestinnän ja yhteistyön sekä palvelujen osa-alueisiin. Pyöräilyn edistämishjelman vaikutuksia seurataan toimenpiteiden toteutumisella ja edistämishjelmaan määritetyillä mittareilla.

Lisäksi päätettiin käynnistää vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitystyö vuoteen 2030.

Kuopion kaupunki käynnisti tammikuun alussa yrittäjähaun Puijon lakialueelle, sillä torni ja maja ympäristöineen vapautuivat aiemman vuokrasopimuksen päätyttyä vuodenvaihteessa. Yrityshaun tueksi avattiin kuntalaisille verkkokysely, jossa pyydettiin kommentteja ja ideoita siitä millaisena kuopiolaiset kokevat Puijon ja miten Puijo saataisiin takaisin Suomen huipulle ja kaikkien kuopiolaisten sydämiin. Verkkokyselyn lisäksi pidettiin kaksi avointa keskustelutilaisuutta, joissa kuntalaisilla oli mahdollisuus tuoda esille omia ehdotuksiaan Puijon kehittämiseksi. Myös Puijoa ympäröivät asukasryhdytykset toivat kaupungille oman esityksensä Puijon kehittämiseksi. Kaupunginhallitus valitsi maaliskuussa Puijo Nature Activity Parkin Puijon lakialueen jatkokehittämisen yhteistyökumppaniksi. Päätöksen mukaisesti tarkentava suunnitelma tuotiin kaupunginhallituksen päätettäväksi vuoden 2019 loppuun mennessä.

Kaupunkikonsernia ja siihen liittyviä päätöksiä tehtiin vuoden aikana mm. hyväksymällä syyskuussa kaupunginvaltuustossa Kuopion kaupungin päivitetty konserniohje sekä omistajapoliittiset linjaukset.

Omistajapoliittisena päätöksenä kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan marraskuussa, että Kuopion kaupunki yhtiöittää liikelaitos Mestarin liiketoiminnan siten, että yhtiön perustamispäätös tehdään keväällä 2020 vuoden 2019 tilinpäätöslukujen valmistuttua ja uusi yhtiö aloittaa toimintansa 1.1.2021.

Isona päätöksenä kaupunginvaltuusto päätti vuoden aikana, että Kuopion kaupunki yhdessä Siilinjärven kunnan kanssa perustaa Kuopion Vesi Oy:n. Kuopion Vesi liikelaitoksen liiketoimintakauppa Kuopion Vesi Oy:lle päätettiin toteuttaa 31.12.2019 siten, että Kuopion Vesi Oy:n liiketoiminta alkaa 1.1.2020. Kaupunki hyväksyi osaltaan uuden yhtiön perustamissopimuksen, osakassopimuksen, yhtiöjärjestyksen, liiketoiminnan kauppakirjan ja apportiomaisuuden luovutuskirjan. Päätöksentekohetken kauppahinta-arvio oli 172,2 milj. euroa, josta 33,6 milj. euroa maksetaan Vesi Oy:n liikkeelle laskemilla uusilla osakkeilla, arviolta 17,5 milj. euroa Vesi Oy:lle siirrettävällä liittymismaksuvelalla ja noin 42 milj. euroa konvertoidaan pääomalainaksi ja noin 84,8 milj. euroa perustamislainaksi.

Kaupungin tulevaan palvelurakenteeseen liittyen kaupunginhallitus hyväksyi mm. varhaiskasvatuksen hankesuunnitelmat koskien koillista kaupunkialuetta ja keskustaa. Hankesuunnittelun tavoitteena oli vastata Kuopion koillisen keskusta-alueen päivähoitotarpeeseen ja löytää kustannustehokkaat ja kestävät tilaratkaisut. Hankesuunnittelussa tutkittiin mahdolliset uudisrakentamis-, kiinteistökehitys-, ja olevien yksiköitten laajennusvaihtoehdot. Hankesuunnitelmassa esitettiin, että Jönköpingin ja Männistön päiväkotien sekä Pikku-Linnan väliaikaisen päiväkodin korvaava 8-ryhmäinen (156 lasta) uudisrakennus toteutetaan ulkopuolisen investorin toteuttamana uudisrakennuksena, jonka Tilakeskus vuokraa pitkällä vuokrasopimuksella. Hankesuunnitelman mukaisessa laajuudessa toteutettavan päiväkodin investointikustannuksista on laadittu tavoitehinta-arvio, jonka mukainen kokonaiskustannus esitetyle ratkaisulle on 6,6 milj. euroa (alv. 0%).

Kaupungin keskusta-alueen osalta hankesuunnitelman tavoitteena oli järjestää korvaavat tilat verkostosta poistuville päiväkodeille sekä järjestää lisätilat lapsimäärän kasvusta johtuvalle tarpeelle. Hankesuunnittelussa tutkittiin mahdolliset uudisrakentamis-, kiinteistökehitys-, ja olevien yksiköitten laajennusvaihtoehdot. Hankesuunnitelmassa päädyttiin esittämään nykyisen huonokuntoisen kiinteistön purkamista osoitteessa Lastentie 5, ja uudisrakennuksen toteutusta kyseiselle tontille. Uusi keskustan päiväkotito toteutetaan kaupungin omana investointina 6:lle lapsiryhmälle (120 lasta). Erillisenä jatkohankkeena selvitetään Health Cityn alueen päiväkodin hankinta vuokratiloina. Hankesuunnitelman mukaisessa laajuudessa toteutettavan päiväkodin investointikustannuksista on laadittu tavoitehinta-arvio, jonka mukainen kokonaiskustannus esitetyle ratkaisulle on 5,8 milj. euroa (alv. 0%).

Varhaiskasvatuksen osalta vuoden aikana hyväksyttiin myös Vehmersalmen päiväkodin hankesuunnitelma. Vehmersalmen päiväkotito Poiju on tulossa rakennus- ja taloteknisesti elinkaarensa loppuun. Hankesuunnitelmassa selvitettiin Vehmersalmen alueella olevien kaupungin kiinteistöjen soveltuvuus varhaiskasvatuksen käyttöön sekä tonttitilannetta. Nykyisen kiinteistökannan hyödyntämisen kannalta soveltuvimmaksi todettiin koulukeskuksen rakennuksista vanha alakoulu. Hyväksytyn hankesuunnitelman mukaan rakennus muutetaan varhaiskasvatuksen käyttöön. Varhaiskasvatus voi hyödyntää myös samassa pihapiirissä olevaa kirjastoa, ruokasalia sekä liikuntatiloja. Perusopetus siirtyy rakennuksiin A-C ja tiloihin tehdään tarvittavat toiminnalliset muutokset. Muutokset tukevat myös uuden opetussuunnitelman käyttöönottoa. Muutosten arvioidaan toteutuvan vuoden 2020 loppuun mennessä.

Läntisen maaseutualueen uuden koulun ja päiväkodin tarveselvitys valmistui vuoden 2016 lopussa ja hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa vuonna 2018. Hankesuunnitelman mukaisesti Hirvilahden, Kaislastenlahden ja Rytkyn koulut muodostavat tulevaisuudessa yhden koulun ja päiväkodin lähipalvelukeskuksen. Uusi lähipalvelukeskus mitoitetaan 160 oppilaalle (lk 0-6) ja 2-3 päiväkotiryhmälle. Uudisrakennuksena toteuttava lähipalvelukeskus sijaitsee nykyisen Kaislastenlahden koulun tontilla. Entiset Kaislastenlahden koulun rakennukset puretaan ja Hirvilahden sekä Rytkyn koulut siirtyvät kiinteistökehityskohteiksi. Tavoitehinta-arvion mukainen kokonaiskustannus hankesuunnitelman mukaiselle ratkaisulle on 9 milj. euroa (alv 0%). Hankkeen valmistumisajankohta urakkaohjelman mukaan on 6/2021. Urakoitsijan kanssa neuvotellaan kohteen valmistumisesta jo 12/2020. Kaupunginhallitus valitsi Läntisen maaseutualueen koulun ja päiväkodin KVR-urakoitsijaksi toukokuussa Rakennustyö Salminen Oy:n.

Kaupunginhallitus hyväksyi Nilsin pelastusaseman hankesuunnitelman, minkä mukaan Nilsinään rakennetaan uusi pelastusasema. Päivitettyssä hankesuunnittelussa päädyttiin uuden pelastusaseman rakentamiseen nykyisen paloaseman viereiselle tontille. Hanke toteutetaan Kuopion kaupungin omana investointihankkeena. Tavoitehinta-arvion mukainen kokonaiskustannus esitetyle uudisrakennusratkaisulle on nyt 3,5 milj. euroa (alv 0).

Lisäksi hyväksyttiin Kuopion kantakaupungin pelastusasemahankesuunnitelma koskien Petosta ja keskustaa. Hankesuunnitteluvaiheessa tutkittiin uudisrakennuksen toteuttamis- ja vaiheistus-vaihtoehdot sekä toiminnan edellyttämä kokonaislaajuus tarkan tilaohjelman ja kustannusarvion tekemiseksi. Suunnitelmassa esitettiin, että pelastusasemat toteutettaisiin vuokramallina. Koska Kuopion kaupungilla ei ole omassa kiinteistösalkussaan pelastusasemaksi soveltuvia tiloja tai tontteja, esitettiin, että asemat toteutettaisiin vuokratilamallilla, jossa vuokranantaja vastaa myös tontin hankinnasta. Kaupunginhallitus hyväksyi hankkeiden suunnittelun jatkamisen.

Kaupunginhallitus hyväksyi tammikuussa Keskuskentän stadionin hankesuunnitelman UEFA:n kategorian 4 mukaisena 8000 katsomopaikan areenana, mahdollistaen 20000 henkilön yleisötaphtumien järjestämisen. Kategorian 4 mukaisen 8000 katsojan stadionille laskettu kustannusarvio oli 17,2 milj. euroa.

Lisäksi hyväksyttiin Lippumäen kalliosuojan muutos- ja korjaustöiden hankesuunnitelma. Lippumäen jääradan muutos sisäliikuntatilaksi mahdollistaa toisen täysimittaisen salibandykentän toteuttamisen lajin harrastus- ja kilpailukäyttöön. Muutos palvelee erityisesti eteläisen Kuopion harrastajien tarpeita. Jäähallin muutos sisäliikuntatilaksi mahdollistaa lisäksi Kuopio-hallin talviharjoitteluhuoneiden osittaisen uudelleentarkastelun mm. jalkapallon ja pesäpallon osalta. Muutos parantaa myös Lippumäen väestönsuojan läheisyydessä sijaitsevien koulujen liikuntamahdollisuuksia. Hankesuunnitelman mukaisessa laajuudessa tehtävän jäähallin muutostöiden investointikustannukset ovat tavoitehinta-arvion mukaan 1,6 milj. euroa (alv 0%). Hankesuunnitelman mukaisessa laajuudessa tehtävän uimahallin korjaus- ja muutostöiden investointikustannukset ovat tavoitehinta-arvion mukaan 4,5 milj. euroa (alv 0%). Jäähallin muutosta sisäliikuntatilaksi koskevat valmistelevat rakennustyöt käynnistyivät vuoden 2019 loppupuolella. Jäähallin muutustyöt käynnistyvät keväällä 2020 ja uimahallin korjaus syksyllä 2020, kun keskustan uusi uimahalli otetaan käyttöön.

Kaupunginhallitus hyväksyi vuonna 2017 Savilahden kalliotilojen Liikunta- ja tapahtumakeskuksen hankesuunnitelman. Kaupunginhallitus hyväksyi toukokuussa Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen sekä alueellisen väestönsuojan laajuuden ja hankemallin enintään 2500 henkilön liikuntakäytön, 4000 henkilön tapahtumakäytön, väestönsuojan 7500 suojapaikan ja tilavarauksen mukaisena. Investointimääräraha hankkeelle on 35,5 miljoonaa euroa suunnitelmien mukaisella hankelaajuudella tilavarauksineen.

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta hyväksyi kokouksessaan maaliskuussa osaltaan linja-autotaseman matkustajien odotustilan siirron Kiinteistö Oy Kuopin Linjurista uuteen, keväällä 2021 avautuvaan matkakeskukseen Kuopion Porttiin. Kaupunginhallitus valtuutti päätöksellään tilakeskuksen vuokraamaan Lapti Oy:ltä Kuopion Portissa sijaitsevasta rakenteilla olevasta matkakeskuksesta matkustajien odotustilaksi 146 m². Sopimus on 10-v määräaikainen ja määräaikaisuuden jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassa-olevana 12 kk irtisanomisajalla.

Kaavoitusta koskevia päätöksiä

Yleiskaavoitusta koskevia päätöksiä tehtiin mm. hyväksymällä Hepomäen osayleiskaava. Osayleiskaavassa, jonka pinta-ala on noin 1550 ha, alue varattiin keskeisiltä osiltaan teollisuus- ja varastoalueiksi ja sovitettiin jätekeskuksen kehittämistoimenpiteet ympäröivään maankäyttöön. Kaavalla selvitettiin myös alueen liikenneverkko, muun muassa uudet katuyhteydet Vitostien ja Matkuksen suuntiin sekä jätekeskuksen ja uusien teollisuusalueiden kulkuyhteydet Karttulantien suuntaan.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa Syvänniemen osayleiskaavan. Osayleiskaava yhtenäistää alueen maankäytön ja osoittaa lisärakentamisen mahdollisuudet Syvänniemen kyläalueella. Rakennusluvut alueella voidaan myöntää jatkossa suoraan hyväksytyn yleiskaavan pohjalta. Kaava mahdollistaa myös kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisen päiväkodin ja ala-koulun sijoittamisen kyläalueelle. Kaava-alueelle on osoitettu osayleiskaavassa yhteensä 63 uutta rakennuspaikkaa, joista 14 kaupungin omistamille maa-alueille.

Asemakaavoituksen osalta hyväksyttiin mm. ns. Vanhan varikon itäosaa koskeva asekaava- ja asemakaavan muutosehdotus. Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella mahdollistettiin Savon koulutuskuntayhtymän oppilaitoksen siirtyminen Savilahteen kaupungin omistamalle entisen asevarikon kiinteistölle. Kaavatyöllä mahdollistettiin myös alueellisen yhteiskäyttöisen väestönsuoja- ja liikuntatapahtumakeskuksen sijoittuminen olemassa oleviin kallioluolastoihin ja niiden edustalle kaupungin omistamien kiinteistöjen alueelle. Kaavatyö mahdollistaa työpaikkarakentamisen sekä kahden pysäköintilaitoksen sijoittumisen kaupungin omistamalle asevarikon kiinteistölle. Kaava mahdollistaa uuden kokoojakadun Neulaniementien ja Neulamäentien välille sekä sitä täydentävät tonttikadut, alueen liikenne- ja pysäköintijärjestelyt sekä infraverkostot. Kaavatyössä kehitettiin viherverkostoa sekä turvattiin arvokkaita luonto- ja kulttuurihistoriallisia kohteita. Kaava-alue on pääosin asemakaavoittamatonta aluetta. Uusi rakennusoikeus on kaava-alueella noin 71.800 k-m².

Asemakaavoituksen osalta hyväksyttiin myös asemakaavan muutos koskien tonttien 2-6-3 ja 4 (Työnkulma) yhdistämistä tontiksi 2-6-14 ja sellaisen uuden asuin-, liike-, toimisto- ja palveluasumiskerrostalokokonaisuuden rakentamista, johon sijoittuu myös senioriasumista sekä yhteiskäyttö- ja liike/kahvilatiloja. Kaavamutoksen myötä Työnkulman rakennus on tarkoitus purkaa. Uudisrakentaminen antaa mahdollisuuden täydentää ruutukaavakeskustassa asuntojen monipuolisuutta eritoten senioriasumisen ja perheasuntojen osalta. Uudisrakentaminen tukee keskustan palvelujen säilymistä, vastaa asuntojen kysyntätilanteeseen ja vahvistaa strategisten tavoitteiden mukaista kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi marraskuussa merkittävänä asemakaavan muutoksena Musiikkikeskuksen ympäristöä ja Lumitaidelukion aluetta koskevan kaavamutoksen. Asemakaavan muutoksella määriteltiin Kuopionlahdelta torille ulottuvan alueen kaupunkikuvalliset tavoitteet ja pyrittiin löytämään tarkempi toteuttamismalli Musiikkikeskuksen ympäristön ja ranta-alueiden osalta. Asemakaavan muutoksen yhteydessä tutkittiin myös suunnittelualueen asemakaavan ajanmukaisuus, alueen paikoitus-, huolto ja liikennejärjestelyjen toimivuus. Kaava-alueelle syntyy arviolta noin 20 - 50 uutta työpaikkaa opetuksen, liiketoiminnan ja matkailun pariin, minkä lisäksi alueen kokonaisopiskelijamäärä nousee noin 2600 opiskelijaan. Kuopionlahden alueen tapahtuma- ja vierailijamäärät nousevat arviolta noin 50.000 henkilöllä vuodessa nykyisestä. Alueelle on arvioitu syntyvän myös yksityisiä rakentamisen investointeja noin 28 milj. euroa. Hankkeella on positiivisia vaikutuksia kaikenikäisiin ihmisiin. Hankkeen myötä paranevat muun muassa alueen opiskelu-, tapahtuma- ja virkistyspalvelut. Kaava-alue parantaa huomattavasti lähinaapureiden, lähialueen ja koko keskustan lähivirkistysmahdollisuuksia muun muassa uusien puistojen, aukoiden ja monien tapahtuma- ja aktiviteettien myötä. Lisäksi alueen viihtyisyys, turvallisuus ja kaupunkikuva paranevat. Alueelle syntyy myös terveyttä ja hyvinvointia edistäviä toimintapisteitä sekä alueita rauhalliseen oleskeluun ja leikkiin. Uusia asuntoja alueelle tulee noin 90 - 120 ja uusia asukkaita noin 150–220.

Kaupunkikeskustaa elävöittävänä asemakaavan muutoksena hyväksyttiin lisäksi ns. Rengastaloa koskeva kaavamuuotos. Kaupunkikeskustaan sijoittuvat liike-, toimistotilat tukevat keskustan elinvoimaisuutta sekä lisäävät sen palvelutarjontaa ja tarjoavat uusia työpaikkoja. Ydinkeskustaan sijoittuvat asuintilat puolestaan lisäävät keskustan palvelujen kysyntää. Asunto- ja liiketilarakentaminen keskustaan ei hajauta yhdyskuntarakennetta vaan tiivistää keskustatoimintoja.

Kuopion kaupungin tilivelvolliset viranhaltijat

Tilivelvolliset viranhaltijat vuonna 2019 olivat:

- kaupunginjohtaja
- apulaiskaupunginjohtajat
- asiakuusjohtajat:
 - o Elinvoima- ja konsernipalvelut: strategiajohtaja ja hallintojohtaja
 - o Kaupunkiympäristön palvelualue: kaupunkisuunnittelujohtaja, kaupungininsinööri, kiinteistöjohtaja ja ympäristöjohtaja
 - o Kasvun ja oppimisen palvelualue: opetusjohtaja ja kasvatusjohtaja
 - o Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue: hyvinvoinnin edistämisen johtaja
 - o Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet: perusturvajohtaja, kuntoutusjohtaja ja terveysjohtaja
- Savo-Pielisen jätelautakunnan esittelijä
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan esittelijä
- Tilakeskuksen toimitilajohtaja
- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastusjohtaja
- Kuopion Vesi Liikelaitoksen toimitusjohtaja
- Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitoksen (Mestar) toimitusjohtaja.

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Vuonna 2019 Suomen BKT:n kasvuksi ennustettiin 1,6 % valtiovarainministeriön joulukuussa 2019 julkaisussa taloudellisessa katsauksessa. Asuinrakennusinvestoinnit supistuivat, mutta myös tuotannollisten investointien kasvu hidastui kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkui työllisyyden kohentuessa sekä ansiotason noustessa. Vienti kasvoi vahvasti palveluviennin ja laivatoimitusten seurauksena. Voimakkain suhdannehuippu ajoittui vuosille 2016 ja 2017, jolloin bruttokansantuotteen kasvu liikkui 3 prosentin tuntumassa.

Työllisyys kääntyi jälleen kasvuun vuoden 2019 syksyllä alkuvuoden heikomman työllisyyskehityksen jälkeen. Työllisten määrän arvioidaan kasvavan prosentin koko vuoden työllisyysasteen noustessa keskimäärin 72,6 prosenttiin. Ennuste vuoden 2019 työttömyysasteeksi oli 6,7 %, kun se edellisenä vuonna oli 7,4 %.

Maailmankaupan kasvu vuonna 2019 oli hyvin heikkoa kauppakonfliktien seurauksena, suhdannesyistä sekä autoteollisuuden meneillään olevan rakennemuutoksen takia. Maailmankauppa elpyy lähivuosina talousnäkymien kohentumisen myötä, mutta elpyminen on kuitenkin hyvin hidasta. Euroalueen näkymiä varjostaa Saksan teollisuuden haavoittunut tilanne. Ison-Britannian epävarma tilanne jatkuu ja Brexit varjostaa yhä talouden näkymiä. Euroalueen talouskasvun arvioitiin parantuvan vuoden 2019 yhdestä prosentista 1,2 prosenttiin vuonna 2020.

Julkisen talouden alijäämä kasvaa vuonna 2020, kun hallitusohjelman mukaiset menolisäykset astuvat voimaan. Ilman työllisyyttä sekä talouden ja julkisen hallinnon tuottavuutta kohentavia toimia julkinen talous pysyy myös tulevana vuosina alijäämäisenä. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on laskenut viime vuodet. Velkasuhde kääntyy vuodesta 2020 alkaen vähitellen kasvuun ja uhkaa nousta 2020-luvun alkupuolella yli 60 prosenttiin.

Kiinasta alkanut koronavirus on lisännyt epävarmuutta rahoitus- ja osakemarkkinoilla. Epävarmuus on näkynyt pörssissä osakekurssien heilahteluina. Epävarmuus tulee näkymään myös investointien lykkäytymisenä ja lainojen riskimarginaalien kasvuna. Yhdysvaltain keskuspankki Fed reagoi koronavirukseen etupainotteisesti laskien ohjauskorkoaan.

OECD arvioi, että maailmantalouden kasvu voi painua vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä negatiiviseksi. Jos koronavirusepidemia rauhoittuu niin Kiinassa kuin muissakin maissa vuoden ensimmäisellä puoliskolla niin vuoden 2020 keskimääräinen maailmantalouden kasvu heikkenisi noin 0,5 prosenttiyksiköllä siihen nähden mitä OECD oletti aiemmassa talousennusteessaan. Euroalueen talouskasvu heikentyisi tässä vaihtoehdossa noin 0,3 prosenttiyksikköä. Jos koronavirus leviää voimakkaasti sekä Aasiassa, Euroopassa että Pohjois-Amerikassa niin talouskasvu putoaa noin 1,5 prosenttiyksikköä matalammaksi kuin ennen koronavirusepidemiaa oletettiin. Tässä tapauksessa talouskasvu hidastuu laajalti eri talousalueilla pienentäen jo ennestään vaikeita talouden kasvuennusteita.

Uusimpien arvioiden mukaan Suomen talous tulee vajoamaan taantumaan. Suomen Pankin arvion mukaan Suomen BKT supistuu kuluvana vuonna 1,5–4 prosenttia koronaviruspandemian sekä heikentyneen suhdanteen vuoksi. Koronaviruksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset liittyvät siihen, kuinka pitkään epävarmuus kehityksen kulusta jatkuu ja kuinka laajoja ja pitkiä rajoituksia koti- ja ulkomailta asetetaan. Suomen Pankin arvion mukaan heikomman skenaarion kaltainen kehitys näyttää yhä todennäköisemmältä.

Kuntatalouden kehitys

Taloudellisessa katsauksessa paikallishallinnon alijäämän arvioitiin kasvavan vuonna 2019 historiallisen suureksi ja ilman kuntataloutta vahvistavia toimia se pysyy mittavana myös tulevana vuosina. Kuntataloutta heikentävät väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvu sekä suuret investointitarpeet. Paikallishallinnon talousnäkymien synkkeneminen korostaa valmisteltavana olevan sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen tarvetta.

Tilastokeskuksen kokoamien vuoden 2019 tilinpäätösarvioiden mukaan kuntatalous näyttää edelleen synkältä. Kolme neljästä Manner-Suomen kunnasta, eli yhteensä 225 kuntaa tekee negatiivisen tuloksen, kun vuotta aikaisemmin negatiivinen tulos oli 200 kunnalla. Suomen Kuntaliiton mukaan tilinpäätösarviot näyttävät kahtia jakautuneen kuntakentän. Helsinki teki lähes 400 milj. euroa positiivisen tuloksen, kun taas lähes kaikki muut isot kaupungit jäivät vahvasti miinukselle. Kuntien tulokset sisältävät merkittäviä kertaluonteisia tuottoja, kuten yhtiöiden myynnistä saatuja myyntivoittoja. Ilman näitä tuottoja kuntien yhteenlaskettu tilikauden tulos olisi ollut huomattavasti heikompi.

Heikon tuloksen taustalla on toimintamenojen kasvu sekä verorahoituksen heikko kehitys. Kuntien toimintakulut kasvoivat 3,9 %, mm. sopimuskorotusten, lomarahalauksen päättymisen ja palvelutarpeen kasvun vuoksi. Toimintakuluja alensi kuntien omat henkilöstönsäästöt, noin 190 milj. euroa. Yt-neuvotteluja käytiin noin 51 kunnassa ja kuntayhtymässä. Verotulot kasvoivat 2,6 % 22,9 mrd. euroon. Verotulojen kasvua hidasti verokorttiuudistuksen ja tulorekisterin käyttöönoton aiheuttama tilitysvaje. Verotulojen tilitysvajeen vuoksi kunnilta jäi saamatta arvion mukaan peräti 400 milj. euroa verotuloja. Valtionosuudet kasvoivat 2,1 % 8,6 mrd. euroon.

Verorahoituksen muutos ei riittänyt kattamaan toimintakulujen kasvua, joka näkyi muun muassa vuosikatteen voimakkaana heikkenemisenä. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate oli 1,8 mrd. euroa ja se heikkeni 13 %. Tilinpäätösarvioiden mukaan peräti 56:ssa kunnassa päädyttiin negatiiviseen vuosikatteeseen, edellisenä vuonna

44 kunnassa. Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu tilikauden alijäämä oli yhteensä 110 milj. euroa. Valtiovarainministeriö on Kuntien tilannekuva 2020 –raportissa arvioinut, että lähivuosina yhä suurempi joukko kuntia on talouden mittareilla lähestymässä kriisikunnan tunnusmerkkejä.

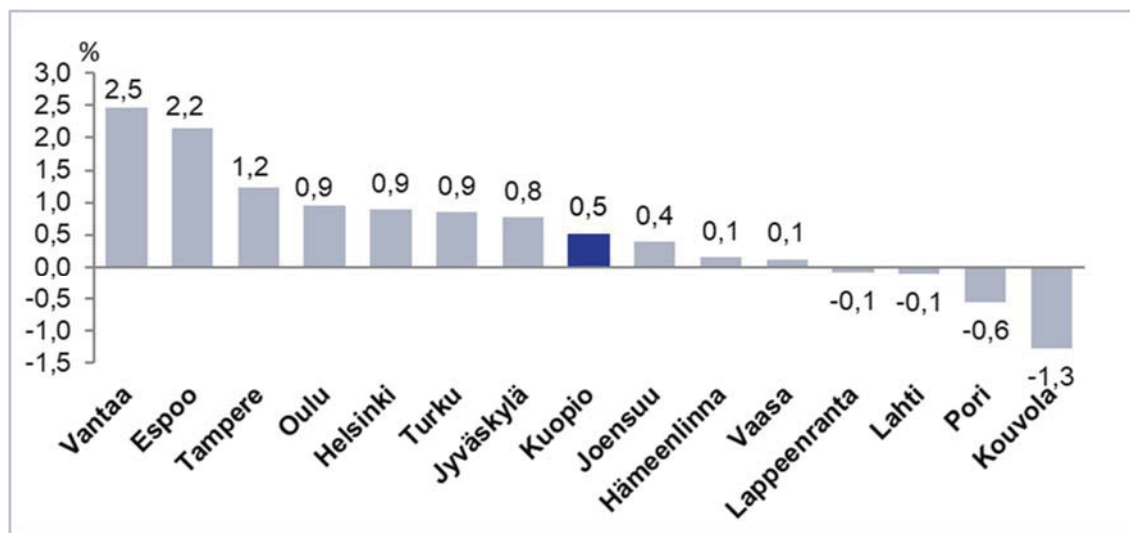
Tilinpäätösarvioiden perusteella kuntien lainakanta kasvoi 10 prosentilla 18,4 mrd. euroon. Asukasta kohti lainakanta oli 3360 euroa, kun se edellisvuonna oli 3048 euroa/asukas. Kuntayhtymien lainakanta kasvoi lähes 18 % sairaalainvestointien vuoksi, lainakanta oli yhteensä 4,6 mrd. euroa.

Kuopion kaupungin tilikauden ylijäämä oli 54,9 milj. euroa. Ilman Kuopion Veden yhtiöittämisestä saatua 92,7 milj. euron satunnaista erää tilikausi olisi ollut alijäämäinen 38 milj. euroa. Toimintakatteen kasvu oli korkea, 6,4 %, kun taas verorahoituksen kasvu oli selvästi pienempi, 4,5 %. Tämä näkyi vuosikatteen lähes puolittumisena edellisestä vuodesta. Vuosikate kattoi poistoista vain vajaan kolmanneksen. Tämä johti velkaantumisen kasvuun, lainakanta asukasta kohti kasvoi 432 euroa ollen 3322 euroa asukasta kohti.

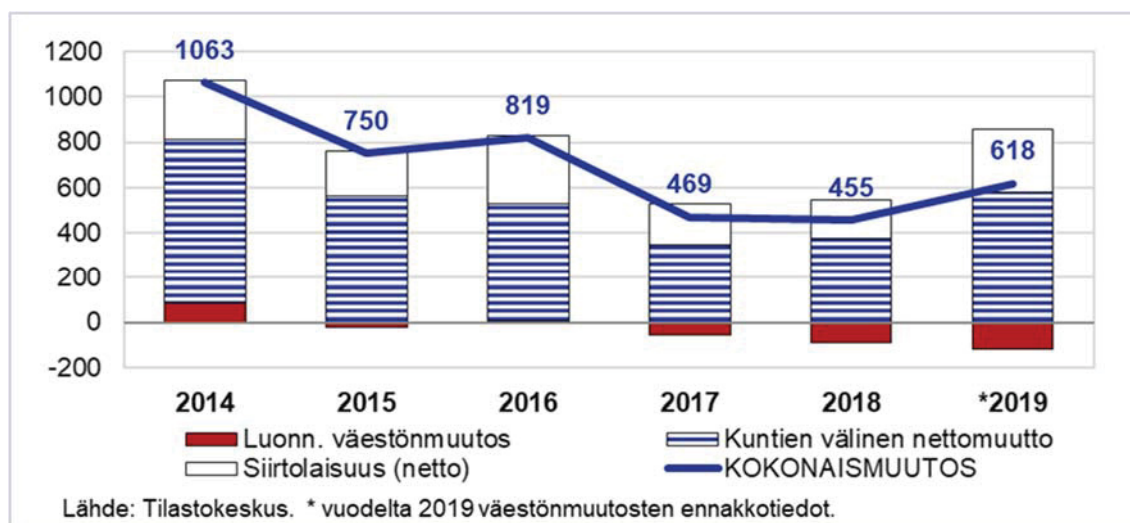
Toimintaympäristön kehitys

Kuopion väkiluku vuoden 2019 lopussa oli 119 282. Vuonna 2019 väestömäärä kasvoi 618 hengellä. Väkiluvultaan Kuopio on Suomen 9. suurin kaupunki.

Väestönmuutokset 15 suurimmassa kaupungissa 2019, %

Kuopion väestönmuutokset 2014-2019

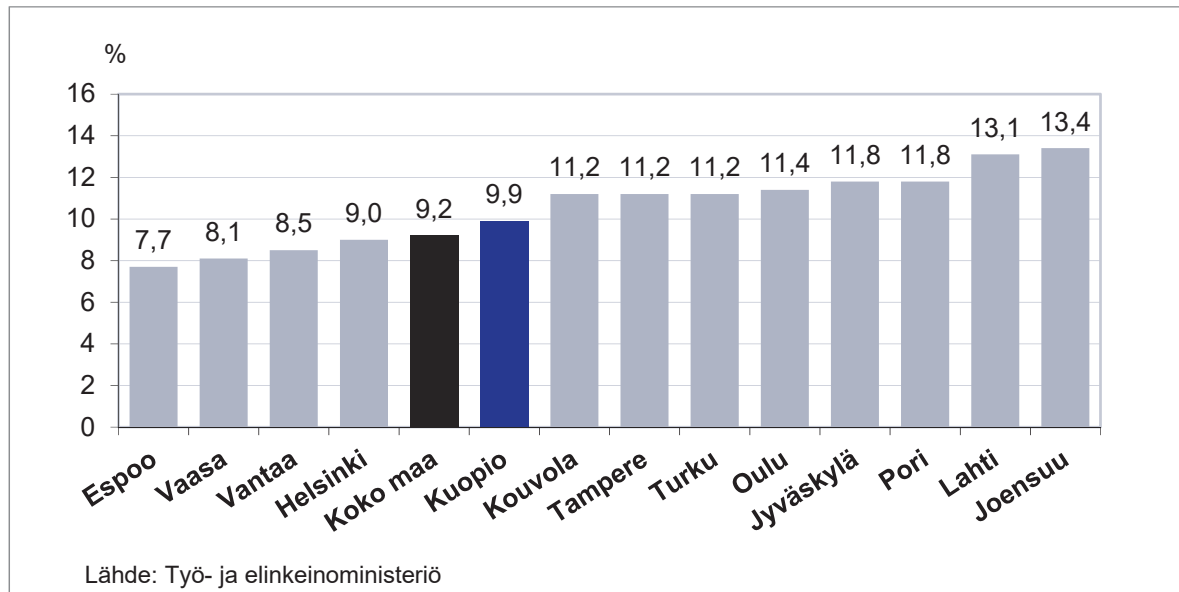

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuonna 2019 syntyi 987 lasta ja kuoli 1105 henkeä. Luonnollinen väestönmuutos jäi 118 henkeä negatiiviseksi. Nettomuutto oli 856 henkeä. Kokonaisväestönmuutos, 618 henkeä, oli edellisvuotta suurempi.

Työttömyys

Kuopiossa oli keskimäärin 5600 työtöntä vuonna 2019 ja työttömyysaste oli 9,9%. Kuopion työttömyys aleni edellisvuodesta 0,6 %-yksikköä, hieman enemmän kuin koko maassa. Työttömyys aleni kaikissa ryhmissä. Pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden aikana keskimäärin 1800. Avoimia työpaikkoja oli keskimäärin 2200, joka oli noin 650 työpaikkaa enemmän kuin vuosi sitten.

Työttömyysaste suurimmassa kaupungeissa vuonna 2019

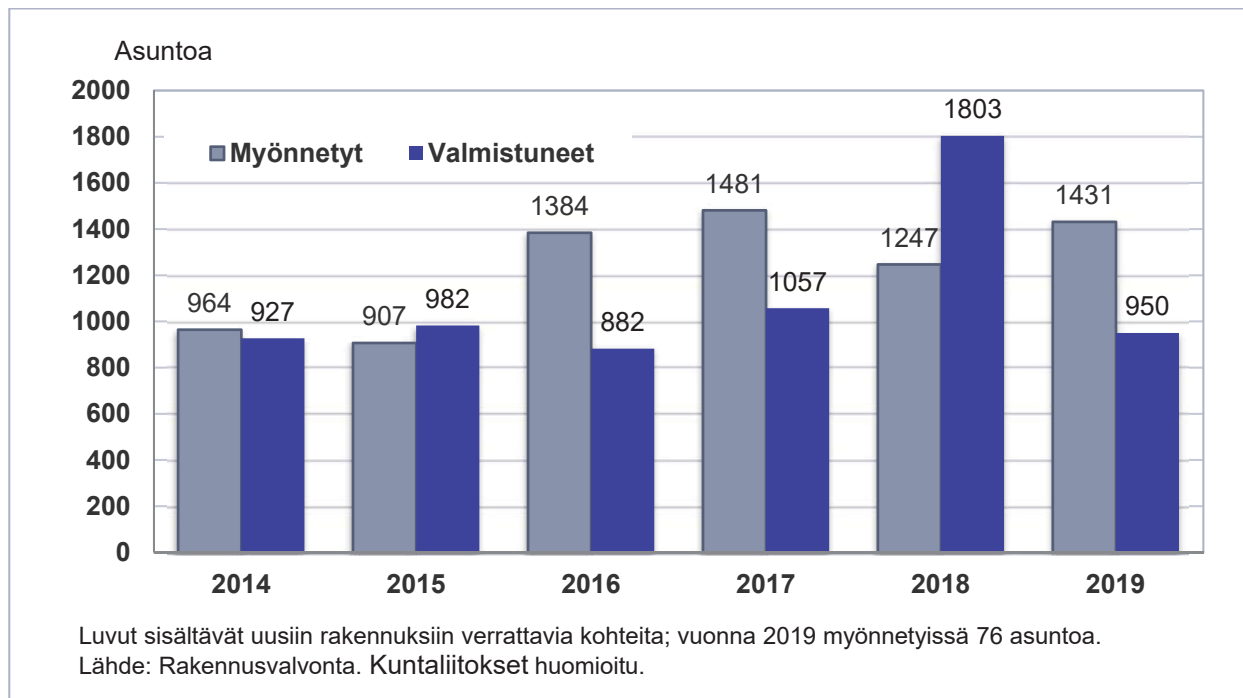

Työvoima ja työssäkäynti

Kuopion työvoiman määrä oli noin 56300 vuoden 2018 lopulla. Työllisten määrä kasvoi (+ 1100) ja työttömien määrä väheni (- 800). Kuopion työllisyysaste eli 18-64-vuotiaiden työllisten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli 69,1 (koko maa 71,8). Työvoiman ulkopuolella oli hieman yli puolet väestöstä eli 62 000 henkeä. Työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvoi noin 100 henkeä. Taloudellinen huoltosuhde eli työttömien ja työvoiman ulkopuolelle jäävien määrä sataa työllistä kohden pieneni edellisvuodesta ja oli 134 vuonna 2018. Vuoden 2018 työssäkäyntitiedot perustuvat Tilastokeskuksen joulukuussa 2019 julkistettuihin ennakkotietoihin.

Rakentaminen

Rakentaminen vuonna 2019 jatkui vilkkaana. Valmistuneiden asuntojen määrä 950 oli noin puolet ennätysvuoden 2018 valmistuneista. Myönnetyissä luvissa asuntoja oli edellisvuotta enemmän. Eniten asuntoja valmistui Keskustaan, Linnanpellolle ja Saaristokaupunkiin.

1.1.4 Olennaiset muutokset Kuopion kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Tuloperusteiden muutokset

Verotulojen kertymä oli 464 milj. euroa, 22,7 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Verotulot kasvoivat 5,1 %, kun koko maassa kasvu oli 2,6 %. Talousarviomuutoksena verotulokertymää pienennettiin 16,6 milj. eurolla. Verotulojen toteutuma alittui 13,3 milj. euroa (2,8 %) alkuperäisestä talousarviosta, mutta ylittyi 3,3 milj. euroa (0,7 %) muutetusta talousarviosta. Tuloveroprosentti ja kiinteistöveroprosentit olivat vuoden 2018 tasolla.

Kunnallisverotulojen kertymä oli 399,9 milj. euroa, joka oli 21,6 milj. euroa (5,7 %) enemmän kuin edellisellä vuonna. Yhteisöverotulojen kertymä oli 24 milj. euroa, mikä oli 0,2 milj. euroa (0,8 %) vähemmän kuin edellisellä vuonna. Kiinteistöverotulojen toteutuma oli 40,1 milj. euroa, kasvua 1,3 milj. euroa (3,4 %).

Tulorekisterin käyttöönoton hankaluudet ja verokorttiuudistus vaikuttivat voimakkaasti verotulojen tilityksiin ja hidastivat verotulojen kasvua. Verokorttiuudistuksen käyttöönoton aiheuttaman verotulojen tilitysvajeen vuoksi kunnilta jäi saamatta noin 350 miljoonaa euroa verotuloja Suomen Kuntaliiton arvion mukaan. Kuopion kaupungin osalta tilitysvaje on noin 7 milj. euroa. Tilitysvaje korjaantui osittain tammikuussa 2020 ja lopullisesti verotuksen valmistuessa kesästä 2020 alkaen. Verohallinnon antamien tietojen mukaan tulorekisterin käyttöönoton ongelmat ovat poistuneet.

Valtionosuuksien kertymä oli 203,3 milj. euroa, joka on 6 milj. euroa suurempi kuin edellisellä vuonna. Valtionosuuksien kasvu oli 3,1 %, kun se koko maassa oli 2,1 %. Talousarviomuutoksena valtionosuuksia korotettiin 6,7 milj. euroa. Talousarviomuutoksessa huomioitiin hallituksen budjettiriihen yhteydessä päätetty kunnille maksettava kertaluonteinen 237 milj. euron valtionosuuksien lisäys, jonka maksatus aikaistettiin vuodelle 2019. Tämän vaikutus oli 5,1 milj. euroa. Lisäksi valtionosuuspäätökset toivat 1,6 milj. euron kasvun. Valtionosuudet toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti.

Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus olivat yhteensä 667,3 milj. euroa. Ne olivat 28,8 milj. euroa (4,5 %) suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Toiminnan ja tehtävien muutokset

North Savo Startup Fund –pääomasijoitusrahastosta ELY-keskus teki myönteisen päätöksen. Rahaston hallinnointiyhtiö kilpailutettiin ja rahaston toiminta käynnistyy keväällä 2020.

Työllisyyspalveluissa käynnistyi ja on käynnistymässä suuria rakenteellisia muutoksia, joilla pyritään edelleen parantamaan asiakaspalvelua ja sen vaikuttavuutta (Taitopajat-hanke, Askel-hanke, Ohjaamo-toiminta). Kuopio haki mukaan työllisyyden kuntakokeiluun 2020-2022.

Maksuliikenne siirrettiin Monetra Pohjois-Savon hoidettavaksi vuoden 2019 alusta alkaen. Yhteisen kassajärjestelmän ja verkkokaupan ja käyttöönottoa valmisteltiin vuoden aikana ja käyttöönotto toteutettiin vuoden 2020 alussa.

Kaupunkirakennelautakunta päätti maaliskuussa, että Savilahden allianssissa ei siirrytä toteutusvaiheeseen. Kaupunkiympäristön palvelualueen talousarviota muutettiin siten, että toimintatuotoista ja –kuluista vähennettiin 18 milj. euroa, muutoksilla ei ollut vaikutusta toimintakatteeseen. Suunnittelua jatkettiin ilman allianssin rakentajakumppania siten, että suunnittelukumppanin kanssa jatketaan Savilahden alueen suunnittelun aikataulukriittiset osat kehitysvaiheen sopimusten mukaan. Alueella on tehty verkostojen siirtoja ja rakennustyöt ovat käynnistyneet. Savilahden logististen yhteyksien kehittämisen saatiin myönteinen rahoituspäätös.

Joukkoliikenteen reaaliaikainen informaatiojärjestelmä valmistui ja mm. aikataulutiedot ovat nyt käytössä. Joukkoliikenteen matkustajamäärä kasvoi 8,6 %, matkoja tehtiin noin 7,4 miljoonaa. Sähköavusteiset kaupunkipyörät otettiin käyttöön toukokuun alussa. Pyörien käyttöaste oli erittäin hyvä ja kauden aikana oli noin 7000 rekisteröitynyttä käyttäjää.

Savo-Pielisen jätelautakunnassa hyväksyttiin päivitetty jätahuoltomääräykset, joilla laajennettiin kierrätettävien hyötyjätteiden erilliskeräystä. Jätetaksa uudistettiin siten, että kannustetaan kierrätettävien hyötyjätteiden keräykseen.

Kuopion museon peruskorjaus- ja laajennushanke, Savilahden tapahtuma- ja liikuntakeskuksen toteutussuunnittelu ja Kuntolaakson rakentaminen etenivät suunnitellusti. Kuntolaakson pysäköintilaitos otettiin käyttöön syyskuussa.

Hiltulanlahden uusi päiväkotitoiminta ja koulukeskus otettiin käyttöön elokuussa ja Nilsin uusi päiväkotitoiminta syyskuussa. Kuikkalammen päiväkotitoiminta ja nuorisotila valmistuivat vuoden loppuun mennessä. Läntisen maaseutualueen päiväkotitoiminta ja koulukeskus ovat toteutusvaiheessa ja otetaan käyttöön 1.1.2021.

Varhaiskasvatuksessa oli hoidossa 66 lasta enemmän kuin edellisenä vuonna, perusopetuksessa 34 oppilasta enemmän kuin edellisenä syksynä ja lukiokoulutuksessa 54 opiskelijaa enemmän.

Vanhusten asumispalvelupaikkojen määrä lisääntyi 75 paikalla suunnitellun mukaisesti. Vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa asiakasmäärät ja palvelutarve kasvoivat. Saarijärvi-Männistö –alueella pilotoitiin lasten, nuorten ja lapsiperheiden (LAPE) muutosohjelman mukaista monitoimijasta työskentely- ja arviointimallia sekä tehostettua moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Kokeilu jatkuu vuodelle 2020.

Hoitotakuu on toteutunut terveyspalveluissa lukuun ottamatta puheterapiapalveluita sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita. Suun terveydenhuollossa ikääntyneiden hoidon tarve ja vaativuus ovat kasvaneet sekä vaikeasti hoidettavien kehitysvammaisten määrä on lisääntynyt. Kotikuntoutuksessa otettiin käyttöön ARVI-kuntouttava arviointijakso moniammatillisena toimintamallina. Sairaalapalvelut osallistui CAF-ulkoiseen arviointiin saaden Verraton CAF-käyttäjä -tunnustuksen pitkäjänteisestä kehittämistyöstään.

Tilakeskuksen sisäilmakorjauksiin käytettiin suunniteltua enemmän rahaa. Uudet kohteet on suunniteltu huomioiden tilojen muuntojoustavuus ja monikäyttöisyys aktiivinen iltaikäyttö. Vuoden 2019 aikana valmistuneissa kohteissa, kuten Maaningan urheilu- ja liikuntatalo, Hiltulanlahden koulu ja päiväkotitoiminta ja Kuikkalammen päiväkodin katoille rakennetut aurinkovoimalat on otettu käyttöön.

Kuopio-konsernin muutoksia valmisteltiin vuoden aikana. Kuopion Vesi Liikelaitos ja Siilinjärven vesihuolto yhtiöitettiin Kuopion Vesi Oy:ksi ja yhtiö perustettiin lokakuussa. Kuopion Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisen

talousarviomuutoksia ei käsitelty vuoden aikana. Kaupunginvaltuusto päätti yhtiöittää Kuntatekniikkaliikelaitos Mestarin liiketoiminnan siten, että yhtiön perustamispäätös tehdään keväällä 2020 ja uusi yhtiö aloittaa toimintansa 1.1.2021.

Uudistetut Konserniohje ja Kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa syyskuussa.

Kaupungin haasteellisen taloustilanteen johdosta kaupunginhallitus päätti syyskuussa käynnistää tuotannollisin ja taloudellisin perustein työnantajan ja henkilöstön väliset yhteistoimintaneuvottelut talouden tasapainottamiseen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi vuosina 2020 ja 2021. Neuvotteluilla tavoiteltiin toimintakuluissa pysyvien säästöjen lisäksi myös kertaluonteisia säästöjä esimerkiksi lomarahojen vapaaksi vaihtamisella ja vapaaehtoisilla palkattomilla vapailla. Pysyvien säästöjen osalta tavoitellaan kokonaisuudessaan vuosien 2020 ja 2021 aikana yhteensä 10 milj. euron säästöjä, joista 4 milj. euroa kohdistuisi vuodelle 2020 ja 6 milj. euroa vuodelle 2021. Kaupunginhallitus merkitsi kokouksessaan marraskuussa tiedoksi 8.11.2019 päättyneiden kunnallisen yhteistoimintalain mukaisten neuvottelujen tuloksen, minkä mukaan asetetut tavoitteet saavutetaan.

Juha Sipilän hallituksen sote- ja maakuntauudistuksen toimeenpano lopetettiin maaliskuussa 2019. Kaupungin edustajat osallistuivat Pohjois-Savon sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun sen päättymiseen saakka.

Antti Rinteen ja Sanna Marinin hallitukset käynnistivät sote-uudistuksen valmistelun. Hallitusohjelman mukaan valmistelussa otetaan huomioon edellisten vaalikausien valmistelu ja perustuslailliset reunaehdot. Uudistus tehdään hallitusti ja vaiheistaen. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa kootaan sosiaali- ja terveystalveluiden järjestäminen kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Myös pelastustoimen järjestäminen siirretään maakuntien tehtäväksi. Itsehallinnollisia maakuntia on 18.

Todetaan, että palvelualueiden, taseyksiköiden ja liikelaitosten toimintakertomustekstit sekä arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä laadittiin ennen kuin koronaviruksen vaikutuksista oli tietoa.

Olenaiset poikkeamat talousarvioon

Tilinpäätösvuoden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakatetta 21,8 milj. euroa, kun toimintatuotot vähentyivät 17,3 milj. euroa ja toimintakulut kasvoivat 4,4 milj. euroa. Merkittävimmät muutokset toimintakatteissa olivat terveydenhuollon ja perusturvan ja palvelualueilla. Terveydenhuollon toimintakate heikkeni 13,4 milj. euroa ja perusturvan 5,5 milj. euroa.

Terveydenhuollon toimintakatteen suurin muutos liittyi sairaanhoitopiiriin vuoden 2018 lopussa olleiden alijäämien kattamiseen, joista peruspääomaosuuden mukaisesti Kuopion kaupungin osuus on 7,6 milj. euroa. Lisäksi kuluneen vuoden hoitopalvelujen ostot sairaanhoitopiiriltä arvioitiin ylittyvän 4,7 milj. euroa. Perusterveydenhuollossa ylitystä aiheuttivat sairaalapalvelujen henkilöstömenot ja hoitotarvikkeet.

Perusturvan toimintakatteen ylitys syntyi pääasiassa vanhusten hoivapalveluiden henkilöstömenoista, palvelujen ostoista vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa, omaishoidon tuen kasvusta vammaispalveluissa sekä sijaishuollosta.

Talousarviomuutoksissa verotuloja vähennettiin 16,6 milj. euroa, kun tulorekisterin käyttöönotosta ja verokorttiuudistuksesta johtuen verotuloja jäi kunnille tilittämättä. Valtionosuuksiin lisättiin 6,7 milj. euroa. Hallituksen budjettiriihen yhteydessä päätettiin aikaistaa vuodelle 2019 kunnille maksettava kertaluonteinen 237 milj. euron valtionosuuksien lisäys, sen vaikutus oli 5,1 milj. euroa. Lisäksi vuoden 2019 valtionosuuspäätökset olivat 1,6 milj. euroa arvioitua suuremmat.

Talousarviomuutokset suurensivat 32,3 milj. eurolla tilikauden alijäämää 46,1 milj. euroon. Alkuperäisessä talousarviossa tilikausi oli alijäämäinen 13,7 milj. euroa.

Toimintatuottoja kertyi 306,9 milj. euroa, toteutuma on muutetun talousarvion mukainen. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintatuottoja kertyi 17,3 milj. euroa vähemmän. Alkuperäiseen talousarvioon verrattaessa erotusta selittää Savilahden allianssin päättymisen takia tehty talousarviomuutos, kun toimintatuotoista vähennettiin 18 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön oli 24,3 milj. euroa, 4,8 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Toimintakulujen toteutuma oli 991,2 milj. euroa. Toimintakulut toteutuivat 6,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä (toteutuma 99,4 %) ja 1,7 milj. euroa pienempinä alkuperäiseen talousarvioon nähden. Verrattaessa alkuperäiseen talousarvioon on huomioitava Savilahden allianssin päättymisen takia tehty talousarvionmuutos, kun toimintakuluista vähennettiin 18 milj. euroa. Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta 41,2 milj. euroa ja 4,2 %.

Toimintakatteen toteutuma oli –660 milj. euroa (toteutuma 98,4 %). Toimintakate toteutui 11 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mutta 10,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompana. Toimintakate heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 39,9 milj. euroa (6,4 %).

Lähes kaikkien palvelualueiden toimintakatteen olivat parempia kuin muutetussa talousarviossa, ainoastaan hyvinvoinnin edistämisen ja terveydenhuollon palvelualueiden toimintakatteen olivat hieman muutettua talousarviota heikompia. Suurimmat toimintakatteen poikkeamat muutettuun talousarvioon nähden olivat kaupunkiympäristössä 4,2 milj. euroa sekä elinvoima- ja konsernipalvelussa 2,6 milj. euroa, molemmat parempia kuin muutetussa talousarviossa. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintakate oli 0,4 milj. euroa ja terveydenhuollon palvelualueen 0,8 milj. euroa muutettua talousarviota heikompia. Tilakeskuksen toimintakate toteutui 1 milj. talousarviota parempana.

Vuosikate oli 16,5 milj. euroa, se on 15 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa, mutta 16,6 milj. euroa heikempi kuin alkuperäisessä talousarviossa.

Poistojen ja arvonalentumisten toteutuma oli 54,7 milj. euroa, kun poistot olivat 51,2 milj. euroa ja arvonalentumiset 3,4 milj. euroa. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 0,2 milj. euroa talousarviota pienemmät. Arvonalentumiset olivat 2,7 milj. euroa muutettua talousarviota suuremmat.

Satunnaiset erät olivat 92,9 milj. euroa, joista 92,7 milj. euroa kertyi Kuopion Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyvistä omistusjärjestelyjen myyntivoitosta. Talousarviossa satunnaiset erät olivat 4,5 milj. euroa.

Tilikausi oli ylijäämäinen 54,9 milj. euroa, kun alkuperäisessä talousarviossa se oli alijäämäinen 13,7 milj. euroa. Ilman Kuopion Veden yhtiöittämisestä saatua satunnaista erää tilikausi olisi ollut alijäämäinen 38 milj. euroa.

Olenneiset poikkeamat talousarvioon selvitetään tarkemmin käyttötalouden toteutumisvertailussa sekä taseyksiköiden ja liikelaitosten erillistilinpäätöksissä.

1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020. Hallitus totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että maassa vallitsee koronavirustilanteen vuoksi poikkeusolot. Hallitus linjasi lisätoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on suojata väestöä sekä turvata yhteiskunnan ja talouselämän toiminta. Linjaukset ovat voimassa 13.4.2020 asti. Hallituksen linjaamat toimenpiteet saatetaan voimaan valmiuslain, tartuntatautilain sekä muun lainsäädännön mukaisesti. Eduskunta hyväksyi valmiuslain käyttöönotto- ja soveltamisasetukset 18.3.2020.

Hallituksen linjaamien toimenpiteiden mukaan koulujen, oppilaitosten ja kansalaisopistojen ja muun vapaan sivistystyön tilat suljetaan ja lähiopetus niissä keskeytetään. Poikkeuksellisesti kuitenkin järjestetään koulussa järjestettävä esiopetus sekä perusopetuksen 1-3 luokkien lähiopetus niiden vanhempien lapsille, jotka työskentelevät yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla. Lisäksi järjestetään erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden lähiopetus sitä tarvitseville. Päätöstä muutettiin myöhemmin siten, että kaikki peruskoulun 1—3 luokkien oppilaat voivat saada tarvittaessa opetusta myös lähiopetuksen muodossa. Varhaiskasvatuksen toimintayksiköt ja niiden yhteydessä järjestettävä esiopetus pidetään kuitenkin toiminnassa. Kuopion kaupunki on noudattanut em. maan hallituksen linjauksia.

Perusturva- ja terveyslautakunta päätti 16.3.2020 tartuntatautilain 58 §:n mukaan mm. kaupungin sisäliikunta- paikkojen, asukastupien, musiikkikeskuksen, kansalaisopiston, kirjastojen ja kaupungin museoiden sulkemisesta 17.3.2020 alkaen 17.4.2020 saakka.

Hallitus sopi laajasta kokonaisuudesta, jolla turvataan työpaikkoja ja ihmisten toimeentuloa sekä helpotetaan yritysten taloustilannetta. Hallituksen arvion mukaan toimien mittaluokka on yhteensä noin 15 miljardia euroa. Työmarkkinajärjestöjen esityksistä hallitus toteuttaa pääosan järjestöjen ehdottamalla tavalla. Toimenpiteitä

ovat mm. verojen ja TyEL-maksujen lykkäykset sekä työeläke-maksualennukset. Yrityksille tulee 12 miljardin euron lisärahoitus Finnveran kautta.

Hallitus antoi lisätalousarvioesityksen eduskunnalle, jossa keskitytään koronaviruksen torjunnan ja varautumisen aiheuttamiin kustannuksiin sekä muihin välttämättömiin ja kiireisiin talousarviotarpeisiin, kuten yritysten rahoitustilanteen helpottamiseen. Lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan määrärahoihin noin 400 milj. euron lisäystä. Lisäbudjetit tullaan tekemään lähiviikkoina lisää.

Hallituksen näkemyksen mukaan poikkeustilanteen kestolla ja laajuudella on olennainen vaikutus kuntien tuloihin ja menoihin, minkä vuoksi vaikutusten rahamääräinen arviointi on tässä vaiheessa hankalaa. Taloudelliset vaikutukset kunnille vaihtelevat. Laaja arvio vaikutuksista kuntatalouteen on valmistelussa valtiovarainministeriössä. Akuuttina ja nopeavaikutteisena tukitoimenpiteenä on päätetty kompensoida verojen maksun lykkäysmenettelystä määräaikaaisesti aiheutuva kuntien verokertymän pienenemisen.

Koronaepidemia heikentää kuntien taloutta vuonna 2020 minimissään 1,5 miljardilla eurolla. Tämä käy ilmi Suomen Kuntaliiton kyselystä, jossa 24 suurimman kaupungin talousjohtajat arvioivat koronaviruksen aiheuttamia talousvaikutuksia. Arvioiden mukaan koronavirusepidemian myötä kaupunkien ja kuntien kunnallis- ja yhteisöverotulot romahtavat yli 700 milj. euroa. Sote-menojen kasvu heikentää kuntataloutta vähintään 400 milj. euroa. Maksu- ja myyntituottojen pieneneminen vähentää kuntien tuloja noin 200 milj. euroa. Lisäksi muut talousvaikutukset, esimerkiksi pelastustoimen kustannusten kasvu, heikentävät kuntataloutta yli 100 milj. euroa.

Koronavirusepidemian kuntatalousvaikutusten suuruuteen vaikuttaa täysin se, missä laajuudessa ja kuinka kauan poikkeusolot kestävät. Myös se, paljonko henkilöstöä lomautetaan ja miten nopeasti yritystoiminnan toipuminen ja kuluttajien luottamus käynnistyvät, vaikuttavat lopputulemaan. Kaikilla kunnan toimialoilla kustannuksia voivat lisätä ja/tai toiminnallisia muutoksia aiheuttavat ylityöt, varallaolo, lomien siirrot, sairauspoissaolot (omat tai lapsen) ja erityisjärjestelyt, jotka johtuvat esimerkiksi etätyöstä tai etäopetuksen järjestämisestä.

Kuopion kaupungin osalta on arvioitu, että koronaviruksen taloudelliset vaikutukset ovat noin 25 milj. euroa. Kunnallisvero- ja yhteisöverotuotot putoavat, samoin asiakasmaksutulot terveydenhuollossa, kun kiireettömiä käyntejä perutaan. Kulttuurilaitosten ja liikuntatilojen pääsylippu- ja käyttömaksutuloja menetetään sulkemisten vuoksi. Lisäkustannuksia puolestaan aiheutuu terveydenhuollossa ja pelastustoimessa henkilöstökustannuksista. Henkilöstökustannukset lisääntyvät myös muilla toimialoilla sairauspoissaolojen myötä. Työmarkkinatukimenot nousevat, koska työttömien aktivointi laskee. Toisaalta kustannuksia säästyy kouluruokailusta ja -kuljetuksista. Investointihankkeita saattaa lykkäytyä henkilöstön sairastuttua tai materiaalin toimitusvaikeuksien vuoksi.

Kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää yhteistoimintalain 4 §:n 1 mom. 4 kohdan mukaiset yhteistoimintaneuvottelut koronaviruksen aiheuttaman kaupungin taloudellisen tilanteen äkillisen heikentymisen johdosta. Yhteistoimintamennettelyn avulla sopeutetaan kaupungin toimintaa ja taloutta koronavirustilanteen vuoksi. Yhteistoimintaneuvottelut koskevat ensisijaisesti toimintoja, joissa työteko on estynyt esimerkiksi toimipaikan sulkemisen takia. Neuvottelut voivat koskea myös muuta kaupungin henkilöstöä, joiden työtehtävät ovat tilanteen johdosta olennaisesti vähentyneet ja joita ei voida sijoittaa muihin työtehtäviin. Kaupunginhallitus linjasi, että kaupunki ei tässä vaiheessa tule irtisanomaan henkilöstöä.

Kuntaliiton kanta on, että hallituksen tulisi päättää, ettei kuntien uusia tehtäviä ja velvoitteita lisätä tällä hallituskaudella. Hoitajamitoitusvalmistelut, oppivelvollisuuden laajentamisen valmistelu ja muiden kuntien kustannuksia kasvattavien lakimuutosten on lopetettava välittömästi.

1.1.6. Henkilöstö

Kunta-alan virka- ja työehtosopimukseen sisältyi vuoden 2019 alusta voimaan tuleva järjestelyerä. Järjestelyeristä neuvoteltiin syksyllä 2018 henkilöstöjärjestöjen edustajien kanssa ja paikallisneuvotteluissa saavutettiin yksimielinen neuvottelutulos. Kunta-alan palkkoja korotettiin yleiskorotuksilla 1.4.2019. Järjestelyerät ja yleiskorotukset vaihtelivat sopimusaloittain. Henkilöstöjärjestöjen kanssa käytiin vuoden aikana yhteensä 28 paikallisneuvottelua.

Kilpailukyky sopimuksen mukaisesti julkisen sektorin lomarahoja leikattiin 30 prosentilla sopimuskauden 2014 – 2016 tasosta. Lomarahojen leikkaamisesta on sovittu erillisessä virka- ja työehtosopimuksessa. Lomarahojen leikkaaminen koski 1.2.2017 – 30.9.2019 maksettavia lomarahoja. Tavoitteena oli solmia paikallinen sopimus lomarahojen vaihtamisesta lomarahavapaaksi ja suosia vapaaehtoisia virka- ja työvapaita. Työnantaja neuvotteli joulukuussa 2018 paikallisesti henkilöstöjärjestöjen kanssa lomarahojen vaihtamisesta vapaaksi, mutta neuvotteluissa henkilöstöjärjestöt eivät hyväksyneet työnantajan esitystä lomarahojen vaihtamisesta vapaaksi. Keskeisenä perusteena olivat mm. ne, että lomarahoja leikataan voimassa olevan sopimuksen perusteella, sijaisten ottokieltoa ei voida toteuttaa kaikilla palvelualueilla ja hoivapalveluissa on pula ammattitaitoisesta työvoimasta.

Kaupunginhallitus päätti 16.9.2019 käynnistää tuotannollisin ja taloudellisin perustein työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (2007/449) mukaiset neuvottelut henkilöstön edustajien kanssa talouden tasapainottamiseen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi vuosina 2020 – 2021 Kuopion kaupungissa, taseyksiköissä ja liikelaitoksissa. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan tavoitteena on saada henkilöstömenoissa noin 8,8 milj. euron säästö vuosina 2020 - 2021. Henkilöstöjärjestöjen kanssa neuvoteltiin viisi kertaa, neuvottelut aloitettiin 26.9.2019 ja ne päättyivät 8.11.2019.

Yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen marraskuussa 2019 Jhl ry, Jyty ry, Juko ry hyväksyivät paikallisen virka- ja työehtosopimuksen lomarahojen vaihtamisesta vapaaksi Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen soveltamisalalla ja Juko ry Kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksen soveltamisalalla. Jhl ry hyväksyi paikallisen työehtosopimuksen lomapalkkavapaasta Kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksen soveltamisalalla. Sopimukset koskevat vuosina 2020 – 2021 maksettavia lomarahoja ja lomapalkkaa.

Kuntaliitossopimusten mukaiset henkilöstön irtisanomissuojat taloudellisella ja tuotannollisella perusteella olivat voimassa vuoden 2019 loppuun saakka.

Henkilöstöjohtamisen painopistealueita olivat vuonna 2019 työhyvinvoinnin parantaminen, osaamisen vahvistaminen ja työturvallisuudesta huolehtiminen.

Osaamisen vahvistaminen

Henkilöstön kehittämistä toteutettiin keskitetysti sekä palvelualueiden omien koulutusohjelmien mukaisesti. Kaikki esimiehiä velvoittavat esimiesseminaarit toteutuivat suunnitelman mukaisesti. Vuoden 2019 esimiesseminaarien kautta vahvistettiin esimiesten osaamista viestinnässä, lisättiin esimiesten digikyvykkyyttä (O365, Teams, tiedonohjaus, sisäinen intra, resurssiviisaus) ja tietoisuutta kansallisesta digiturvallisuudesta. Esimiesseminaarien osallistumisprosentti säilyi korkeana ollen yli 80 %. Jokaiseen seminaariin osallistui noin 300 esimiestä. Koulutusmuotona vahvistuivat edelleen verkkokoulutukset ja webinaarit. Palvelualueilla toteutuivat henkilöstön lakisääteiset täydennyskoulutukset palvelualueiden koulutussuunnitelmien mukaisesti. Learn@work-hanke eteni ja vahvisti osaltaan ketterän, työssä tapahtuvan oppimisen kulttuuria.

Työhyvinvoinnin parantaminen

Sairaus- ja tapaturmapoissaolot

Palvelualue	SAIRAUSPOISSAOLOT			TAPATURMAPOISSAOLOT		
	2019 pv	2018 pv	Muutos pv	2019 pv	2018 pv	Muutos pv
Muutos tammi - joulukuu kalenteripv/henkilötyövuosi						
Yleishallinto		6,1	-6,1			
*)Elinvoima- ja konsernipalvelut	8,5	14,2	-5,7	0,2	0,2	0,0
Lomituspalvelu	22,2	28,6	-6,4	1,3	3,8	-2,5
Kaupunkiympäristön palvelualue	10,7	10,6	0,1	0,1	0,3	-0,2
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	12,4	10,8	1,6	0,1	0,0	0,1
Kasvun ja oppimisen palvelualue	15,2	15,4	-0,2	0,4	0,6	-0,2
Perusturvan palvelualue	23,2	22,7	0,5	1,0	0,9	0,1
Terveystieteiden palvelualue	18,6	17,9	0,7	0,4	0,5	-0,1
Liikelaikokset						
Kuopion Kuntatekniikan Liikelaitos	14,6	16,6	-2,0	1,3	1,6	-0,3
Kuopion Vesi Liikelaitos	5,4	15,8	-10,4	0,8	0,2	0,6
Taseyksiköt						
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	15,2	15,9	-0,7	1,2	2,0	-0,8
Isäntäkuntapalvelut	22,3	21,9	0,4	1,7	0,3	1,4
Tilakeskus	12,8	13,7	-0,9	1,5	0,2	1,3
Poissaolot keskim. kaupungissa	17,1	17,4	-0,3	0,7	0,8	-0,1

*) Ilman Tilakeskusta ja lomituspalvelua

Tavoitteena oli vähentää kaupungin sairauspoissaoloja 2 pv/htv verrattuna vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Tapaturmien osalta tavoitteena oli nolla tapaturmaa. Toimenpiteistä huolimatta sairauspoissaolojen vähentämistavoite ei toteutunut odotetusti. Myönteistä oli kuitenkin se, että sairauspoissaolot ja tapaturmapoissaolot lähtivät laskemaan. Järvisuodun Työterveys Oy:stä saadun selvityksen mukaan kolme keskeisintä sairauspoissaolon perustetta ovat edelleen tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, mielenterveyteen ja käyttäytymiseen liittyvät syyt ja hengityselinten sairaudet.

Henkilöstön kehittämisen määrärahoihin varattiin 150.000 euron ylimääräinen panostus työhyvinvoinnin edistämiseen. Työyhteisöt laativat työhyvinvointisuunnitelmat, joissa määriteltiin työyhteisön kehittämisen kohteet, toimenpiteet ja vastuut. Työhyvinvointisuunnitelmiin sisältyviä rahoitushakemuksia saapui 90 kappaletta, yhteensä 0,6 milj. euroa. Määrärahaa myönnettiin 40 työyksikölle ensisijaisesti sairauspoissaolojen määrän perusteella. Määrärahasta käytettiin noin 27.000 euroa koko henkilöstölle kohdennetun työhyvinvointipäivän järjestämiseen ja 500 euroa tupakasta vieroituskurssiin. Yhteensä määrärahaa käytettiin 114.713 euroa.

Korvaavan työn toimintamalli otettiin käyttöön 1.3.2019. Korvaavaa työtä teki 110 henkilöä yhteensä 2976 päivää.

ESR-työhyvinvointihanke Yhdessä työhyvinvointia Kuopio-Siilinjärvi jatkui vuonna 2019. Hankkeen tavoitteena on työhyvinvoinnin vahvistaminen yksiköissä. Hankkeen kustannusarvio on 496 635 euroa, josta ESR-rahoituksen osuus on 70 prosenttia. Hankkeessa on kaksi kokeilukokonaisuutta: Yksilöllisten ratkaisujen uudet toimintamallit ja Työyhteisön uudet toimintamallit. Hanke ajoittuu ajalle 1.5.2018 – 31.10.2020.

Työturvallisuudesta huolehtiminen

Kaupunki otti käyttöön WPro-työturvallisuusjohtamisjärjestelmän. 13.2.2019-31.12.2019 välisenä aikana työturvallisuusilmoituksia tehtiin 2207 kappaletta. Näistä tapaturmailmoituksia oli 440 kpl. WPro-työturvallisuusjohtamisjärjestelmän kautta tehdään sähköisesti työpaikkojen riskien arvioinnit ja työterveyshuollon tekemät työpaikkaselvitykset. Erityistä huomiota kiinnitettiin työn psykososiaalisten kuormitustekijöiden tunnistamiseen.

Liukastumistapaturmien ennaltaehkäisyyn on panostettu merkittävästi vuoden 2019 aikana. Päiväkotien työntekijöille, maatalouslomittajille, kaupunkiympäristön palvelualueelle ja paloautoihin hankittiin kenkiin kiinnitettäviä liukuesteitä. Pelastuslaitokselle on hankittu kitkakenkiä ja hoivapalveluiden työntekijöiden kitkakenkien hankintaa tuettiin taloudellisesti.

Työsuojeluryhmä on tehnyt liukastumisvideon ja kampanjoinut näkyvästi myös porrastapaturmien ehkäisemiseksi.

Maatalouslomittajien työtapaturmien ennaltaehkäisyyn panostettiin merkittävästi vuoden 2019 aikana. Panostuksen ansiosta työtapaturmat kääntyivät valtakunnallisesti tarkasteltuna huomattavaan laskuun.

Henkilöstön sosiaalinen hyvinvointi

Lähtökohtana ovat kaupungin strategiset tavoitteet, työläinsäädännön veloitteet, virka- ja työehtosopimusten määräykset ja kaupungin omat ohjeet ja toimintamallit henkilöstön sosiaalisen hyvinvoinnin huolehtimisessa.

Hyvällä henkilöstöjohtamisella ja työyhteisötaidoilla voidaan parantaa ja edistää organisaation työhyvinvointia, motivaatiota ja vahvistaa työyhteisön sosiaalista pääomaa ja sitoutumista yhteiseen kaupungin strategiseen arvopohjaan. Kaupungin tavoitteena on tuloksellisesti toimiva työpaikka, jossa henkilöstö voi hyvin ja sillä on kyky oppia ja kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa ja itseään asiakkaan parhaaksi.

Yhtenä kaupungin menestystekijänä on kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen. Esimiesten henkilöstöjohtamistaitoja vahvistetaan jatkuvalla esimiestyötä tukevalla koulutustarjonnalla. Myös työntekijöille järjestetään monipuolista koulutusta työssä selviytymisen tueksi.

Sisäilma-asioihin on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Kaupungissa toimii sisäilmaryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti ja raportoi vuosittain yhteistyötoimikunnalle. Lisäksi on tapauskohtaisesti perustettuja sisäilman tarkastusryhmiä. Työergonomiaan on panostettu hankkimalla sähkökäyttöisiä työpöytiä ja uusimalla työtuoleja.

Henkilöstön tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma hyväksyttiin kaupungin valtuustossa 20.5.2019.

Kallaveden Työterveys liikelaitos yhtiöitettiin vuoden 2019 alusta. Järviseudun Työterveys Oy tuotti henkilöstön työterveyshuoltopalvelut. Lisäksi Terveyspalvelu Verso Oy tuotti työterveyshuoltopalveluja mm. pelastuslaitokselle ja lomituspalvelulle. Kaupunki tarjoaa henkilöstölle lakisääteistä työterveyshuoltoa laajemmat palvelut, eli myös sairaanhoidon. Lakisääteiseen työterveyshuoltoon kuuluvat mm. terveystarkastukset, työkykyarviot ja työkykyneuvottelut. Järviseudun Työterveyshuolto Oy:n laskuttamat kokonaiskustannukset olivat 3,5 milj. euroa.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen on kiinnitetty huomiota lainsäädännön veloitteiden lisäksi kaupungin omilla ohjeilla ja linjauksilla. Henkilökunnan psykososiaaliseen kuormittumiseen on kiinnitetty huomiota mm. työsuojelutoimikuntien kokouksissa ja työyhteisöillä on tarpeen mukaan mahdollisuus pyytää työterveyshuollosta suunnattu työpaikkaselvitys, jossa kiinnitetään huomiota työtiloihin ja psykososiaaliseen kuormittumiseen.

Kannustavasta palkkauksesta ja palkitsemisesta on tehty kaupunkitasoiset linjaukset.

Henkilökuntakerho KalakukkoSpurtti järjestää vapaa-ajan virkistystoimintaa ja tapahtumia, johon koko henkilöstö on oikeutettu osallistumaan. Työyhteisöt järjestävät tyhy-toimintaa.

Henkilöstölle suunnattua työhyvinvointikyselyä ei ole toteutettu vuoden 2017 jälkeen. Marraskuussa 2019 Kuopion kaupunki osallistui Työterveyslaitoksen kolmen vuoden pitkäaistutkimushankkeeseen ”Kimmoiset työntekijät muuttuvassa työssä”. Kyselytutkimuksessa kartoitetaan kokemuksia työstä, työoloista ja hyvinvoinnista. Osallistumalla Kuopio on mukana tuottamassa arvokasta tietoa työpaikan voimavarojen ja työhyvinvoinnin kehittämisestä. Kyselyyn vastasi 2853 henkilö (45 % Kuopion kaupungin henkilöstöstä).

Kertomusvuonna järjestettiin useita yhteistoiminnallisia neuvotteluja, joissa henkilökunta kuultiin mm. työtehtävien ja toimintatapojen muutosten johdosta. Henkilökunnan kuulemiskulttuuria on lisätty kaupungin työyksiköissä.

Työpaikkakokouksia on sovittu pidettäväksi vähintään kaksi kertaa vuodessa ja lisäksi yhteistoiminta-asioiden sitä vaatiessa.

Myöpäivä järjestettiin 24.9.2019 Kuopio-hallilla. Henkilöstön työhyvinvointipäivään osallistui yli 2000 työntekijää.

Henkilöstökertomuksessa on tarkemmin kuvattu kaupungin henkilöstövoimavaroja, henkilöstöpoliittisia toimenpiteitä ja kehityssuuntia.

Henkilötyövuodet

Palvelualue	2019	2018	Muutos
Muutos tammi - joulukuu	htv	htv	htv
Keskusvaalilautakunta	0,4	0,2	0,2
Tarkastustoimi	2,0	2,0	0,0
Yleishallinto	4,0	3,8	0,2
*) Elinvoima- ja konsernipalvelu	140,1	135,9	4,2
Lomituspalvelu	179,9	196,4	-16,5
Kaupunkiympäristön palvelualue	221,8	213,8	8,0
Hyvinvoinnin edistämisen palvelu- alue	402,2	412,7	-10,5
Kasvun ja oppimisen palvelualue	2491,1	2455,4	35,7
Perusturvan palvelualue	1546,6	1514,5	32,1
Terveystenhuollon palvelualue	883,1	862,8	20,3
Ydinkaupunki yhteensä	5871,2	5797,5	73,7
Liikelaitokset			
Kallaveden Työterveys Liikelaitos		44,9	
Kuopion Kuntatekniikan Liikelaitos	217,2	224,0	-6,8
Kuopion Vesi Liikelaitos	89,6	89,6	0,0
Liikelaitokset yhteensä	306,8	358,5	-51,7
Taseyksiköt			
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	292,8	293,4	-0,6
Isäntäkuntapalvelut	41,9	44,5	-2,6
Tilakeskus	49,1	47,0	2,1
Taseyksiköt yhteensä	383,8	384,9	-1,1
Yhteensä	6561,8	6540,9	20,9
Lisäksi:			
Palkkatukityöllistettyjen htv	77,3	58,9	18,4
Kesätyöntekijöiden htv	41,3	41,8	-0,5
Oppisopimuskoulutus htv	19,2	11,5	7,7
	137,8	112,2	25,6
KAIKKI YHTEENSÄ	6699,6	6653,1	46,5

*) Ilman Tilakeskusta ja lomituspalvelua

Henkilötyövuodet lisääntyivät eniten Kasvun ja oppimisen palvelualueella ja vähenivät eniten Lomituspalvelussa.

1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan kokonaisuus muodostuu eri hallinnonalojen riskikartoituksista, valmiussuunnitelmista ja vahinkoriskien hallinnasta. Kuopiossa on vuodesta 2016 toiminut riskienhallintatyöryhmä, joka mm. valmistelee konsernitason riskianalyysin. Viimeisin konsernitason riskianalyysi (riskimatriisi) on tarkistettu lokakuussa 2018. Riskimatriisissa on tunnistettu 21 kaupunkitasoista riskiä, joista kolmen kärki (todennäköisyys x seuraukset) on kiinteistöjen korjausvelasta aiheutuvat ongelmat, elintärkeisiin ICT-palveluihin kohdistetut hyökkäykset ja haaitaohjelmat sekä pitkäkestoinen sähkökatko.

Valtakunnallisen Terveet tilat 2028 -ohjelman tavoitteena on tervehdyttää julkiset rakennukset ja tehostaa sisäilmasta oireilevien hoitoa ja kuntoutusta. Hankkeessa on todettu Suomen kiinteistökannan ikärakenteen ja riittämättömien investointien olevan merkittävimpänä taustasyynä sisäilmaongelmille, mikä on tiedostettu myös Kuopion kaupungissa. Kuopion Tilakeskus on lisännyt merkittävästi panostuksia kiinteistökannan kunnon selvittämiseen. Myös rakennusterveysasiantuntijaresurssia on lisätty ja sisäilma-asioiden selvittäminen ja hoitoprosessia kehitetty. Tavoitteena on päivittää kaupunkitasoinen ohje sisäilmaongelmien ratkaisemisesta Kuopion kaupungin rakennuksissa vuoden 2020 aikana.

Valmiussuunnitelmien ajantasaisuutta tarkastellaan vuosittain ja suunnitelmat ovat pääosin ajantasaiset. Kaupungin valmiussuunnitelman yleinen osa liitteineen päivitettiin edellisen kerran marraskuussa 2018. Kaupunkitasoisesti puutteita on etenkin kriittisten tietojärjestelmien jatkuvuussuunnittelun osalta. Elinvoima- ja konsernipalvelun palvelualueiden ja kuntatekniikkaliikelaitos Mestarin osalta on tarve valmiussuunnitelmien ajantasaistamiselle, vaikkakin Mestarin valmiussuunnitelmaa on päivitetty vuonna 2019. Mestarin ja kaupungin tulee tiivistää varautumistyötään vuonna 2020, jotta varautumisen taso pystytään määrittelemään paremmin Mestarin valmiussuunnittelussa.

Valmiussuunnittelutyöryhmä otti vuonna 2019 tarkempaan käsittelyyn skenaarion, jossa Kuopion kaupungin alueella sattuisi pitkäkestoinen sähkönjakelun häiriö. Valmiussuunnittelutyöryhmä lähti kehittämään varautumistyötä aloittamalla toimintakorttien laadintaprosessin, jonka tuotokset olisi tarkoitus liittää osaksi jokaisen toimialan valmiussuunnitelmaa.

Valtion päätöksillä on suora vaikutus kaupungin talouteen. Valtion päätösvallassa olevia keskeisiä kuntiin vaikuttavia asioita ovat muun muassa erityislainsäädännön pohjalta annetut tehtävät ja velvoitteet, tulojen veronalaisuutta ja verovähennyksiä koskeva sääntely, valtionavustukset, valtionosuuksien taso ja jako (tasausjärjestelmä) sekä harkinnanvaraiset valtionosuudet. Tilinpäätösvuonna tilikauden tulosta heikensi verotulokeräys tulorekisterin käyttöönnoton ja verotuksen joustavan valmistumisen takia.

Kuntakentän kannalta sote-uudistuksen valmistelu ja sen kariutuminen on merkinnyt sitä, että kunnat ovat jääneet odottamaan uudistuksia ja samalla toiminnan ja rakenteiden omaehtoinen kehittäminen ei ole riittävällä tavalla edennyt. Sote-uudistuksen valmistelu on kesken, joten sen vaikutuksia kuntien toimintaan ja talouteen ei voida vielä kattavasti arvioida.

Tiukan taloustilanteen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi palvelutuotannon prosesseja ja rakenteita on edelleen tarkasteltava entistä tarkemmin. Kaupungin kasvu lisää kustannus- ja investointipaineita. Muuttovoitto aiheuttaa lisäkustannuksia, koska palvelukapasiteettia on lisättävä. Laajojen maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvien hankkeiden kokonaishallinta on tärkeää, että toteuttamisen kustannukset pystytään pitämään hallinnassa.

Tulorahoitus ja menokehitys tulee olla tasapainossa tai se johtaa palvelutason heikkenemiseen, verojen ja maksujen korotuksiin ja velkaantumiseen. Kunnallisveroprosenttia korotettiin 0,25 prosenttiyksiköllä ja muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttia 0,25 prosenttiyksiköllä vuoden 2020 alusta.

Kaupungin velkaantumisen kasvuun liittyy korkoriski. Velkarahoituksen korkoriskejä on rajattu sitomalla yksittäisiä lainoja yli vuoden mittaisiin viitekorkoihin tai kiinteisiin korkoihin. Lisäksi korkoriskiltä suojautumiseen on käytetty koronvaihtosopimuksia. Tilinpäätöshetkellä kaupungin lainakannasta n. 66 % oli suojattu mainituilla menetelmillä siten, että pitkiin viitekorkoihin on sidottu lainakannasta noin 31 % ja koronvaihtosopimuksilla on suojattu noin 35 %. Johdannaisopimuksia on solmittu myös tulevaisuudessa alkaviksi. Mikäli nämä huomioon otetaan, oli lainakannasta noin 78 % suojattu. Rahoitusmarkkinoiden tilanne on vakaa, joten lainarahoituksen saatavuusriskiä ei kaupunki ole tällä hetkellä kohdannut. Myös jälleenrahoitusriskin todennäköisyys on tällä hetkellä pieni ja sekin on hallinnassa laina-aikojen hajautuksen kautta.

Toiminnallisissa riskeissä keskeisiä ovat palvelutuotantoon liittyvät riskit ja talouden hallintaan liittyvät riskit. Palvelutarpeen ja asiakasmäärien ennakointi on haasteellista. Asiakasmäärien lisääntyminen vaikeuttaa palveluun pääsyä, aiheuttaa säädettyjen käsittelyaikojen ylittymistä ja ostopalveluiden kasvua. Kuluneena vuotena asiakasmäärät ovat kasvaneet erityisesti vanhusten asumispalveluissa ja se on aiheuttanut hoitoon pääsyn viivettä. Hoitoon pääsyn viivettä on ajoittain ollut myös lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa sekä puheterapiapalveluissa. Palveluketjun toimivuus erikoissairaanhoidon terveydenhuollon palvelualue (terveyskeskussairaala)-perusturvan palvelualue (vanhuspalvelut) on ollut haasteellinen.

Kiinteistöissä tapahtuneet vahingot, kuten vesivahingot aiheuttavat katkoksia ja tilapäisjärjestelyjä palveluihin, kun tilat eivät ole käytettävissä. Myös tulojen menetyksiä voi aiheutua. Vesivahinkoja oli teatterilla, Pyörön kirjastossa ja Jynkän koululla kuluneena vuonna.

Kaupungin henkilöstöä jää lähivuosina eläkkeelle varsin runsaasti. Samanaikaisesti väestön ikääntymisestä seuraava palvelutarpeen kasvu lisää henkilöstötarvetta erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, mikäli työn tuottavuutta ei onnistuta kasvattamaan samassa suhteessa palvelutarpeen kasvun kanssa. Kunta-alan eläköityminen ja tuleva henkilöstötarve aiheuttavat vaikean yhtälön tilanteessa, jossa vuosittain koko maan työikäisen väestön määrä pienenee ja koulutettavat ikäluokat pienenevät. Tilinpäätösvuonna on ollut vaikeuksia henkilöstön rekrytoinneissa erityisesti varhaiskasvatuksessa, perusturvassa ja terveydenhuollossa. Kaupungin hyvällä työnantajakuvalla voidaan pienentää henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen liittyvää riskiä.

Yhteiskunnan perustoimintojen kuten vesi- ja energiahuollon häiriöt saattavat aiheuttaa palvelutuotannon katkoksia ja korvausvaatimuksia. Näillä häiriöillä voi palvelun saajien lisäksi olla haittavaikutuksia myös kaupungin talouteen ja julkisuuskuvaan.

Keskeiset ja merkittävimmät kaupungin omaisuus- ja toimintariskit on vakuutettu. Kunnossapidon puutteista aiheutuvia vahinkoja korvataan vuosittain.

1.1.8 Ympäristötekijät

Ympäristötekijöissä ei vuoden 2019 aikana ollut sellaisia poikkeavia tapahtumia, jotka olisivat vaikuttaneet merkittävästi kaupungin taloudelliseen tulokseen, asemaan tai toiminnan kehitykseen. Ympäristönsuojeluun liittyvät investoinnit olivat samaa luokkaa kuin vuonna 2018, tulot olivat vuonna 2019 noin 28 % ja menot noin 20 % suuremmat kuin vuonna 2018. Ympäristövahinkoja ei vuonna 2019 tapahtunut. Tulojen ja menojen kasvua selittävät käynnissä olleet KierRe- ja Liito-orava LIFE –hankkeet. Tuloissa näkyy myös lupa- ja valvontatulojen kasvu, joka johtuu taksan tarkistamisesta vastaamaan työajan kohdentumista.

Kuopion kaupunki on sitoutunut tavoittelemaan hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä ja jätteettömyyttä sekä globaalisti kestävästä kulutuksen tasoa vuoteen 2050 mennessä yhdessä muiden resurssiviisauden edelläkävijäverkostoon FISU (Finnish Sustainable Communities) kuuluvien kuntien kanssa. Kaupunkistrategian Resurssiviisas Kuopio –tavoitetta toteutetaan resurssiviisautsohjelman ja muiden teemakohtaisten ohjelmien avulla. Vuoden 2019 aikana aloitettiin Kuopion ilmastotavoitteiden päivistytyä ja toteutettiin päästövähennys- ja hiilitaseselvitys.

Kuopio on kiertotalouden edelläkävijäkuntien Circwaste-verkoston jäsenenä sitoutunut kierrättämään vähintään 55 % yhdyskuntajätteistä, 70 % rakennus- ja purkujätteistä sekä vähentämällä jätemäärää vuoteen 2020 mennessä vuoden 2000 tasolle. Esiselvityksen mukaan vuonna 2018 Kuopion yhdyskuntajätteiden kierrätysaste oli 56 % ja rakennus- ja purkujätteiden kierrätysaste 81 %. Kotitalouksien sekajäte hyödynnetään energiana. Loppusijoitukseen meni jätettä (mm. asbesti, pilaantuneita maita, lujitemuoveja ja pvc-muovia) vuonna 2019 noin 3 %.

Kuopion luonto on rikas ja monipuolinen, mikä luo hyvät lähtökohdat, mutta myöskin vastuun monimuotoisuuden vaalimiseen. Kaupunki vaalii elinympäristöjen monimuotoisuutta mm. torjumalla haitallisia vieraslajeja omistamillaan mailla. Torjunnan piirissä ovat kaikki jättiputkiesiintymät, mutta jättipalsamin torjuntaa on jouduttu keskittämään luonnon kannalta herkimmille alueille. Vuonna 2019 kartoitettiin keskeisen kaupunkialueen jättipalsamiesiintymät. Lisäksi aloitettiin vieraslajien osalta yhteistyö luonnonsuojeluliiton koordinoiman Viekas-LIFE-hankkeen kanssa. Vuonna 2019 järjestettyjen maksuttomien luontoretkien teemana oli luonnon hyvinvointivaikutukset. Retkien suosio oli ennätyksellinen, sillä 24 retkellä oli yhteensä yli 1000 osallistujaa.

Kuopion alueen kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet 1990-luvun tasosta 40 %. Tieliikenteen kasvihuonekaasupäästöt ovat vuosien varrella kasvaneet, ja niiden osuus Kuopion kokonaispäästöistä on 27 %.

Päästöt ilmaan ovat vähentyneet 1990-luvulta lähtien. Ilmanlaatuun vaikuttavat nykyisin eniten tieliikenteen päästöt (ml. katupöly) ja paikoin pientaloalueilla puun pienpoltto. Kuopiossa tieliikenteen melualueilla asuu noin 35000 asukasta ja raideliikenteen melualueilla noin 2000 asukasta.

Kuopion alueella sijaitsevien suurten järvien ekologinen tila on suurimmaksi osaksi hyvä. Pienvesistä heikoimassa tilassa ovat pienet matalat lammet. Kaupungin vesialueiden hoito- ja kunnostusohjelma vuosiksi 2019–2023 hyväksyttiin 2019. Pohjavesialueiden uudet päivitetty luokitukset ja rajaukset vahvistettiin vuonna 2019.

Tulevien vuosien ympäristöhaasteina ovat erityisesti luonnon monimuotoisuuden varmistaminen kaupungin metsä- ja vesialueilla sekä kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja ilmastomuutokseen varautumis- ja sopeutumistoimet. Lisäksi tulee varautua kunnan ympäristövalvontakohteiden määrän kasvuun, kun lainsäädäntö muuttuu ja valvottavia kohteita siirtyy valtiolta kunnille.

Erillisessä Kuopion ympäristökertomuksessa 2019 on päivitettyä tietoa Kuopion ympäristön tilasta ja kerrottu tiivistetysti niistä toimenpiteistä ja hankkeista, joita Kuopiossa on vuonna 2019 toteutettu. Ympäristökertomus auttaa myös ymmärtämään ympäristöasioiden hoidon merkittävyyttä. Vuonna 2018 julkaistuun Kuopion ympäristökatsaukseen on koottu laajasti tietoa Kuopion ympäristön nykytilasta ja sen kehityksestä.

1.1.9 Muut ei-taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaan toimintakertomuksessa tulee antaa tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Sisäisen valvonnan yleisohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja ja hyväksyttyjä toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan Kuopion kaupungin toiminnassa. Sisäisen valvonnan yleisohje koskee kaikkia kaupungin toimielimiä, ylintä johtoa ja muita esimiesasemassa olevia sekä laajassa mielessä koko henkilöstöä. Palvelualueet, taseyksiköt ja liikelaitokset antavat vuosittain selonteon sisäisen valvonnan toteutumisesta. Sisäinen tarkastus omalta osaltaan varmistaa, että organisaation toiminta on tavoitteiden, päämäärien ja toimintaperiaatteiden sekä säädösten ja määräysten mukaista.

Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta toteutetaan kaupunginvaltuuston syyskuussa 2019 hyväksymien Konserniohje -asiakirjan sekä Kuopion kaupunkikonsernin omistajapoliittiset linjaukset -asiakirjan periaatteiden mukaisesti. Omistajaohjausjaosto vastaa kaupungin liikelaitosten ja niiden kuntayhtymien, yhtiöiden, yhdistysten ja säätiöiden sekä muiden yhteisöjen omistajaohjauksesta, toiminnan ohjaamisesta sekä valvonnasta.

Kaupunginvaltuuston vuonna 2017 hyväksymä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää syrjimättömyyden, tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden näkökulmat viranomaisen toiminnassa sekä koulutuksen ja ope- tuksen järjestämisessä. Lain mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista ja ryhdyt- tävä tarvittaviin toimenpiteisiin. Ihmisoikeuksien toteutumista tukevia toimenpiteitä olivat mm. Kuopion osallis- tuminen Kuntaliiton tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkostoon, jäsenyyslakemuksen uusiminen Euroopan WHO:n terveiden kaupunkien verkostoon (terveyden tasa-arvo) sekä kesäkuussa 2019 Kuopiossa järjestetty Itä-Suomen kansalaistoimijalähtöisen kehittämisen konferenssi, jossa esiteltiin järjestöjen matalan kynnyksen osallisuushankkeita nk. Kake-ohjelmassa (Kansalaislähtöinen paikallinen kehittäminen Kuopion keskusta- alu- eella). Kuopiossa aloitti 6 uutta Kake-hanketta, esimerkkinä ViaDian ruoka-aputyöntekijöiden jaksamista vah- vistava kokeiluhanke. Kuopiossa tehtyjen Kake-kokeilujen määrä lähestyy kaikkiaan neljäkymmentä.

Hyvistä hankkeista ja kokeiluista huolimatta yhdenvertaisuustyön jalkauttamisen ja arvioinnin malli on edelleen resurssien niukkuuden takia viimeistelemättä, mikä saattaa heikentää väliinputoajaryhmien sekä kaikkein eni- ten tukea tarvitsevien kuntalaisryhmien tuen tarpeiden tunnistamista. Vuodeksi 2020 on asetettu tavoite jäsen- tää kokonaisuutta, kehittää seurantamalli ja linkittää sitä Hyvinvoiva Kuopio -ohjelmaan.

Kaupungin viestinnän tulee antaa kuntalaisille, joukkoviestimille, viranomaisille ja eri sidosryhmille riittävät tie- dot päätöksenteosta ja palveluista. Kaupunginhallitus on vuonna 2018 hyväksynyt Kuopion kaupungin vies- tintä- ja markkinointiohjeen. Ohjeen mukaan Kuopion kaupungin viestintä on avointa, aktiivista, keskustelevaa ja ymmärrettävää. Onnistumisten lisäksi kerrotaan myös epäkohdista ja siitä, miten ongelmat aiotaan ratkaista. Kaupunki viestii aktiivisesti ja viestinnän pääkanavat ovat kaupungin verkkosivut, sosiaalisen median kanavat Facebookissa ja Twitterissä sekä henkilöstön intranet, Kuha.

Kuopion kaupungilla on ohje vieraanvaraisuudesta, edustuskäytännöstä ja menettelytapaohjeista. Ohjeisto linjaa kaupungin vieraanvaraisuuden osoittamisen yleiset perusteet ja menettelytavat, joita käytetään ohjeina päätettäessä vieraanvaraisuuden myöntämisestä. Lisäksi on ohje edustamisesta, vieraanvaraisuuden tarjoa- misesta ja vastaanottamisesta sekä niihin liittyvien laskujen selvittämisestä. Ohjeen mukaan edustamisen ja erityisesti vastaanotetun vieraanvaraisuuden tulee kestää hyvän hallinnon ja oikeusperiaatteiden vaatimukset sekä hallinnon uskottavuus.

Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitukset on julkaistu kaupungin verkkosivuilla kuntalain mukaisesti.

Kaupungin toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä on edistetty julkaisemalla Kuopion kaupungin ostolaskuaineistot avoimena datana kaupungin verkkosivuilla. Vuoden 2019 ostolaskuaineisto on julkaistu kaupungin verkkosivuilla.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista päättää Kuntalain (410/2015) 14 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan valtuusto. Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen tehtävänä on huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Liikelaitoksissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastaavat kuntalain 67 §:n nojalla johtokunnat.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat konsernin yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Kunnan konsernijohtoon tehtävä on konsernivalvonnan avulla varmistaa, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on hoidettu asiaankuuluvalla tavalla. (Hallituksen esitys kuntalaiksi, HE 268/2014 vp. s.145)

Kuopion kaupunginvaltuusto on vuonna 2014 vahvistanut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan konsernitasoiset perusteet, joiden mukaan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää, strategista ja operatiivista toiminnan suunnittelua, seuranta, poikkeamiin reagoimista sekä suoriutumisen arviointia, jota tehdään kaikilla organisaatiotasoilla. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla tuetaan sekä järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien että harkinnanvaraisten tehtävien toteuttamista. Tavoitteena on varmistaa kaupungin strategian ja muiden tavoitteiden mukaisten toimintojen laatu sekä turvata kuntalaiset, henkilöstö sekä kaupungin omaisuus erilaisilta riskeiltä. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan organisaation sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus pyritään varmistamaan. Esimiesten ja henkilöstön tehtävänä on huolehtia toimintojen tuloksellisuudesta ja riskienhallinnasta. Sisäinen tarkastus on osa kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja käyttävät valvontatoimissaan. (Riskienhallintapolitiikka, KV 10.3.2014/22§)

Kunkin palvelualueen, liikelaitoksen ja taseyksikön on toiminnan suunnitelmallisuuden edistämiseksi laadittava sisäisen valvonnan suunnitelma joko osana käyttösunnitelmaa tai erillisenä asiana vuosittain helmikuun loppuun mennessä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta valvotaan kaupunginhallituksessa, johtokunnissa sekä muissa toimivaltaisissa toimielimissä muun muassa osavuositarkastusten ja toimintakertomusten yhteydessä. Sisäistä valvontaa tukee omalla työllään sisäinen tarkastaja, joka tarvittaessa selvittää ja arvioi toimintaa sekä tukee yksiköitä valvontahavaintojen perusteella käynnistettävissä kehittämis-toimissa.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, jota toteutetaan organisaation eri tasoilla. Riskienhallinnan kokonaisuuteen sisältyy riskikartoitukset, valmiussuunnittelu ja vahinkoriskien hallinta. Kuopiossa on vuodesta 2016 alkaen toiminut riskienhallintatyöryhmä, jonka tehtävänä on muun muassa valmistella konsernitason riskianalyysi ja valmistella ehdotus vakuutusturvaksi. Kaupungin riskianalyysi (riskimatriisi) on tarkistettu viimeksi lokakuussa 2018. Sen perusteella tunnistettiin 21 kaupunkitasoista riskiä, joista merkittävimpiä ovat kiinteistöjen korjausvelasta aiheutuvat ongelmat, ICT-palveluihin kohdistuvat hyökkäykset ja haittaohjelmat sekä pitkäkestoiset sähkökatkot. Syksyllä 2019 Kuopio oli mukana ELY-keskuksen organisoiman logistiikkatoimikunnan suuronnettomuusharjoituksessa. Riskienhallinnan kehitystarvetta on edelleen valmiussuunnittelussa (esim. elinvoima- ja konsernipalvelut) sekä häiriö- ja kriisitilanteita koskevien toimintaohjeiden laatimisessa (ns. toimintakortit). Myös riskienhallintatyöryhmän toimintaa, tavoitteita ja kokoonpanoa on tarpeen tarkentaa. Vakuutusturvan uudelleenarviointia ollaan käynnistämässä.

Vuoden 2019 kaupunkitasoisiksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteiksi määriteltiin: 1) kaupunkistrategian etenemisen konkreettiset toimenpiteet ja tuotokset, 2) sopimustenhallinta (sopimusrekisteri, sopi-

musten noudattaminen ja valvonta) sekä 3) riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimivuus (riskien tunnistaminen, häiriötilanteiden hallinta, jatkuvuuden varmistaminen ja kontrollit). Valittujen painopisteiden tarkoituksena on erityisen huomion kiinnittäminen yhteisiin, riskiperusteisesti valittuihin kohteisiin läpi organisaation. Lisäksi talous- ja toimintasuunnitelman toteutumiseen liittyviä riskejä on arvioitu budjetin laatimisvaiheessa ja ne on koottu talousarviokirjaan. Palvelualueet, liikelaitokset ja taseyksiköt arvioivat ja raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista osavuositarkastuksissa ja toimintakertomuksessa.

Sisäinen tarkastus on arvioinut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilannetta ja tavoitteiden toteutumista sekä toteuttanut tarkastuksia valituissa tarkastuskohteissa. Tilikauden aikana on tarkastettu mm. kustannuksia ja pienhankintoja, investointien valmisteluprosesseja sekä kotihoidon käytössä olevan ICT-järjestelmän häiriötilanteita. Tarkastushavaintojen perusteella on sovittu korjaavista toimenpiteistä, joiden etenemistä on seurattu jälkitarkastuksin tai omavalvontaan perustuvan raportoinnin avulla. Sisäisen tarkastuksen prosesseissa on hyödynnetty kansainvälistä sisäisen tarkastuksen standardeja, ja tarkastushavainnoista on raportoitu kaupungin johdolle ja tarkastuslautakunnalle.

Palvelualueiden, liikelaitosten ja taseyksiköiden sisäisen valvonnan selonteot

Palvelualueet, liikelaitokset ja taseyksiköt ja ovat antaneet omat selvityksensä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä osana vuoden 2019 toimintakertomusta. Keskeiset huomiot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteista ovat seuraavat:

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualueen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on arvioitu erikseen talousohjauksen, työnantajapalvelujen, tietohallinnon, ja oikeudellisten palvelujen näkökulmista.

Talousohjauksesta todetaan, että kaupungin velkaantumisen kasvuun liittyy korkoriski. Velkarahoituksen korkoriskejä on rajattu sitomalla yksittäisiä lainoja yli vuoden mittaisiin viitekorkoihin tai kiinteisiin korkoihin. Lisäksi korkoriskiltä suojautumiseen on käytetty koronvaihtosopimuksia. Tilinpäätöshetkellä kaupungin lainakannasta n. 66 % oli suojattu mainituilla menetelmillä siten, että pitkiin viitekorkoihin on sidottu lainakannasta noin 31 % ja koronvaihtosopimuksilla on suojattu noin 35 %. Johdannaissopimuksia on solmittu myös tulevaisuudessa alkaviksi. Mikäli nämä huomioidaan, oli lainakannasta noin 78 % suojattu. Rahoitusmarkkinoiden tilanne on vakaa, joten lainarahoituksen saatavuusriskiä ei kaupunki ole tällä hetkellä kohdannut. Myös jälleenrahoitusriskin todennäköisyys on tällä hetkellä pieni ja sekin on hallinnassa laina-aikojen hajautuksen kautta.

Strategian tavoitteet toteutuivat ja etenivät vuonna 2019 pääosin hyvin. Merkittävimmät strategian toteutumiseen liittyvät riskit toteutuivat taloudellisen tuloksen osalta sekä henkilöstön sairauspoissaolojen osalta. Rakenteiden ja toimintatapojen uudistus ei edennyt riittävän tasoisena, jotta sillä olisi ollut taloudellisia vaikutuksia. Yritysten investointitoiminnan osalta takaisku oli biotuotetehtaan ympäristöluvan epääminen. Kokonaisuudessaan yritystoiminnan kehitys ja kaupungin kasvutavoitteet ovat kuitenkin edenneet hyvin. Strategian toimenpideohjelmat konkreettisine toimenpiteineen valmistuivat loppuvuonna. Strategian kokonaisuuksista parhaiten on edennyt resurssiviisas Kuopio.

Työnantajapalveluista todetaan, että yhteistoimintaneuvottelut henkilöstömenojen supistamiseksi tuotannollisin ja taloudellisin perustein käynnistettiin syksyllä 2019 yhdessä henkilöstöjärjestöjen kanssa. Samalla ennakkoivan henkilöstösuunnittelun merkitys korostui. Sairauspoissaolojen ja tapaturmapoissaolojen määrä lähti tilikaudella laskuun, mutta asetettuihin tavoitteisiin ei päästy. Tilikauden aikana sairauspoissaolot olivat keskimäärin 17,1 päivää/henkilötyövuosi, kun ne edellisellä vuonna olivat 17,4 pv/htv. Tavoiteltu sairauspoissaolovähennys oli 2 päivää. Keskeisimmät sairauspoissaolojen perusteet vuonna 2019 olivat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, mielenterveyden ja käyttäytymiseen liittyvät syyt sekä hengityselinten sairaudet. Työtapaturmien osalta tavoitteeksi asetettiin nolla tapaturmaa, mutta niistä aiheutui 0,7 poissaolopäivää/henkilötyövuosi (edellisenä vuonna 0,8 pv/htv). Työ poissaolojen vähentämiseksi jatkuu muun muassa työhyvinvointia edistämällä (kuten työyksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat ja niiden toteuttaminen) sekä jatkamalla yhteistyötä työterveyshuollon kanssa.

Tietohallinto toteaa arviossaan suurimpien riskien liittyvän kyberturvallisuuteen, tietohallinnon ja ICT-palveluntuottajien rooleihin ja vastuisiin sekä tietohallinnon rajallisiin resursseihin. Riskejä on käsitelty sekä kaupungin riskienhallintaryhmässä että palvelualueen johtotiimissä. Kansalliseen tietoturva- ja tietosuojaloukkausten hallinnan TAISTO19-harjoitukseen osallistuminen on auttanut parantamaan poikkeustilanteisiin varautumista. Tietojärjestelmien jatkuvuussuunnittelun kehittäminen on käynnistetty.

Oikeudellisissa asioissa on tuettu palvelualueita mahdollisten oikeudellisten riskien minimoimiseksi. Palvelualueita on ohjattu oikeudellisissa asioissa ja tarpeen mukaan avustettu kantelu- ja oikeudenkäyntiasioissa.

Lisäksi lakipalvelussa on tuettu konserniyhteisöjä sekä omistajaohjausta konsernin oikeudellisiin asioihin liittyen. Lakiasioissa kuntien väliset kustannusvastuuseen liittyvät oikeudelliset kysymykset sekä oikeudenkäynnit eri asioissa ovat lisääntyneet. Työoikeuden alaan liittyvät konsultaatiot, selvitykset sekä riita-asiat ovat olleet merkittävässä osassa lakipalveluiden toimintaa ja työoikeudellisia kysymyksiä hoidettu yhdessä palvelualueiden kanssa.

Kaupunkiympäristön palvelualueelta ei tilikauden aikana ole raportoitu lakien, säännösten tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia, seurannaisvaikutuksiltaan merkittäviä puutteita tai toimia. Ei myöskään tapahdumia, joista olisi aiheutunut merkittävää vahinkoa tai menetystä toiminnalle. Vahingonkorvauksia on maksettu lähinnä liukastumistapauksista. Tilikaudella ei ole myöskään todettu menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa. Markkinaoikeus määräsi 10.9.2019 Kuopion kaupungin maksamaan Lippumäen tekojääräadan hankintaan liittyen Jäämestarit Oy:lle hyvitysmaksuna ja oikeudenkäyntikuluina yhteensä 203 937,50 euroa. Päätös ei ole lainvoimainen, koska Kuopion kaupunki on valittanut asiasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Kokonaisuudessaan palvelualue on arvioinut sisäisen valvonnan olevan hyvällä tasolla. Kaupunkiympäristön palvelualueen riskienhallintasuunnitelman päivitys on aloitettu. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehityskohteiksi on valittu hankintojen kehittäminen ja sopimusten hallinta.

Kaupunkiympäristön palvelualueen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden seuranta ja valvonta perustuvat kuukausiraportointiin, osavuositarkastuksiin ja toimintakertomukseen. Talousarvion toteutumista seurataan palvelualueen johtoryhmässä, ja poikkeamiin reagoidaan välittömästi. Seurantatietoja käsitellään määrääjain kaupunkirakennelautakunnassa. Palvelualueen taloudellinen tulos on merkittävästi riippuvainen maaomaisuuden myyntivoitoista, joka vuoden 2019 talousarvioon nähden toteutui hyvin. Myös joukkoliikennepalvelujen tulos oli arvioitua parempi 8,6 % käyttäjämäärän kasvusta johtuen. Kulujen osalta säästöä saatiin palvelujen ostoista ja henkilöstömenoista.

Laajojen ja monitahoisten maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvien hankkeiden kokonaishallinnan kehittämiseen tulee panostaa. Muuten on riskinä, että suunnitelmien toteutettavuus kärsii ja kustannukset karkaavat. Suunnitteluprosessit kaipaavat kokonaisjohtamista, ja mm. tiedonkulun parantamiseksi voidaan perustaa säännöllisesti kokoontuvia projektiryhmiä. Savilahden allianssi-hankkeessa ei siirrytty kehitysvaiheesta toteutusvaiheeseen vaan suunnittelua jatkettiin aikataulultaan kriittisten osioiden osalta. Suunniteltu Puijon tekonurmikentän urakka siirtyi kaupunginvaltuuston päätöksellä vuodelle 2021. Sopimustenhallintaan liittyvää kehittämistarvetta on edelleen Mestarin osalta. Muun muassa kunnossapidon pohjoisen alueurakan osalta selvitetään, millainen sopimus edistäisi parhaiten kumppanuutta. Valmisteilla olevan Mestarin yhtiöittämisen osalta koetaan, että kaupungin on omistajana linjattava yhtiön roolia ja asemaa kaupunkikonsernissa. Vastavasti Kuopion Vesi Oy:n osalta on tarpeen selvittää, miten mm. suunnittelu ja varautuminen hoidetaan kaupungin kannalta tehokkaalla tavalla. Kiinteistökaupoissa haitta-aineisiin liittyvien vastuiden määrittely kaupunkikirjoissa todetaan olevan haasteellista, koska kaikkia mahdollisia riskejä ei pystytä ennakoimaan. Ympäristöterveydenhuollossa valtion tarjoamien tietojärjestelmien toimimattomuus mukaan lukien laskutusjärjestelmän käyttöönotto-ongelmat ovat vaikeuttaneet valvontasuunnitelmien toteutumista.

Hyvinvoinnin edistämisen ja kasvun ja oppimisen palvelualueilta todetaan, että sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ohjaa lautakunnissa hyväksytyt vuosisuunnitelmat, joita on toteutettu hyväksytyjen painopisteiden mukaisesti. Palvelualueilla ei ole selonteon mukaan ollut säännösten ja määräysten noudattamisessa oikeusseuraamuksia aiheuttaneita ongelmia. Myöskään viranhaltijapäätösten julkisuuden tai verkkojulkaisemisen muutokset 2019 eivät aiheuttaneet ongelmia eikä poikkeamia yhteisesti sovitusta ja valtakunnallisista käytännöistä ja määräyksistä. Palvelualueiden toimintasääntö on tarkistettu vastaamaan muuttunutta organisaatioita ja vastuita, ja muutoksenhakuohjeita on tarkennettu ja ohjeistettu mm. hankintapäätöksen tekemisessä. Palvelualueiden sisäisen valvonnan on arvioitu olevan kohtuullisella tasolla. Parantamista ja kehittämistä vaativina asioina halutaan edistää talouden sopeutustoimissa ja kehittämishankkeissa onnistumista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytäntöjen kehittämistä toimintayksikötasolla (kuten ohjeiden noudattaminen ja epäkohtiin puuttuminen).

Palveluverkoston jatkuva ja riskiperusteinen tarkastelu (maankäyttö, lapsimäärät, tilat, hankkeiden eteneminen, prosessin parantaminen) perustuu monitoimijaisen verkostotyön ohjausryhmän toimintaan. Ryhmä koostuu säännöllisesti, ja se koostuu päättäjistä ja kaupungin eri asiantuntijoista. Palveluverkostotyön ohjausryhmän tehtävänä on seurata palveluverkoston muutoksia sekä ohjata tarve- ja hankeselvitysten valmistelua. Sopimuksenhallinnan osalta todetaan, että sopimusten valvontavastuu on palvelusta vastaavalla päälliköllä ja asiakkuusjohtajalla. Taloushallinto seuraa ja valvoo sopimuksia talouden näkökulmasta. Palvelualueilta todetaan, että ICT-laskutuksen ja laitehallintarekisterin osalta on todettu haasteita, jotka ovat vaikuttaneet ICT-

palvelujen kustannuskehitykseen ennakoimattomasti. ICT-budjetin supistamisesta johtuen erityisesti ICT-palvelutarpeiden priorisointiin, budjettikuriin ja omavalvontaan on kiinnitettävä huomiota.

Palvelualueilta raportoidaan, ettei kaupunkitason sairauspoissaolotavoitteeseen (vähennystä 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi) päästy. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen poissaolot kasvoivat 1,6 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Kasvun ja oppimisen palvelualueen osalta vähennystä oli 0,2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Henkilöstön poissaolojen vähentämiseksi on laadittu yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat. Työssä jaksamisen ja työhyvinvoinnin osalta on myös kehitetty työmenetelmiä sekä edistetty työturvallisuutta ja vaara- ja uhkatilanteiden raportointia. Myös rekrytointiprosesseja on tarkistettu. Yleistä turvallisuutta ja vaurautumista on kehitetty tarkistamalla toimintayksikkökohtaisia pelastus- ja turvallisuussuunnitelmia ja turvallisuustietoisuutta sekä järjestämällä toimintayksikkökohtaisia poistumisharjoituksia. Turvallisuuden edistämisestä on tehty yhteistyössä turvallisuuspäällikön, työsuojelupäällikön sekä työsuojeluvaltuutettujen kanssa.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella kirjastojen, museoiden, kansalaisopiston ja kansalaistoiminnan palvelut tekivät positiivisen tuloksen, jolla saatiin katettua osa liikuntapaikkojen, teatterin ja musiikkikeskuksen negatiivisesta tuloksesta. Liikuntapaikkapalvelujen maksettavaksi siirtyneet Kuntolaakson pysäköintilaitoksen vuokrat aiheuttivat menojen ylitystä, joka kuitenkin katettiin osin Lippumäen ylipainehallin määrärahalla hallin käyttöönoton siirryttyä suunnitellusta aikataulusta. Teatterin tulosta heikensivät tammikuussa 2019 sattunut vesivahinko, jonka vuoksi useita esityksiä jouduttiin perumaan eikä tiloja voitu entiseen tapaan vuokrata ulkopuolisille. Teatterin heikkoa tulosta selittävät myös Äidinmaa-musikaalin ja B.Alban talo-esityksen kalliit tuotantokustannukset ja huono myynti sekä ylitykset henkilöstömenoissa. Teatterilta todetaan, että jatkossa tuotantojen määrää vähennetään ja tuotantojen sisäistä valvontaa tiukennetaan. Musiikkikeskuksen osalta toimintakatteen ylittymistä aiheuttivat sairauslomista johtuneet tilapäisten muusikoiden kulut sekä orkesterin ohjelmiston ja markkinointikanavien uudistaminen.

Hyvinvoinnin edistämisen palveluissa käytettiin testamenttivaroja muun muassa Takuulla-hankkeeseen, Menox-toiminnan laajentamiseen ja ehkäisevään päihdetyöhön, ja osa testamenttivaroista siirrettiin seuraavalle vuodelle. Kasvun ja oppimisen palvelualueella menot alittuivat koulukuljetuskustannusten jäätyä alle sopimushintojen sekä Servicalta saatu hyvitys ateriapalvelukustannuksiin. Toimintatuotot ylittyivät budjetoitua suuremman hanketoiminnan vuoksi. Testamenttivaroja ohjattiin mm. Vamos-hankkeen kuntaosuuteen ja Karttulan nuorisotyön kehittämiseen. Loput testamenttivaroista siirrettiin vuodelle 2020.

Perusturvan palvelualueelta todetaan, ettei toimialan hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa ole tilikauden aikana todettu menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen. Palvelualueen päävastuulliset tilivelvolliset ovat toteuttaneet sisäistä valvontaa lautakunnan päätöksen mukaisesti, osana toiminnan ja talouden raportointia, ja kaupunkistrategian tavoitteet huomioiden. Valtuustoaloitteet on käsitelty lautakunnassa viipymättä. Riskienhallinta perustuu lautakunnan hyväksymään sisäisen valvonnan suunnitelmaan. Toimintaa, taloutta ja tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti kuukausittain, osavuosisraporteissa ja toimintakertomuksissa. Reaaliaikaisen tiedon saanti päätöksentekoa varten koetaan edelleen haasteelliseksi. Viivettä on tiedon käytettävyydessä tai saatu tieto ei ole luotettavaa. Tiedolla johtamisen ja sopivien seurantamittarien kehittämistyötä tarvitaan edelleen. Digitaalista tiedolla johtamisen edistymistä odotellaan.

Perusturvan palvelualueelta todetaan, etteivät yllättävät muutokset palvelutarpeissa ole aina ennakoitavissa. Siksi palvelutarpeen ennakointi, henkilöstön saatavuus ja suhde palvelutarpeeseen ovat keskeisiä riskejä. Asiakasmäärän lisääntyminen voi aiheuttaa viivästymistä palveluun pääsyssä tai lisätä ostopalveluja. Ikäihmistien asumispalveluissa ei ostomäärärahan lisäyksestä huolimatta päästy tavoitteeseen, että paikka olisi järjestynyt 90 vuorokauden sisällä. Myöskään laitoshoitopaikkoja ei ollut tarpeeseen nähden riittävästi. Valtakunnallinen keskustelu vanhuspalveluista lisäsi asiakkaiden yhteydenottoja ja valvonnan tarvetta. Ostopalveluissa arviointia tehtiin valvontatarkastajien toimesta, mikä on edistänyt valvontatoiminnan vakiintumista ja omavalvontaan perustuvaa raportointia ja seurantaa. Vanhuspalvelujen lisäksi reklamaatioita ja valvontakäyntejä tehtiin myös vammaispalvelujen ostopalveluihin. Aikuissosiaalityön ja lapsiperhepalvelujen osalta palvelut saatiin järjestettyä lakisääteisissä määrääjoissa. Toimeentulotuen Kelalle siirto (vuonna 2017) aiheuttaa edelleen haasteita asiakkaiden joutuessa asioimaan ”kahdella luukulla” harkinnanvaraisen toimeentulotuen jäädessä kaupungin vastuulle. Lastensuojelussa toteutettiin maakunnan kattava kilpailutus vuoden 2019 aikana. Uudet toimijat aloittavat vuoden 2020 aikana.

Asiakas- ja potilasturvallisuutta on toteutettu suunnitelmallisesti. Asiakas- ja työturvallisuutta vaarantavien tekijöiden raportointityökalun (HaiPro/WPro) käyttöä, tehtyjen ilmoitusten käsittelyä ja raportointia on tehostettu. Henkilöstön turvallisuutta lisätty koulutuksilla, hälyttimillä ja vartijapalveluilla. Potilas- ja sosiaaliamiehen ra-

portit on käsitelty johtoryhmissä ja lautakunnassa. Henkilöstön osaamista on vahvistettu myös asiakaspalautteiden, kantelujen ja muistutusten hallinto-osaamisessa (vammapalvelu) sekä uudistamalla ohjeita. Aikuis- sosiaalityön ja lapsiperhepalvelujen henkilöstölle järjestettiin henkilöstökoulutusta ihmiskaupan uhrien auttamiseksi yhteistyössä Migrin kanssa.

Työntekijöiden suuri vaihtuvuus ja uusien toimijoiden tulo lisää perehdyttämisen tarvetta. Myös riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjaukseen ja ohjeistukseen on kiinnitetty huomiota etenkin esimiesvaihdoksissa. Sen sijaan potilas- ja asiakastietojen kirjaamisen ja kirjaamisen arvioinnin todetaan edistyneen. Tavoiteltu sairauspoissaolojen väheneminen ei palvelualueella toteutunut. Poissaolojen seurantaa tehdään, mutta seurantaa toivotaan nykyistä parempaa menetelmää. Korvaavan työn toimintamallin käyttö on vielä vähäistä, vaikka onnistumisiakin oli. Tietoturvallisuuden varmistamiseksi henkilöstön tulee suorittaa ns. Navisec-tietoturvakoulutus vuosittain. Tämä ei ole aina toteutunut. ICT laitteiden ja puhelinten inventaariossa todettujen virheiden korjaaminen aiheutti lisätyötä.

Palvelualueelta arvioidaan, että sisäisessä valvonnassa on edistytty ja raportoinnissa on enemmän huomioita riskeistä ja poikkeamista. Muun muassa laskujen käsittelyn prosesseissa on kiinnitetty huomiota laskujen oikeellisuuteen, laskutusviiveiden minimointiin ja tiliöintien tarkkuuteen. Samoin hankkeiden määräraha- ja talousarvioseuranta sekä hallinnointia on tehostettu. Maksuaineistojen siirrossa työvuorojärjestelmästä palkka- järjestelmään on todettu viiveitä ja niistä johtuen on maksettu palkkaennakkoja. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehitystarpeet liittyvät ostosopimusten parempaan hallintaan, hankintojen johtamiseen ja palvelusetelituottajien ohjaamiseen sääntökirjanmukaiseen toimintaan sekä tiedonhallinnan (kuten d360-järjestelmän hyödyntämiseen ja ns. V-levy käyttöön tallennuspaikkana) sekä tiedollajohtamisen kehittämiseen.

Terveysthuollon palvelualueella ei tilikauden aikana ole hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa todettu menetyksiä, ei merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvaus- tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen. Palvelualueen päävastuulliset tilivelvolliset henkilöt toteuttivat sisäistä valvontaa lautakunnan päätöksen mukaisesti osana toiminnan ja talouden suunnittelua ja raportointia. Palvelualueen riskienhallinta perustuu sisäisen valvonnan suunnitelmaan, jonka lautakunta hyväksyy. Riskien ja poikkeamien havainnoinnissa ja raportoinnissa on edistytty, vaikka raportointi poikkeakin eri yksiköissä. Terveysthuollossa keskeisimmät riskit ovat henkilöresurssien pysyvyys, henkilöstön saatavuus ja suhde palvelutarpeeseen. Myös palvelutarpeen muutosten ennakkointia pidetään riskinä.

Taloustalvion toteutumista, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista tai poikkeamia raportoitu osavuosi- ja toimintakertomuksissa. Toimintaa ja sen muutoksia on arvioitu vähintään kuukausittain, ja toiminnallisia muutoksia on tehty tavoitteiden saavuttamiseksi. Tilastoinnin merkitystä on korostettu ja tiedon oikeellisuutta seurattu. SoTeDW-tietovarastoa käytetään raportoinnissa, mutta sen mittareita käydään läpi ja kehittämistyötä jatketaan muassa sisällöllisiä puutteita parantamalla. THL:lle menevissä tiedoissa on edelleen puutteita, mutta virheen jäljitettävyyden on vaikeaa. Viranhaltijapäätökset on käsitelty kuukausittain lautakunnassa ja valtuustoaloitteet viivytystä. Hankkeiden hallinnointiin sekä määräraha- ja taloustalvioseurantaan on kiinnitetty huomiota.

Tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamista jatkettiin tilikauden aikana LEAN-periaatteella. Muun muassa sähköistä ajanvarausta, iltavastaanottoja ja puhelujen takaisinsoittopalveluja kehitettiin. Tiimitoiminta on vaikiintunutta. Erikoissairaanhoidon ostojen kustannusten raportoidaan kasvaneen 4,7 % (7,9 milj. euroa) tilikauden aikana. Ulkopaiikkakuntalaisten käyttämien palvelujen osalta maksusitoumuksia puuttuu, eikä palvelujen tuottamisen periaatteet ole näiltä osin selkeät. Psykiatrisen laitoshoidon ostopalveluissa niin kotikuntalain kuin sosiaalihuoltolain mukainen laskutus muilta kaupungilta ja kunnilta toteutui. Hankinnoissa riskejä ehkäistiin sopimusten toteutumista ja ostopalveluja seuraamalla. Hankinnoissa vastuuta on siirretty Sansialta palvelualueelle ja yksiköiden hankintaosaamista on vahvistettu. Kilpailutettujen hankintojen reklamaatiot on hoidettu Sansia Oy:n kautta. Sopimustenhallintaan ja sopimusten näkyvyyteen kaupungin d360-järjestelmässä kaivataan parannuksia.

Hoitotakuun toteutumista ja palveluihin pääsyä seurataan säännöllisesti, ja niistä informoidaan kuntalaisia kolmesti vuodessa. Nuorten mielenterveyspalveluissa hoitotakuun todetaan ylittyneen muutamassa tapauksessa. Hoitoon pääsyn viivettä on ajoittain myös puhe- ja toimintaterapiassa. Hoitoon pääsyä hoitotakuun aikana on turvattu lisätyöllä ja ostopalveluilla, mikäli niitä on ollut saatavilla. Saatavuuden lisäksi ostopalvelujen laadussa ja palvelujen sopimuksenmukaisuudessa on havaittu poikkeamia, ja ongelmista on keskusteltu palveluntuottajien kanssa. Kaupungin tuottamien palvelujen osuutta suhteessa ostopalveluihin halutaan tulevaisuudessa vahvistaa, jotta asiakkaille saadaan riittävät ja laadukkaat palvelut lakisääteisen hoitotakuun puitteissa. Palveluketjun toimivuus läpi erikoissairaanhoidon, tervetysthuollon ja perusturvan koetaan haasteelliseksi. Vaikka erikoissairaanhoidossa jatkohoittoa odottavien määrä on vähentynyt, tervetystkeskussairaaloissa

potilaat joutuvat odottamaan jatkopaikkaa eritasoiseen asumiseen. Jatkopaikan saannissa on raportoitu olleen viivettä ja myös laitospaikkojen tarve on tarjontaa suurempi. Joskus sopivaa paikkaa ei ole tarjolla ja joskus asiakkaalle tarjottu paikka ei ole mieluinen. Vapautuvan paikan odottamisen ja asiakkaan maksukaton täyttämisen takia sairaalan tulot vähentyvät.

Asiakas- ja potilasturvallisuutta toteutetaan suunnitelmallisesti ja niistä raportoidaan lautakunnalle kahdesti vuodessa. Potilas- ja työturvallisuutta seurataan ja kehitetään yhä enemmän HaiPro- ja Wpro-järjestelmien avulla. Potilasturvallisuusilmoitusten käsittelyssä on todettu olleen toimintayksikkökohtaisia eroja. Mielenterveyspalveluissa työturvallisuusriskejä arvioidaan Granite-järjestelmällä. Vakavien vaaratilanteiden tutkimuksessa toimii tutkijatyöryhmä. Sairaalan hoitajakutsu- ja henkilöturvajärjestelmän käyttöönotto onnistui vihdoin monien hankaluuksien jälkeen. Asiakas- ja potilastietojen kirjaamisen auditointi on vakiintunut terveydenhuollon ja sairaalapalvelujen alueella. Kirjaamiskäytäntöjä edelleen kehitetään ja puutteita korjataan. Tietoturvaan, tietosuojaan ja kyberturvallisuuteen liittyvää osaamista on vahvistettu Navisec-tietoturvatestien avulla ja tämä on huomioitu myös perehdytyksissä. Asiakirjahallintaa on kehitetty lisäämällä d360-järjestelmän käyttöä. ICT-laitteiden ja puhelinten inventaarion virheiden korjausten raportoidaan aiheuttaneen ennakkoimatonta lisätyötä.

Työntekijöiden vaihtuvuus on lisännyt perehdyttämistyötä. Perehdyttämiseen on panostettu ja perehdytys-suunnitelmia ja -ohjeistuksia on päivitetty, mikä on näkynyt mm. opiskelijoilta saaduissa palautteissa. Tavoite sairauspoissaolojen vähentämisestä ei terveydenhuollon palvelualueella toteutunut. Poissaolojen seurantaa tehtiin, mutta nykyistä seurantamenetelmää ei koeta riittäväksi. Korvaavan työn toimintamallin hyödyntäminen poissaolotilanteisiin oli vähäistä, mutta joitakin onnistumisia oli. Kehityskeskustelujen tavoite 100% toteutui osassa yksiköistä.

Taseyksiköistä Pohjois-Savon pelastuslaitos, Tilakeskus ja Tuusniemen isäntäkuntapalvelut ovat antaneet selontekonsa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta vuodelta 2019. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on jatkettu sisäilman ja työn kuormittavuuden seurantaa. Molempien tilanteen on raportoitu parantuneen, mutta seurantaa jatketaan. Pelastusviranomaisten rekrytointia ja rekrytoinnissa onnistumista arvioidaan tyydyttäväksi, mutta tavoitteeksi on asetettu tehtävien houkuttelevuuden ja sisäisen liikkuvuuden lisääminen yhteistyössä maakunnan eri paloasemien kanssa. Tilakeskuksen operatiivista toimintaa ohjaa ja tavoitteiden toteutumisesta raportoi tilatyöryhmä. Taloudellisia riskejä pyritään ehkäisemään sopimuskumppanien ja vuokralaisten toimintavarmuutta ja taloudellista tilaa seuraamalla. Maksuhäiriöihin reagoidaan välittömästi. Sisäilma-ongelmien ja vesivahinkojen hoitamisessa noudatetaan vakiintuneita ohjeita ja käytäntöjä. Tunnistettuja kehitystarpeita ovat talousennusteiden ja -seurannan kehittäminen, investointien ennustaminen ja investointihankkeiden valmistelun parantaminen sekä toimintamallin kehittäminen korjaus- ja kunnossapitotoimintaan. Kuopio tuottaa Tuusniemelle terveydenhuollon palveluja ns. isäntäkuntaperiaatteella. Isäntäkuntapalvelujen toiminnan ja talouden seurantaa sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointia tehdään säännöllisesti. Tuusniemelle tuotettavien terveydenhuollon palvelujen riskinä on lääkäriresurssien saatavuus.

Liikelaitoksista Kuopion Vesi Liikelaitos ja Kuntatekniikkaliikelaitos Mestar ovat arvioineet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa vuonna 2019 seuraavasti. Kuopion Vesi Liikelaitoksen asiakkaan eduskunnan oikeusasiamiehelle 2018 tekemä kantelu kiinteistökohtaisen pumppaamon rakentamista koskevassa päätöksessä oli oikeusasiamiehen mukaan Kuopion Veden harkintavaltaan kuuluva eikä asiassa todettu menetellyn lainvastaisesti. Itä-Suomen hallinto-oikeus jätti asiakkaan kahdelle kiinteistölle jätevesiliittymän rakentamista koskevan valituksen tutkimatta. Liikelaitoksessa on laadittu riskienhallintasuunnitelmat kullekin vastualueella, ja WSP-riskienhallintatyökalun (water safety plan) käyttöä on jatkettu talousveden laatuun vaikuttavien riskien tunnistamisessa. Asiakaspalautetta ja asiakaspalvelututkimuksen tuloksia hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Kuntatekniikkaliikelaitos Mestar toteaa, että tilinkaudella erityishuomio on ollut työtapaturmien ehkäisyssä. Tapaturmien ja niistä johtuvien sairauspoissaolojen määrä on selvästi laskenut eikä omaisuuden hallinnassa, säännösten ja päätösten noudattamisessa tai varojen käytössä ei ole muutenkaan raportoitu merkittäviä puutteita. Vuoden 2020 riskit liittyvät siihen, miten varaudutaan tulevaan yhtiöittämiseen muun muassa talouden hallinnan ja liiketoiminnan suunnittelun näkökulmista.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilinpäätös sisältää tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman. Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, riittääkö tuottoina kertynyt tulo-rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Kustakin tuloslaskelman erästä esitetään vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta (vertailutieto).

Tuloslaskelmalla ovat mukana ydinkaupungin, liikelaitosten ja muiden taseyksiköiden ulkoiset tulot ja menot tuloslaskelmariveittäin yhdisteltyinä. Tuloslaskelmalla sisäiset erät eliminoidaan.

Toimintatuotot, valmistus omaan käyttöön ja toimintakulut

Toimintatuotot olivat yhteensä 186,7 milj. euroa. Toimintatuottojen kertymä oli 1,3 milj. euroa (0,7 %) suurempi kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 21,4 %, kun edellisenä vuonna tunnusluku oli 22,3 %.

Valmistus omaan käyttöön oli 24,3 milj. euroa, kun se oli edellisenä vuonna 25 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelman oikaisua, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus eliminoidaan tilikauden tulokseen silloin, kun taseeseen kirjatun hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin.

Toimintakulujen toteutuma oli 871 milj. euroa, kasvua 40,5 milj. euroa (4,9 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakulujen suurimmat erät olivat palvelujen ostoissa ja henkilöstökuluissa. Toimintakuluista eniten käytettiin palveluiden ostoihin, toteutuma oli 413,3 milj. euroa. Palvelujen ostoihin käytettiin 19,9 milj. euroa (5,1 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Erikoissairaanhoidon ostopalveluihin käytettiin 176,6 milj. euroa, 7,9 milj. euroa (4,7 %) edellisvuotta enemmän. Em. summaan ei sisälly sairaanhoitopiirin edellisten vuosien alijäämien kattaminen, yhteensä 7,6 milj. euroa.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 338,5 milj. euroa, joista palkkojen ja palkkioiden toteutuma on 268,4 milj. euroa, eläkekulujen 60,8 milj. euroa ja muiden henkilösivukulujen 9,4 milj. euroa. Henkilöstökulut kasvoivat 11,3 milj. euroa (3,5 %) edellisestä vuodesta. Virka- ja työehtosopimuksien yleiskorotusten kustannusvaikutus henkilösivukuluineen oli noin 7 milj. euroa.

Avustuksia maksettiin yhteensä 56 milj. euroa, 9,5 milj. euroa (20,5 %) edellisvuotta enemmän. Sairaanhoitopiirin edellisten tilikausien alijäämien kattaminen 7,6 milj. euroa on kirjattu avustuksiin. Kotitalouksille on myönnetty erilaisia avustuksia yhteensä 31,1 milj. euroa, työmarkkinatuen kuntaosuutta on maksettu 10,8 milj. euroa ja yleisavustuksia kansalaistoiminnan edistämiseen on myönnetty 3,4 milj. euroa.

Toimintakate

Toimintakate eli toimintatuottojen ja -menojen erotus osoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli -660 milj. euroa, se on heikentynyt edellisestä vuodesta 39,9 milj. euroa (6,4 %).

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot olivat 464 milj. euroa ja ne kasvoivat 22,7 milj. euroa (5,1 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuudet olivat 203,3 milj. euroa, kasvua valtionosuuksissa oli 6 milj. euroa (3,1 %). Tarkemmat erittelyt verotulojen ja valtionosuuksien kertymistä ja kehityksestä on esitetty edellä kohdassa 1.1.4.

Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus olivat yhteensä 667,3 milj. euroa. Verorahoitus oli 28,8 milj. euroa (4,5 %) suurempi kuin edellisenä vuonna. Verorahoituksen kasvu jäi pienemmäksi kuin toimintakatteen kasvu, joka oli 6,4 %.

Rahoitustuotot ja –kulut

Korkotuotot olivat 7,4 milj. euroa, samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Muita rahoitustuottoja kertyi 5 milj. euroa, 4,6 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Edellisenä vuonna pörssiosakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien myyntivoittoa kertyi 3,6 milj. euroa, kun niitä tilinpäätösvuonna ei kertynyt lainkaan. Osinkotuottoja ja osuuspääoman korkoja kertyi 0,7 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Korkokuluja kirjattiin 3,2 milj. euroa, 0,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna alhaisesta korkotasosta johtuen. Muut rahoituskulut jäivät hyvin vähäisiksi ollen 0,06 milj. euroa.

Vuosikate, poistot ja arvonalentumiset sekä satunnaiset erät

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen välitulos arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä.

Vuosikatetta kertyi tilikaudella 16,5 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna vuosikate heikkeni 15,1 milj. euroa. Vuosikate oli 34,7 milj. euroa poistoja pienempi. Vuosikate kattaa poistoista 30,2 %, kun edellisenä vuonna luku oli huomattavasti suurempi, 65,6 %, Kunnan tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit. Asukaskohtainen vuosikate oli 138 euroa, se heikkeni 128 euroa edellisestä vuodesta.

Suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia kertyi 54,7 milj. euroa, 6,5 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Poistot olivat 51,2 milj. euroa, 3,8 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Arvonalentumisia kirjattiin 3,4 milj. euroa, 2,6 milj. enemmän kuin edellisenä vuonna. Arvonalentumisia kirjattiin 2,1 milj. euroa purettavien ja myynnissä olevien rakennusten tasearvoista.

Satunnaiset erät olivat 92,9 milj. euroa, joista 92,7 milj. euroa kertyi Kuopion Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyvistä omistusjärjestelyjen myyntivoitosta.

Tilikauden tulos ja tilikauden alijäämä

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Vuoden 2019 tilikauden tulos oli 54,7 milj. euroa. Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen jälkeiset tuloksen käsittelyerät ovat poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutoksia. Poistoeron vähennyksiä kirjattiin tilikaudelle 0,2 milj. euroa.

Vuoden 2019 tilikauden ylijäämäksi muodostui 54,9 milj. euroa. Ilman Kuopion Veden yhtiöittämisestä saatua 92,7 milj. euron satunnaista erää tilikausi olisi ollut alijäämäinen 38 milj. euroa.

TULOSLASKELMA

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	2019 1000 €	2018 1000 €
Toimintatuotot	186 664	185 338
Valmistus omaan käyttöön	24 287	24 986
Toimintakulut	-870 959	-830 448
<i>Toimintakate</i>	-660 008	-620 123
Verotulot	464 000	441 274
Valtionosuudet	203 289	197 256
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7 449	7 506
Muut rahoitustuotot	5 032	9 615
Korkokulut	-3 216	-3 892
Muut rahoituskulut	-61	-51
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	9 204	13 178
<i>Vuosikate</i>	16 486	31 586
Poistot ja arvonalentumiset	-54 646	-48 135
Satunnaiset erät	92 867	12 386
<i>Tilikauden tulos</i>	54 707	-4 163
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	211	216
<i>Tilikauden yli- tai alijäämä</i>	54 918	-3 948
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
<i>Toimintatuotot / Toimintakulut, %</i> = 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut	21,4 %	22,3 %
<i>Vuosikate / Poistot, %</i> = 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset	30,2 %	65,6 %
<i>Vuosikate, €/asukas</i>	138	266
<i>Asukasmäärä</i>	119 282	118 664

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana kuvataan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelman ja sen tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen toiminnan rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden nettomäärien erotus osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Eri yksiköiden väliset sisäiset erät on rahoituslaskelmassa eliminoitu.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Vuosikate oli 16,5 milj. euroa, se lähes puolittui edellisestä vuodesta. Vuosikatetta oikaistaan toiminnan rahavirtaa laskettaessa satunnaisilla erillä ja tulo-rahoituksen korjauserillä, joista pääosa koostuu käyttöomaisuuden myyntivoitoista. Satunnaisia eriä kertyi 92,7 milj. euroa, jotka käytännössä kokonaisuudessaan ovat syntyneet Kuopion Vesi liikelaitoksen yhtiöittämisjärjestelyistä. Tulorahoituksen korjauserät ovat -97,7 milj. euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat -12,6 milj. euroa.

Toiminnan rahavirta oli 11,5 milj. euroa ja se heikkeni 19,9 milj. euroa edellisestä vuodesta. Se osoittaa, paljonko varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin.

Investointimenot olivat 123,2 milj. euroa, kun ne vuotta aikaisemmin olivat 86,5 milj. euroa. Menoihin sisältyy kaupungin sijoitus Kuopion Vesi Oy:n osakepääomaan, 33,6 milj. euroa. Ydinkaupungin bruttoinvestointien määrä oli 76,7 milj. euroa, Tilakeskuksen 37,0 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen 7,8 milj. euroa. Investointikohteista sekä investointimenojen ja -tulojen toteutumisesta on kerrottu tarkemmin muualla tilinpäätöksessä (mm. investointiosan toteutumisvertailussa sekä taseyksiköiden ja liikelaitosten tilinpäätöksissä). Rahoitusosuuksia investointimenoihin saatiin eri viranomaisilta 1,7 milj. euroa, 0,1 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloja eli omaisuuden myyntituloja kirjattiin 184,7 milj. euroa, joista vesiliikelaitokseen liittyvää omaisuuden luovutustuloa oli noin 171 milj. euroa. Muut luovutustulot kertyivät mm. osakkeiden ja osuuksien, maa- ja vesialueiden sekä kiinteistöjen myynneistä. Vuonna 2019 ko. luovutustulot olivat 18,6 milj. euroa.

Investointien rahavirta oli omaisuuden luovutusten vuoksi positiivinen 63,1 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli negatiivinen 66,3 milj. euroa. Investointien rahavirta kuvaa investointeihin käytetyn ja omaisuuden myynnistä saatujen tuottojen vaikutusta rahavaroihin.

Investointien vuoden 2019 tulorahoitusprosentiksi, joka lasketaan vuosikatteen ja investointien omahankintamenon suhteesta, muodostui 13,6 %. Tunnusluku kertoo, että investointien omahankintamenosta on kyetty rahoittamaan tulorahoituksella vain vähän yli kymmenesosa ja loppu on rahoitettu omaisuuden myynnillä, kassavaroilla ja lainanotolla. Edellisenä vuonna tunnusluku oli 37,2 %, joka sekään ei ollut hyvällä tasolla ja viime vuonna tilanne on entisestään heikentynyt.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli yhteensä positiivinen 74,6 milj. euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli negatiivinen 35 milj. euroa. Luku oli positiivinen, koska Kuopion Veden yhtiöittämiseen liittyvien järjestelyjen vuoksi kaupunki luovutti omaisuutta enemmän kuin teki uusia investointeja. Toiminnan ja investointien rahavirran negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on 40,9 milj. euroa, edellisenä vuonna se oli 12,1 milj. euroa. Tunnusluvun avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilikautena on positiivinen. Kuopion kaupungin osalta vuonna 2019 omarahoitusvaatimus täyttyi, tosin poikkeuksellisten erien vuoksi. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Tosiasia on, että toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2019 ilman vesiliikelaitoksen yhtiöittämisen vaikutusta oli ydinkaupungin osalta 50,0 milj. euroa negatiivinen ja koko kaupungin osalta 63,5 milj. euroa negatiivinen, jolloin kertymä viideltä vuodelta olisi muodostunut peräti 95 milj. euroa negatiiviseksi. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Rahoituksen rahavirta

Uusia antolainoja annettiin 125,8 milj. euroa ja kaupungille maksettiin takaisin antolainoja 4,5 milj. euroa. Antolainauksen muutokset olivat siten 121,4 milj. euroa. Antolaina myönnettiin Kuopion Vesi Oy:lle liikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyen.

Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 105,0 milj. euroa ja lyhennettiin 51,7 milj. eurolla. Lyhytaikaiset lainat eivät muuttuneet. Lainakannan nettolisäys oli siten 53,3 milj. euroa, kun se oli edellisenä vuonna 13,2 milj. euroa.

Rahoituslaskelmasta lasketaan uusi tunnusluku, laskennallinen lainanhoitokate. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainamäärä kahdeksalla. Raja-arvona on 0,8, jonka alle oleva luku kuvaa kunnan erittäin vaikeaa taloudellista asemaa. Tuossa tilanteessa lainojen hoitoon käytettävissä oleva tulorahoitus riittäisi vain 80 prosenttisesti laskennallisiin lainojen lyhennyksiin ja korkokuluihin. Kriisikuntakriteeristöissä tarkastellaan konsernin tunnuslukua. Viime vuodelta Kuopion kaupungin laskennallinen lainanhoitokate oli vain 0,4 ja arvo putosi vuodesta 2018 puoleen.

Taseen oman pääoman erän muutoksia ei ole ollut.

Muut maksuvalmiuden muutokset olivat yhteensä 11,8 milj. euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat 11,2 milj. euroa. Saamisten määrä väheni 2,6 milj. euroa, kun se kasvoi edellisenä vuonna 6,6 milj. euroa. Korottomat velat vähenivät 14,7 milj. euroa, vuotta aikaisemmin 17,8 milj. euroa.

Rahavarojen muutos

Rahoituksen rahavirta oli yhteensä -79,7 milj. euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli 25,0 milj. euroa. Rahavarat vähenivät vuoden aikana 5,3 milj. euroa ja olivat vuoden 2019 lopussa 35,2 milj. euroa. Kassan riittävyys vuoden lopussa oli 11 päivää, vuotta aikaisemmin se oli 4 päivää enemmän.

RAHOITUSLASKELMA**Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu**

	2019 1000 €	2018 1000 €
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	16 486	31 586
Satunnaiset erät	92 667	12 386
Tulorahoituksen korjauserät	-97 684	-12 636
Toiminnan rahavirta yhteensä	11 469	31 335
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-123 173	-86 502
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 657	1 551
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	184 660	18 639
Investointien rahavirta yhteensä	63 143	-66 311
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	74 612	-34 976
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-125 837	-3 911
Antolainasaamisten vähennykset	4 461	4 460
Antolainauksen muutokset yhteensä	-121 376	549
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	105 000	83 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-51 734	-44 781
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-25 000
Lainakannan muutokset yhteensä	53 266	13 219
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-11	-181
Vaihto-omaisuuden muutos	301	115
Saamisten muutos	2 649	-6 587
Korottomien velkojen muutos	-14 698	17 840
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-11 759	11 188
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-79 869	24 956
Rahavarojen muutos	-5 257	-10 020
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	35 238	40 495
Rahavarat 1.1.	40 495	50 515
Muutos	-5 257	-10 020

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2019	2018
INVESTOINNIT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	40 857	12 134
Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno	13,6 %	37,2 %
LAINANHOITO		
Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkomenot) / (Korkomenot + Laskennalliset lainanlyhennykset)	0,4	0,8
MAKSUVALMIUS		
Rahavarat 31.12., 1000 € = Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset	35 238	40 495
Kassastamaksut / vuosi, 1000 €	1 174 980	969 584
Toimintakulut	870 959	830 448
Korkokulut	3 216	3 892
Muut rahoituskulut	61	51
Investointimenot	123 173	86 502
Antolainojen lisäys	125 837	3 911
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)	51 734	44 781
Kassan riittävyys, pv = 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella	11	15
Asukasmäärä	119 282	118 664

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase sisältää myös taseyksiköiden ja liikelaitosten vastaavat erät. Sisäiset erät on eliminoitu.

Kuopion kaupungin taseen loppusumma oli 1.101 milj. euroa 31.12.2019, mikä on 97,5 milj. euroa suurempi kuin vuotta aikaisemmin.

Vastaavaa

Taseen vastaavaa puolen pysyvien vastaavien tasearvo oli 1.027,7 milj. euroa, kun se oli 921,9 milj. euroa vuotta aikaisemmin. Lisäys pysyvien vastaavien tasearvossa oli 105,7 milj. euroa. Pysyvien vastaavien merkittävin omaisuuserä on sijoitukset 535,3 milj. euroa. Sijoituksissa osakkeiden ja osuuksien arvo lisääntyi 30,5 milj. euroa. Osakepääomasijoitus Kuopion Vesi Oy:öön oli 33,6 milj. euroa. Muut lainasaamiset lisääntyivät 121,3 milj. euroa, kun Kuopion Vesi Oy:lle myönnettiin lainaa yhteensä 125,4 milj. euroa vesihuoltoliiketoiminnan oston kauppahinnan maksuun.

Aineellisten hyödykkeiden tasearvo oli 490,1 milj. euroa ja se pieneni 45,3 milj. euroa. Merkittävin muutos oli kiinteiden rakenteiden ja laitteiden tasearvossa, joka väheni 52,8 milj. euroa. Kuopion Vesi Oy:lle siirtyi vesiliiketoiminnan kiinteitä rakenteita ja laitteita 61,2 milj. euron arvosta. Rakennusten tasearvo väheni 12,6 milj. euroa, Kuopion Vesi Oy:lle siirtyi rakennuksia 15,5 milj. euron arvosta. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat puolestaan lisääntyivät 17,9 milj. euroa.

Vaihtuvien vastaavien tasearvo oli 73,2 milj. euroa, vähennystä 8,2 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Rahat ja pankkisaamiset vähenivät 5,3 milj. euroa ollen 35,2 milj. euroa.

Vastattavaa

Taseen vastattavaa puolen oma pääoma oli 590,6 milj. euroa tilikauden lopussa, se kasvoi 54,9 milj. euroa. Omaa pääomaa kasvatti tilikauden ylijäämäisyys. Kertynyt ylijäämä oli 157,1 milj. euroa, kun se oli 102,1 milj. euroa vuotta aikaisemmin. Asukasta kohden laskettuna kertynyt ylijäämä oli 1317 euroa, tunnusluku parani 456 euroa.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 53,9 %, se on lähes saman suuruinen kuin edellisenä vuonna. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Vieraan pääoman tase-arvo oli 500,9 milj. euroa, se kasvoi 38,6 milj. euroa. Vieraassa pääomassa pitkäaikainen vieras pääoma kasvoi 35,7 milj. euroa ja lyhytaikainen 2,9 milj. euroa. Pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa lainojen määrä lisääntyi 52,2 milj. eurolla. Muut velat ja liittymismaksut puolestaan vähenivät 16,5 milj. eurolla, kun liittymismaksuvelkaa siirtyi Kuopion Vesi Oy:lle 18,2 milj. euroa.

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 396,3 milj. euroa. Lainakanta kasvoi 53,3 milj. euroa edellisvuodesta. Lainamäärä asukasta kohden kasvoi 432 eurolla ollen 3322 euroa vuoden 2019 lopussa.

Suhteellinen velkaantuneisuus heikkeni ja se oli 58,1 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisin maksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Lainat ja vuokravastuut olivat 479 milj. euroa, kasvua 50,7 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Lainat ja vuokravastuut olivat 4015 euroa asukasta kohden.

Muut taseen vastattavaa puolen erät, poistoero- ja vapaaehtoiset varaukset, pakolliset varaukset ja toimeksiantojen pääomat, ovat säilyneet lähes ennallaan tai muuttuneet vain vähän edellisestä vuodesta.

Kuopion lainakannan kehitys 2015 - 2019

Lainakannan kehitys	TP 2015	TP 2016*	TP 2017	TP 2018	TP 2019
Lainakanta, milj. €	314,1	339,6	329,8	343,0	396,3
Lainamäärän muutos, milj. €	2,5	25,5	-9,8	13,2	53,3
Lainamäärän muutos, %	0,8	8,1	-2,9	4,0	15,5
Lainat, €/as	2 802	2 884	2 790	2 891	3 322
Lainamäärän muutos, €/as	2	82	-94	101	432

* sisältää Juankosken lainakannan (avaava tase 1.1.2017)

TASE**Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu**

VASTAAVAA	31.12.2019 1000 €	31.12.2018 1000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	2	2
Tietoliikenneohjelmat	361	278
Muut pitkävaikutteiset menot	1 889	2 815
	2 252	3 096
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	129 996	127 026
Rakennukset	214 660	227 223
Kiinteät rakenteet ja laitteet	99 733	152 566
Koneet ja kalusto	15 151	15 940
Muut aineelliset hyödykkeet	2 238	2 167
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	28 328	10 462
	490 105	535 384
III Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	276 706	246 229
Muut lainasaamiset	256 682	135 416
Muut saamiset	1 906	1 796
	535 293	383 441
Pysyvät vastaavat yhteensä	1 027 651	921 921
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiantojen varat	227	239
Lahjoitusrahastojen varat	331	327
	558	566
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	945	1 246
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	38	42
Lainasaamiset	643	744
Muut saamiset	2 320	1 508
	3 000	2 295
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	9 139	9 722
Lainasaamiset	171	184
Muut saamiset	12 334	9 518
Siirtosaamiset	12 368	17 942
	34 012	37 367
Saamiset yhteensä	37 012	39 662
IV Rahat ja pankkisaamiset	35 238	40 495
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	73 195	81 402
VASTAAVAA	1 101 404	1 003 889

VASTATTAVAA	31.12.2019 1000 €	31.12.2018 1000 €
A OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 412	432 412
Arvonkorotusrahasto	68	68
Muut omat rahastot	1 075	1 075
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	102 143	106 091
Tilikauden yli-/alijäämä	54 918	-3 948
	590 615	535 697
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	675	1 086
	675	1 086
C PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	221	231
Muut pakolliset varaukset	5 317	847
	5 538	1 078
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	419	435
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 049	1 150
Muut toimeksiantojen pääomat	2 250	2 152
	3 719	3 738
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
Lainat vakuutus- ja rahoitusl.	346 506	294 294
Muut velat ja liittymismaksut	118	16 614
	346 624	310 908
II Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutusl.	49 788	48 734
Saadut ennakot	4 931	5 171
Ostovelat	32 530	30 996
Muut velat	15 390	12 246
Siirtovelat	51 594	54 234
	154 234	151 382
Vieras pääoma yhteensä	500 857	462 289
VASTATTAVAA	1 101 404	1 003 889
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	53,9 %	53,7 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	58,1 %	55,5 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	157 061	102 143
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 317	861
Lainakanta 31.12., 1000 €	396 294	343 028
Lainat euroa/asukas	3 322	2 891
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000€	478 950	428 237
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	4 015	3 609
Lainasaamiset 31.12.,1000 €	256 682	135 416
Asukasmäärä	119 282	118 664

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

1.5 Kunnan kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä. Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Vuoden 2019 kokonaistulot olivat 1.152,7 milj. euroa ja ne olivat 203,7 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Suurimmat tulojen lisäykset edelliseen vuoteen verrattuna olivat pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot 166 milj. euroa, satunnaiset tuotot 79,6 milj. euroa ja verotulot 22,7 milj. euroa.

Kokonaismenot olivat 1.146,2 milj. euroa, 176 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Antolainasäämisten lisäykset olivat 121,9 milj. euroa, toimintamenojen lisäys 40,5 milj. euroa ja investointimenojen lisäys 36,7 milj. euroa. Lyhytaikaiset lainat puolestaan vähenivät 25 milj. euroa.

Kokonaistulojen ja -menojen erotus oli 6,5 milj. euroa, kun kokonaistulot olivat -menoja suuremmat. Kokonaistulojen ja -menojen erotus pieneni edellisestä vuodesta, tuolloin kokonaismenot olivat 21,2 milj. euroa kokonaistuloja suuremmat.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä. Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

TULOT	2019		2018	
	1000 €	%	1 000 €	%
Toiminta				
Toimintatulot	186 664	16,2	185 338	19,5
Verotulot	464 000	40,3	441 274	46,5
Valtionosuudet	203 289	17,6	197 256	20,8
Korkotulot	7 449	0,6	7 506	0,8
Muut rahoitustulot	5 032	0,4	9 615	1,0
Satunnaiset tuotot	92 867	8,1	13 284	1,4
Tulorahoituksen korjauserät				
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-102 349	-8,9	-12 856	-1,4
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 657	0,1	1 551	0,2
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	184 660	16,0	18 639	2,0
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	4 461	0,4	4 460	0,5
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	105 000	9,1	83 000	8,7
Kokonaistulot yhteensä	1 152 730	100,0	949 069	100,0
MENOT	2019		2018	
	1 000 €	%	1 000 €	%
Toiminta				
Toimintamenot	870 959	73,9	830 448	83,0
- Valmistus omaan käyttöön	-24 287		-24 986	
Korkomenot	3 216	0,3	3 892	0,4
Muut rahoitusmenot	61	0,0	51	0,0
Satunnaiset menot	0	0,0	899	0,1
Tulorahoituksen korjauserät				
+/- Pakollisten varausten muutos	-4 460	-0,4	-21	0,0
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-5	0,0	-198	0,0
Investoinnit				
Investointimenot	123 173	10,7	86 502	8,9
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	125 837	11,0	3 911	0,4
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	51 734	4,5	44 781	4,6
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0	0,0	25 000	2,6
Kokonaismenot yhteensä	1 146 228	100,0	970 277	100,0
Erotus	6 502		-21 208	

Täsmäytys v.2019:

Kokonaistulot - Kokonaismenot =

1 152 730 - 1 146 228 = 6 502

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset =

-5 257 + 11 759 = 6 502

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 26 osakeyhtiötä ja viisi kuntayhtymää. Neljä tytäryhteisöä muodostaa alakonsernin, joissa on yhteensä kahdeksan tytäryhteisöä. Lisäksi tilinpäätökseen on yhdistelty yksi osakkuusyritys.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä ja yhdistelemättä jätetyistä yhteisöistä on tilinpäätöksen liitetiedoissa.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Konsernin johdon muodostavat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto, kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Konsernin johdon eri toimielinten tehtävistä on säädetty kuntalaissa ja määrätty kaupungin hallintosäännössä.

Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta toteutetaan kaupunginvaltuuston 9.9.2019 hyväksymien konserniohjeen ja omistajapolitiikan periaatteiden mukaisesti.

Konserniohjeiden tavoitteena on tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen. Kaikki kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan konserniohjetta. Osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Kuntayhtymien omistajaohjauksesta annetaan tarvittaessa erillisiä ohjeita.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kuopion kaupunki ja Siilinjärven kunta päättivät kesällä 2019 yhteisen vesihuoltoyhtiön perustamisesta (KV 20.5.2019, § 34). Yhtiöittäminen toteutettiin liiketoimintakaupalla, jossa kauppahinta merkittiin osittain osakepääoman merkitsemiseen ja osittain lainasaamiseksi. Yhtiön omistusosuudet jakautuivat siten, että Kuopion kaupunki omistaa 84 prosenttia yhtiön osakkeista ja Siilinjärven kunta 16 prosenttia. Yhtiö on Kuopion kaupungin tytäryhtiö ja kuuluu Kuopion kaupunkikonserniin. Uusi yhtiö aloitti toimintansa 1.1.2020. Kuopion Vesi liikelaitoksen toiminta lakkautettiin 31.12.2019.

Ateria-, laitos- ja välinehuollon, kiinteistö- sekä logistiikan palveluja ja muita huollon tukipalveluja tuottava Servica Oy aloitti osakeyhtiönä 1.1.2019. Kuopion kaupungin omistusosuus muuttui vuoden aikana 51,5 prosentista 51,13 prosenttiin, kun kaupunki möi omistamiaan osakkeita Servican uusille asiakasomistajille.

Kuopion kaupungin henkilöstön ja lakisääteinen työterveyshuolto tuotettiin 1.1.2019 alkaen Kuopion kaupungin, Siilinjärven kunnan, Varkauden kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän yhdessä perustaman Järviseudun Työterveys Oy:n toimesta. Ulkoisille asiakkaille tuotettavaa kokonaisvaltaista työterveyshuollon palvelua tuotettiin Kallaveden Työterveys Oy:ssä 1.1.2019 lukien. Kuopion kaupungin omistusosuus Järviseudun Työterveys Oy:stä on 60,8 prosenttia.

Yhtiöjärjestelyjen myötä talous- ja palkkahallinnon palveluja tuottavan Monetra Pohjois-Savo Oy:n Kuopion kaupungin omistusosuus laski sopimuksen mukaisesti omistusjärjestelyjen myötä 12 %:iin vuoden 2019 aikana (KV 11.6.2018, § 51), kun kaupunki möi omistamiaan osakkeita mm. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle.

Kuopion Energia Oy siirsi sähkönmyyntiliiketoimintansa Savon Voima Oyj:n, Jyväskylän Energia Oy:n ja Lappeenrannan Energia Oy:n kanssa yhdessä perustamaansa yhteistoimintayritykseen Väre Energia Oy:öön 1.1.2019 lukien.

Asunto Oy Ruukkimäki myytiin 1.1.2019 lukien Niiralan Kulma Oy:lle.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taseessa on kattamatonta alijäämää 16,0 milj. euroa, josta Kuopion osuus on 8,9 milj. euroa. Kuntayhtymän tilinpäätöksessä esitetään, että alijäämästä katetaan 6,7 milj. euroa lisälaskutuksella kunnilta, josta Kuopion osuus on 3,8 milj. euroa.

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernissa on valmistauduttu hyvin toimintaympäristön muutoksiin mm. yhtiö- ja omaisuusjärjestelyin. Toetetut yhtiöittämiset ja yritysjärjestelyt parantavat konserniyhteisöjen toimintaedellytyksiä ja turvaavat siten entistä kilpailukykyisemmän ja ajanmukaisemman palvelutuotannon niin kuntalaisille, asiakkaille kuin omistajille. Konserniyhteisöjen taloudellisen aseman arvioidaan pysyvän vakaana myös tulevina vuosina.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto määrittelee ja hyväksyy kaupungin tavoitteet ja sen mukaiset omistajapolitiikan linjaukset ja omistajapolitiikan. Kaupunginvaltuusto päättää omistajapolitiikan periaatteista ja hyväksyy konserniohjeet. Kaupunginvaltuusto hyväksyy vuosittain talousarviossa merkittävimmille kaupunkikonserniin kuuluville yhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Kaupunginhallitus johtaa kaupunkikonsernia ja valvoo, että konserniin kuuluvat yhteisöt toimivat asetettujen tavoitteiden ja omistajapolitiikan linjausten mukaisesti. Kaupunginhallitus antaa konsernihallintoa koskevia ohjeita.

Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto ohjaa ja valvoo kaupungin liikelaitosten ja omistamien tai määräysvallassa olevien yhteisöjen toimintaa. Jaosto nimeää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin ja valitsee kaupungin edustajat kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Se päättää kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja ohjeiden antamisesta kaupunkia yhteisöissä ja säätiöissä edustaville henkilöille.

Kaupunginjohtaja huolehtii konsernin toiminnan ja talouden suunnittelusta ja seuraa konsernin toimivuutta ja tekee ehdotuksia konsernirakenteen kehittämisestä. Kaupunginjohtaja huolehtii kaupungin edunvalvomisesta niissä yhteisöissä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Kun omistajaohjausjaosto ei ole nimennyt kaupungin edustajia yhteisöjen kokouksiin tai päättänyt kaupungin kannanotoista yhteisöjen kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin tai antanut ohjeita kaupunkia edustaville henkilöille, tekee sen kaupunginjohtaja. Näitä tehtäviä hoitaa myös kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja.

Konsernin johto (kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja) voi antaa myös yksityiskohtaisempaa ohjausta konserniohjeessa mainituista asioista.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto tai kaupunginjohtaja on nimennyt kaupungin edustajat konserniyhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin sekä kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Jaosto tai kaupunginjohtaja on päättänyt kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja antanut ohjeita kaupunkia yhteisöissä edustaville henkilöille.

Tytäryhtiöt ovat konserniohjetta noudattaen jo valmisteluvaiheessa hakeneet omistajan ennakkokäsityksen tehdessään päätöstä omistajan kannalta merkittävästä asiasta. Pääsääntöisesti ohjeet ovat olleet riittäviä ja omistajapoliittisia linjauksia on noudatettu. Poikkeamista ei ole raportoitu.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuoden 2019 talousarviossa 12 keskeiselle Kuopio-konserniin kuuluvalla yhteisöllä yhteensä 62 tavoitetta, joista 43 toteutui, 3 toteutui osittain ja 15 jäi toteutumatta. Yhden tavoitteen osalta toteumaa ei voitu arvioida. Tavoitteiden toteutumisesta on tarkempi selvitys luvussa 2.1.3. Yhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan kaksi kertaa osavuosisikatsauksen yhteydessä ja tilinpäätöksessä kaupunginhallitukselle, joka on edelleen raportoinut kaupunginvaltuustolle.

Lisäksi kaikille yhteisöille asetettiin yhteisiksi tavoitteiksi Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen ja resurssiviisaus ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden parantaminen. Tytäryhteisöt ovat huomioineet omassa toiminnassaan asetetut tavoitteet ja toimineet sen mukaisesti.

Konsernitavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tulevien vuosien talousarvioissa kaupunginvaltuuston tytäryhteisöille asettamien tavoitteiden määrään ja mitattavuuteen tullaan kiinnittämään aikaisempia vuosia enemmän huomiota. Konsernitavoitteiden toteutumista selvitetään erillisessä tavoitteiden toteutumista koskevassa luvussa.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden seuranta toteutettiin vuonna 2019 huhti- ja elokuussa kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle laadittavan Kuopion kaupungin osavuositarkastuksen yhteydessä sekä tilinpäätöksessä. Raportointi sisälsi talousarviossa tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteumaseurannan sekä yhteenvedon kunkin yhteisön toiminnan ja talouden kehitymisestä. Raportoinnin katsotaan olevan riittävää.

Omistajaohjausjaosto on lisäksi perehtynyt kokouksissaan keskeisten konserniyhteisöjen toimintaan ja talouteen yhtiökohtaisten esittelyjen yhteydessä. Konsernijohtajilla on ollut säännöllisiä yhteistapaamisia mm. vuokratyöyhtiöiden toimitusjohtajien kanssa, joissa on käyty läpi yhteisökohtaisia ja yhteisiä ajankohtaisia asioita.

Sisäisen valvonnan riskienhallinnan järjestämistä ja toteuttamista koskeva raportointi

Konserniohjeen mukaan yhteisön hallituksen velvollisuus on huolehtia, että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan ja että riskienhallinnan periaatteet on määritelty. Kokonaisvastuu yhtiön riskienhallinnasta kuuluu sen hallitukselle. Hallituksen edellytetään säännöllisesti arvioivan riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta. Sisäinen tarkastus ja tilintarkastaja arvioivat niitä prosesseja, joilla organisaatiossa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

Sisäinen tarkastus ja tilintarkastajat ovat arvioineet tytäryhteisöjen toimintaa ennalta laatimiensa työohjelmien mukaisesti. Lisäksi tytäryhteisöt ovat raporteissaan tilivuoden aikana selostaneet riskienhallinnan tilaa. Pääsääntöisesti riskienhallinnassa on onnistuttu kohtalaisen hyvin eikä konserniyhteisön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden ole realisoitunut merkittäviä menetyksiä. Keskeiset ja merkittävimmät toiminnan riskit on vakuutettu.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja –palvelujen käyttö

Tytäryhteisöt ovat pääsääntöisesti keskittäneet rahaliikenteensä kaupungin konsernitilille. Tytäryhteisöt ovat neuvotelleet rahoitukseen liittyvistä asioista talousjohtajan kanssa. Yhteisöt ovat esittäneet lainoitustarpeensa kaupungille talousarvion valmistelun yhteydessä ja sopineet talousjohtajan kanssa lainoituksen järjestämisestä. Kaupunki on antanut tytäryhteisöille takauksia, joista peritään takauspalkkio.

Konserniohjeen mukaan yhteisöjen tulee tukipalveluja hankkiessaan ensisijaisesti selvittää kaupungin tai muiden konserniyhteisöjen tarjoamat palvelut ja kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden. Näitä palveluja ovat mm. toimitila- ja kiinteistöpalvelut, hankintapalvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ateriapalvelut, laitoshuoltopalvelut, puhtaanapitopalvelut, keskusvarastopalvelut, vakuutusten hankkiminen, ICT-palvelut, henkilöstöhallinnon palvelut, tarkastuspalvelut, lakipalvelut ja arkistointi sekä monistus- ja painatuspalvelut. Käytetyimpiä konsernipalveluja ovat hankintapalvelut, ateria- ja laitoshuollon palvelut sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernitilinpäätöksessä esitetään kuntakonsernin tulos ja taloudellinen asema siten kuin konserniyhteisöt olisivat yksi kirjanpitovelvollinen. Kunnan konsernitilinpäätös käsittää konsernituloslaskelman, konsernitaseen, konsernin rahoituslaskelman sekä niiden liitetiedot.

Konserni tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Konsernin tuloslaskelmalla liitetietoineen osoitetaan kaupunkikonsernin tulorahoituksen riittävyys ja toiminnan taloudellinen tulos. Tuloslaskelmassa on vähennetty konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut sekä sisäinen voitonjako. Ulkopuolisten omistus tytäryhteisöjen tuloksesta on omana eräänään nimikkeellä Vähemmistöosuudet. Konsernin osuus osakkuusyhteisöjen tuloksesta on omalla rivillään nimikkeellä Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta). Lisäksi saadut osingot ja muut vastaavat voitto-osuudet on vähennetty konsernituloslaskelmasta.

Konsernin tilikausi oli 1,6 milj. euroa alijäämäinen, mikä oli 11,5 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

Kuopio-konsernin toimintatuotot olivat tilikaudella 684 milj. euroa ja toimintakulut 1.282 milj. euroa. Toimintatuotot kasvoivat 3 % eli vähemmän kuin toimintakulut, jotka kasvoivat 4 %. Toimintatuotot kattoivat 53 % konsernin toimintamenoista. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 21 %. Konsernin toimintakate oli – 598 milj. euroa, joka on 29 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

Konsernin verotulot olivat 464 milj. euroa (kaupungin tulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta). Verotulot olivat 23 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet olivat 265 milj. euroa. Konsernin valtionosuus muodostuu Kuopion kaupungin saamasta valtionosuudesta 203 milj. euroa sekä kaupungin osuudesta Savon koulutuskuntayhtymän valtiolta saamasta opiskelijoiden yksikköhintarahoituksesta ja Savonia-ammattikorkeakoulu oy:n valtiolta saamasta perusrahoituksesta, yhteensä 62 milj. euroa. Valtionosuudet olivat 8 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 4 milj. euroa ja rahoituskulut 12 milj. euroa. Rahoitustuotot vähenivät 2 milj. euroa ja rahoituskulut 2 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Konsernin vuosikate oli 125 milj. euroa, joka on 2 milj. euroa parempi kuin edellisenä vuonna. Vuosikate kattoi tilikauden poistot, tunnusluvun ollessa 107 %, kun se edellisenä vuonna oli 116 %. Poistot kasvoivat edellisestä vuodesta 9 milj. eurolla ja olivat suuruudeltaan 115 milj. euroa. Vuosikate asukasta kohden oli 1.046 euroa, joka on vajaan prosentin enemmän kuin edellisenä vuonna. Emokaupungin vastaavat tunnusluvut olivat 30 % ja 138 euroa/asukas.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Konsernin rahoituslaskelmalla osoitetaan varojen hankinta ja niiden käyttö tilivuoden aikana. Laskelmassa otetaan huomioon tuloslaskelmaan ja taseeseen tehty eliminointi- ja yhdistelykirjaukset. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja otto-lainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa konsernin rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Konsernin varsinaisen toiminnan rahavirta eli tulo-rahoitus oli 101 milj. euroa, joka on noin 5 milj. euroa (5 %) edellisvuotta suurempi. Tulo-rahoituksen korjauserät olivat -20 milj. euroa. Korjauserillä oikaistaan vuosikatetta kaupunkikonsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien ja pakollisten varausten muutosten osalta.

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 247 milj. euroa, joka on 9 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaupunkikonsernin suurimmat investoijat Kuopion kaupungin lisäksi olivat Kuopion Energia Oy 35 milj. euroa ja Servica Oy 24 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli 78 milj. euroa negatiivinen eli rahavirrat eivät kattaneet konsernin nettoinvestointeja. Tulo-rahoituksen riittävyyttä kuvaava investointien tulo-rahoitusprosentti oli 51 %, mikä on lähes edellisvuotisella tasolla. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen, - 139 milj. euroa. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavarajoja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Konsernin rahoituksen rahavirta oli 124 milj. euroa positiivinen. Kaupunkikonsernissa pitkäaikaisia uusia lainoja nostettiin 213 milj. euroa ja vanhoja lainoja lyhennettiin 93 milj. euroa.

Konsernin rahavarat lisääntyivät 46 milj. euroa ja ne olivat vuoden lopussa 218 milj. euroa. Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Konsernin kassan riittävyys oli 49 päivää, kun se edellisenä vuonna oli 40 päivää.

Laskennallinen lainanhoitokate on uusi tunnusluku. Perusajatus on, että tunnusluku kuvaa velanhoitokykyä, kun vuosikatteen riittävyyttä verrataan lainojen korkokuluihin ja lyhennyksiin. Koska lainojen lyhennysaika- taulut vaihtelevat kunnittain, laskennassa käytetään kaavamaisesti kahdeksaa vuotta kaikkien kuntien osalta. Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on kriisikuntakriteeristössä, jota sovelletaan ensimmäisen kerran vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten perusteella vuonna 2022. Kuntalaissa määritellään tunnusluvun raja- arvoksi 0,8, joka kuvaa kunnan erityisen vaikeaa taloudellista asemaa. Laskennallisen lainanhoitokatte- en arvon 1,0 alittuessa kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomioita taloutensa kehitykseen ja analysointiin.

Konsernin tase ja sen tunnusluvut

Konsernitaseella ja sen liitteillä osoitetaan kuntakonsernin taloudellinen asema selvittämällä konserniyhteisö- jen varat, velat ja vastuut ulkopuolisille. Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat sekä omistukset on eliminoitu. Konsernitilinpäätökseen yhdistettyjen yhteisöjen taseisiin aktivoitujen sisäisten katteiden muutok- set tilikauden aikana otetaan huomioon.

Konsernitaseen loppusumma oli 1.908 milj. euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 138 milj. euroa (8 %). Taseen vastaavista 1.575 milj. euroa (83 %) on pysyvien vastaavien hyödykkeitä ja 217 milj.

euroa (11 %) rahaa ja pankkisaamisia. Pysyvät vastaavat kasvoivat 91 milj. euroa (6 %). Suurimmat rahavarat olivat Niiralan Kulma Oy:n 56 milj. euroa, Kuopion kaupungin 35 milj. euroa ja Kuopion Energia Oy:n 27 milj. euroa.

Konsernin oma pääoma oli 454 milj. euroa. Oman pääoman osuus taseesta on 24 %. Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 11 milj. euroa. Asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 90 euroa.

Konsernin ulkoinen lainakanta vuoden lopussa oli 1.076 milj. euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 120 miljoonalla eurolla. Asukaskohtainen tunnusluku nousi lähes 1.000 euroa edellisvuodesta ollen 9.020 euroa. Konsernin ulkoisesta lainakannasta suurimmat velat olivat Kuopion kaupungin 396 milj. euroa, Niiralan Kulma Oy:n 172 milj. euroa ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri kuntayhtymän velkojen konserniosuus 324 milj. euroa.

Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 27 %. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Emokaupungin omavaraisuusaste oli 54 %.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 97 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 58 %.

Konsernitarkastelussa Kuopion Vesi liikelaitoksen yhtiöittämisen vaikutukset konsernituloslaskelman satunnaisiin tuloihin ja tulokseen, konsernitaseen sijoituksiin ja antolainasaamisiin sekä konsernirahoituslaskelman eriin eliminoituvat.

Kuopio konserni
TULOSLASKELMA

	2019 1000 €	2018 1000 €
Toimintatulot	683 752	662 764
Toimintamenot	-1 281 632	-1 232 300
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	333	952
TOIMINTAKATE	-597 547	-568 584
Verotulot	464 000	441 274
Valtionosuudet	265 495	257 328
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotulot	685	372
Muut rahoitustulot	3 805	6 467
Korkomenot	-11 672	-12 448
Muut rahoitusmenot	-47	-1 202
Rahoitustulot ja -menot	-7 229	-6 811
VUOSIKATE	124 719	123 207
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-114 762	-105 996
Omistuksen eliminointierot	19	-7
Arvonalentumiset	-1 334	-60
Poistot ja arvonalentumiset	-116 077	-106 063
Satunnaiset erät	0	1 379
TILIKAUDEN TULOS	8 642	18 524
Tilinpäätössirrot	-95	-961
Tilikauden verot	-3 003	-1 549
Laskennalliset verot	-4 420	-5 088
Vähemmistöosuus	-2 694	-989
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 571	9 938
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatulot / Toimintamenot, %	53,4 %	53,8 %
Vuosikate / Poistot, %	107,4 %	116,2 %
Vuosikate, € / asukas	1 046	1 038
Asukasmäärä	119 282	118 664

Kuopio konserni

RAHOITUSLASKELMA

	2019 1000 €	2018 1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	124 719	123 207
Satunnaiset erät	0	1 379
Tilikauden verot	-3 003	-1 549
Tulorahoituksen korjauserät	-20 450	-26 614
Toiminnan rahavirta yhteensä	101 266	96 424
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-247 356	-238 526
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 768	2 632
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	65 338	113 870
Investointien rahavirta yhteensä	-179 250	-122 023
Toiminnan ja investointien rahavirta	-77 983	-25 599
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-495	-562
Antolainasaamisten vähennykset	145	225
Antolainauksen muutokset yhteensä	-350	-336
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	212 516	121 417
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-92 597	-95 646
Lyhytaikaisten lainojen muutos	262	-24 013
Lainakannan muutokset yhteensä	120 181	1 757
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	-1 009	3 755
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	55	-157
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 091	-319
Saamisten muutos	-2 069	-1 648
Korottomien velkojen muutos	8 034	36 339
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	4 929	34 215
Rahoituksen rahavirta	123 751	39 391
Rahavarojen muutos	45 767	13 792
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	217 752	171 985
Rahavarat 1.1.	171 985	158 193
Rahavarojen muutos	45 767	13 792

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa	-138 882	-114 408
INVESTOINNIT		
Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno	51,0 %	52,2 %
LAINANHOITO		
Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)	0,9	1,0
Kassan riittävyys, pv	49	40
Asukasmäärä	119 282	118 664

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, euroa

Toiminnan ja investointien rahavirta välituloksen viiden vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Investointien tulorahoitus

100*Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman pysyvien vastaavien lisäyksiä, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

(Vuosikate+Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanlyhennyksillä tarkoitetaan rahoituslaskelman mukaisia pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiä

Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Kassan riittävyys, pv

365 * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kuopio konserni

	2019	2018
TASE	1000 €	1000 €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	10 685	9 951
Muut pitkävaikutteiset menot	9 310	9 615
Ennakkomaksut ja keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	859	278
Aineettomat hyödykkeet	20 855	19 845
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	142 840	139 989
Rakennukset	840 215	832 233
Kiinteät rakenteet ja laitteet	261 329	224 688
Koneet ja kalusto	150 421	158 204
Muut aineelliset hyödykkeet	5 789	5 647
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	91 760	55 346
Aineelliset hyödykkeet	1 492 354	1 416 106
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	19 500	12 611
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	39 079	32 819
Joukkovelkakirjasaamiset	220	243
Muut lainasaamiset	501	501
Muut saamiset	2 781	2 388
Sijoitukset	62 082	48 563
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 575 291	1 484 514
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	1 813	2 808
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 874	1 602
Muut toimeksiantojen varat	1 210	1 285
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	4 896	5 695
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	14 571	13 476
Keskeneräiset tuotteet	171	164
Muu vaihto-omaisuus	7	8
Vaihto-omaisuus	14 749	13 649
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	38	42
Lainasaamiset	158	260
Muut saamiset	1 715	899
Siirtosaamiset	1	1
Pitkäaikaiset saamiset	1 912	1 202
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	44 171	48 738
Lainasaamiset	87	100
Muut saamiset	23 107	18 470
Siirtosaamiset	26 132	25 519
Lyhytaikaiset saamiset	93 497	92 827
Saamiset	95 409	94 029
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	1 019	1 017
Rahoitusarvopaperit	1 019	1 017
Rahat ja pankkisaamiset	216 733	170 968
VAIHTUVAT VASTAAVAT	327 910	279 663
VASTAAVAA	1 908 097	1 769 871

Kuopio konserni

	2019	2018
TASE	1000 €	1000 €
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 412	432 412
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	14	23
Ylikurssirahasto	93	93
Arvonkorotusrahasto	68	68
Muut omat rahastot	10 914	11 454
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	12 317	937
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 571	9 938
OMA PÄÄOMA	454 247	454 925
VÄHEMMISTÖOSUUDET	51 168	42 924
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	221	231
Muut pakolliset varaukset	13 482	14 181
PAKOLLISET VARAUKSET	13 702	14 411
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	2 051	3 049
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 620	2 436
Muut toimeksiantojen pääomat	3 585	3 448
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 256	8 933
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	926 740	823 153
Pääomalainat	9 444	1 605
Lainat julkisyhteisöiltä	48 652	43 911
Saadut ennakot	0	1 000
Ostovelat	5	0
Liittymismaksut ja muut velat	63 075	53 489
Laskennallinen verovelka	20 702	17 401
Pitkäaikainen vieras pääoma	1 068 618	940 559
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	84 278	79 920
Pääomalainat	160	0
Lainat julkisyhteisöiltä	6 653	7 070
Saadut ennakot	15 056	17 909
Ostovelat	61 074	59 391
Muut velat	34 103	33 144
Siirtovelat	103 898	104 885
Laskennalliset verovelat	6 882	5 800
Lyhytaikainen vieras pääoma	312 105	308 119
VIERAS PÄÄOMA	1 380 724	1 248 679
VASTATTAVAA	1 908 097	1 769 871
KONSERNIN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	27	28
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	97	90
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	10 746	10 875
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / asukas	90	92
Konsernin lainat, € / asukas	9 020	8 053
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	1 075 929	955 659
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	1 264 080	1 112 920
Lainat ja vuokravastuut, € / asukas	10 597	9 379
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	721	744
Kunnan asukasmäärä	119 282	118 664
Konsernin henkilöstön lukumäärä keskimäärin	10 076	9 985

Konsernin omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen tuloksenkäsittelyä on 54.706.987,62 euroa ylijäämäinen.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- Tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaan seuraavasti: ydinkaupunki 11.835,18 euroa, Tilakeskus 41.923,08 euroa, Kuopion Vesi liikelaitos 34.805,06 euroa ja Pohjois-Savon pelastuslaitos 122.261,69 euroa, yhteensä 210.825,01 euroa.
- Tilikauden ylijäämä 54.917.812,63 euroa lisätään edellisten tilikausien ylijäämään kuluvan vuoden (2020) kirjanpidossa.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntalaki 115 §).

Esitystä talouden tasapainottamisesta ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 102.143.263,58 euroa ja tilikauden 2019 ylijäämän 54.917.812,63 euroa lisäämisen jälkeen taseessa on kertynyttä ylijäämää yhteensä 157.061.076,21 euroa.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

2.1.1 Strategisten tavoitteiden seuranta

Vuoden 2019 talousarviossa oli yhteensä 30 valtuustoon nähden sitovaa kaupunkitason strategiaa toteuttavaa tavoitetta. Tavoitteista 26 (87 %) on edennyt suunnitellusti. Kaikkien asetettujen tavoitteiden suuntaan on edetty, sillä täysin toteutumattomia tavoitteita ei ole. Asetetuista tavoitteista vain neljässä (13 %) on edetty odotettua hitaammin. Näiden tavoitteiden toteutumista on hidastanut erityisesti toimenpiteiden toteutumiseen tarvittava pitkä, yli tilikausien ulottuva toteutusaika.

Taulukko: Tavoitteiden toteutuminen strategian näkökulmittain vuonna 2019

Tavoitteen toteutuminen		Strategian näkökulma				Yhteensä	% -osuus
Symboli	Selite	Kasvava Kuopio	Hyvinvoiva Kuopio	Resurssiviisas Kuopio	Uudistuva Kuopio		
✓ ●	valmis / etenee suunnitellusti	7	8	6	5	26	87 %
■	etenee osittain tai hitaasti	1	-	-	3	4	13 %
▼	ei etene	-	-	-	-	-	-
Tavoitteita yhteensä		8	8	6	8	30	100 %

1. KASVAVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö	Yritykset saavat osaavaa työvoimaa. Edistetään opiskelijoiden sitoutumista alueeseen. Tarjotaan harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja sekä kotimaisille että Kuopiossa opiskeleville ulkomaalaisille opiskelijoille. Edistetään työperäistä maahanmuuttoa ja ulkomaalaisten ammattiosaajien ja opiskelijoiden sitoutumista alueeseen.	●	(etenee suunnitellusti) Yrityksiä on autettu rekrytoinneissa Future Savo –hankkeen kautta järjestämällä mm. Olemisen vapaus –rekrykampanja ja osallistumalla hoiva-alan kv-rekrytointipilottiin. Muuttajapalvelujen kehittäminen on käynnissä. Ulkomaisten opiskelijoiden harjoittelu- ja kesätyöpaikkatilanteessa ei ole tapahtunut merkittävää edistymistä. Koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseksi on valmisteltu Talent Hub-hanketta yhteistyössä Savonia-AMK:n ja Itä-Suomen yliopiston kanssa.	Elinvoima- ja konsernipalvelut

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö	Yrityskanta kasvaa ja kehittyä. Kuopio säilyttää asemansa yritysystävällisten kärkekaupunkien joukossa.		(etenee suunnitellusti) Alkavien yritysten North Savo Startup Fund -pääomasijoitusrahaston hallinnointiyhtiö on kilpailutettu ja toiminta käynnistyy keväällä 2020 finanssivalvonnan lupaprosessin jälkeen. BusinessKuopion näkyvyyttä ja tunnettuutta on tuettu verkkoviestinnässä ja kumppanuustapahtumissa Matkuksen logistiikka-alueen, Pienen Neulamäen laajennuksen ja Hepomäen asemakaavat etenevät. Pienen Neulamäkeen ja Kumpusaareen on valmistunut uusia yritystontteja. Savilahden yritystonttitarjontaa on edistetty. Tahkon keskusta-alueen yleissuunnitelma on valmis. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi 19.12.2019 Finnpulpin biotuotetehtaan ympäristöluvan, joten tehdas ei toteudu.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Kuopiossa on digitaitavat koululaiset. Digitaalisuus edistyy perusopetuksessa ja lukioissa.		(etenee hitaasti tai osittain) Opetussuunnitelmaan kirjattu tavoite 1 laite / 2 oppilasta ei toteutunut vuoden 2019 aikana. Noin 77 % perusopetuksen oppilaista käyttää digitaalisia välineitä ja materiaaleja opiskelussa säännöllisesti. Suurin osa opettajista osallistui tutor- tai mentor-opettajan ohjaukseen osana opetustapahtumaa. Laitekannan vähyys on keskeinen este digitaalisuuden etenemiselle. Sähköinen ylioppilastutkinto toteutettiin kaikissa aineissa.	Kasvun ja oppimisen palvelualue
	Savilahden innovaatioympäristön synergia toimii ja tukee startup-toimintaa ja yritysten kansainvälistymistä.		(etenee suunnitellusti) Savilahden innovaatioympäristön kehittämistä edistävät Business Center ja Kuopio Health –hankekokonaisuudet etenevät suunnitelmien mukaisesti. Yhteiskehittämistä ja start up -yritysten testiympäristönä toimimista on edistetty Kuopio Living Lab -hankkeen kautta. Vuoden 2019 aikana alkoi 54 yhteiskehittämistoimenpidettä yritysten kanssa, joista 12 kaupungilla. Toteutuneita yhteensä 22. Invest and Grow in Kuopio Region -palvelumallia on jatkokehitetty. Savilahden visiotyön viestinnän suunnittelu on käynnistetty.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Edunvalvonnan toimintamalli on uudistettu ja edunvalvontaa on terävöitetty.		(etenee suunnitellusti) Edunvalvonnan toimintamallin uudistaminen on käynnissä ja edunvalvonnassa on lisätty yhteistyötä. Vaikuttavuusviestinnän Kuopio Highlights -verkkoalustan toteutus on käynnissä.	Elinvoima- ja konsernipalvelut
	Valtakunnalliset liikenne- ratkaisut (itärata, vt5, vt9, lentoyhteydet) parantavat Kuopion liikenteellistä saavutettavuutta.		(etenee suunnitellusti) Itäradan edunvalvontaan on osallistu yhdessä muiden itäisen Suomen kaupunkien kanssa. Lahden ja Jyväskylän kanssa vaikutettu kaupunkien mukaan ottamiseksi maankäytön, asuntotuotannon ja liikenneverkon (MAL) kehittämistä koskevien sopimusten piiriin. Vt 5:n Savilahden rampin suunnittelu ja Duoraideselvitys ovat valmiit. Asemanseudun tunnelihanke ja Matkaajapolun rakennustyöt etenevät suunnitellusti.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Kaupunkikeskustan elinvoima kasvaa (täydennysrakentaminen, tapahtumat ja kaupunkikulttuuri, liike-elämä jne.).		(etenee suunnitellusti) Kuopion museon peruskorjaus- ja laajennushanke on edennyt suunnitellusti. Pääkirjaston toiminnalliset muutostyöt ovat käynnissä. Snellmaninpuiston perusparantaminen on loppusuoralla. Matkustajasataman rakentaminen on edennyt suunnitellusti. Kuntolaakson rakentaminen on edennyt suunnitellusti. Musiikkikeskuksen ympäristön ja Lumitin asemakaava on lainvoimainen. Kongressihotellin kaava on neuvotteluvaiheessa. Tullinkulman Rengastalon ja Työnkulman asemakaavat ovat lainvoimaisia. Kuninkaankadun rakentaminen on valmis. Museokadun, Hannes Kolehmaisen kadun ja Suokadun rakennustyöt etenevät suunnitellusti Torin ympäristön kehittäminen on käynnistetty. Kokeileville yrityksille on toteutettu tilapäisiä lupia.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
1.4. Rohkea kaupunki-kehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Kaupunkikeskustan elinvoima kasvaa (täydennysrakentaminen, tapahtumat ja kaupunkikulttuuri, liike-elämä jne.).		JATKUU... Kaupunkikulttuuria on edistetty mm. pilotoimalla matalan kynnyksen tuotantotukea yhteisöllisten kaupunkitapahtumien järjestämisessä osana Kuopio Juhlil –kaupunkifestivaali, tuottamalla Minna Canth AR-kierros keskustan alueelle ja kehittämällä tapahtumien hyödyntämistä osana kaupungin markkinointia konseptoimalla näkyvyselementti tapahtumiin. Tapahtumien arviointikriteeristön ja tukiperusteiden uudelleenmäärittely on käynnistetty. Saatu rahoitusta vuosille 2020-21 vapaan kulttuuritoiminnan kehittämiseen.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
1.4. Rohkea kaupunki-kehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Savilahden infrastruktuurin (SALLI) toteutus on käynnissä		(etenee suunnitellusti) Savilahden alueen infran suunnittelu on käynnissä. Savilahdentien ja Sarastuskaaren katusuunnitelmat ovat valmiit ja Sarastuskaaren alueen rakennustyöt ovat käynnissä. Savon koulutuskuntayhtymä on aloittanut rakennustyöt alueella. Savilahden infran rakentamisen mahdollistavissa maankäyttösopimuksissa on saatettu neuvottelutulos. Savilahden logististen yhteyksien rakentamiseen (moottoritieramppi) saatu 0,9 milj. euroa EAKR-rahoitusta. Savilahden tapahtuma- ja liikuntakeskuksen toteutussuunnittelu on käynnissä. Savilahti Sport hub –hanke ei saanut EAKR-rahoitusta.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue

Mittari	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	TP 2019
Työpaikat (kpl)	52 213	51 596	50 571	50 347	50 877	51 833	..	..
Liikevaihdon muutos (%), Kuopio	3,2	3,1	-0,9	1,1	4,9	3,7	6,0	..
Palkkasumman muutos (%), Kuopio	4,0	5,2	1,0	0,8	4,0	3,5	5,8	..
Viennin muutos, (%) Kuopion seutu	5,8	0,5	-8,3	8,6	-4,1	10,6	3,2	..
Uudet yritykset (kpl)	..	484	468	482	494	506	630	483*
Yritysystävällisyys, kunnat yli 50 000 as. (sijaluku)	1.	..	8.	..	2.	..	6.	..
Ensisijaiset hakijat per aloituspaikka (ISY / AMK)	..	..	..	..	3,28 / 2,62	3,10 / 2,61	3,16 / 2,77	3,36 / 2,43
Ensisijaiset hakijat per aloituspaikka (ammatillinen koulutus / lukio ja IB)	..	..	..	1,07 / 1,11	0,98 / 1,10	0,97 / 1,22	1,01 / 1,13	1,07 / 1,12
Tutkimus- ja kehitysrahoitus (milj. €)	119,1	113,1	113,4	109,8	108,6	122,4	142,4	..
Muuttohalukkuus (sijaluku)	6.	..	6.	..	4.	..	5.	..
Kuopion kaupunkikeskustan elinvoimaluku	..	..	..	..	..	..	2,229	2,176

*) Viimeisen vuosineljänneksen tiedot puuttuvat

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Seuranta 31.12.	Vastuutaho
2.1. Aktiivisuuteen in- nostava arki	Lasten ja nuorten liikku- minen on lisääntynyt ja on vähintään suositusten mukaista. Aktivoidaan lasten harrastamista. Ta- voitteena on, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on vä- hintään yksi harrastus. Tiivistetään kumppa- nuutta järjestöjen kanssa.	(etenee suunnitellusti) Liikuntaa suosituksen mukaisesti 1h/pvä harrastavien nuorten määrä on hieman noussut, kuitenkin liikkumattomuus on lisääntynyt, erityisesti ala- ja yläkouluikäisillä. Kaikki peruskoulut ovat ns. liikkuvia kouluja. Toiminnallisen pedagogiikan osuus kouluissa on kasvanut. Osa kouluista osallistui koulumatkaliikkomista edistävään Fiksusti kouluun –hankkeeseen. Uusien koulujen välituntipihat ja lähiliikunta-alueet ovat lisänneet koululaisten liikkumista koulupäivän aikana. Järjestetty liikunnallista nuorisotyötä keskimäärin 10 h/vk eri alueilla. Osallistuttu liikuntamyönteistä toimintakulttuuria varhaiskasvatuksessa edistävään llo kasvaa liikkuen -koulutukseen. Saatu AVI:n 30.000 euron erityisavustus vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikunnan harrastamisen tukemiseksi. Alle 18-vuotiaille tarkoitettu 20 euron liikkiskortti käytössä 1.5. – 31.8.2019. Liikuntapaikkapalveluiden markkinointia on kehitetty ja uudet liikkuvakuopio.fi verkkosivut avattiin syyskuussa. Valtakunnallisen harrastuspasisovelluksen käyttöönotto siirtyi vuodelle 2020. Liikunta-, kulttuuri-, taide- ja museopolku -toimintojen avulla on tarjottu lapsille ja nuorille mahdollisuuksia tutustua uusiin harrastusvaihtoehtoihin. Kirjastossa kiinnitetty huomiota lasten lukemisen edistämiseen, lisätty lasten aineiston osuutta ja käynnistetty kirjastopolun suunnittelu.	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue
	Kaupungin tilat, puistot ja alueet ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytettävissä.	(etenee suunnitellusti) Tilojen helppokäyttöisyys ja esteettömyys on otettu huomioon uusien tilojen suunnittelussa ja peruskorjauskohteissa. Satama- ja venepaikkaohjelma on lähes valmis. Uimarantojen ja uimapaikkojen ohjelma on työn alla. Juankosken torin saneeraus on valmis. Moottorikelkkareittien virallistamista viedään eteenpäin. Moottorikelkkareittien virallistamista on viety eteenpäin, mutta valituksista johtuen hanke etenee hitaasti. Puisto- ja luontokohteiden palveluja on kehitetty ja markkinointia tehostettu.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Tilakeskus

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
2.2. Varhainen tuki	Varhainen tukeminen on sisäänrakennettu kaikkeen toimintaan. Nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemaansa varhaista ja avohuollon tukea.		(etenee suunnitellusti) Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön tuottamista omana toimintana on tehostettu ja saatu asiakasperheiden jonotilannetta hallintaan. Lastensuojelussa on otettu käyttöön THL:n suosittama systeminen toimintamalli 1.3.2019 alkaen. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) mukaisen monitoimijaisen toimintamallin pilotointi on aloitettu Saarijärvi-Männistö alueella. Neuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä lasten kuntoutus- ja terapiapalveluissa on otettu käyttöön monitoimijainen työskentely- ja arviointimalli. Painopiste on varhaisessa tunnistamisessa ja tuessa sekä ennaltaehkäisevässä työssä. Perhekeskuksen suunnittelutyö käynnistyi. Varhaiskasvatuksen erityisopetuksen uusi toimintamalli on otettu käyttöön. Käynnistetty positiivisen diskriminaation hanke (OKM). Kuopion lukiodien aloituspaikkoja lisättiin 22:lla ja tehostettiin erityisopetusta ja opinto-ohjausta. 44 opettajaa ja nuorisonohjaaja aloittivat NEPSY-koulutuksen. Monitoimijuutta kehitettiin perusopetuksen #parastaannen –hankkeessa (OPH). Nuorisopalvelut olivat perjantaisin torilla PoP-UP -nuokkarissa Wautossa ja Apajassa. Wauto kiersi maaseutualueilla etsivässä nuorisotyössä.	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystieteiden palvelualue
	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää. Ikäihmiset asuvat tarvettaan vastaavasti – tehostetun palveluasumisen tarjonta varmistetaan yhdessä kumppanien kanssa ja varaudutaan tuleviin tarpeisiin. Vuonna 2019 toteutuu vähintään 75 uutta palveluasumispaiikkaa. Palveluasumisen paikkojen määrä kasvaa.		(valmis) Tavoite 75 uudesta palveluasumispaiikasta toteutui. Asumisen rakenteita (oma ja yksityinen tuotanto) ja tarpeita tuleville vuosille on kartoitettu ja linjattu. Kotihoidon oman tuotannon asiakastuntien kasvu (4,5 % v. 2019) on ollut hitaampaa kuin aiempina vuosina. Virtuaalihoidon ja palveluseteliäsiakkaiden määrät ovat kasvaneet. Kotihoidon kehitystyötä on jatkettu ottamalla käyttöön uusia turvateknologioita ratkaisuja. ARVI-kuntoutusprojekti loppui 31.5., jatkettu ARVI-kuntoutusta omana toimintana.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystieteiden palvelualue; Tilakeskus

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
2.2. Varhainen tuki	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää. Ikäihmiset asuvat tarvettaan vastaavasti – tehostetun palveluasumisen tarjonta varmistetaan yhdessä kumppanien kanssa ja varaudutaan tuleviin tarpeisiin. Vuonna 2019 toteutuu vähintään 75 uutta palveluasumispaikkaa. Palveluasumisen paikkojen määrä kasvaa.		JATKUU... Kotikuntoutuksessa otettiin käyttöön Hilikka-toiminnanohjausjärjestelmä mm. viestinnässä ja yhteystietojen etsimisessä sekä sähköisessä ovenavauksessa. Apuvälinpalveluissa ja kotikuntoutuksessa otettiin käyttöön Effector -järjestelmän mobiili-sovellus. Ikäihmisille kohdennetun Pyörön hankkeen suunnittelu on edennyt. Esteettömyys huomioitu katujen ja yleisten alueiden suunnittelussa. Vuonna 2019 avustettiin kuuden jälkiasennettavan hissien toteuttamista. Kulttuuripalveluita (mm. kirjaston kirjoja, musiikkia, kansalaisopiston opetusta etä-opetusta) on viety ikäihmisten koteihin, palvelutaloihin ja sairaaloihin. Tuotettu omaishoitajien taidetoimintaa ja Kulttuurikahvila 60+-toimintaa.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystieteiden palvelualue; Tilakeskus
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Mahdollistetaan kaikille peruskoulun päättävälle kuopiolaisille nuorille työkokemuksen hankkiminen kesätyösetelin avulla.	●	(etenee suunnitellusti) Työllistämisyksiköstä jaettiin kaikille yhdeksäsluokkalaisille keväällä 300 euron arvoiset kesätyösetelit ja ohjeistus niiden käytöstä. Lisäksi heille järjestettiin perehdytystä työelämän pelisääntöihin. Yhteensä 220 henkilöä käytti saamansa kesätyösetelin.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaikki palvelualueet
	Toteutetaan konsernitasoista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.	●	(etenee suunnitellusti) Työllisyyspalvelujen yhteiskehittämistä on tehty TE-hallinnon kanssa Työllistymisen yhteispalvelu ASKEL –kehityshankkeen (ESR) kautta. Toiminnallisten muutosten toteuttamiseksi on tehty suunnitelmat työllisyyden palvelutorin käynnistämiseksi 2020. Kuopio on hakenut työllisyyden kuntakokeiluun vuosille 2020-2022. Konsernitasoista työllisyyspolitiikkaa on viety eteenpäin 1.9.2019 käynnistyneen Taitopajat 2020 –hankkeen (ESR) sekä valmentavan työn suorahankintojen kautta. Toimintamalli sosiaalisten kriteereiden / työllistämisehdon käyttämiseksi hankinnoissa on saatu valmiiksi ja sen käyttöönotto on aloitettu. Aikuissosiaalityön ja työllisyyspalveluiden yhteinen arviointitiimin toiminta käynnistetty. Aikuissosiaalityössä kehitetty suunnitelmallista sosiaalityötä osallistavan sosiaaliturvan mallin mukaisena.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.	●	(etenee suunnitellusti) Uudet pitäjäraadit on valittu, järjestetty osallisuuskoulutusta ja lisätty pitäjäraatilaisten osallistamisen valmiuksia. Pitäjänraatien kanssa on kehitetty maaseutualueiden palveluja ja asukkaiden osallisuutta uuden digitaalisen osallistamiskanavan avulla. Asukkaiden vaikuttamista ja osallistamista on tehty laajasti kaikilla palvelualueilla, mm. järjestämällä yleisö- ja asukastilaisuuksia, työpajoja ja tulevaisuuskahvila, toteuttamalla palaute- ja asiakastytytyväisyyskyselyjä, ottamalla käyttöön uusia palautejärjestelmiä sekä hyödyntämällä asiakasraateja ja –neuvostoja, ns. kokemuskuulijoita, koululaisia ja opiskelijoita, Kohtaamaa ja sosiaalista mediaa palvelujen kehittämisessä. Vaikuttamista ja osallistamista on edistetty myös mm. seuraavien hankkeiden kautta: Nuoret vaikuttajat, Kuohulab, Kansalaistoimijalähtöinen paikallinen kehittäminen Kuopion kaupunkialueella (KAKE) ja Osuustoiminta palvelutuotannon ja aluekehittämisen väylänä Kuopion maaseutualueilla.	Kaikki palvelu-alueet
	Huolehditaan kaupungin toimitilojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä.	●	(etenee suunnitellusti) Vuonna 2019 sisäilmailmoituksia tehtiin 139 kpl ja sisäilmakorjauksiin käytettiin 7,8 milj. euroa.	Tilakeskus; Kaikki palvelu-alueet

Mittari	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskerroin (0-100)	..	..	..	..	..	..	72	..
Huostassa olevat kodin ulkopuolelle sijoitetut (hlöä)	..	..	243	247	265	266	272	318
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	8,2	6,6	6,5	5,5	5,5	5,1		..
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	91,7	92,1	92,3	93,1	93,9	92,7	92,9	..
Vanhusten tehostetun asumispalvelun asumispaikat, omat / ostetut (kpl)	54 / 278	72 / 306	89 / 315	124 / 305	147 / 348	208 / 461	244 / 571	284 / 618
Pitkäaikaistyöttömien määrä 31.12. (hlöä)	2 216	2 449	1 934	2 809	2 567	2 219	1 793	1 866
Nuorisotyöttömien määrä 31.12. (hlöä)	751	951	1 205	1 397	1 287	1 014	968	907
Kuopion Kelalle maksama työmarkkinatuen kuntaosuus (milj. €)	..	..	..	..	..	12,292	11,289	10,813
Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	8,6	8,6	8,9	8,9	9,2	10,7	11,0	..
Kuntalais- ja asiakaspalautteet (kpl)	..	..	1 919	2 671	3 211	3 970	3 961	3 049

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
3.1. Viisas liikkuminen	Sähköavusteiset kaupunkipyörät otetaan käyttöön Kuopiossa keväällä 2019. Joukkoliikenteen matkustajamäärä kasvaa ja asiakastytyväisyys paranee.	✓	(valmis) Kaupunkipyörät otettiin käyttöön 1.5.2019. Kauden aikana pyörien käyttäjiä oli 7000 ja käyttöaste oli n. 5 käyttökertaa/pyörä/päivä. Joukkoliikenteen matkustajamäärä kasvoi n. 8,6 % edelliseen vuoteen verrattuna ja asiakastytyväisyys parantui (yli 4, max 5). Paikallisliikenteen matkoja tehtiin yli 7 miljoonaa ja koko joukkoliikenteen matkoja oli noin 7,4 miljoonaa. Joukkoliikenteen sujuvuutta on parannettu liikennevaloetudella ja ottamalla käyttöön Viisaan liikkumisen hankkeen reaaliaikainen informaatiojärjestelmä.	Kaupunkiympäristön palvelualue
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkko-opiskelua ja etäkokouksia.	●	(etenee suunnitellusti) Etätyöskentely ja -kokoukset sekä verkko-opiskelu ovat lisääntyneet. Vuonna 2019 tehtiin yhteensä 5753 esimiehen hyväksymää etätyöilmoitusta. 478 eri henkilöä tekivät yhteensä 7053 etätyöpäivää. Etäkokousmahdollisuutta käytti noin 84,5 % työntekijöistä (vastaajia 290 hlöä). Etätyöskentelyä, -kokouksia ja -opiskelua on edistetty ottamalla käyttöön etätyösovimusten hallinnointi ESS7-järjestelmässä ja Microsoft Office 365 –pilvipalvelu, päivittämällä kaupunkitasoinen etätyöohjeistus, perustamalla etätyöskentelypisteitä mm. liitoskunta-alueille ja hankkimalla asianmukaisia välineitä.	Kaikki palvelualueet
	Vähennetään jätteen määrää ja parannetaan jätteen hyötykäyttöä. Edistetään rakennusjätteiden hyödyntämistä. Parannetaan muovinkeräyksen palvelutasoa ja kampanjoidaan muovittomuuden puolesta (esim. kestokassikampanjalla).	●	(etenee suunnitellusti) Jätehuoltomääräyksiin on tehty päivitykset muovi- ja lasipakkausten sekä metallin erilliskeräyksen laajentamiseksi kiinteistöissä. Jätetaksa on uudistettu kannustamaan kierrätettävien hyötyjätteiden keräykseen. Kaupungin jätteettömyyteen tähtäävistä toimenpiteistä sekä yhdyskunta- ja rakennusjätteiden kierrätysasteista on tehty esiselvitys. Kaupungin omien kiinteistöjen jätteiden lajittelumahdollisuuksien kehittäminen on käynnistetty. Maa-ainesten, kantojen ja risujen sekä kierrätysmateriaalien käyttöä on suunniteltu Savilahti-hankkeessa sekä yhdessä Kuopion Energian ja Jätekuon kanssa. Purkukohteissa on tehty esipurkuja, joissa käyttökelpoinen materiaali kierrätetään ja purkujäte lajitellaan. Rakennustyömailla materiaalihukan osuuden minimointiin on kiinnitetty huomiota. Kirjastossa on toteutettu aineistojen muovittamattomuuskokeilu ja sitä jatketaan.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Tilakeskus

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä. Julkisten tilojen iltakäyttö kerhotoimintaan yms. toimitaan.	●	(etenee suunnitellusti) Tilojen monikäyttöisyys, muuntojoustavuus ja toiminnallisuus sekä tilankäytön tehostaminen on otettu huomioon uusien tilojen hankesuunnittelussa, mm. pääkirjaston uusi lasten ja nuorten osasto, musiikkiosasto ja aikuistenosasto, uudet ja peruskorjattavat koulut ja päiväkodit, liikuntapaikat sekä uudet paloasemat. Koulujen salien, liikuntapaikkojen ja asukastupien tilapäinen ja vakiokäyttö on lisääntynyt. Koulujen luokkatilojen käyttö on vähäistä. Järjestöjen ja erilaisten ryhmien kanssa on kartoitettu tilatarpeita ja selvitetty erilaisia toimitilavaihtoehtoja. Iltakäytön mahdollistavien omatoimiratkaisujen laajentamista (mm. Riistaveden hankesuunnitelma, Puijonlaakson kirjasto, Kaavin ja Tuusniemen ostopalvelukuntien kirjastot) on tarkasteltu sekä toimintaa ja turvallisuutta on kehitetty.	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Tilakeskus
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Selvitetään uudisrakentamis- ja peruskorjauskoh-teissa uusiutuvan energian tuotanto- ja käyttömahdollisuudet sekä toteutetaan pilotteja.	●	(etenee suunnitellusti) Uusiutuvan energian käyttömahdollisuus selvitetään aina uudisrakentamis- ja peruskorjauskoh-teissa. Vuonna 2019 Aurinkorinteen koululla otettiin käyttöön aurinkovoimala, Maaningan urheilu- ja liikuntatalolla maalämpökohde ja Kuikkalammen päiväkotiin valmistuu aurinko- ja hybridilämmityskohde. Riistaveden palvelukeskuksella ja päiväkodilla on pilotoitu syksyllä lämmön kysyntäjoustoa yhteistyössä Kuopion Energian kanssa. Musiikkikeskuksen valolaitteiden muuttaminen energiaa säästäviksi led-valoiksi on käynnissä.	Tilakeskus
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Uusia ajoneuvoja hankittaessa tai leasing-palveluja ostettaessa selvitetään sähkö- tai biokaasuajoneuvojen hankintamahdollisuus ja –kustannukset (Koko konsernia koskeva periaatepäätös).	●	(etenee suunnitellusti) Joukkoliikenteen käyttövoimaselvitys on tehty ja hyväksytty. Ensimmäisten sähköbussien käyttöönottoa valmistellaan vuodelle 2021. Sähkö-/hybridiautojen soveltuvuudesta kotihoitoon on tehty selvitys. Autojen korkea hinta ja latauspisteiden vähäisyys eivät mahdollista hankintaa tässä vaiheessa. Ajoneuvojen hankintaa koskevan kaupunkitasoisen ohjeistuksen laadinta on kesken. Ajoneuvojen hankintaan on olemassa kilpailutetut leasing-sopimukset. Sähköisten latauspisteiden tarve ja valmiudet huomioidaan rakennusten sähkösuunnittelussa. Kuntolaakson pysäköintitaloon on valmistunut sähköautojen latauspisteitä.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue

Mittari	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Paikallisliikenteen matkustajamäärä (1 000 matkustajaa)	4 460	4 641	4 750	4 909	5 660	6 196	6 450	7 004
Pyöräilyn ja jalankulun osuus tehdyistä matkoista (%)	31,4	..	..	..	..	..	34,0	..
Etäkokousyhteyksiä käyttäneiden osuus kyselyyn vastanneista (%)	..	..	..	..	..	..	85,4	84,5
Verkkokoulutusten osuus (%)	..	..	..	..	..	..	..	33,3
Loppusijoitettu sekajäte (kg/asukas)	31,7	25,4	44,5	109,7	0,7	..	..	..
Erilliskerätyn biojätteen määrä (kg/asukas)	39	41	41	42	34	..	..	..
Kasvihuonekaasupäästöt ilman teollisuutta (kt CO2-ekv)	738,6	704,0	609,9	581,0	606,0	536,6	545,1*	..
Kasvihuonekaasupäästöt ilman teollisuutta (t CO2-ekv/asukas)	6,5	6,1	5,3	5,0	5,1	4,5	4,6*	..
Uusiutuvan energian osuus tuotannosta (%)	..	..	..	..	55	61	..	..
Sähkö- ja kaasukäyttöisten henkilöautojen, sis. hybridit osuus ajoneuvokannasta (%)	..	..	..	..	..	..	0,71	0,98

*) Ennakkotieto

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön ”kohtaamojen” kautta.		(etenee suunnitellusti) Sähköisten järjestelmien hyödyntämisen aiempaa paremmin mahdollistava Microsoftin pilvipalvelu O365 otettiin käyttöön syksyn aikana. Skypea, Teamsia ja Adobe Connectia on hyödynnetty laajasti kokouksiin ja kehittämistehtäviin osallistumisessa. Moniammatillista yhteistyötä edistävinä ja asukkaille palveluja tarjoavina sähköisinä alustoina on käytetty Seinä -portaalia, Minna Canth AR-sovellusta, Liikkuva Kuopio sekä pitäjäraatien käyttöönottamaa Avidlyä. Tarjoomo- hankkeessa on valmisteltu sähköistä palveluvalikkoa julkisten toimijoiden, yritysten, yhdistysten sekä järjestötoimijoiden tuottamista palveluista ikääntyvien ihmisten itsenäisen kotona selviytymisen tueksi. Kulttuuriareena 44:lla toteutettiin monitoimijaisuuden huomioiva toiminnan kehittämisprosessi syksyn 2019 aikana.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.		(etenee hitaasti tai osittain) Sairauspoissaolosten vähentämistavoitetta ei saavutettu. Koko kaupungin sairauspoissaolot olivat 17,1 päivää/ htv, vähennystä 0,3 pv/ htv vuoteen 2018 verrattuna. Tapaturmapoissaolot olivat 0,7 pv/ htv, vähennystä 0,1 pv/htv vuoteen 2018 verrattuna. Korvaavan työn toimintamalli otettu käyttöön 1.3.2019. Työhyvinvointisuunnitelmat on päivitetty ja käsitelty yksiköittäin työsuojelutoimikunnassa. Työsuojelun toimintaohjelmaa ei ole päivitetty. Yhdessä työhyvinvointia – kokeiluilla uusia toimintamalleja –hankkeen (ESR) toimintamallien pilotointi valituilla kouluilla sekä kotihoidon ja varhaiskasvatuksen yksiköissä on käynnissä. Työhyvinvointia on lisäksi pyritty parantamaan mm. tekemällä aktiivista yhteistyötä työterveyshuollon kanssa, järjestämällä työnohjausta, työpaikaselvityskäyntejä ja työtoimintaa, osallistamalla henkilöstöä oman työn kehittämiseen ja toiminnan suunnitteluun, mahdollistamalla osa-aikatyön tekeminen, pilotoimalla varahenkilöjärjestelmää, kiinnittämällä huomio ergonomiaan, kehonhuoltoon ja työhön paluun tukemiseen, toteuttamalla työhyvinvointikyselyjä ja –projekteja sekä ottamalla käyttöön uusia työhyvinvointia tukevia menetelmiä, kuten työtehtävien jakaminen tiimimallia hyödyntäen, työhyvinvointiparit, esimiesten työhyvinvointiryhmät, Vincit-Laas sekä Innoduelin osallistava kysely- ja äänestystyökalu.	Kaikki palvelualueet
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset yms.).		(etenee suunnitellusti) Vaikutusten arviointia tehdään laajasti osana päätöksenteon valmistelua. Yritysvaikutusten arvioinnin kehittämisessä on tehty yhteistyötä yrittäjäjärjestön ja kauppakamarin kanssa. Uudet ohjeet yritysvaikutusten arviointiin on otettu käyttöön kaupunkiympäristön palvelu-alueella. Lapsivaikutusten arvioinnin kehittäminen etenee osana LAPE-työtä. Hankintojen ympäristövaikutuksista on järjestetty koulutusta. Uusina välineinä vaikutusten arvioinnin tukena ovat olleet mm. nuorisotoimessa Log-book/lokikirja ja terveydenhuollossa SoteDW/Tableau –tietovarasto ja BCB-laaturekisteri.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.		(etenee suunnitellusti) Verkkokaupan ja kassajärjestelmän käyttöönotto toteutettiin vuodenvaihteessa. Verkkokauppa avautui 14.2.2020. KUHA-intra otettiin käyttöön 13.12.2019. TapahtumaKuopio.fi- ja LiikkuvaKuopio.fi -sivustot on avattu. Hyvinvointitiedon keruun, analysoinnin ja raportoinnin automatisoimiseksi on käynnistetty kehittämistyö. Yleiskaavojen tekeminen tietomallipohjaiseksi käynnistyi. Palveluverkkosuunnitelman (digipave) jatkohanke on vireillä. Paikkatietoja on hyödynnetty lupaprosesseissa. Ympäristöterveydenhuollossa otettiin käyttöön uusi tietojärjestelmä (VATI). Rakennusvalvonnassa on otettu käyttöön 1.1.2020 Lupapiste Kauppa – verkkopalvelu rakennuslupa-asiakirjojen ostamiseen. Terveystieteidenhoidossa sähköiset palvelut ovat edenneet hitaasti. ODA/Omaolo terveystieteiden palvelut (oirekyselyt) otettiin käyttöön Nilsin terveysasemalla ja toteutettiin asiakastestausta kolmelle koululle 3x10D elämänhallintamittarin osalta. Digihoitopolku on käytössä Kuopion psykiatrian keskuksella. Virtuaalisen kuvayhteyden mahdollisuuksia kartoitettiin aikuisten kuntoutuspalveluissa, sovellusta ei otettu käyttöön. TerveKuopio-kioskin palvelujen tarjontaa sähköisesti maaseutualueiden asukkaille on valmisteltu. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen digitalisointia on viety eteenpäin. Sähköisten päätösten käyttöönotto on edennyt. Koulujen lukuvuosisuunnitelmien tilasto-osion tiedonkeruun automatisointi on toteutettu. ESSin tunti-ilmoitusten sähköistämisessä on edistytty. Yläkouluun ilmoittautumista on sujuvoitettu. Nuorisopalveluissa otettiin käyttöön läksytuki chat, nuorten chat, tekoälyä ja bottia käyttävä "keskustelu- ja neuvontapalsta" sekä digitaalinen nuorisotalo Netari.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvotetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.		JATKUU... Kirjaston e-aineistoja on lisätty ja monipuolistettu. E-aineistojen lainaus on lisääntynyt 81,6% ollen 79 500 lainaa vuonna 2019. Kirjasto aloitti ministeriön rahoittaman digihankkeen vetämisen koko Savon alueella. Museoaineistojen digitointi ja saatavuuden lisääminen verkossa on edennyt. Musiikkikeskukseen on hankittu striimaukseen tarvittava kalusto.	Kaikki palvelualueet
	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja tavoitteena toiminnan taloudellisuus, tehokkuus ja vaikuttavuus, aktiivinen, uudistumis- ja osallistumiskyinen henkilöstö sekä johdonmukainen ja määrätietoinen johtamistyö. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat palvelutason kärsimättä.		(etenee hitaasti tai osittain) Kuopio-konsernin muutoksia valmisteltiin vuoden 2019 aikana ja yhtiöitettiin Kuopion Vesi liikelaitos Kuopion Vesi Oy:ksi yhdessä Siilinjärven kunnan kanssa. Konserniohje ja omistajapoliittiset linjaukset hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 9.9.2019. Talousarvio- ja raportointiprosessia on kehitetty. Maksuliikenne siirtyi Monetra Pohjois-Savo Oy:n hoidettavaksi 1.1.2019. Kuntatieto-ohjelmaan liitettävä projekti käynnistettiin Monetra Pohjois-Savo Oy:n ja sen asiakaskuntien kanssa. Hallinto- ja tukipalvelujen kokoamista koskeva selvitystyö käynnistyi ja valmistuu keväällä 2020. Sairaalapalvelut osallistui CAF-ulkoiseen arviointiin ja sai Verraton CAF-käyttäjätunnuksen. Lisäksi on kehitetty ympäristöterveydenhuollon laskutusta yhdessä Siilinjärven kanssa, poikkihallinnollista hyvinvoinnin edistämisen yhteistyötä, liikuntapaikkapalvelujen toimintaa teknologian näkökulmasta, kirjaston ja museon yhteistoimintaa sekä käynnistetty avustus- ja maksupolitiikan uudistus, varhaiskasvatuksessa palvelukeskusten ja -ohjauksen suunnittelu ja nuorisopalveluiden toimintaohjelman päivitys.	Kaikki palvelualueet
4.3. Kestävä talous	Ns. sote-kiinteistöjen investointitarpeeseen haetaan kaupungin taseen ulkopuolisia ratkaisuja.		(etenee suunnitellusti) Tilakeskus on neuvotellut sekä yksityisen investorin että Niiralan Kulman kanssa mahdollisuudesta toimia sote-kiinteistöjen investorina.	Tilakeskus

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho						
4.3. Kestävä talous	Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmalla valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.		(etenee suunnitellusti) Investointiohjelman toteumaa seurattiin ja tehtiin tarvittavat talousarviomuutokset. Tehtiin investointien vaihtoehtotarkasteluja ja ennakoitiin investointien vaikutusta seuraavien vuosien käyttötalouteen vuoden 2020 talousarvion laadinnan yhteydessä. SALLI-allianssin osalta tehtiin muutoksia investointiohjelmaan. Koulujen ja lähipalvelukeskusten tarveselvitykset ja hankesuunnitelmat ovat edenneet suunnitellusti: Hiltulanlahden päiväkoti ja koulukeskus otettiin käyttöön 1.8.2019, läntisen maaseutualueen koulu ja päiväkoti ovat toteuttamisvaiheessa, Hatsalan, Riistaveden, Pirtin ja Niiralan hankesuunnitelmat ovat valmistumassa. Kuikkalammen päiväkoti ja nuorisotilat ovat valmiit.	Kaikki palvelualueet						
	Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.		(etenee hitaasti tai osittain) Kuopion kaupungin vuoden 2019 tilikauden tulos on 54,9 milj. euroa ylijäämäinen vesiliikelaitoksen yhtiöittämisestä syntyneen 93 milj. euron kirjapidollisen myyntivoiton ansiosta. Kaupungin tuloslaskelma ilman yhtiöittämisyjärjestelyjä olisi päätynyt 38 milj. euron alijäämään. Vuosikate on 16,5 milj. euroa (138 €/asukas) ja se kattaa 30,2 % poistoista. Investointien tulorahoitusprosentti on 13,6 %. Laskennallinen lainanhoitokate on 0,4. Talouden tasapainottamiseksi käynnistettiin 16.9.2019 yt-menettelyt kaikilla palvelualueilla, taseyksiköissä ja liikelaitoksissa. Vanhusten hoivapalvelujen asiakastyötä tekevä hoitohenkilökunta jäi yt-menettelyjen ulkopuolelle. Tavoitteena on henkilöstömenojen noin 8,8 M€:n säästö vuosina 2020 - 2021.	Kaikki palvelualueet						
Mittari			2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kuntalaisaloitteet (kpl)			18	29	24	43	17	18	35	34
Henkilöstön kehittämisaloitteet (kpl)			..	..	..	60	59	16	23	28
Henkilöstön sairauspoissaolot (pv/htv)			16,3	15,3	15,8	16,2	17,0	17,0	17,4	17,1
Kunnan digitalisaatioaste (%)			..	..	..	..	..	..	..	52
Lainat €/asukas			2 010	2 339	2 800	2 802	2 884	2 790	2 889	3220
Lainanhoitokate (muuttui 2019 tilinpäätöksessä tunnusluvuksi laskennallinen lainanhoitokate), vuoden 2018 luku vertailukelpoinen			0,7	1,5	1,4	0,9	0,8	1,1	0,8	0,4
Tilikauden tulos, milj. €			-19,007	0,638	118,017	-13,455	-6,251	9,183	-4,163	54,707
Toimintakatteen kasvu (%)			8,21	11,80	2,14	9,71	2,03	4,36	3,51	6,43
Toimintakulujen kasvu (%)			6,81	12,79	2,09	1,37	1,55	3,17	3,70	4,88

STRATEGIAN LÄPILEIKKAAVIEN TEEMOJEN TOTEUTUMINEN

Digitalisaatio	Kansainvälisyys	Kumppanuus
Käynnistettiin digitalisaation tiekartan valmistelu yhteistyössä Istekki Oy:n kanssa. Osallistuttiin valtiovainministeriön kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän hakuun 9/2019 ja 11/2019. Saatiin rahoitus tiedolla johtamisen (TiJo) hankkeeseen. Haettiin rahoitusta palveluverkon digitalisaatioon, oppimis- ja oppilasanalytiikan rakenteiden kehittämiseen ja digitoitavien aineistojen tekoälyn hyödyntämiseen. Edistettiin avoimen datan tarvelähtöistä julkaisemista Kuopion Datan Avaajat ryhmän, elinkeinoelämän (LivingLab) ja sidosryhmien kanssa. Tehtiin alustava tarvekartoitus chat ja chatbot –mahdollisuuksista asiakaspalvelussa. Tehtiin selvitys kuntalaisten ja asukkaiden tuottaman datan, ns. MyData/OmaData, mahdollisuuksien ja eettisten datan käytön hyödyntämisestä osana palvelukehitystä. Edistettiin Kuopion alueen pääsyä yhdeksi Suomen digitaalisia innovaatiokeskittymiä yhdessä sidosryhmien ja kumppanien kanssa. Valmistettiin kaupungin henkilöstön digitalisaatiokyykykkyden nostamiseen ja palvelujen uudistumiseen tähtäävä Ihmiskeskeinen Digitaalinen Kunta (IDK) –hanke 9/2019 ESR-hakuun. Valmistettiin kaupunkiturvallisuuden digitaalista alustaa koskeva hanke Euroopan Urban Innovation Actions –rahoitushakuun. Hankeaiho ei edennyt rahoitukseen. KATSO MYÖS KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ 4.2.	Uusittiin jäsenyyshakemus Euroopan WHO:n terveiden kaupunkien verkoston seuraavalle kaudelle. Järjestettiin 10.6. kv-seminaari teemalla työvoiman saatavuus sekä opiskelu- ja työperäisen maahanmuuton sekä kansainvälisten osaajien ja ammattilaisten rooli. Elokuussa käynnistettiin kv-aamukahvit alustana kehitys- ja yhteistyötoiminnan ja tiedonvaihdon säännölliselle mahdollistumiselle eri toimijoiden kesken. Ystävyyskaupunkitoiminnassa painopisteenä oli yhteistyö Kiinan /Shanghai Pudongin kanssa. Kaupunginjohtaja vieraili keväällä ensimmäistä kertaa Shanghai Pudongissa. Osallistuttiin pohjoismaiseen ystävyyskaupunkikokoukseen Tanskan Svendborgissa. Aloitettiin pohjoismaiden ystävyyskaupunkien kesken säännölliset Skype-kokoukset. Järjestettiin vierailu Norjaan Bodöhön tavoitteena syventää elinkeinoelämän ja asiantuntijoiden yhteistyötä kaupunkien välillä. Kuopion ja Györin yhteistyönä toteutettiin Cabaret-musikaali kaupunginteatteriin. Kuopiossa vieraili useita kulttuuri- ja opetusdelegatioita ja toteutettiin opiskelija-, nuoriso- ja opettajavaihtoa. Kuopion alue sai European Region of Gastronomy –tunnuksen vuodelle 2020. Toteutettiin hoiva-alan työntekijöiden kansainvälinen rekrytointipilotti FutureSavo –hankkeen kautta. Lisättiin englanninkielistä viestintää kaupungin nettisivuilla ja perustettiin sosiaalisen median kanava kv-viestintään.	Yhteistyötä itäsuomalaisten kaupunkien ja toimijoiden kanssa tiivistettiin mm. Itäradan kehittämisen puolesta. Jyväskylän ja Lahden kanssa tehtiin yhteistyötä valtion suuntaan maankäyttö, asuminen, liikenne (MAL)-sopimusmenettelyyn pääsemiseksi suurimpien kaupunkien tapaan. Yhdessä Joensuun kaupungin kanssa tuettiin Itä-Suomen yliopiston osallistumista eurooppalaiseen yliopistoaloitteeseen osana Young Universities for the Future of Europe (YUFE) -allianssia. Savilahden organisaatioiden yhteistyötä ja näkyvyyttä vahvistaa monitoimijainen Savilahti-johtoryhmä, joka tuotti mm. Savilahden vision. Käynnistettiin maakunnallinen vetovoimatyön johtoryhmätyöskentely. Järjestettiin kaupunkiseudun kunnanhallitusten seminaareja, seudun kuntien valmistelukokouksia ja kaupunkien yhteistapaamisia mm. edunvalvontaan ja eri hankkeisiin liittyen.

2.1.2 Liikelaitoksille asetetut sitovat tavoitteet

Liikelaitosten tilikauden ylijäämä oli 2,1 milj. euroa, joka on 0,8 milj. euroa talousarviota parempi. Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitoksen tilikauden ylijäämä toteutui 0,4 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen tilikauden ylijäämä toteutui 0,4 milj. euroa talousarviota parempana.

Liikelaitos	Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 2019
Kuopion Vesi Liikelaitos	Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate 9,7 milj. euroa, poistot 8,7 milj. euroa, 111,9 %, tavoite toteutui.
	Korvaus peruspääomasta	3 780 000 euroa	3 780 000 euroa, korvaus peruspääomasta toteutui tavoitteen mukaisesti.
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	4 000 000 euroa	Pitkäaikaisia lainoja ei otettu, määrärahavaraus poistettiin talousarviomuutoksena.
	Pitkäaikaisten lainojen lyhennys kunnalle	987 000 euroa	Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 987 000 euroa, tavoite toteutui.
	Nettoinvestoinnit	13 500 000 euroa	Investoinnit toteutuivat suunniteltua pienempinä, toteuma 7 829 497 euroa. Investointimenoihin varattua talousarviomäärärahaa vähennettiin talousarviomuutoksena 4 000 000 euroa.
Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitos Mestar	Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate 1,7 milj. euroa, poistot 0,7 milj. euroa, 239,6 %, tavoite toteutui.
	Korvaus peruspääomasta	255 000 euroa	Korvaus peruspääomasta oli 255 000 euroa.
	Nettoinvestoinnit	669 000 euroa	660 013 euroa, tavoite alittui 8 987 eurolla.

2.1.3 Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja yhteisöt

Konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuuston konserniyhteisöille asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti. Asetetusta 62:sta tavoitteesta 43 tavoitetta toteutui ja kolme toteutui osittain. Tavoitteista jäi toteutumatta 15 ja yhden tavoitteen osalta toteutumista ei voitu arvioida. Yhtiöiden raportoimat poikkeamat tavoitteiden toteutumisesta eivät ole merkittäviä.

Valtuusto edellytti talousarviossa, että kaikkien konserniyhteisöjen tulee omalla toiminnallaan tukea kaupungin strategian toteutusta. Valtuusto asetti kaikkia konserniyhteisöjä koskeviksi yhteisiksi tavoitteiksi Kuopion kaupungin työllisyyden tukemisen sekä resurssiviisauden ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden toteuttamisen.

Konserniyhteisöt ovat raportoineet edistävänsä työllisyyden tukemisen tavoitetta mm. tarjoamalla kesätyöpaikkoja ja vuorotteluvapaan sijaisuuksia. Konserniyhteisöistä Niiralan Kulma Oy ja Servica Oy ovat mukana Kuopion kaupungin työllisyyspalveluiden koordinoimassa, työllisyyden edistämistä tukevassa Taitopaja 2020 -kehityshankkeessa (ESR). Hankkeen avulla haetaan ratkaisuja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen ja edistämään valmistuvien nuorten työllistymistä. Niiralan Kulma Oy ja Servica Oy osallistuvat hankkeeseen tarjoamalla mahdollisuuksia valmentamaan työhön mm. kuljetus-, varastointi- ja ruokapalvelualan sekä kiinteistönhoidon tehtävissä.

Resurssiviisauden ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden toteutumista konserniyhteisöt raportoivat huomioivansa mm. tekemissään tila- ja energiaratkaisuissa sekä jätteiden kierrätyksessä. Energiansäästöä ja vedenkulutusta koskevia toimenpiteitä on tehty laajasti ja kulutuksen seuranta on kehitetty monin eri tavoin. Uusiutuvien energialähteiden osuus käytetystä energiasta on kasvanut. Vuokra-asuntoyhtiöistä Kiinteistö-KYS Oy ja Niiralan Kulma Oy tuottavat osan käytetystä sähköstä aurinkoenergialla ja Kuopion Opiskelija-asunnot Oy on siirtynyt käyttämään täysin uusiutuvaa biopolttoainetta kiinteistöjen lämmityksessä ja sähkönkulutuksessa. Digitaalisten työmenetelmien ja palveluiden käyttöönottoa on lisätty.

Yhtiökohtaisten tavoitteiden toteutuminen kuvataan tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Kuopion Energia Oy konserni

Tehtävä: Kaukolämmön myynti, sähkön ja lämmön tuotanto sekä sähkön siirto

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Liikevaihto 2019: 91,7 M€

Henkilöstömäärä 2019: 148

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Alueen kaukolämmityksen kannattavuusselvityksen raja-arvo	Uusien pientaloalueiden liittymisaste on vähintään kullekin alueelle tehdyn kannattavuusselvityksen raja-arvon mukainen.	Hiltulanlahti, tavoite >75 %. Toteutuma 76 % (65 kpl kaukolämmössä, 20 kpl maalämmössä).
Kaukojäähdytyslaitoksen käyttöönotto Savilahti – Harjula -alueella keväällä 2020	Kaukojäähdytyslaitoksen rakentamisen vaatimat maanrakennus- ja rakennustyöt valmistuvat. Prosessilaitteiden asennukset loppusuoralla. Vesistöputken asennus huhtitoukokuussa.	Rakennus sisältä ja ulkoa valmis. Prosessiasennukset käynnissä. Vesistöputken asennus valmis.
Fennovoima Oy:n osakeomistus	Fennovoima Oy:n osakeomistuksesta luovutaan	Koska osakkeita ei ole saatu myydyksi 2019 loppuun mennessä, ne ovat aktiivisessa myynnissä. (Tavoite ei toteutunut).

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Keskijänniteverkon kaapelointiasteen kehitys	Kuopion Sähköverkko Oy:n toimitusvarmuusinvestointien toteuttaminen siten, että vuoden 2019 loppuun mennessä kaapelointiaste keskijänniteverkossa on 82 % (2018 toteuma 81 %). Kaapelointiasteen kokonaistavoite on 90 % ja asemakaava-alueella 100 %.	Toimitusvarmuusinvestoinnit ovat toteutuneet etupainotteisesti. Kaapelointiaste on vuoden lopussa 83,1 %.
Sopeutussuunnitelma ja -aikataulu laadittu ja toimenpiteitä aloitettu vuoden 2019 aikana.	Kuopion Energian toiminnan tehokkuuden ja jatkuvuuden varmistaminen uudelleenorganisoitumalla sähkökaupan siirryttyä erilliseen yhteisyritykseen.	Väreen toiminnan aloituksen avustaminen on onnistunut hyvin: asiakastietojen ja -sopimusten konversio tehtiin aikataulussa, laskutuksessa ja asiakaspalvelussa avustaminen jatkuu koko vuoden. Savon Voiman kanssa yhteinen palvelukeskus aloitti toimintansa vuoden vaihteessa. Järjestelyn tarkoituksena järjestelmäkustannussäästöt ja palvelun laadun turvaaminen. Useita liiketoimintojen yhteisiä prosesseja on tunnistettu ja niitä on kehitetty tehokkuuden aikaansaamiseksi.
Sähkön toimitusvarmuuden parantaminen valtakunnan verkon häiriötilanteissa.	Selvitetään saarekkeessa toimimisen edellytykset kantaverkon häiriötilanteessa. Yhteisprojekti eri osapuolien kanssa.	Projekti etenee suunnitelman mukaan. Projekti jatkuu 2020 puolella.
Tilavuudeltaan 15 000 kuution kaukolämpöakun rakentaminen. Rakentaminen aloitetaan keväällä 2019 ja akku käytössä vuoden 2019 loppuun mennessä. Projekti toteutetaan budjetissa ja aikataulussa.	Kaukolämmön toimitusvarmuuden parantaminen ja sähköntuotannon tuloksen optimointi (sähköntuotannon ajoittaminen vuorokauden edullisimpiin tunteihin) sähkömarkkinoilla.	Projekti on edennyt vuoden 2019 aikana suunnitelman mukaisesti. Hanke jatkuu vuonna 2020. Budjetti ylittyy noin 10 %:lla. (Tavoite toteutui osittain).
Tilikauden tulos- ja luottokelpoisuuden varmistava omavaraisuusaste.	Vähintään budjetin mukainen tulos ja omavaraisuusaste.	Konsernin liikevoitto oli 27 milj. euroa, mikä on 5,5 milj. euroa parempi kuin 2018. Voitto sisältää 5,2 milj. euroa sähkökauppaliiketoiminnan myyntivoittoa. Konsernin omavaraisuusaste on 26,8 % (24,6 % vuonna 2018). Yhtiö tavoittelee 40 %:n omavaraisuutta vuoteen 2023 mennessä. (Tavoite toteutui osittain).

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Tulorahoitus kattaa rahoituskustannukset ja Energiakonsernin tulos mahdollistaa pääoman palautuksen ja osingonjaon omistajalle.	Tuloutus omistajalle korkoina, pääoman palautuksena ja osinkoina vähintään yhteensä 9 milj. euroa. Lähtökohtaisesti yhtiön edellytetään jakavan osinkoa puolet tilikauden voitostaan. Omistajan kanssa sovitaan yhdessä osingonmaksupolitiikasta siten, että se turvaa myös yhtiön oman pääoman säilymisen.	Sovitun mukaisesti omistajalle on maksettu 1,6 milj. euroa pääomapalautuksena. Lisäksi osinkoina maksettiin vuoden 2018 tuloksesta 0,5 milj. euroa. Myös ensimmäiseen yhtiöittämiseen otetusta lainasta maksetaan lyhennystä 4,0 milj. euroa. Korkoja ja muita rahoituseriä tuloutettiin 7,5 milj. euroa. Osingonmaksun mahdollisuus selvitetään yhdessä omistajan kanssa. (Tavoite toteutui).

Istekki Oy

Tehtävä: ICT-tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirille.

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 31,78 %, PSSHP 31,78 %, PSHP 31,78 %, pienosakkaat 4,66 %.

Liikevaihto 2019: 129,8 M€

Henkilöstömäärä 2019: 593

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Henkilöstötyytyväisyys	Henkilöstötyytyväisyyden vahvistaminen tasolle, joka takaa Istekin kyvyn kilpailla osajista ICMT-henkilöstömarkkinoilla.	Istekin henkilöstötutkimus toteutettiin 1.10.-15.10.2019 uudistetulla tavalla ja yhtiön People Power indeksi oli aivan toimihenkilöiden normin tuntumassa luoden yhtiölle hyvän pohjan kilpailla osajista markkinoilla. Lisäksi todetaan, että Istekin avoimet työpaikat ovat kiinnostaneet asiantuntijoita laajasti.
Asiakaspohjan vahvistuminen	Istekin roolin säilyminen ja vahvistuminen vähintään kolmen maakunnan alueella sekä kunta- että sote -asiakkuuksissa.	Istekin rooli on säilynyt ja vahvistunut kolmen maakunnan alueella. Itä-Suomen yliopisto on tullut uudeksi omistajaksi ja osakeanti on toteutettu tilikauden aikana myös Siun Sotelle ja Tuomi Logistiikka Oy:lle.
Asiakas- ja loppukäyttäjätyytyväisyyden arviointitulokset	Kuntapalveluissa asiakastyytyväisyys on parantunut vuoden 2018 tasosta.	Istekin asiakastyytyväisyystutkimus tehtiin loppuvuodesta 2019 ja tulokset valmistuvat alkuvuodesta 2020.
Palvelujen laadun arviointitulokset	Tuotamme sovittuja palvelutasoja asiakkaillemme.	Olemme tuottaneet sovittuja palvelutasoja asiakkaillemme.
Tilikauden tulos ja maksettu osinko	Tilikauden liikevoitto liikevaihdosta >1 %. Lähtökohtaisesti yhtiön edellytetään jakavan osinkoa puolet tilikauden voitostaan.	Liikevoitto 2,1 % oli tavoitettavissa. Tilikauden tuloksesta 2018 on jaettu puolet osinkona omistajille vuonna 2019 ja lisäksi osakkaille on jaettu ylimääräisenä osinkona ed. tilikausien voitosta 3 milj. euroa.

Kiinteistö-KYS Oy

Tehtävä: Asuntojen rakennuttaminen, omistaminen ja hallinta sekä niiden vuokraaminen ensisijaisesti KYS:n ja Kuopion kaupungin työntekijöille sekä elinkeinopoliittisin perustein.

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 51,1 %, PSSHP 48,8 %, Kiinteistö-KYS Oy 0,1 %

Liikevaihto 2019: 9,7 M€

Henkilöstömäärä 2019: 8

Asuntojen määrä 2019: 1230 (lisäksi 23 potilashotellissa)

Asukkaiden määrä: 2128 (31.12.2019)

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Asuntokannan käyttöaste	99 % (2018 toteuma 99,55 %)	99,47 %
Asuntojen peruskorjaus	Toteutetaan peruskorjausohjelman mukaisesti.	Kyllä
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen.	Kyllä, tunnusluku 0,4 milj. euroa.
Tilikauden tulos	Positiivinen tilikauden tulos.	Asuinalovaruksen jälkeen pyrimme nollatulokseen, liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja oli 1,2 milj. euroa.
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 708 €/asm ² (2018 toteuma 573 €/asm ²)	Toteuma oli 537 €/asm ²
Omarahoitusosuus perusparannusinvestoinneissa (% perusparannusten kokonaiskustannuksista)	100 %	Peruskorjauksia ei tällä hetkellä menossa, kun sellaisia tulee eteen pystymme tuottamaan tarvittavan 20 % omarahoitusosuiden täysimääräisesti.

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan koulu- ja päiväkotirakennuksia

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Liikevaihto 2019: 0,8 M€

Henkilöstömäärä 2019: 0

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Kiinteistöpalvelusopimuksen ehdot	Sopimukseen kuuluvat kiinteistöpalvelut toteutuvat sopimuksen mukaisesti, laatu ja hinta/tehokkuus.	Toteutunut tavoitteen mukaisesti.
Uudiskohteen sopimusten mukainen suoritus	Hiltulanlahden koulu- ja päiväkotihanke valmistuu keväällä 2019 sopimusten mukaisesti niin kustannuksiltaan kuin aikataulultaan.	Toteutunut sopimuksen mukaisesti.

Kiinteistö Oy Kuopion Luukas

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan päiväkotirakennuksia

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 87,29 %

Liikevaihto 2019: 0,3 M€

Henkilöstömäärä 2019: 0

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Kiinteistön kunto	Kiinteistöt pidetään käyttötarkoitustaan vastaavassa kunnossa.	Toteutunut
Tilikauden tulos	Nollatulos	Tulos ennen rahoitustuottoja ja kuluja 3.122 euroa.

Kuopion Pysäköinti Oy

Tehtävä: Harjoittaa pysäköintiliiketoimintaa ja liiketilojen vuokrausta.

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Liikevaihto 2019: 3,7 M€

Henkilöstömäärä 2019: 7

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Toripysäköinnin asiakasmäärät	Toripysäköinnin kävijämäärän kasvattaminen 8 % vuoden 2018 tasosta. Se merkitsee 760 000-780 000 kävijää vuodessa (720 000-750 000 kävijää vuonna 2018).	Toripysäköinnin asiakasmäärät ovat kasvaneet 5,27 %. Vuonna 2019: 725 679 kpl Vuonna 2018: 689 370 kpl
Liiketilojen käyttöaste	Liiketilojen vuokrausaste on vähintään 90 % (vuonna 2018 vuokrausaste 90 %).	Kauppakeskus Apajan liiketilojen vuokrausaste on vuonna 2019 90 %.
Tilikauden tulos	Tilikauden tulos paranee 5 % vuoteen 2018 nähden.	Tilikauden tulos on 329.934 euroa parempi kuin vuonna 2018. Vuonna 2019: -68.695 euroa Vuonna 2018: -398.629 euroa
Tilikauden kassavirta	Liiketoiminnan kassavirta on positiivinen 250.000 euroa ennen lainanlyhennyksiä (1.118.000 euroa vuonna 2018).	Liiketoiminnan kassavirta on positiivinen 1.167.149 euroa.

Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä

Tehtävä: Ylläpitää kiinteistöä

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Liikevaihto 2019: 0,4 M€

Henkilöstömäärä 2019: 0

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Kiinteistön kunto	Kiinteistön kunnossapidossa noudatetaan pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelmaa huomioiden tuleva stadionhanke.	Toteutunut suunnitelman mukaisesti.
Tilikauden tulos	Tilikauden tulostavoite 25.000 euroa.	Ei toteutunut. Poistopohjasta johtuen tilikauden tulos oli ennen veroja 33.150 euroa (26.520 euroa verojen jälkeen).

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy

Tehtävä: Asuntojen rakennuttaminen, omistaminen ja hallinta sekä niiden vuokraaminen Kuopiossa opiskeleville

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Liikevaihto 2019: 10,5 M€

Henkilöstömäärä 2019: 17

Asuntojen määrä 2019: 1 562

Asukkaiden määrä: 2411 (31.12.2019)

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Asuntokannan käyttöaste	96,5 % (2018 toteuma 93,5 %)	92,4 %
Kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelma	Toteutetaan	Toteutui
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen	Tunnusluku positiivinen
Tilikauden tulos	Positiivinen	Positiivinen tulos
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 660 €/asm ² (2018 toteuma 657 €/asm ²)	677 €/asm ²

Niiralan Kulma Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Liikevaihto 2019: 45,8 M€

Henkilöstömäärä 2019: 153

Asuntojen määrä: 5 668 (31.12.2019)

Asukkaiden määrä: 9 406 (31.12.2019)

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Asuntokannan käyttöaste	97 % koko yhtiö, Juankosken kohteet mukana (2018 toteuma 97 %).	96,8 %.
Asuntojen rakennuttaminen	Rakennutetaan asuntoja 12/2018 päivitetyn rakennuttamisohjelman mukaisesti.	Toteutuu 2019 osalta. 2020 aloitettavaksi suunnitellun Untamonkatu 2-4 aloitus siirretty.
Eritysryhmien käytössä olevien asuntojen määrä.	Toteutetaan erityisryhmille asuntoja omistajan kanssa yhteistyössä.	Toteutuu. Niiralan Kulma on parhaillaan suunnittelutammassa 56 asunnon kohdetta Pyöröön. Lisäksi kohteeseen tulee 13 vanhuksille suunnattua asuntoa Niiralan Kulmalle. Kohde on suunniteltu valmistuvan syksyllä 2021.
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen	6.736.566 euroa
Tilikauden tulos	Positiivinen tulos	38,25 euroa
Asuinneliövelka €/asm ²	Alle 579 €/asm ² (2018 toteuma 475 €/asm ²)	572,3 €/asm ²
Omarahoitusosuus peruskorjausinvestoinneista (% peruskorjausten kokonaiskustannuksista).	20 % (2018 toteuma 20 %).	Toteutui

Savonia-ammattikorkeakoulu oy

Tehtävä: ammattikorkeakoululaissa määriteltyjen tehtävien hoitaminen

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 51 %, Varkauden kaupunki 22,28 %, Iisalmen kaupunki 22,76 %, Kiuruveden kaupunki 3,96 %

Liikevaihto 2019: 47 M€

Henkilöstömäärä 2019: 511

Opiskelijamäärä: 6818 (20.9.2019)

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Nuorten tutkinto-opiskelijoiden 1. sijaiset hakijat / aloituspaikat	Tavoite ka 3 ensisijaista hakijaa/aloituspai- kat (2018 toteuma 2,88)	2,77
Opintojen keskeyttäneiden määrä	Enintään 10 % (2018 toteuma 8,8 %)	6,7 % (415)
Suoritettut perustutkinnot	1 120 (tutkintokattokorien mukaisesti) (2018 toteuma 1 224)	1 250
Suoritettut YAMK-tutkinnot	93 (2018 toteuma 125)	119
55 opintopistettä suorittaneiden osuus	71 % (perusjoukosta) (2018 toteuma 66 %)	60,3 %
Toiminnan siirtymisen kustannukset ja toiminnan jatkuminen keskeytyksettä.	Taloudellinen ja onnistunut siirtyminen Savilahden kampukselle, siirtymisestä ei aiheudu arvioitua suurempia kustannuksia ja toiminta jatkuu sujuvasti keskeytyksettä.	Savilahden kampuksen uudistilojen rakentaminen on edennyt suunnitellussa aikataulussa ja vuonna 2019 tehdyt muutokset olemassa olevissa tiloissa on pystytty toteuttamaan niin, että opetus on voitu aloittaa muutostiloissa.
Tilikauden tulos	Tilikauden tulos 0,7 milj. euroa (2018 toteuma 1 milj. euroa)	Tilikauden tulos 1,4 milj. euroa

Service Oy

Tehtävä: Tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille ja P-S sairaanhoitopiirille

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 51,13 % ja PSSHP 48,47 % ja pienosakkaat 0,4 %

Liikevaihto 2019: 89,3 M€

Henkilöstömäärä 2019: 1217

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyyskyselyn kokonaistulos suurempi kuin 3,6 (2018 toteuma 3,6).	Tulos 3,61.
Henkilöstön sairaus- ja tapaturma poissaolopäivät	poissaolopäivää / hlö pienempi kuin vuonna 2018 (2018 tavoite 2 päivää pienempi kuin 2017, 2018 toteuma 3 päivää pienempi).	Vuonna 2019 sairauspoissaolot / työntekijä on 1,69 kalenteripäivä/ työntekijä suurempi kuin vuonna 2018. Toteutuma 21,20 kalenteripäivä/ työntekijä.
Liikevaihto / henkilöstökustannukset	Henkilöstökustannukset suhteessa liikevaihtoon eivät kasva vuodesta 2018. Tavoite 50,3 %. (2018 toteuma 51,9 %)	Vuoden 2019 toteutuma 50,4% (vuonna 2018 toteutuma 51,9 %). *)
Sopimuslaadun toteutuminen	Tilaaaja-asiakkaiden tyytyväisyys palvelun sopimuksenmukaisuuteen asiakastyytyväisyyskyselyssä suurempi kuin 3,6 (2018 toteuma 3,6).	Asetettu tavoite saavutettu. Tulos 3,78.

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Servica Oy:n yhtiöittäminen	Servica Oy:n liiketoiminta käynnistyy yhtiömuotoisena 1.1.2019 suunnitellusti	Toteutui
Toimintakate %	Toimintakate vähintään 6,6 % liikevaihdosta (2018 toteuma 7 %).	Toimintakate 6,4 %, eli tulos ennen rahoituseriä, poistoja ja tuloveroja. *)
Liikevaihto per tehty työpanos (HTV3 on tunnusluku, jossa kokonaistyöajasta on vähennetty kaikki poissaolot, sairauden, lomien, koulutuspäivien, työlomien, vuorotteluvapaiden yms. vuoksi).	Parannus vuoden 2018 tasosta 1,5 % (2018 tavoite 1,5 %, 2018 toteuma 4 %).	Toteutuma 89.921 euroa/HTV3 (sis. vuokratyö). Vuoden 2018 vastaava luku 88.304. Parannusta 1,8 %. *)
Liikevaihdon kasvu omistajille (lisäpalvelut)	Uutta liikevaihtoa omistajille, tavoite 800.000 euroa + Nilsin ruokapalvelut. (2018 toteuma 2,4 milj. €).	Toteutui noin 651.000 euroa + Nilsin ruokapalvelut 1,1 milj. euroa.

*laskennasta on eliminoitu pois vuosihyvitys 664 t€.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Tehtävä: järjestää jäsenkuntien puolesta laissa säädetty erikoissairaanhoito, kehitysvammaisten erityishoito, perusterveydenhuolto ja siihen kiinteästi liittyvä sosiaalitoimi sekä huolehtia laissa säädetyistä muista tehtävistä.

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 55,86 %

Liikevaihto 2019: 435,3 M€

Henkilöstömäärä 2019: 4276

Mittari	Tavoite 2019	Toteuma 31.12.
Tilikauden ylijäämä	2,0 milj. euroa (2018 toteuma -9,9 milj. euroa)	-9,1 milj. euroa
Hoitojaksot	45 000-48 000 hoitojaksoa (2018 toteuma 43 136 hoitojaksoa)	42 796
Hoitopäivät	171 000-175 000 hoitopäivää (2018 toteuma 167 660 hoitopäivää)	160 666
Leikkaukset	22 000-25 000 leikkausta (2018 toteuma 22 540 leikkausta)	22 804
Avohoidon käynnit	510 000-540 000 avohoidon käyntiä (2018 toteuma 517 471 avohoidon käyntiä)	507 192

2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

2.2.1. Käyttötalouden toteutuminen

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Toiminta

Kuopion elinkeinoelämän kehitys on jatkunut positiivisessa vireessä. Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut edellisvuoteen verrattuna ja työllisyyskehitys on jatkunut myönteisenä.

Yritystonttien monipuolinen kysyntä on ollut vilkasta. Pienen Neulamäen laajennusalueen yritystonttien 3 milj. euron esirakennustyöt on saatettu päätökseen. Hepomäen yritysalueen osayleiskaava on valmistunut. Kaa-voituksen resurssit ja kaavatöiden eteneminen luovat kuitenkin haasteita tonttitarjonnan riittävyydelle tulevaisuudessa. Savilahteen kaavoitetut uudet yritystontit tuovat hyvän lisän tonttitarjontaan.

Alkavien yritysten rahoitustarpeisiin perustettavasta pääomasijoitusrahastosta, North Savo Startup Fund, saatiin ELY-keskuksen myönteinen päätös. Rahaston hallinnointiyhtiö kilpailutettiin syksyllä. Rahaston toiminta käynnistyy keväällä 2020 Finanssivalvonnan lupaprosessin jälkeen. Yrittäjyysympäristön ja innovaatioympäristön kehittämishankkeet Business Center, Invest & Grow, Kuopio Health ja Living Lab ovat edenneet asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

BusinessKuopio ja markkinointi olivat mukana Lontoossa "Kuopio goes London" vienninedistämismatkalla, sekä osallistuivat FutureHealth-messuille ja erillisiin tapaamisiin. Kotimaassa Kuopion näkyvyyttä on edistetty järjestämällä ja osallistumalla lukuisiin Kuopion alueen markkinointitapahtumiin (brändiseminaari, Uuteen synty -tapahtuma ja Tahko Ski-Lift pitch), karvalakkikampanjalla sekä yhteistyöllä Team China – mäkihyppyvalmennusprojektin kanssa. Minna Canthin 175 juhlavuotta nostettiin esille kaupungin verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Vuoden vaihteessa järjestettiin mittava Puijon laen ideointi- ja osallisuuskampanja kuntalaisille. Verkkoalustan ja pop-up tilaisuuksien kautta saatiin 750 ajatusta ja ideaa alueelle. Puijon alueelle valittiin avoimen haun kautta yritystoimija ja konseptia Puijon laelle on kehitetty yhteistyössä yrityksen kanssa. Matkailun kehittämishanke Lakeland2 on käynnistynyt Savo Grown vetämänä. Kuopio-Tahko alueen yritysten matkailuhankkeita ja –investointeja on tuettu. Alueen toimijoilla on vahvaa halua kehittää kokonaisvaltaisesti matkailua Kuopiossa.

Kuopio-Tahko alueen luvuilla ollaan Suomen matkailualueista / kaupungeista sijaluvulla 12 (1-5/2019) ajanjaksolla. Muista matkailualueista poiketen sekä kotimaiset, että ulkomaiset yöpymiset ovat lisääntyneet alueellamme koko kevään. Venäläisten matkailijoiden määrä ei ole edelleenkään palannut huippuvuosien tasolle. Aasialaisten matkailijoiden virta taas on alkanut selkeästi kasvamaan koko toimialueellamme.

Kuopion kaupungin kulunut tapahtumakesäkausi on ollut runsas ja monissa tapahtumissa on rikottu kävijäennätyksiä. Kesäkuun käynnistivät mm. kaupunkikeskustan kesäkauden avaus, Hurja-mäkiautoralli, Komedifestivaalit, Rock In The City ja Puolustusvoimien kesäkiertueen konsertti. Kesätapahtumista merkittävimmäksi nousi Kuopio Tanssii ja Soi -50v juhlavuoden festivaali. Kuopion keskusta-alueella järjestettiin useita vetovoimaisia kesätapahtumia (Kuopion Viinijuhlat, Kuopio Rock ja Sunsets –festivaalit). Uutena tapahtuma-alueena Kuopiossa avattiin Bellan -rantaan matkailukeskus Saana, jossa kesällä järjestettiin 26.-28.7 kilpaveneiden RaceWKND –tapahtuma. Heinäkuun alussa Vapaakirkon kesäjuhlaan Kuopio-hallissa osallistui yli kymmentuhatta sanan kuulijaa.

Tahkon alueella on saatu myös tapahtumatoiminnassa parannusta aikaan. Tahkon juhannus keräsi viime vuotta runsaamman yleisön ja on vakiinnuttamassa paikkaansa valtakunnallisena juhannustapahtumana. Tahko MTB –tapahtuma on myös kasvanut vuosittain ja se tuo Tahkon alueelle noin 2000 pyöräilijää. Tahkon alueen merkittävin tapahtuma oli FIN5 –suunnistusviikko kokosi Tahkon alueelle useita tuhansia osallistujia 22 eri maasta.

Kevään ja kesän aikana valmisteltiin tulevien uusien ja monivuotisten suurtapahtumien järjestämistä (IRON-MAN, Louhosareenan Opera Picnic –viikonloppu, suunnistuksen MM-kisat).

Työllisyyspalveluissa on käynnistynyt ja käynnistymässä suuria rakenteellisia muutoksia, joilla pyritään edelleen parantamaan asiakaspalvelua ja sen vaikuttavuutta (Taitopajat-hanke, Askel-hanke, Ohjaamo-toiminta). Asiakkaiden ohjautumiseen aikuissosiaalityöstä ja TE-palveluista kuntouttavaan työtoimintaan on kiinnitetty erityistä huomiota työmarkkinatuen kuntaosuuden pienentämiseksi. Yritysten osaavan työvoiman saatavuutta on työllisyyspalvelujen ohella tuettu FutureSavo hankkeen kautta. On toteutettu mm. "Olemisen vapaus" – rekrytointikampanja ja työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton edistämiseksi aloitettu muuttajapalvelun kehittäminen sekä edistetty yritysten ja kansainvälisten osaajien verkottumista (Kuopion International Network – tilaisuudet).

Lomituspalveluissa asiakasmäärä ja annettujen lomituspäivien määrä on edelleen vähentynyt. Kuluvalle vuodelle vähennystä lomituspäiviin on arvioitu 5%. Lomituspalvelujen toimintaan heijastuu maatilayrittäjien henkinen jaksaminen, joka on huonontunut talouden takia. Maatalousyrittäjien jaksamisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi lomituspalvelu on solminut erillisen yhteistyösopimuksen Melan kanssa Välitä viljelijästä- tukiverkostossa toimimiseksi.

Esimiehille järjestettiin viestintäkoulutusta ja päivitettiin sosiaalisen median ohje. Kohtaamisia-lehden uusi verkkojulkaisu www.kohtaamisiakuopio.fi otettiin käyttöön ja tehtiin lehden lukijatutkimus. Henkilökunnan sisäistä viestintää palvelevan intranetin "Santran" uudistaminen on käynnissä.

Kaupungin strategisia kehittämishankkeita on tuettu eu-rahoituksen saamisessa. Myönteinen rahoituspäätös on saatu Savilahden logististen yhteyksien kehittämiseen. Syksyn hakuun valmisteltiin useita hankkeita (mm. Nuorten työpolku, Työllisyyden palvelutori, Ihmisläheinen digitaalinen kunta), jotka ovat saaneet myönteisen rahoituspäätöksen työllisyyden palvelutoria lukuun ottamatta (käsittely 3/2020). Suoraa eu-rahoitusta haettiin turvallisuusalan monitoimijaiseen hankkeeseen, mutta rahoitusta ei saatu. Hakuprosessi toimi hyvänä oppina tuleville hauille. Lisäksi on myös osallistuttu tulevan rakennerahastokauden valmisteluun ja edunvalvontaan. Yhdessä muiden kaupunkien ja sidosryhmien kanssa pyrittiin vaikuttamaan hallitusohjelmaan ja myöhemmin sen toimeenpanoon (mm. Itä-rata, MAL-sopimukset, Kestävän kaupunkikehityksen rahoitus). Syksyllä valmisteltiin Kuopion kaupunkiseudun MAL-sopimusohjaa. Ministerin asettama selvityshenkilö esitti MAL-sopimusten kattamista nykyisten kaupunkiseutujen lisäksi myös Kuopioon, Lahteen ja Jyväskylään. Edunvalvonnan ja vaikuttamisen uutta toimintamallia on rakennettu ja vaikuttamisviestinnän verkkoalustan rakentaminen aloitettu.

Digitalisaatiota on viety kaupungin strategian mukaisesti eteenpäin kuluvan vuoden aikana useilla kaupunkitasoisilla ict-hankkeilla. Kaupungilla on otettu käyttöön kaksi kaupunkitasoista henkilöstötyötä tukevaa tietojärjestelmää: Wpro-työturvallisuusjärjestelmä ja sähköinen perehdyttämisympäristö Intro. Lisäksi henkilöstöseurannan, sähköisen HR-asioinnin sekä työnseurantajärjestelmän kehittäminen on meneillään yhteistyössä Istekki Oy:n, Monetra Pohjois-Savon Oy:n ja Tietohallinnon kanssa. Loppuvuodesta saatiin päätös hankerahoituksesta valtiovarainministeriön kuntien digitalisaation edistämiseen.

Verkkokaupan ja kassajärjestelmän käyttöönotto toteutettiin vuodenvaihteessa. Verkkokauppa avattiin 14.2.2020. Sähköiseen kokouskäyttöön siirtymiseen tähtäävää työtä on jatkettu ja sähköiset kokouskäytännöt ovat jo varsin laajassa käytössä useissa toimielimissä. Pidemmän tähtäimen digitaalisen tiekartan laatimistyö on käynnissä yhteistyössä Istekki Oy:n kanssa.

Vuoden 2019 aikana on jatkettu M365-projektin eteenpäin viemistä. Kaupungin sähköpostiviestinnässä ja sähköisissä työvälineissä siirryttiin alkusyksyn aikana hyödyntämään Microsoftin O365-pilvipalveluita. Muutoksen myötä jatkossa voidaan hyödyntää moderneja työvälineitä, kuten Yammeria ja Teamsia. Osana tätä uudistuskokonaisuutta käynnissä on ollut myös tietojen sähköiseen tallentamiseen liittyvä vaativa tiedonhallintaprojekti, minkä yhteydessä on valmisteltu uudenlaisia tietojen hallinta- ja talletuskäytäntöjä sekä laadittiin henkilöstölle uuteen sähköiseen työskentely-ympäristöön soveltuva ns. "tiedonhallinnan pelikirja".

Palvelualue oli keskeisesti mukana valmistelemaan useita Kuopio-konsernia koskevia muutoksia (mm. Kuopion Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämistä). Vuoden aikana valmisteltiin lisäksi uudistettu Konserniohje ja Kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset, jotka hyväksyttiin valtuuston kokouksessa 9.9.2019.

Kaupungin talousarvio- ja raportointiprosessia kehitettiin edelleen. Kuntatieto-ohjelmaan liittyvä projekti käynnistettiin yhdessä Monetra Pohjois-Savo Oy:n ja sen asiakaskuntien kanssa.

Työhyvinvoinnin ja työkyvyn johtamisen kehittämistä, työterveysyhteistyön kehittämistä ja arviointia sekä työkyvyttömyyden kustannusten hallintaa on kehitetty yhteistyössä Kevan kanssa. Työhyvinvointihanke jatkuu vuonna 2019. Tavoitteena on vähentää henkilöstön sairauspoissaoloja 2 pv/htv vuoden 2018 tilinpäätökseen

nähdä.

Palvelualueen henkilöstöä on ollut keskeisesti mukana valmistelemassa Kuopion uuden strategian mukaisia toimenpideohjelmia (Hyvinvoiva Kuopio, Kasvava Kuopio ja Uudistuva Kuopio) ja ohjelmaluonnokset alkavat olla valmiina päätöskäsittelyä varten.

Syksyllä asetettiin kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamista valmisteleva työryhmä. Työryhmän tehtävänä on tarkastella mm. kaupungin johtamisjärjestelmän erilaisia vaihtoehtoja ja niiden toimivuutta Kuopiossa, luottamushenkilöorganisaation muutostarpeita sekä toimielinten välisiä toimivaltasuhteita ja niiden mahdollisia muutostarpeita. Työryhmän on tarkoitus tehdä keväällä 2020 kaupunginvaltuustolle esitys uudistuksista.

Syksyn aikana on yhteistyössä Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin ja Monetra Oulu Oy:n kanssa selvitetty yhteistyömahdollisuuksia kaupungin sekä sairaanhoitopiiriin tulostus- ja painatuspalveluiden järjestämiseksi tulevaisuudessa.

Pysyvästi säilytettävien paperisten arkistoaineistojen osalta kaupungilla on ollut jo useiden vuosien ajan haasteita löytää lisää arkistokelpoista säilytystilaa. Syksyllä käynnistettiin neuvottelut mm. Kansallisarkiston kanssa mahdollisten uudenlaisten toimintamallien ja tilaratkaisujen löytämiseksi.

Vuoden aikana on viety osaltaan läpi onnistuneesti Eduskunta- ja EU-parlamenttivaaleihin liittyneet toiminnalliset järjestelyt.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Elinvoima- ja konsernipalvelun toimintakatteen toteutuma on 2,6 milj. euroa talousarviota parempi. Suurin toimintakatteen poikkeama oli työllisyyspalvelussa 1,5 milj. euroa, kun palvelujen ostot toteutuivat 1,3 milj. euroa talousarviota pienempinä. Asiakaspalvelujen ostot uudistettiin vuodelle 2019 työllisyyskokeilun päättymisen ja lainsäädännön muutosten johdosta.

Yrityspalvelun toimintakate toteutui 0,5 milj. euroa parempana kuin talousarviossa, kun elinkeinopoliittisia avustuksia myönnettiin 0,4 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa.

Lomituspalvelun toimintakate toteutui 0,4 milj. euroa parempana kuin talousarviossa.

Riskit strategisten tavoitteiden toteutumiselle

Asetettu tavoite alentaa työmarkkinatuen kuntaosuutta miljoonalla eurolla ei toteutunut, mutta tästä ei aiheutunut budjetin ylitystä, koska palvelujen ostot eivät toteutuneet täysimääräisenä.

Joidenkin tavoitteiden osalta toteutuminen saattaa kaupungista riippumattomista syistä siirtyä ensi vuoden puolelle.

Tavoite parantaa ulkomaalaisten opiskelijoiden harjoittelu- ja kesätyömahdollisuuksia ei toteutunut kuluvana vuonna ainakaan kesätöiden osalta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Asiakkaiden ohjautuminen poikkihallinnollisesti ja muista organisaatioista (TE-toimisto). Asiakkaiden palvelutarpeita ei tunnisteta riittävän hyvin ja ohjautuminen palveluihin ei toteudu. Esimerkkinä kuntouttavan työtoiminnan asiakasohjaus sosiaalipalveluista työllisyyspalveluihin.

Tuntipalkkaisten lomituspalvelutyöntekijöiden työturvallisuus ja perehdyttäminen. Suuri satunnaisesti lomitusta tuntipalkkaisena tekevien määrä aiheuttaa tapaturmariskin. Työnantajalla on vastuu työturvallisuudesta myös näissä työsuhteissa.

Toiminnallisena riskinä nähdään tukipalvelujen organisoituminen, mm. varahenkilöiden puuttuminen. Suuri määräaikaisten virkasuhteiden määrä, erityisesti työllisyyspalveluissa.

Toimintaa, tavoitteita, talouden tilannetta ja muita resurssikysymyksiä (tilat ja henkilöstö) sekä myös niihin sisältyviä riskejä käsitellään elinvoima- ja konsernipalvelun johtotiimissä sekä erikseen elinvoimapaalvelun johtotiimin viikkopalaverissa sekä konsernipalvelun tiimikokouksissa osana normaalia johtamista tai erillisissä

ajankohtaiskeskusteluissa. Esimiehet omalta osaltaan seuraavat tilannetta. Riskeistä ja poikkeamista raportoidaan lähiesimiestä.

Toimitaan perusohjeistuksen mukaan. Laskuja käsitellessä tarkistetaan, että ne ovat sopimuksen mukaisia. Käytetään D360 sopimusrekisteriä.

Esimiehet tarvitsevat käytännönläheistä lisäperehdytystä riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan. Erityisesti uusille esimiehille pitäisi olla asiaan perehdytystä.

1. KASVAVA KUOPIO				
Kriittinen menestys- kijä	Valtuustoon nähdessä sitova ta- voite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö	Yritykset saavat osaavaa työvoi- maa. Edistetään opiskelijoiden si- toutumista alueeseen. Tarjotaan harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja sekä kotimaisille että Kuopiossa opiske- leville ulkomaalaisille opiskelijoille. Edistetään työperäistä maahan- muuttoa ja ulkomaalaisten ammatti- osaajien ja opiskelijoiden sitoutu- mista alueeseen.	Tuetaan yritysten rekrytointiproses- seja, edesautetaan oppilaitosten ja yritysten yhteistyön tiivistymistä. Kehitetään muuttajapalveluja. Rakennetaan osaamisperusteisia työllisyyspalveluja. Laaditaan toimintasuunnitelma kesätyö- ja harjoittelumahdollisuuksien tarjoamisesta kotimaisille ja Kuopiossa opiskeleville ulkomaalai- sille.	 (etenee suunnitellusti) Maakunnallisen yhteismarkkinoinnin ja oppilaitosyhteistyön uudelleenorgani- sointi käynnistetty. Future Savo -hankkeen kautta on au- tettu yrityksiä rekrytoinneissa. Järjestetty mm. Olemisen vapaus rekrykampanja ja osallistuttu hoiva-alan kv-rekrypilottiin. Muuttajapalvelujen kehittäminen on käynnissä. Koulutusperäisen maahan- muuton edistämiseksi on valmisteltu Ta- lent Hub-hanketta yhteistyössä Savo- nian ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. Käynnistettiin uutta verkostotoimintaa yritysten ja sidosryhmien kanssa (HR- ja KV-aamukahvit).	Kasvava Kuo- pio -ohjelma
	Yrityskanta kasvaa ja kehittyy. Kuo- pio säilyttää asemansa yritysystä- väisten kärkikaupunkien joukossa.	Olemme aktiivisena osatoteutta- jana YritysKuopio -verkostossa, huolehditaan riittävän laajan palve- lukokonaisuuden luomisesta yritys- ten kasvuun ja kehittymiseen, uusi pääomarahasto edistyy.	 (etenee suunnitellusti) Pääomarahaston hallinnointiyhtiö on va- littu. Rahasto käynnistyy keväällä 2020 Finanssivalvonnan lupaprosessin jäl- keen. BusinessKuopion näkyvyyttä ja tunnet- tuutta on tuettu verkkoviestinnässä ja kumppanuustapahtumissa.	Kasvava Kuo- pio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähtävä sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Savilahden innovaatioympäristön synergia toimii ja tukee startup-toimintaa ja yritysten kansainvälistymistä.	Olemme aktiivisena osatoteuttajana Business Center - ja Kuopio Health -hankkeissa, Startup- ja Growup -palvelut jatkuvat, Ingrow -palvelumallia kehitetään Edistetään yhteiskehittämistä ja start up yritysten testiympäristönä toimimista Kuopio Living Lab hankkeen kautta Tuetaan Savilahden kehittämissuunnitelmien etenemistä auttamalla ulkopuolisen rahoituksen hakemisessa rakennerahasto-ohjelmasta ja/tai suoraan EU:n kilpailuilla rahoituslähteistä. Tuetaan Savilahden tunnettuutta yhtenevällä viestintäverkostorakenteella Savilahden alueella toimivien tahojen kesken. Tuetaan Savilahti-hankkeen etenemistä edistämällä nykyaikaisten tietoliikenneyhteyksien (runkoverkko) rakentamista alueelle.	(etenee suunnitellusti) Business Center ja Kuopio Health -hankkeiden kokonaisuudet ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti. Kuopio Living Lab-hanke on edennyt suunnitelmien mukaan. Vuoden 2019 aikana alkoi 54 yhteiskehittämistoimenpidettä yritysten kanssa, joista 12 kaupungilla. Toteutuneita yhteensä 22. Savilahden visiotyön viestinnän suunnittelu käynnistetty. Haettiin EU:n suoraan rahoitusta turvallisuusalan monitoimijaiseen kehittämiskokonaisuuteen. Hakemus eteni ensimmäiseen arviointivaiheeseen, mutta toimi oppimisprosessina ja verkotti turvallisuusalan toimijoita Kuopiossa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Edunvalvonnan toimintamalli on uudistettu ja edunvalvontaa on terävöitetty.	Vaikuttavuusviestinnän toimintamallin rakentaminen ja edunvalvonansuunnitelma sekä näiden jalkauttaminen. Järjestetään toimittaja- ja kv-media-vierailuja Kuopioon alueen tunnetuuden lisäämiseksi. On perustettu sidosryhmien kanssa yhteinen vetovoiman johtoryhmä yhteiseksi keskustelu- ja valmistelufoorumiksi.		(etenee suunnitellusti) Vaikuttavuusviestinnän verkkoalustan (Kuopio Highlights) toteutus on työn alla. Vetovoiman johtoryhmä on kokoontunut vuoden 2019 käsitellyt mm. osaavan työvoiman saatavuutta, edunvalvontaa, elinkeinohankkeita.	Kasvava Kuopio -ohjelma
	Valtakunnalliset liikenneratkaisut (itärata, vt5, vt9, lentoyhteydet) parantavat Kuopion liikenteellistä saavutettavuutta.	Saavutettavuus on keskeisenä painopisteenä edunvalvonnassa. Tiivistetään alueiden yhteistyötä liikennettä koskevassa edunvalvonnassa. Vahvistetaan Kuopion tunnettuutta ja houkuttelevuutta markkinointiviestinnällä ja vaikuttavuusviestinnällä eri kumppanuusrakenteissa		(etenee suunnitellusti) Edunvalvonnassa on tehty yhteistyötä mm. Lahden ja Jyväskylän kanssa MAL-sopimukseen pääsemisessä. Itäisen Suomen yhteisenä edunvalvonnan kohteena on ollut erityisesti Itärata. Liikennehankkeet ovat olleet keskeisesti esillä edunvalvonnassa. Osallistutaan matkailun, yritysten ja keskustan kehittämisen kumppanuusrakenteiden toimintaan – verkostorakenteen kehittäminen tukee Kuopion tunnettuutta ja houkuttelevuutta.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.4. Rohkea kaupunki-kehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Kaupunkikeskustan elinvoima kasvaa (täydennysrakentaminen, tapahtumat ja kaupunkikulttuuri, liike-elämä jne.).	Osallistumme keskustan kehittämisyhdistyksen toimintaan, toteutetaan elinvoimamittaus, analysoidaan kaupunkikeskustan kävijämääriä. Kehitetään tapahtumien tukea ja kaupunkikulttuuria.		(etenee suunnitellusti) Kehitetään tapahtumien hyödyntämistä osana kaupungin markkinointia konseptitoimalla näkyvyyslementti tapahtumiin.	Kasvava Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Savilahden infrastruktuurin (SALLI) toteutus on käynnissä.	Servitetään ulkopuolisia rahoitusmahdollisuuksia infran toteuttamiseen ja tuetaan rahoituksen hakemisessa.		(etenee suunnitellusti) Savilahden logististen yhteyksien rakentamiseen (ramppi) saatiin 0,9 milj. euroa EAKR-rahoitusta.	Kasvava Kuopio -ohjelma
2. HYVINVOIVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Mahdollistetaan kaikille peruskoulun päättävälle kuopiolaisille nuorille työkokemuksen hankkiminen kesätyösetelin avulla.	Työllisyyspalvelu koordinoi keskitysti kesätyö- ja kesäyrittäjyyssetelien käyttöön liittyvän kokonaisuuden.		(etenee suunnitellusti) Kaikille yhdeksäsluokkalaisille jaettiin kesätyösetelit suunnitelman mukaisesti. Yhteensä 220 henkilöä käytti saamansa setelin kesätyöpaikan saamisen tueksi.	Kasvava Kuopio -ohjelma; Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan konsernitaseista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.	Työllisyyspalvelu toteuttaa asiakaspalvelut toimivaksi havaitun vastuutyöntekijämallin mukaisesti. Yhden luukun palvelut järjestetään yhteistyössä TE-toimiston kanssa. Lisäksi toteutetaan työllisyyttä edistäviä omia ja kumppanuuteen perustuvia hankkeita, suurimpana Taitopajat 2020 -kehityshanke.		(etenee suunnitellusti) Työllisyyspalvelujen yhteiskehittäminen ASKEL-hankkeen kautta on edennyt hyvin. Suunnitelmia työllisyyspalvelun toiminnan uudistamiseksi ja työllisyyden palvelutorin käynnistämiseksi sekä hankerahoituksen saamiseksi on viety eteenpäin tavoitteen mukaisesti. Lisäksi Kuopio on hakenut mukaan työllisyyden kuntakokeiluun vuosille 2020-2022. Konsernitaseista työllisyyspolitiikkaa on viety eteenpäin suunnitellusti Taitopajat 2020 -hankkeen sekä valmentavan työn suorahankintojen kautta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

				Toimintamalli sosiaalisten kriteereiden / työllistämisehdon käyttämiseksi hankinnoissa on saatu valmiiksi ja sen käyttöönotto on aloitettu.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.	Otetaan asukkaita mukaan palvelujen kehittämistyöhön (mm. muuttajapalvelut). Kerätään asiakaspalautetta palveluista. Toteutetaan Kuopiossa opiskeleville suunnattu kysely yhdessä Joensuun kaupungin ja oppilaitosten kanssa.		(etenee suunnitellusti) Muuttajapalvelujen kehittämiseen on haastateltu kv-asukkaita ja toimijoita sekä järjestetty 3 työpajaa. Osallistuttu kansalaislähtöisen kehittämisen ohjelman (Kake) suunnitteluun ja ohjaukseen. Opiskelijakysely on toteutettu ja sen tulokset valmistuneet.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Huolehditaan kaupungin toimitilojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä.	Työyksikköjen häiritsevien ja vaaratekijä on tunnistettu ja toimenpiteet suunniteltu sekä vastuutettu. Sisäilmaongelmiin haetaan ratkaisut nopeasti. Tehdään suunnitelma työllisyyspalvelun toimitiloihin liittyvien sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi yhteistyössä aikuissosiaalityön kanssa.		(etenee hitaasti tai osittain) Työllisyyspalvelun tiloihin liittyvää tarveselvitystä ja tilojen hakemista on tehty, mutta tarkoituksenmukaisten ja kustannustehokkaiden ratkaisujen löytäminen on ollut haastavaa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkko-opiskelua ja etäkokouksia.	Skype For Business -mahdollisuuksien käyttöä lisätään asiakastyössä ja kokouksissa.		(etenee suunnitellusti) Skypea ja Teamsiä hyödynnetään aktiivisesti.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma; Uudistuva Kuopio -ohjelma

		Hyödynnetään O365:n tuomat uudet mahdollisuudet. Päivitetyt uudet etätyöohjeet otetaan kaupunkitasoisesti käyttöön. Etätyön hallinnointi tapahtuu ESS7-järjestelmässä.	O365 otettiin käyttöön syksyllä ja toi uusia välineitä sähköiseen kanssakäymiseen. Etätyösopimuskäytäntö on otettu käyttöön ja etätyötä hyödynnetään tehtävissä, joihin se soveltuu.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Uusia ajoneuvoja hankittaessa tai leasing-palveluja ostettaessa selvitetään sähkö- tai biokaasuajoneuvojen hankintamahdollisuus ja –kustannukset (Kokokonsernia koskeva periaatepäätös).	Palvelualueella ei ole käytössä virka-autoja. Päivitetään ajoneuvojen hankintaa koskeva ohjeistus	 (etenee hitaasti tai osittain) Ajoneuvojen hankintaan olemassa kilpailutetut leasing-sopimukset. Ajoneuvojen hankintaa koskevan ohjeistuksen laadinta kesken.	
4. UUDISTUVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön ”kohtaamojen” kautta.	Uuden Microsoftin pilvipalvelun (O365) käyttöönotto vuoden 2019 aikana mahdollistaa merkittäviä parannuksia henkilöstön sähköisten järjestelmien hyödyntämiseen.	 (etenee suunnitellusti) Hankkeiden ja verkostotapaamisten kautta on edistetty moniammatillista ja kohtaamotoimintaa yli organisaatorajojen. O365:n käyttöönoton (erityisesti Teams) myötä on tullut uusia sähköisiä välineitä moniammatilliseen työskentelyyn.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2,6 henkilötyöpäivää/htv.	Päivitetään työyksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat ja toteutetaan niitä. ESR-rahoitteisella hankkeella käynnistetään uusien työhyvinvointia edistävien toimintamallien kokeilu pilottikohteina mm. kotihoito ja opeustoimi. Otetaan käyttöön korvaavan/muokautetun työn toimintamalli. Päivitetään työsuojelun toimintaohjelma.	(etenee suunnitellusti) Työhyvinvointisuunnitelmat on päivitetty ja käsitelty yksiköittäin työsuojelutoimikunnassa. ESR-rahoitteisen hankkeen toimintamallien kokeilu pilottikohteissa on käynnissä. Korvaavan työn toimintamalli on otettu käyttöön 1.3.2019. Työsuojelun toimintaohjelmaa ei ole vielä päivitetty. Elinvoima- ja konsernipalvelujen sairauspoissaolot ajalla 1.1.-31.12.2019 ovat vähentyneet 5,7 pv/htv verrattuna vuoden 2018 vastaavaan ajankohtaan ollen 8,5 pv/htv.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.	Kehitetään tapahtumapalvelujen, -tilojen ja -alustojen digitaalinen palveluportaali. Kehitetään kaupungin verkkosivukokonaisuutta ja intraa. Kaupungin palvelujen myyntiprosessin digitalisointiprosessi etenee (sähköinen verkkokauppa, kassajärjestelmien uudistaminen).	(etenee suunnitellusti) On aloitettu Kuopion tapahtumien viikkotiedotteen teko sosiaaliseen mediaan sekä LiikkuvaKuopio someviestintä. On osallistuttu LiikkuvaKuopio chatbot -pilotointiin sekä Kuopio Hallin tapahtumasovelluksen hankintaan. Verkkokaupan ja kassajärjestelmän käyttöönotto toteutettiin vuodenvaihteessa. Verkkokauppa avattiin 14.2.2020.	Kasvava Kuopio -ohjelma; Uudistuva Kuopio -ohjelma

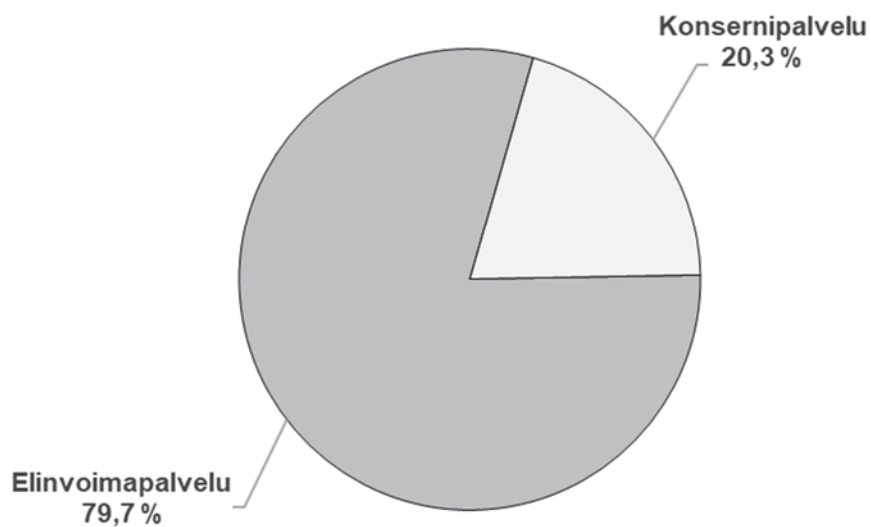
		Maksuliikenne on siirretty Monetra Pohjois-Savon Oy:n hoidettavaksi 1.1.2019 alkaen. Tutkitaan myös muita yhteistyömahdollisuuksia Monetra Pohjois-Savo Oy:n kanssa.	Maksuliikenne siirretty Monetra Pohjois-Savo Oy:n hoidettavaksi 1.1.2019 alkaen, toiminta vakiintui vuoden aikana. Monetra Pohjois-Savon Oy:n kanssa otettu käyttöön uusia toimintamalleja mm. laskujen tiliöinnissä.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset yms.).	Yhteistyö Kuopion yrittäjien kanssa jatkuu kehittämisen osalta. Tehdään vaikutusarviointeja.	 (etenee suunnitellusti) Yritysyhteistyö on osa normaalia perustoimintaa, jota eri hankkeilla vahvistetaan. Yritysvaikutusten arviointi tehdään säännöllisesti osana päätöksenteon valmistelua.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja tavoitteena toiminnan taloudellisuus ja tehokkuus, vaikuttavuus, aktiivinen, uudistumis- ja osallistumiskykyinen henkilöstö sekä johdonmukainen ja määrätietoinen johtamistyö. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat palvelutason kärsimättä.	Työllisyyspalvelun uudistaminen tulevaisuuden kuntaan sopiviksi hankkeistetaan vuosille 2019-2020. Siirtymäajalla taataan asiakaspalvelun jatkuvuus kaupungin strategian mukaisesti. Osallistutaan maakuntauudistuksen valmisteluun ja huomioidaan muutokset organisaatio- ja henkilöstörakenteissa. Osallistutaan kaupunginjohtajan käynnistämään toimintojen uudistamistyöhön koskien erityisesti mm. hallinnollisia tukipalveluja ja asiakaspalvelua.	 (etenee suunnitellusti) Työllisyyspalvelujen kehittämis- ja uudistamistyö etenee suunnitellusti. Uutta toimintakonseptia rakennetaan yhteistyössä TE-hallinnon kanssa ASKEL-hankkeen kautta. Toiminnallisten muutosten toteuttamiseksi on tehty suunnitellut työllisyyden palvelutorin käynnistämiseksi 2020. Lisäksi Kuopio on hakenut mukaan työllisyyden kuntakokeiluun vuosille 2020-2022. Osallistuttu sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun siihen saakka, kun valmistelu lopetettiin maaliskuussa. Hallinto- ja tukipalvelujen kokoamista koskeva selvitystyö käynnistyi ja valmistuu keväällä 2020. Puhelin- ja asiakaspalvelut siirtyivät osaksi kaupunkiympäristön palvelualueelle keskitettyä asiakaspalvelua vuoden 2020 alussa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

		Talousarvio- ja raportointiprosessien kehittäminen jatkuu. Konsernipalvelu on ollut mukana FCG:n Tietojohtaminen kunnassa –verkostohankkeessa. Hanke antaa valmiuksia kansallisen Kuntatieto-ohjelman mukaisten suositusten ja lainsäädäntömuutosten käyttöönottoon. Kuopio-konsernin rakenteen muutokset jatkuvat vuoden 2019 puolella. Kaupungin konserniohje ja omistajapoliittiset linjaukset päivitetään vuonna 2019 vastaamaan tulevia haasteita.	Talousarvio- ja raportointiprosessia kehitettiin vuoden aikana. Kuntatieto-ohjelmaan liittyvä projekti käynnistettiin yhdessä Monetra Pohjois-Savo Oy:n ja sen asiakaskuntien kanssa. Kuopio-konsernin muutoksia valmisteltiin vuoden 2019 aikana ja yhtiöitettiin Kuopion Vesi –liikelaitos Kuopion Vesi Oy:ksi yhdessä Siilinjärven kunnan kanssa. Konserniohje ja omistajapoliittiset linjaukset hyväksyttiin valtuuston kokouksessa 9.9.2019.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.	Toteutetaan toimenpiteitä, joilla pienennetään työmarkkinatuen kuntasuutta. Edistetään investointeja, työpaikkakasvua ja työllisyyttä, jotta verotulot kasvavat.	 (etenee hitaasti tai osittain) Työllisyyspalvelujen yhteiskehittäminen TE-hallinnon kanssa on edennyt hyvin ja ratkaisuja asiakasvaikuttavuuden parantamisen sekä työmarkkinatuen kuntasuuksien hallintaan on pystytty luomaan. Asiakasvirrat työllisyyspalveluihin ovat kuitenkin jääneet selvästi odotettua pienemmiksi ja siksi tavoitteisiin ei ole täysin päästy.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

		Tuloksen kehittymistä seurataan ja verrataan kaupunginvaltuuston hyväksymään talousarvioon. Taloutta johdetaan siten, että käyttötalousmenot eivät ylitä talousarviota.	 (etenee hitaasti tai osittain) Tuloksen kehittymistä seurattu kuukausiraporteissa, jotka käsitelty kaupunginhallituksessa. Ennustetarkkuus parantunut. Käyttötalousmenoja ei pystytty hillitsemään, vaan koko kaupungin toimintamenot ylittyivät 18,9 milj. eurolla alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Tilikauden tulos alkuperäisessä talousarviossa oli -13,9 milj. euroa. Kuopion Veden yhtiöittämisjärjestelyjen vuoksi tuloslaskelmaan kirjautuu satunnaisena tulona 92,7 milj. euroa, joka vie tuloksen 54,7 milj. euroon. Konsernitarkastelussa satunnainen tuloerä eliminoiduu. Ilman tätä poikkeuksellista, kertaluonteista erää koko kaupungin tulos olisi ollut -38 milj. euroa.	
Kriittinen menestyskijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.	Huolehditaan, että investointiohjelman toteutumaa seurataan ja verrataan kaupunginvaltuuston hyväksymään talousarvioon. Huolehditaan siitä, että hankkeiden/investoinneista toteuttamisesta tehdään vaihtoehtotarkastelut ja ennen päätöksentekoon tuloa vaikutusarvioinnit, jossa niiden vaikutus erityisesti käyttötalouteen on tarkasteltu.	 (etenee suunnitellusti) Investointiohjelman toteumaa seurattiin ja tehtiin tarvittavat talousarviomuutokset. Investointien vaihtoehtotarkasteluja tehtiin. Investointien vaikutusta seuraavien vuosien käyttötalouteen ennakoitiin v. 2020 talousarvion laadinnassa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Elinvoima- ja konsernipalvelu 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	10 881	12	10 894	10 369	-525	95,2 %
Maksutuotot	1 253		1 253	1 405	152	112,2 %
Tuet ja avustukset	1 369	287	1 656	1 531	-125	92,4 %
Vuokratuotot	6		6	12	6	194,5 %
Muut toimintatuotot	21		21	50	30	243,5 %
TOIMINTATULOT	13 530	300	13 830	13 368	-462	96,7 %
Henkilöstökulut	-19 336	-440	-19 775	-19 476	299	98,5 %
Palvelujen ostot	-7 489	-132	-7 621	-5 749	1 872	75,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-289	-2	-292	-303	-11	103,7 %
Avustukset	-11 907		-11 907	-11 443	464	96,1 %
Vuokrakulut	-1 237	-3	-1 240	-1 228	12	99,0 %
Muut toimintakulut	-503	-5	-508	-44	464	8,6 %
TOIMINTAMENOT	-40 762	-582	-41 344	-38 242	3 102	92,5 %
TOIMINTAKATE	-27 232	-282	-27 515	-24 875	2 640	90,4 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-589		-589	-485	103	82,4 %

Toimintakatteen 24,9 milj. € jakautuminen vastuualueittain

Mittaristo

Elinvoimapalvelu

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Työllisyyspalvelu	Bruttokustannukset, €	-5 850 321	-5 942 288	-6 803 867	-4 807 155	1 135 133
	Työllistymispalvelujen asiakasmäärä*	4 337	4 575	3 500	2 993	-1 582
	Positiivisten jatkopolkujen suhteellinen osuus, % **	47	53	50		
	Työmarkkinatukea yli 300 päivää saaneet, kuukausittainen keskiarvo	2 492	2 368	2 200	2 244	-124
	Työmarkkinatuen kuntaosuus, €	-12 291 648	-11 289 083	-10 250 000	-10 813 044	476 039
Lomituspalvelu	Lomituspäivät/vuosi	53 561	49 000	45 000	41 000	-8 000
	Kustannus €/ netto/lomituspäivä	182,32	170	181	199,71	30
	Lomitettavia yrittäjiä kpl	1 103	1 025	900	894	-131

* Työllisyyskokeilu päättyi 31.12.2018 ja tilastointitapa muuttui sen myötä. Luvut eivät ole vertailukelpoisia.

** Tietoa ei ole saatavilla asiakkuudenhallintajärjestelmän käyttöönoton viivästymisen takia.

Elinvoimapalvelu

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Henkilöstömittarit	Säännöllinen työaika (ei sisällä lomituspalvelua)	71	80,1	75	72,2	-7,9
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	13,9	15,5	14,0	6,2	-9,3
	Kokonaistyöaika / lomituspalvelut	211	196,4	215	180	-16,4
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv / lomituspalvelu	34,4	28,6	29,7	22,2	-6,4
	Tapaturmapoissaolot kalenteripv / htv/lomituspalvelu	3,2	3,8	1,75	1,3	-2,5
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	1 608	1 608	1 597	1 597	-11
	Tilojen määrä m ² /htv	22,8	22,6	21,3	22,1	-0,5
	Tilojen määrä m ² /lomituspalvelu	240	240	240	240	0,0

Konsernipalvelu

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Henkilöstömittarit	Säännöllinen työaika (ilman työllistämistä)	57	63,3	61	60,9	-2,4
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	12	12,5	13,0	11,7	-0,8
	Tapaturmapoissaolot kalenteripv / htv	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	2 930	2 930	2 796	2 821	-109
	Tilojen määrä m ² /htv	51,3	48,0	45,8	46,3	-1,7

Kaupunkiympäristön palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen

Toiminta

Kaupunkiympäristön palvelualueen toiminta eteni suunnitelman mukaisesti ja talouden osalta tulos toteutui suunniteltua paremmin. Strategisen maankäytön suunnittelutyöt Itkonniemi – Vanha asema, Vanuvuori ja Tahkon keskusta, Kuopion kasvutavoitteiden toteutumisen edellyttämät asemakaavatyöt Savilahdessa, Kuopionlahden alueella ja Kuntolaaksossa sekä kunnallistekniikan suunnittelutyöt ovat edenneet lähes ohjelman mukaisesti.

Täydennysrakentamiskohteiden asemakaavat eri puolilla kaupunkia ovat edenneet aikataulun mukaisesti. Keskusta-alueen kehityshankkeiden toteutusta on edistetty sopimusten avulla. Asemanseudun ensimmäinen vaihe etenee aikataulussa ja toisen vaiheen rakentaminen on pitkällä. Keskusta-alueella on käynnissä runsaasti kaavahankkeita, jotka edellyttävät maankäyttösopimusneuvotteluja. Useissa hankkeissa on saavutettu neuvottelutulos.

Kuopion asuntorakentaminen on edelleen vilkasta, mutta asuntotuotannon kokonaismäärä kuitenkin pieneni edellisvuoden huipputasosta palaten aiempien vuosien tasolle. Kuluneena vuonna valmistui 950 uutta asuntoa, mikä on hyvä määrä kasvutavoitteisiin nähden.

Rakentamisen painopisteenä olivat Hiltulanlahden alue, Savilahti ja matkustajasataman laajentaminen. Rakentamisen osalta lisäksi valmisteltiin uuden maankaatopaikan käyttöönottoa. Heinjoen tuhkankäyttösopimus on päivitetty Kuopion Energian kanssa ja samalla valmisteltiin kierrätysmateriaalien hyödyntämistä rakennuskohteissa kuten Savilahdessa.

Savo-Pielisen jätelautakunnassa hyväksyttiin päivitettyt jätehuoltomääräykset, joilla tiukennettiin kierrätettävien hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoitteita, ja toisaalta lisättiin joustoja vähän jätettä tuottavien talouksien jätehuoltopalveluille.

Joukkoliikenteen liikennevaloetudella on parannettu joukkoliikenteen sujuvuutta. Viisaan liikkumisen hankkeessa toteutettu joukkoliikenteen reaaliaikainen informaatiojärjestelmä valmistui ja mm. aikataulutiedot ovat nyt käytössä. Joukkoliikenteen matkustajamäärä on valtakunnan kärkitasoa, kasvu oli 8,6 %, matkoja tehtiin noin 7,4 miljoonaa.

Valtakunnan ensimmäiset sähköavusteiset kaupunkipyörät otettiin käyttöön toukokuun alussa. Pyörien käyttöaste oli erittäin hyvä ja pyöristä saatiin käyttäjiltä paljon kiitosta. Kaupunkipyörillä oli kauden aikana noin 7000 rekisteröitynyttä käyttäjää.

Maanhankintaa jatkettiin kaupungin tulevilla kasvualueilla. Neuvotteluiden kohteena ovat olleet Vanuvuoressa ja Ranta-Toivalassa sijaitsevat raakamaa-alueet. Hiltulanlahdessa omakotitonttien luovutus eteni Kaunismäen alueelle.

Rakennusten 3D-mallintamista on jatkettu laserkeilausaineistoa hyödyntäen. 3D-mallintamista ja kartoitusta varten hankittu miehittämätön ilma-alus (drone), jolla voidaan nopeasti ja tehokkaasti tuottaa paikkatietoaineistoa kaupunkisuunnittelun tarpeisiin. 3D-kaupunkimalli on julkaistu Sova 3D-ohjelmistolla, mikä mahdollistaa kansalaisten osallistamisen mm. kaavahankkeiden yhteydessä. Tietomallipohjaisen toiminnan edistämisen käynnistettiin tietomallikoordinaattorin vetämänä.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Toiminnan taloudellinen tulos toteutui talousarviota paremmin, joukkoliikenteen lipputulot kasvoivat, säästöjä saavutettiin palvelujen ostoissa sekä henkilöstömenoissa. Investoinneissa Savilahden allianssin osalta tehtiin muutoksia siten, että allianssissa ei siirrytty kehitysvaiheesta toteutusvaiheeseen valitun rakentajakumppanin GRK Infra Oy:n kanssa. Suunnitelmia jatkettiin allianssin suunnittelukumppanin Pöyry Finland Oy:n kanssa aikataulukriittisten osioiden osalta niin, että Savilahden alueen toteutus voitiin aloittaa ennen kesää johtosiirroilla. Rakentaminen käynnistyi Sarastuskaaren alueella.

Puijon tekonurmikentän urakka valmisteltiin kilpailutettavaksi. Kaupunginvaltuuston päätöksellä urakkaa siirrettiin vuodelle 2021.

Hulevesilaskutuksen osalta tuli runsaasti muistutuksia laskutusta koskien. Loppuvuodesta muiden kuin asuin-kiinteistöjen maksuluokkaa muutettiin.

Riskit strategisten tavoitteiden toteutumiselle

Savilahdessa toteutumista hidasti yleissuunnitelman tarkistaminen yritystoiminnan ja maankäytön tehostamistarpeiden vuoksi. Kuopionlahden kehityshankkeen toteutumisessa mm. pysäköinnin ja huoltoyhteyksien järjestäminen muodostavat haasteellisen talousyhtälön sekä kaupungin, että hotellioperaattorin näkökulmasta.

Moottorikelkkareittien virallistamisessa on ollut valituksista johtuen viivettä eikä yhtään reittisuunnitelmaa edennyt virallistettavaksi vuoden 2019 aikana.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kiinteistökaupoissa on haitta-aineisiin liittyvien vastuiden määrittely todettu haasteelliseksi. Kaikkia riskejä ei voi ennakoida etukäteen.

Valtion tarjoamien tietojärjestelmien heikko toimivuus ympäristöterveydenhuollon osalta ja siihen kuuluvaan laskutusjärjestelmään liittyvät käynnistysongelmat ovat vaikeuttaneet valvontasuunnitelmien toteutumista.

Rakentamisen ja kunnossapidon kannalta merkittävimmät riskit liittyvät suunnitteluun.

Talouden seuranta tapahtuu kuukausittain johdon raportoinnin kautta ja aineisto käydään läpi johtoryhmätyöskentelyssä. Strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosikatsausten yhteydessä.

Maanvuokrajärjestelmällä selvitetään päättyvät maanvuokrasopimukset hyvissä ajoin, jotta asiakkaaseen voidaan olla yhteydessä riittävän ajoissa ennen maanvuokrasopimuksen päättymistä. Maaomaisuuden hallintajärjestelmällä seurataan vuokrasopimusten ja kauppakirjojen mukaisia rakentamisvelvoitteiden määräaikoja, jotta mahdollisiin niihin liittyviin sopimuspoikkeamiin voidaan puuttua.

Sopimushallinnan osalta eniten kehittämistä on edelleen Mestarin sopimusten osalta. Lisäksi Mestarin yhtiöittämisen myötä kaupungin on omistajana linjattava yhtiön roolia ja asemaa kaupunkikonsernissa. Myös Kuopion Vesi Oy:n osalta on selvitettävä, miten mm. suunnittelu ja varautuminen hoidetaan kaupungin kannalta tehokkaasti.

Pohjoisen alueurakan osalta selvitettävänä on, minkä tyyppinen sopimus toimisi parhaiten kumppanuutta edistävänä osana. Urakkaan tullaan määrittämään työllistämisehtoja yhdessä työllisyyspalvelujen kanssa.

Vegan ja TCM Raklan tilalle pitäisi saada nykyaikaiset talouden raportointijärjestelmät. Myös yhtenäisten valtakunnallisten laadullisten mittareiden kehittäminen olisi tärkeää. Riskienhallintasuunnitelman säännöllinen päivittäminen tärkeää.

1. KASVAVA KUOPIO				
Kriittinen menestys- kijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö	Yrityskanta kasvaa ja kehittyy. Kuopio säilyttää asemansa yri- tysystävällisten kärkikaupun- kien joukossa.	Riittävän ja monipuolisen yritystonttar- jonnan ja lupamenettelyn kehittäminen.	● (etenee suunnitellusti) Kärkihankkeiden etenemisestä on huo- lehdittu. Rakennusvalvonnan asiakaspalvelu on yhdistetty valtuustotalon asiakaspalvelu- pisteeseen.	Kasvava Kuo- pio -ohjelma
1.2. Vetovoimainen in- novaatio- ja oppimisym- päristö sekä laadukas koulutusketju	Savilahden innovaatioympäris- tön synergia toimii ja tukee startup-toimintaa ja yritysten kansainvälistymistä.	Luodaan mahdollisuudet innovaatioym- päristön toiminnalle ja käyttäjälähtöisyy- delle.	● (etenee suunnitellusti) Savilahti-ohje on viimeistelty ja hyväk- sytty (innovaatioiden edistäminen maan- käytössä, uusissa ratkaisuihin painote- taan käyttäjälähtöisyyttä). Perustettu Savilahti-foorumi. On tehty yhteistyötä Savilahden oppilai- tosten ja toimijoiden kanssa.	Kasvava Kuo- pio -ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Valtakunnalliset liikennematkai- kut (itärata, vt5, vt9, lentoyh- teydet) parantavat Kuopion lii- kenteellistä saavutettavuutta.	Aktiivinen osallistuminen valtakunnalli- siin verkostoihin.	● (etenee suunnitellusti) Ollaan mukana Itä-Suomen liikennejär- jestelmätyöryhmässä ja Kuopion seudun liikennejärjestelmän teossa, sopimus on valmis. MAL-verkoston (maankäyttö, asuminen, liikenne) liittymiseen valmis- tautuminen on aloitettu. Vt 5 Savilahden rampin suunnittelu ja Duoraideselvitys ovat valmistuneet.	Kasvava Kuo- pio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähtävä tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.4. Rohkea kaupunki-kehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Kaupunkikeskustan elinvoima kasvaa (täydennysrakentaminen, tapahtumat ja kaupunkikulttuuri, liike-elämä jne.).	Edistetään täydennysrakentamista ja helpotetaan tapahtumien järjestämistä.		(etenee suunnitellusti) Musiikkikeskuksen ympäristön ja Lumitin, Rengastalon ja Työnkulman asemakaavat ovat lainvoimaisia. Kongressihotellin ja Tullinkulman asemakaavat ovat neuvotteluvaiheessa. Torin ympäristön kehittäminen on käynnistetty. Maankäytösopimuksia on neuvoteltu asemakaavahankkeiden yhteydessä. Snellmanipuiston perusrakennus on loppusuoralla, keskustan rakentamishankkeet sekä matkustajasataman rakentaminen ovat edenneet aikataulussa. Tapahtumien järjestämistä on edistetty. Kokeileville yrityksille on toteutettu tilapäisiä lupia.	Kasvava Kuopio -ohjelma
	Savilahden infrastruktuurin (SALLI) toteutus on käynnissä	Savilahden infraa toteutetaan suunnitelman mukaisesti.		(etenee suunnitellusti) Savilahden alueen infran suunnittelu on käynnissä, Savilahdentien ja Sarastuskaaren katusuunnitelmat ovat valmiit ja Sarastuskaaren alueen rakennustyöt ovat käynnissä. Savilahdentien alueella on tehty verkostojen siirtotöitä. Savilahden infran rakentamisen mahdollistavissa maankäytösopimuksissa on saavutettu neuvottelutulos.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Kaupungin tilat ja puistot ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä.	Tapahtumien lupaprosessia sekä viestintää ja vuorovaikutusta kehitetään puistoissa ja katualueilla.	 (etenee suunnitellusti) Satama- ja venepaikkaohjelma on lähes valmis, uimarantojen ja uimapaikkojen ohjelma on työn alla. Juankosken torin saneeraus on valmistunut. Kuluvana vuonna on mm. Kuopion satamassa ollut useita isoja tapahtumia, joiden ohjaukseen ja valvontaan on osallistuttu. Tapahtumien lupaprosessien viestintää on kehitetty.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää. Ikäihmiset asuvat tarvettaan vastaavasti – tehostetun palveluasumisen tarjonta varmistetaan yhdessä kumppanien kanssa ja varaudutaan tuleviin tarpeisiin.	Esteettömyyden ja turvallisuuden huomioiminen suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.	 (etenee suunnitellusti) Esteettömyys on huomioitu katujen ja yleisten alueiden suunnittelussa. Yhteydenpito vammaisjärjestöihin on jatkuvaa. Bussipysäkkien esteettömyyttä ja saavutettavuutta parannetaan jatkuvasti asiakaspalaute huomioiden. Tiedottamista on lisätty joukkoliikenteen informaatiojärjestelmissä. Vanhan asuntokannan peruskorjaamista ja esteettömyyttä on edistetty ja vuonna 2019 avustettiin kuuden jälkiasennettavan hissien toteuttamista. Ikäihmisten asumisen ohjelmointia ja palveluasumisen tulevaisuuteen varautumista on valmisteltu yhdessä perusturvan palvelualueen kanssa. Esteettömyys huomioidaan jo lupaprosessissa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan konsernitasoista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.	Toteutetaan konsernitasoista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa.		(etenee suunnitellusti) Investoinneilla tuetaan työllisyyspolitiikkaa. Sosiaalisten hankintakriteerien käyttöä kilpailutuksissa harjoitellaan.	
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.	Käytetään erilaisia osallistamisen menetelmiä ja lisätään viestintää.		(etenee suunnitellusti) On järjestetty yleisö- ja asukastilaisuuksia kaavoihin, yleisten alueiden suunnitelmiin, tontteihin ja asumiseen liittyen. Pitäjäraatien edustajia on tavattu maaseututonttiselvityksen yhteydessä. Joukkoliikenteen osalta asiakkaille järjestetään säännöllisin väliajoin asiakas-tyytyväisyyskyselyjä. Linjastosuunnitelmaa laadittaessa tarjottiin kuntalaisille mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta Kohtaamossa sekä sosiaalisessa mediassa. Käytetty monipuolisesti eri viestintäkanavia sosiaalisesta mediasta asukaskyselyihin ja järjestetty asukastilaisuuksia eri puolilla Kuopiota ja muissa Pohjois-Savon kunnissa. Uusi palautejärjestelmä on otettu käyttöön.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.1. Viisas liikkuminen	Sähköavusteiset kaupunkipyörät otetaan käyttöön Kuopiossa keväällä 2019. Joukkoliikenteen matkustajamäärä kasvaa ja asiakastyytyväisyys paranee.	Sähköavusteiset kaupunkipyörät otetaan käyttöön Kuopiossa keväällä 2019.	 (etenee suunnitellusti) Kaupunkipyörät otettiin käyttöön 1.5.2019 ja kauden aikana käyttäjiä oli 7000. Pyörien käyttöaste oli n. 5 käyttökertaa / pyörä / päivä. Joukkoliikenteen matkustajamäärä kasvoi noin 8,6 % ja paikallisliikenteen matkoja tehtiin yli 7 miljoonaa. Koko joukkoliikenteen matkamäärä oli noin 7,4 miljoonaa.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkko-opiskelua ja etäkokouksia.	Edistetään etätyöskentelyä, verkko-opiskelua ja etäkokouksia.	 (etenee suunnitellusti) Etätyöskentely ja verkko-opiskelu on lisääntynyt ja henkilöstöä on koulutettu. On hankittu asianmukaiset välineet etätyöskentelyyn ja -osallistumiseen. Etäkoukousmahdollisuuksia on käytetty hyödyksi. Teams on otettu käyttöön.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Vähennetään jätteen määrää ja parannetaan jätteen hyötykäyttöä. Edistetään rakennusjätteiden hyödyntämistä. Parannetaan muovinkeräyksen palvelutasoa ja kampanjoidaan muovittomuuden puolesta (esim. kestokassikampanjalla).	Vähennetään jätteen määrää ja parannetaan jätteen hyötykäyttöä. Edistetään rakennusjätteiden hyödyntämistä. Parannetaan muovinkeräyksen palvelutasoa ja kampanjoidaan muovittomuuden puolesta (esim. kestokassikampanjalla).	 (etenee suunnitellusti) On käynnistetty yhteistyössä mm. Tilakeskuksen kanssa kaupungin omien kiinteistöjen jätteiden lajittelumahdollisuuksien kehittäminen. Jätteen kierrätyksestä on parannettu omassa toiminnassa. Kaupungin jätteettömyyteen tähtäävistä toimenpiteistä sekä yhdyskunta- ja rakennusjätteiden kierrätysasteista on tehty esiselvitys. Maa-ainesten, kantojen ja risujen sekä kierrätysmateriaalien käyttöä on suunniteltu Savilahti-hankkeessa sekä Kuopion	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

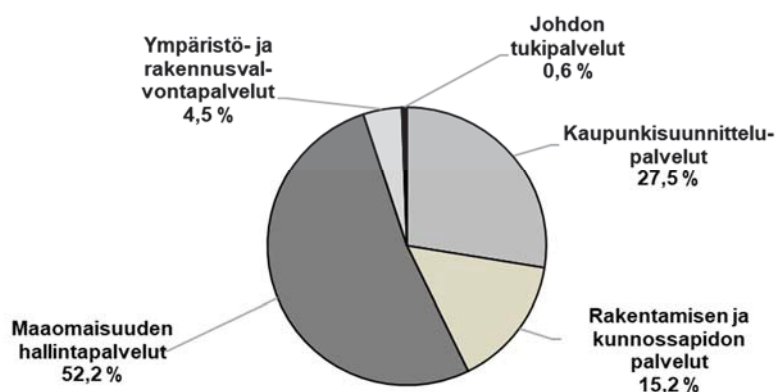
				Energian ja Jätekuoron kanssa pidetyissä yhteispalaverissa. Jätehuoltomääräyksiin on hyväksytty päivitykset, joilla laajennetaan muovipakkausten, lasipakkausten ja metallin erilliskeräystä kiinteistöillä. Jätetaksa on uudistettu siten, että sillä kannustetaan entistä voimakkaammin kierrätettävien hyötyjätteiden keräykseen.	
3.3. Energiatohokkuus ja uusiutuva energia	Uusia ajoneuvoja hankittaessa tai leasing-palveluja ostettaessa selvitetään sähkö- tai bio-kaasuaajoneuvojen hankintamahdollisuus ja -kustannukset.	Valmistellaan koko konsernia koskeva periaatepäätös ja huomioidaan joukkoliikenteen kilpailutuksissa sekä ajoneuvohankinnoissa.	●	(etenee suunnitellusti) Joukkoliikenteen käyttövoimaselvitys on tehty ja hyväksytty ja sen mukaisesti valmistellaan ensimmäisten sähköbussien käyttöönottoa vuodelle 2021.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön "kohtaamien" kautta.	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön "kohtaamien" kautta.	●	(etenee suunnitellusti) Henkilöstön moniosaamista on lisätty ja tehtäväkiertoon on kannustettu.	
	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.	Tykytoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen. Viestinnän kehittäminen joka tasolla ja joka suuntaan. Monimuototyöskentelyn kehittäminen.	●	(etenee suunnitellusti) Tyky-toimintaa on ylläpidetty. Työtehtävien jakamista tiimityötä hyödyntäen työkuorman jakamiseksi. Mahdollisuus osallistua aikaisen työn tekemiseen on käytössä työkyvyn alentuessa. CAF-laatujohtajajärjestelmän mukaisissa arvioinneissa esiin nousseita kysymyksiä on pohdittu yhdessä henkilöstön kanssa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma

			Henkilöstöä on osallistettu oman työn kehittämiseen työpaikkakokouksissa. On edistetty avointa viestintää, koulutusmahdollisuuksia ja työnohjausta on hyödynnetty.	
Kriittinen menestysenkijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.	Kehitetään edelleen sähköisiä palveluja. Edistetään tietomallipohjaista työskentelyä.	(etenee suunnitellusti) Tietomallikoordinaattori on osallistunut projekteihin, joissa on edistetty tietomallien hyödyntämistä. Lupapiste-ohjelmaa kehitetään jatkuvasti käyttäjien kanssa. OstaVerkossa -projekti etenee suunnitelman mukaan.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset yms.).	Kehitetään vaikutusten arviointia mm. yrittäjien kanssa.	(etenee suunnitellusti) Uudet ohjeet yritysvaikutusten arviointiin on otettu käyttöön. Vaikutusten arviointiin kiinnitetään huomiota kaikissa yksiköissä. Yrittäjien kanssa on käyty vuoropuhelua useilla eri foorumeilla.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

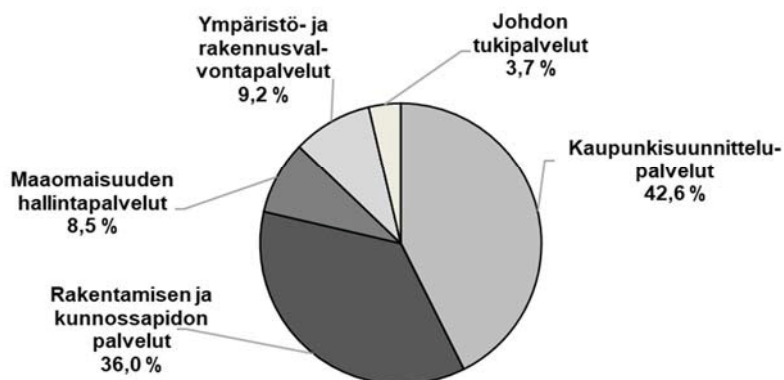
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja maakuntauudistuksen etenemistä riippumatta. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat jouhevasti palvelutason kärsimättä.	Kehitetään yhteyksiä maakunnan eri toimijoiden kesken.		(etenee suunnitellusti) Ollaan mukana useiden kuntien ja maakunnan muiden toimijoiden yhteistyöhankkeissa eri aloilla, esim. KierRe, Savilahti-foorumi, Duo-raide. ELY:n kuukausikokouskäytäntöä jatketaan ja Pohjois-Savon liiton aluerakenetyöryhmän työskentelyyn osallistutaan. Järjestetty koulutuksia hankintojen ympäristövaikutuksista.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.	Noudatetaan talousarviota.		(etenee suunnitellusti) Talousarvio toteutui suunniteltua paremmin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.	Toimitaan strategian mukaisen investointiohjelman mukaisesti.		(etenee suunnitellusti) Investointiohjelmaa on viety eteenpäin. SALLI allianssin osalta tehtiin muutoksia investointiohjelmaan.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kaupunkiympäristön palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	40 494	-18 000	22 494	23 878	1 383	106,1 %
Maksutuotot	8 463		8 463	6 817	-1 646	80,5 %
Tuet ja avustukset	1 761		1 761	2 266	505	128,7 %
Vuokratuotot	17 798		17 798	17 999	202	101,1 %
Muut toimintatuotot	10 310		10 310	10 348	39	100,4 %
TOIMINTATULOT	78 825	-18 000	60 825	61 308	482	100,8 %
Henkilöstökulut	-13 990	-143	-14 133	-13 506	627	95,6 %
Palvelujen ostot	-61 057	18 000	-43 057	-40 047	3 010	93,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 762		-1 762	-2 012	-250	114,2 %
Avustukset	-1 547		-1 547	-1 298	249	83,9 %
Vuokrakulut	-1 581		-1 581	-1 488	93	94,1 %
Muut toimintakulut	-405		-405	-449	-44	110,7 %
TOIMINTAMENOT	-80 342	17 857	-62 484	-58 800	3 684	94,1 %
TOIMINTAKATE	-1 516	-143	-1 659	2 508	4 167	151,2 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 795		-18 795	-18 075	720	96,2 %

**Toimintatulojen 61,3 milj. € jakautuminen
vastuualueittain**

**Toimintamenojen 58,8 milj. € jakautuminen
vastuualueittain**

Mittaristo

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Asemakaavoitus	Kaavoitetut rivi- ja kerrostalotontit, k-m2	163850	32500	194000	79910	47410
	Kaavoitetut omakotitontit, kpl	12	0	145	0	0
	Kaavoitetut yritystontit, k-m2	4000	17000	111000	121900	104900
	Asemakaavojen valmistumisaika, kk	25	20	25	24	4
Joukkoliikenteen järjestäminen	Paikallisliikenteen matkustajamäärä 1000 matkustajaa / v	6196	6450	6630	7004	554
Rakentaminen	Kadunrakentaminen km	4,2	3,7	3,5	4,3	0,6
	Viherrakentaminen ha	2,0	2	2	3,8	1,8
Liikenneväylien kunnossapito	Kunnossapidettävät liikenneväylät km	874	879	842	893	14
	Kadun hoito, ajoradat I-luokka € / km	12000	10555	13000	10205	-350
	Kadun hoito, ajoradat II-luokka € / km	9500	6788	10000	7630	842
	Kadun hoito, ajoradat III-luokka € / km	3200	2826	6000	3282	456
	Kadun hoito, klv I-luokka € / km	9100	7272	10000	7951	679
	Kadun hoito, klv II-luokka € / km	2200	1930	3000	2622	692
	Kadun hoito, klv III-luokka € / km	1000	2516	1500	2400	-116
	Asukastytyväisyys katujen kunnossapidosta (1-5)	3,41	3,36	3,5	3,49	0,13
Puistojen ja yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapito	Kunnossapidettävät puistot ja katuvieralueet, ha	680	511	581	655	144
	Yleisten alueiden hoito luokittain € / ha	3300	3700	3400	2985	-715
Jätehuollon viranomaispalv	Asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen liittymisaste järjestettyyn jätehuoltoon (%)	98,7	98,4	98,8	98,1	-0,3
	Jätehuoltoa koskevien hakemusten käsittelyaika (vko)	4	4,5	4	3,5	-1
Tonttipalvelut	Rakennuskelpoiset valmistuneet rivi- ja kerrostalotontit k-m2	62000	17150	30000	28000	10850
	Rakennuskelpoiset valmistuneet omakotitontit kpl	16	41	100	100	59
	Rakennuskelpoiset valmistuneet yritystontit k-m2	30000	3000	43000	52000	49000
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit liiketontit, k-m2 / kpl	141000/36	154000/41	155000/39	133000/34	-21000/-7
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit teollisuus ja varastot, k-m2 / kpl	98000/35	104000/30	125000/50	189000/54	85000/24
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit omakotitontit, kpl	40	33	60	54	21
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit rivitalotontit, k-m2 / kpl	66000/32	54000/27	49000/25	39000/22	-15000/-5
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit kerrostalotontit, k-m2 / kpl	90000/26	77000/21	92000/28	86500/25	9500/4
Asuntotoimi	Alkava asuntotuotanto	1400	1200	1200	1400	200
Ympäristöterveydenhuolto	Luvan ja ilmoituksen käsittelyaika kk	0,8	0,3	0,5	1,2	0,9
Rakennusvalvonta	Lupapäätökset kpl, sis. Suonenjoen	1205	1216	1300	1302	86
	Rakennuslupien käsittelyaika, pv	20	22	19	22	0
Henkilöstömittarit	Kokonaistyöaika (ilman työllistämistä) htv	212,3	219,7	222,0	229,3	9,6
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	10,7	10,6	10	10,7	0,1
	Tapaturmapoissaolot kalenteripv / htv			0,2	0,1	0,1
	Tilojen määrä m2 / htv	15,7	15,2	14,9	14,9	-0,3

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas

Toiminta

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toiminta toteutui pääosin suunnitellusti. Kuopion museon peruskorjaus- ja laajennushanke eteni suunnitellusti, samoin palvelujen suunnittelu sekä yhteistyön kehittäminen kirjaston kanssa. Myös Kuntolaakson rakentaminen eteni suunnitellusti. Uuden uimahallin osalta tehtiin palvelumuotoilua tukemaan asiakkaiden omaehtoista liikkumista ja uuden kassa- ja kulunvalvontajärjestelmän myötä asiakkaiden lipputuotteiden hankinta siirtyy osittain digitaalisiin järjestelmiin. Savilahden tapahtuma- ja liikuntakeskuksen toteutussuunnittelu eteni myös suunnitellusti.

Vuonna 2019 kilpailutettiin yleisten asiakaspalvelujen, liikuntapaikkojen, museoiden ja kansalaisopiston yhteinen kassajärjestelmä, verkkokauppa ja kulunvalvontajärjestelmä. Kassajärjestelmään toteutettiin taloushallinnon liittymä, arkistoliittymä sekä liittymä pysäköinninvalvontajärjestelmään. Käyttöönotto käynnistyi syksyllä 2019 järjestelmien teknisellä toteutuksella ja koulutuksilla. Kassajärjestelmä otettiin käyttöön yleisissä asiakaspalvelupisteissä ensimmäisenä. Vuoden 2019-2020 vaihteessa museot ottivat myös käyttöön uuden kassajärjestelmän. Kuopio-halli saatiin vuoden loppupuolella pilottikäyttövalmiuteen. Verkkokaupan suunnitellut kirjaston, kansalaisopiston sekä venepaikka- ja viljelyspalstajärjestelmän maksuliittymät toteutettiin alkuvuoden 2020 käyttöönottoa varten.

Teatterissa alkuvuodesta sattuneen vesivahingon vuoksi jouduttiin perumaan useita näytöksiä ja tulotavoite alittui tämän vuoksi. Vuokramenoista ei saatu huojennusta, koska kyseessä oli äkillinen vahinko eikä kaupungilla ole keskeytysvakuutusta, joka korvaisi menetetyt lipputulot.

Liikuntapaikkapalveluissa uusi ylipainehalli otettiin käyttöön joulukuussa 2019. Lippumäen jäähalli suljettiin elokuussa.

Kuntolaakson pysäköintilaitos otettiin käyttöön 1.9.2019 ja pysäköintilaitoksen vuokrat tulivat liikuntapaikkapalveluiden maksettaviksi.

Kuvakukko jouduttiin sulkemaan ilmastointijärjestelmän uudistamisen vuoksi helmikuun puolesta välistä syyskuun loppuun saakka. Toiminnan keskeytyksestä johtuvat tulojen menetykset saatiin katettua vuokrasäästöillä.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintakate ylittyi talousarviosta 0,4 milj. euroa (100,96 %), jota enustettiin koko syksyn ajan jora-ennusteessa.

Kirjastopalvelut, museokeskus, kansalaistoiminnan palvelut sekä kansalaisopisto tekivät positiivisen tuloksen, joilla voitiin osaksi kattaa liikuntapaikkapalveluiden, teatterin ja musiikkikeskuksen negatiivisia tuloksia.

Liikuntapaikkapalveluiden negatiivista tulosta ennustettiin ja sen aiheutti Kuntolaakson pysäköintilaitoksen vuokrat, jotka lähtivät kirjautumaan liikuntapaikkapalveluiden menoihin 1.9.2019 lukien, yhteensä 183.800 euroa. Osa em. ylityksistä saatiin katettua mm. Lippumäen ylipainehallin vuokraan varatulla määrärahalla, koska hallin käyttöönotto siirtyi aiemmin suunnitellusta aikataulusta. Lopullinen tulos ylitti talousarvion noin 77.000 euroa, 100,7 %.

Teatterin negatiivista tulosta ennustettiin myös ja lopullinen toteutuma ylitti talousarvion noin 0,6 milj. euroa, 112,3 %.

Pääsylipputulot vähenivät, koska Äidinmaa-musikaalin kevään myynti jäi heikoksi (täyttöaste vain 60,4 %). Pääsylipputuloihin vaikutti myös talvella sattunut vesivahinko, jonka vuoksi useita esityksiä jouduttiin perumaan. Kevään pääesityksesi tarkoitettu B.Alban talo ei valitettavasti löytänyt yleisöä (täyttöaste vain 39,5 %). Musikaalin ja kevään päänäytöksen kalliit tuotantokustannukset ja huono myynti selittävät paljon huonoa taloudellista tulosta. Molemmat näytelmät ovat kuitenkin kulttuuritekoina merkittäviä ja taiteellisesti onnistuneita. Kotimainen uusi musikaali ja erittäin vaikuttava, visuaalisesti upea puhenäytelmä eivät valitettavasti saaneet riittävästi yleisöä.

Myös teatterin tilojen ulosvuokraukset vähenivät, koska sekä erilaisten tilaisuuksien että kävijöiden määrä vähenivät. Vesivahingosta johtuen tilat olivat pitkään pois käytöstä kevättalvella 2019, eikä niitä voitu vuokrata. Myös vahingon aiheuttama imagohaitta hiljensi kevään kauppaa myöhemminkin.

Edelliseen vuoteen verrattuna, vuonna 2018 teatterissa oli enemmän tilaisuuksia, koska Musiikkikeskus oli remontissa ja esim. Tanssii ja Soi piti tilaisuuksistaan ison osan teatterissa. Kuopion Reippaan voimistelijoiden esityksiä ei ollut 2019 (2018 kaksi esitystä). Kalpan Voittajaksi –seminaari siirtyi Puijonsarveen, mikä johtui toimijoiden keskinäisistä sopimuksista. Johtajan vaihduttua muutamia asiakkaita siirtyi kilpailevan toimijan tiloihin.

Myös menot ylittyivät. Syynä olivat isot tuotannot, jotka vaativat panostuksia. Pääasiassa ylitykset ovat henkilöstömenoja, ja siellä erityisesti määräaikaisten työntekijöiden palkat. Määräaikaississa erityisesti vierailijoiden määrä v. 2019 oli poikkeuksellisen suuri. Lisäksi äkilliset sairastumiset ja sijaisten tarve (Suurenmoista, Äidinmaa, Onnennumerot, Puhtaana käteen) lisäsivät tuotantokustannuksia.

Jälkikäteen voidaan todeta, että teatterin talouteen nähden tuotantoon otettiin liian isoja produktioita useita samana kautena, mikä lisäsi riskejä, joka valitettavasti toteutuivat osittain harmillisen vesivahingon siivittämänä. Korjaaviin toimenpiteisiin ryhdyttiin heti, mutta kesken kauden ei saatu riittäviä tuloksia. Sopeuttamistoimet jatkuvat 2020. Jatkossa tuotantojen sisäistä valvontaa tiukennetaan. Ohjaus ja suunnitteleva työryhmä sitoutetaan tuotantokohtaiseen raamiin tiukasti (toteutustapa, vierailevien määrä ym.). Lisäksi tuotantojen määrää vähennetään, mikä vaikuttaa myös tuotantokustannuksiin ja henkilöstön määrään.

Musiikkikeskuksen toimintakate ylitti talousarvion noin 52.000 euroa, 101,3 %, joka johtuu henkilöstön pitkistä sairauslomista ja siitä johtuvista tilapäisten muusikoiden kuluista, orkesterin ohjelmiston ja markkinointikavien uudistamisesta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

OstaVerkoissa –projektiin liittyvien sähköisten maksutapojen lisääntymisen vuoksi tulee linjata asiakaspalvelupisteet, joissa hyvät ja automatisoidut kassatoiminnot pitää jatkossa olla.

Asukastupien asiakaspäätteet ovat vanhentuneet eikä niille voida määrittää automatisoitua ja keskitettyä ylläpitomallia. Laitteistokanta tulisi yhdenmukaistaa keskitetyn tietohallinnon linjausten mukaisesti niin, että käyttäjien tietosuojat (ml. GDPR) ja tietoturva voidaan taata.

Kuluvana vuonna tapahtuneiden vesivahinkojen (teatteri, Pyörön kirjasto, Jynkän koulu) vuoksi tulisi kaupungin linjata mahdollisen vakuutuksen ottaminen ko. vahinkojen varalle.

1. KASVAVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Savilahden innovaatioympäristön synergia toimii ja tukee startup-toimintaa ja yritysten kansainvälistymistä.	Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen suunnittelussa on tavoitteena huomioida valmiudet oppilaitosten ja toimijoiden kanssa tehtävään tutkimuksen, testauksen ja tuotekehityksen mahdollisuudet.	● (etenee suunnitellusti) Savilahden tapahtuma- ja liikuntakeskuksen toteutussuunnittelu etenee suunnitellusti. Savilahti Sport hub EAKR-hanke hakemus jätettiin 2019 hakuun. Hanke ei saanut rahoitusta. Savilahden tapahtuma- ja liikuntakeskuksen päiväaikaisesta käytöstä tehtiin esisopimus Savon koulutuskuntayhtymän kanssa joulukuussa.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Kaupunkikeskustan elinvoima kasvaa (täydennysrakentaminen, tapahtumat ja kaupunkikulttuuri, liike-elämä jne.).	Palveluiden aukioloaikojen kehittämisellä pyritään edistämään keskustan elinvoimaisuutta. Tuetaan asukaslähtöisten pienimuotoisten tapahtumien järjestämistä. Uudet rakentuvat liikuntapaikat mahdollistavat kaupunkiin uusien suurien tapahtumien järjestämisen. Kuopion museon peruskorjaus ja laajennus yhdistää pääkirjaston ja museon luoden vetovoimaisen kaupunkikulttuurin keskuksen.	● (etenee suunnitellusti) Kuopion museon peruskorjaus- ja laajennushanke etenee suunnitellusti. Kuntolaakson rakentaminen etenee suunnitellusti. Uuden uimahallin osalta on tehty palvelumuotoilua tukemaan asiakkaiden omaehtoista liikkumista. Uuden kassa- ja kulunvalvontajärjestelmän myötä asiakkaiden lipputuotteiden hankinta siirtyy osittain digitaalisiin järjestelmiin. Uuden uimahallin tilat mahdollistavat kansainvälistenkin kilpailuiden järjestämisen.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Kaupungin tilat ja puistot ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä.	Tilojen monikäyttöisyyttä lisätään, koulutilat (ja asukastuvat) ovat asukas- ja kyläyhdistysten varattavissa veloituksetta.	 (etenee suunnitellusti) Kirjaston omatoimiratkaisujen laajentamista on tarkasteltu (Riistaveden hankesuunnitelma, Puijonlaakson kirjasto, Kaavin ja Tuusniemen ostopalvelukuntien kirjastot). Omatoimiratkaisujen toimintaa ja turvallisuutta on kehitetty. Uusien liikuntapaikkakohteiden toteutussuunnitelmassa on huomioitu tilojen muuntojoustavuus sekä käytön monipuolisuus. Toteutettu monialaisessa yhteistyössä Niiralan liikennepuiston taideprojektin ensimmäinen vaihe. Erilaiset asiakasryhmät ovat aktiivisesti ottaneet asukatupien tiloja käyttöönsä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Lasten ja nuorten liikkuminen on lisääntynyt ja on vähintään suositusten mukaista. Kaikilla lapsilla ja nuorilla on vähintään yksi harrastus.	Kaikki alle 18-vuotiaat yksittäiskävijät pääsevät veloituksetta liikkumaan liikuntahalleissa. Aktivoidaan yhdistyksiä ja järjestöjä tuottamaan palveluja harrastuspassin käyttöön.	 (etenee hitaasti tai osittain) Valtakunnallisen harrastuspassisovelluksen käyttöönotto alkoi joulukuussa 2019. Harrastuspassin käyttöönotto siirtyy vuodelle 2020. Lasten ja nuorten liikunnan harrastamisen tueksi on käynnistetty avustus- ja maksupolitiikan uudistus, jolla kannustetaan seuroja ja yhdistyksiä huomioimaan hyvinvoinnin monipuolinen edistäminen, erityisesti lasten ja nuorten liikuntaharrastuksissa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestys- kijä	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää. Ikäihmiset asuvat tarvettaan vastaavasti – tehostetun palveluasumisen tarjonta varmistetaan yhdessä kumppanien kanssa ja varaudutaan tuleviin tarpeisiin.	Palveluiden järjestämisessä huomioidaan ikäihmiset mm. eläkeläisten hyvinvointikortti, etäyhteydet, kotiin vietävät palvelut.		(etenee suunnitellusti) Kirjaston Kirjoja kotiin -palvelu toimittaa aineistoja asiakkaille, jotka eivät pääse kirjastoon. Kirjasto tekee osana alueellista kehittämistehtävää vankilakirjasto-työtä tarjoten asiantuntija-apua vankilan kirjastoille Savon alueella. Liikuntapaikkapalveluiden eläkeläisten hyvinvointikortti mahdollistaa omaehtois- sen liikkumisen ja auttaa kotona pärjäämistä sekä tukee hyvää elämää. Kulttuuripalvelu on viety ikäihmisten ko- teihin sekä tuotettu omaishoitajien tai- detoimintaa ja Kulttuurikahvilaa 60+-toi- mintaa. Kansalaisopisto on tukenut ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää mm. kehittämällä senioripedagogiikkaa ja mahdollistamalla osallistuminen hy- vinvointia edistävälle kursseille ja luen- noille sekä lähi- että etäopetuksena.	Hyvinvoiva Kuopio -oh- jelma
	Varhainen tukeminen on sisäänra- kennettu kaikkeen toimintaan. Nuor- ret ja lapsiperheet saavat tarvitse- maansa varhaista ja avohuollon tu- kea.	Tarjotaan ko. kohderyhmille maksuttomia ja edullisia tapah- tumuksia sekä muita palveluita myös moniammatillisena yhteis- työnä. Kake-hankerahoituksen koh- dentaminen erityistä tukea tar- vitseville.		(etenee suunnitellusti) Liikuntapaikkapalveluissa oli vuonna 2019 käytössä edullinen (20 €) liikkis- kortti aj. 1.5.-31.8.2019. On koordinoitu Supersyyslomaa ja tuo- tettu sisältöjä Perheentalon kulttuurikes- kiviikkoihin, AvoT -avoin taidekasvatus- toiminta maaseutualueiden päiväko- deissa. Lapsiperheille suunnatut ryh- mät ovat käynnistyneet mm. Männis- tössä ja Karttulasissa.	Hyvinvoiva Kuopio -oh- jelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan konsernitasoista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.	Hyvinvoinnin edistämisen kautta tarjotaan työllistymismahdollisuuksia.	●	(etenee suunnitellusti) On tarjottu mahdollisuuksia työkokeiluun ja ammatilliseen työharjoitteluun. Asukastuvilla koko vuonna lukumääräisesti palkkatukihenkilöitä 45, ammatilliset työharjoittelussa 2, työkokeilussa 28, maahanmuuttajaopiskelijoita 28 ja opiskelijoita 15.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.	Pitäjäraatien toiminta vakiinnutetaan. Kehitetään palveluja ja toimintaa yhdessä asukkaiden ja sidosryhmien kanssa. Taidepalveluissa selvitetään mm. yleisöraadin käyttöönottoa.	●	(etenee suunnitellusti) Palvelujen kehittämisessä on käytetty erilaisia osallistamisen tapoja mm. työpajat, palautepalvelu, asiakaskyselyt, tulevaisuuskahvila. Pitäjänraatien kanssa on kehitetty maaseutualueiden palveluja ja asukkaisten osallisuutta uuden digitaalisen osallistamiskanavan avulla. Asukastupien kävijämäärä on kasvanut 50 % vuodesta 2018 ja uusia kumppanuuksia on luotu toiminnan toteuttamiseksi. Taidepalveluissa yleisöraatia ei ole saatu mallinnettua eikä otettua käyttöön.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resursien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkkop opiskelua ja etäkokouksia.	Hallinto- ja asiantuntijahenkilöstöllä on mahdollisuus etätyöhön soveltuvin osin. Osallistutaan verkkokoulutuksiin ja webseminaareihin. Järjestetään verkkokokouksia ja -seminaareja.	 (etenee suunnitellusti) Otettu käyttöön kaupungin järjestelmiä mm. teams sekä osallistuttu verkkokoulutuksiin ja web-seminaareihin. Otettu käyttöön etätyön mahdollisuus hallinto- ja asiantuntijahenkilöstön osalta.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä. Julkisten tilojen iltakäyttö kerhotointaan yms. toimintaan.	Palvelujen tarvitsemat tilat suunnitellaan ja varustetaan monikäyttöisiksi ja huolehditaan niiden tehokkaasta käytöstä. Koulutilat ovat asukas- ja kyläyhdistysten varattavissa veloituksetta.	 (etenee suunnitellusti) Kirjaston omatoimiratkaisujen laajentamista on tarkasteltu (Riistaveden hankesuunnitelma, Puijonlaakson kirjasto, Kaavin ja Tuusniemen ostopalvelukuntien kirjastot). Omatoimiratkaisujen toimintaa ja turvallisuutta on kehitetty. Uusien liikuntapaikkakohteiden toteutussuunnitelmassa on huomioitu tilojen muuntojoustavuus sekä käytön monipuolisuus. Asukastupien käyntimäärät ovat lisääntyneet. Järjestöjen ja erilaisten ryhmien kanssa on kokoonnuttu kartoittamaan tilatarpeita ja yhdessä Tilakeskuksen ja muiden toimijoiden kanssa on selvitetty erilaisia toimitilavaihtoehtoja.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

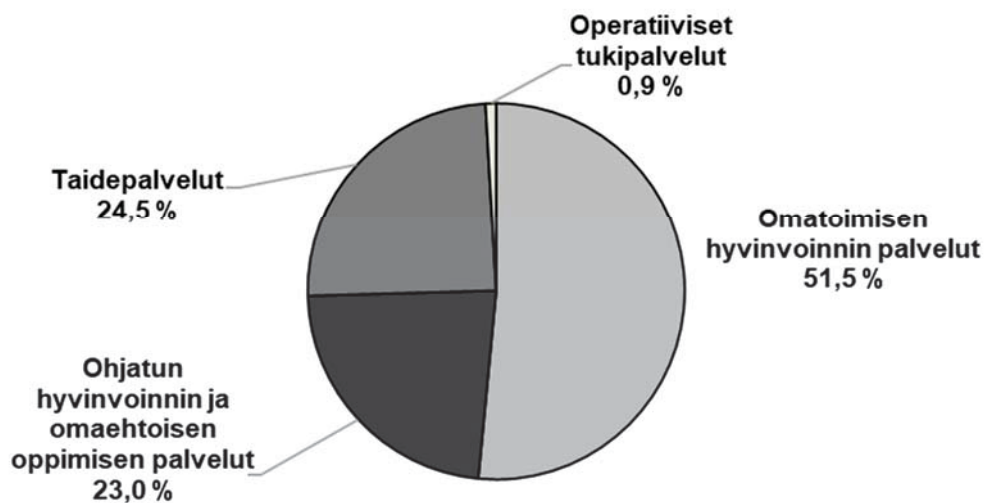
4. UUDISTUVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön "kohtaamojen" kautta.		● (etenee suunnitellusti) Asukastuvilla on valmisteltu yhteistyötä Terve Kuopio -kioskin kanssa. Asukastupien päätteet voivat tuoda Terve Kuopion -kioskin palvelut maaseutualueiden asukkaiden ulottuville entistä paremmin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.	Toteutetaan yksikkökohtaisia työhyvinvointisuunnitelmia. Suunnitelmien toteutumista arvioidaan säännöllisesti yhdessä koko henkilökunnan kanssa.	■ (etenee hitaasti tai osittain) Hyvinvoinnin edistämisen sairauspoissaolojen määrä kasvoi edelliseen vuoteen 1,6 kal.pv/htv, yhteensä 12,4 kal.pv/htv. Yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat on laadittu, toimenpiteitä on toteutettu ja niitä on käyty läpi työpaikkakokouksissa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.	Osta verkossa -projektin kautta mahdollistetaan palvelujen maksaminen verkossa. Verkkopalveluja ja e-aineistojen tarjontaa kehitetään.	● (etenee suunnitellusti) Kirjasto on aloittanut ministeriön 100 % rahoittaman digihankkeen vetämisen Savon alueella. Osallistuttu aktiivisesti Osta verkossa projektiin. Uuden kassa-kulunvalvontajärjestelmän kokeilu siirtyi helmikuulle 2020. Kokeilu aloitetaan Kuopio-hallilla ja väestönsuojien kuntosaleilla. Uudet verkkosivut, liikkuvakuopio.fi avautuivat syyskuussa ja joulukuussa verkkosivuille otettiin käyttöön ohjelmistorobotti. Hyvinvointitiedon keruun, analysoinnin ja raportoinnin sujuvoittamiseksi ja automatisoimiseksi on käynnistetty kehittämissuunnitelma.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestys- kijä	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset yms.).			 (etenee suunnitellusti) Esitysten yhteydessä on tehty vaikutta- vuusarviot.	
	Uudistetaan rakenteita ja toimintata- poja maakuntauudistuksen etene- misestä riippumatta. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kunta- laisten kannalta sujuvat jouhevasti palvelutason kärsimättä.			 (etenee suunnitellusti) Kirjastossa on kehitetty toimintatapoja osana CAF-laadunvalvontajärjestelmää toimintaympäristön kehittymisen ja tule- vaisuuden megatrendien näkökulmasta. Museopalveluiden toimintatapojen ke- hittäminen etenee asiakastarpeiden mukaisesti. Erityisesti on valmisteltu uu- distuvan Kuopion museon yhteistoimin- taa kirjaston kanssa. Liikuntapaikkapalveluiden rakenteita ja toimintatapoja on kehitetty teknologian kehittymisen näkökulmasta. Poikkihallinnollista hyvinvoinnin edistä- misen yhteistyötä on vahvistettu etenkin palvelualueiden välillä ja myös palvelu- alueen sisällä.	

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on negatiivinen, mutta paremmalla tasolla kuin -10 milj.€.	Lisätään toiminnan tehokkuutta parantamalla tilojen monikäyttöisyyttä ja lisäämällä asiakasmääriä.	●	(etenee suunnitellusti) Kirjastossa tilojen monikäyttöisyyttä on tarkasteltu ja tämän mukaan edetty. Asiakasmäärät ovat edelleen kasvaneet etenkin niissä kirjastoissa, joissa on tehty uudistuksia: Jynkkä 20,5 %, Nilsia 33,1 %, Karttula 53 %.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
				Liikuntapaikkapalveluiden toiminnan tehokkuutta on kehitetty. Ilman Kuntolaakson pysäköintilaitoksen sisäistä vuokraa, tulos on talousarvion mukainen. Liikuntatilojen asiakasmäärät kasvoivat edelliseen vuoteen nähden.	
	Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.		●	(etenee suunnitellusti) Osallistuttu investointien suunnitteluun.	

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	1 410		1 410	1 378	-32	97,7 %
Maksutuotot	4 748		4 748	4 579	-168	96,5 %
Tuet ja avustukset	454		454	654	200	144,2 %
Vuokratuotot	2 293		2 293	2 280	-14	99,4 %
Muut toimintatuotot	492		492	623	131	126,7 %
TOIMINTATULOT	9 396		9 396	9 514	117	101,2 %
Henkilöstökulut	-19 726	-204	-19 931	-19 886	45	99,8 %
Palvelujen ostot	-6 514		-6 514	-6 630	-116	101,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 636		-1 636	-2 054	-418	125,5 %
Avustukset	-3 932		-3 932	-3 919	14	99,7 %
Vuokrakulut	-15 506		-15 506	-15 485	21	99,9 %
Muut toimintakulut	-154		-154	-185	-31	120,2 %
TOIMINTAMENOT	-47 469	-204	-47 673	-48 158	-485	101,0 %
TOIMINTAKATE	-38 072	-204	-38 277	-38 645	-368	101,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 303		-2 303	-2 959	-655	128,4 %

Toimintakatteen 38,6 milj. € jakautuminen vastuualueittain

Mittaristo

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Kirjastopalvelut 1)	Fyysiset kirjastokäynnit	1 246 123	1 384 764	1 350 000	1 279 004	-105 760
	Verkkosoihtitapahtumat (kirjaston ulkopuolella tapahtunut asiointi)	478 468	521 385	500 000	750 929	229 544
	Kirjaston aukiolotunnit	24 442	29 701	31 000	35 120	5 419
	Lainojen kokonaismäärä	2 030 769	2 082 540	2 075 000	2 106 669	24 129
	Nettokustannukset/laina	2,8	2,8	2,8	2,7	-0,1
	Kirjastojen tilojen määrä m ²	11 136	10 055	10 119	10 205	150
Museopalvelut	Museokohteiden kävijämäärä 2)	75 172	78 139	45 000	39 970	-38 169
	Museokohteiden aukiolotunnit 2)	5 135	4 782	4 400	4 464	-318
	Järjestetty kokoelma-aineisto kpl	1 964 334	2 014 677	2 039 800	2 020 018	5 341
	Nettokustannus €/as	25,6	27,3	26,6	26,1	-1,2
	Museoiden tilojen määrä m ²	9 691	9 700	9 000	9 043	-657
Liikuntapaikka-palvelut	Liikuntapaikkojen käyntikerrat 3)	1 313 944	1 280 118	1 300 000	1 407 772	127 654
	Liikuntapaikkojen tilojen määrä m ²	52 700	64 532	57 783	57 783	-6 749

1) Luvut sisältävät Kuopion lisäksi Kaavin ja Tuusniemen kirjastojen tunnusluvut. Pääkirjasto toimii supistetuissa tiloissa museon remontin ajan, mikä voi vaikuttaa kävijämääriin.

2) Kuopion museo suljettuna v. 2019 (peruskorjaus ja laajennus)

3) Liikuntapaikkojen käyntikerrat sisältää sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen sekä kaupallisten tilaisuuksien kävijät

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Kansalaistoiminnan aktivointi	Kulttuuri- ja liikuntaryhmiin osallistuneet 1)	107 395	94 137	105 000	72 838	-21 299
	Kino-Kuvakukon ja Nilsin Mantun kävijöiden lukumäärä	39 447	28 663	31 000	19 900	-8 763
	Yleis- ja erityisavustukset €/as	25,7	27,51	28,35	28,47	0,96
	Asukastupaverkosto, asukastupien lukumäärä	10	11	12	12	1
	Asukastupien kävijämäärä	79 888	79 718	82 000	102 018	22 300
	Asukastupien työllistämisaikutus (henkilöä / htv) 2)	125/27	159/21	122/24	118/23	-41/2
	Kansalaistoiminnan aktivoinnin tilojen määrä m ²	2 836	3 127	2 894	3 280	153
	Kansalaisopiston opiskelijamäärä (brutto)	24 335	24 538	24 700	24 633	95
Kansalaisopisto 3)	Kansalaisopiston opetustuntien lukumäärä	45 306	44 257	45 000	44 463	206
	Kansalaisopiston nettokustannus €/h (ilman valt.osuuksia ja työll.)	66,3	72,72	73,08	70,88	-1,84
	Kansalaisopiston tilojen määrä m ²	3 484	3 528	3 550	3 638	110

1) Kulttuuriin - ja liikuntaan aktivointiin lasketaan em. ryhmiin osallistuneet sekä liikunta- ja kulttuuripolkuun osallistuneet

2) Asukastupatoiminta: palkkatukityöllistetyt, työharjoittelijat, työvalmennuksessa olevat sekä kuntouttavassa työtoiminnassa olevat.

3) TP-2018 opetustuntien lukumäärän pieneminen johtuu työvoimapolitiittisen maahanmuuttajakoulutuksen loppumisesta. Kansalaisopiston mittarit ovat vuosittaisen mittareita. Opiskelijoiden ja opetustuntien lukumäärät eivät sisällä kansalaisopiston tapahtumien (näyttelyt, konsertit, erilaiset esitykset) osallistujia ja tunteja.

Taidepalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Kaupunginteatteri	Teatterissa kävijöiden lukumäärä	76 116	81 502	75 000	77 224	-4 278
	Nettokustannukset / katsoja	63,01	60,9	64,23	70,49	9,59
	Näytäntöjen ja tilaisuuksien lukumäärä	372	366	300	384	18
	Kaupunginteatterin tilojen määrä m ²	7 982	7 982	7 982	7 982	0
Musiikkikeskus	Kävijöitten lukumäärä	114 176	45 775	115 000	115 460	69 685
	Tapahtumien lukumäärä	720	148	720	700	552
	Nettokustannukset / kävijät	2,7	9,2	5,8	4,9	-4,3
	Musiikkikeskuksen tilojen määrä m ²	5 760	5 760	5 760	5 760	0
Kaupunginorkesteri	Konserttien kokonaislukumäärä	185	169	96	122	-47
	Kuulijoiden kokonaislukumäärä	46 646	50 568	35 000	32 478	-18 090
	Nettokustannukset / kuulijat	62,5	61	93,9	106,8	45,8

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue		TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Henkilöstömittarit	Henkilöstötyövuodet, htv (ilman työllisyysvaroin palkattuja)	427,3	437,4	414,9	431,9	-5,5
	Sairauspoissaolot, kal.pv/htv	10,8	10,4	9,8	11,9	1,5
	Tapaturmapoissaolot, kal.pv/htv	0,49	0,02	0,6	0,05	0,0

Kasvun ja oppimisen palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas

Toiminta

Kasvun ja oppimisen palvelualueen toiminta on toteutunut suunnitellusti. Elokuussa avattiin uusi Hiltulanlahden päiväkotij- ja koulukeskus ja syyskuun alussa avattiin Nilsiään uusi päiväkotij. Kuikkalammen päiväkotij ja nuorisotila valmistuivat vuoden loppuun mennessä. Läntisen maaseutualueen päiväkotij- ja koulukeskus ovat toteutusvaiheessa ja otetaan käyttöön 1.1.2021.

Varhaiskasvatuksessa oli hoidossa 66 lasta enemmän kuin edellisenä vuonna, perusopetuksessa oli 34 oppilasta enemmän kuin edellisenä syksynä ja lukiokoulutuksessa opiskelijamäärä kasvoi 54 opiskelijalla.

Varhaiskasvatuksen lapsimäärän kasvu on tasoittunut Kuopiossa, suurimmat haasteet ovat olleet eteläisellä alueella, lähinnä Kurkimäessä ja Hiltulanlahdessa. Myös perusopetuksen oppilasmäärä on kasvanut eteläisen alueen lisäksi kaupungin keskustan alueella. Eteläisellä alueella erityisesti Pirtin koulun alueen oppilasmäärä on kasvanut ja lisätilaa on saatu koulun alueelle lisäviipaleratkaisuna 1.8.2019 alkaen ja koulun laajentamisen suunnittelu on käynnissä.

Varhaiskasvatuksen digitalisaatioprosessi ei ole edennyt suunnitellusti mm. henkilöstöressurssivajeen vuoksi, sähköisten päätösten käyttöönotto on viivästynyt. Perusopetuksen tietoj- ja viestintäteknologian suunnitelman toteuttaminen etenee suunniteltua hitaammin. Oppilaslaitteisiin pyritään etsimään kokonaistaloudellisesti edullisempia vaihtoehtoja. Syksyllä 2019 pilotoitiin Googlen Chromebook-laitteita perusopetuksen oppilaslaitteena.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Kasvun ja oppimisen palvelualueen toimintakatteen toteutuma alittaa noin 1,2 milj. euroa talousarvion, toteutuma 99,4 %. Talousarviomuutoksella huomioitiin kaikkien palvelualueiden osalta vuoden 2019 lomapalkkavelkakirjaus, johon vaikutti jo ensi vuonna maksettava täysimääräinen lomarahaj. Kasvun ja oppimisen palvelualueen osalta talousarviomuutoksen vaikutus oli 1,3 milj. euroa.

Toimintakatteen alittumista ennustettiin koko syksy ja suurimmat syyt alittumiseen olivat koulukuljetuskustannusten alittuminen sopimushinnasta sekä Servican hyvitys ateriapalvelumenoihin, vastaavasti toimintatuotot ylittyivät budjetoidusta pääosin hanketoiminnan vuoksi.

Hanketoiminta kasvoi entisestään, vuonna 2019 käynnissä oli noin 130 hanketta. Avustuksia saatiin noin 3,4 milj. euroa ja menoja kirjattiin vastaavasti hankkeille noin 4,1 milj. euroa, omavastuun osuus noin 0,7 milj. euroa. Suuri osa hankkeista siirtyi vuodelle 2020.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Lapsi- ja oppilasmäärän kasvu keskittyy eteläiselle- ja kaupunkialueelle ja aiheuttaa tilatarpeita. Vastaavasti lapsi- ja oppilasmäärä vähenee maaseutualueelta ja aiheuttaa haasteita toiminnan järjestämiselle.

Koulutetun työvoiman saanti on heikentynyt varsinkin varhaiskasvatuspalveluissa varhaiskasvatuksen opettajien osalta yleensä ja lastenhoitajien osalta tarkentuneen koulutusvaatimuksen takia.

Täyttölupamenettelyn uudistaminen edellyttää toiminnan tarkistamista isoissa palveluprosesseissa, joissa on paljon sijaisia. Palveluhistoria tulee selvittää jatkossa tarkemmin, jotta ei muodostu perusteettomia palvelusuhteiden ketjuuntumisia.

Tilakeskus on tehnyt aiempaa perusteellisempia kuntotutkimuksia ja useiden päiväkotij-, koulu- ja nuorisotilojen on todettu olevan elinkaarensa päässä tai peruskorjauksen tarpeessa.

1. KASVAVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Kuopiossa on digitaitavat koululaiset. Digitaalisuus edistyy perusopetuksessa ja lukioissa.	Peruopetuspalveluissa tavoite 1 päätelaite/2 oppilasta pyritään. Jokainen opettaja/oppija toteuttaa osan opetuksesta/oppimisprosessistaan digitaalisesti. Opettajien keskimääräinen osaamistaso on kansallisen keskiarvon yläpuolella. Monimuoto-opetus laajenee lukio-opetuspalveluissa.	 (etenee hitaasti tai osittain) Opetussuunnitelmaan kirjattu tavoite 1 laite / 2 oppilasta ei toteudu vuoden 2019 aikana. Suurin osa opettajista osallistui tutor- tai mentoropettajan ohjaukseen osana opetustapahtumaa. Keskeiseksi esteeksi digitaalisuuden etenemiselle opettajat kokevat laitekannan vähyyden. Valtaosa oppilaista/opiskelijoista käytti digitaalisia välineitä ja materiaaleja säännöllisesti ja niiden koettiin auttavan oppimista sangen hyvin. Sähköinen ylioppilastutkinto toteutettiin kaikissa aineissa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Kaupungin tilat ja puistot ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä.	Päiväkotien, koulujen ja nuorisopalvelujen tilat ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä. Em. tilojen ulkopuolinen käyttö lisääntyy. Hyvin varustellut koulujen pihat ovat osa oppimisympäristöä ja toimivat alueen lähiliikuntapaikkoina	(etenee suunnitellusti) Koulujen salien tilapäinen ja vakio-käyttö on lisääntynyt. Luokkatilojen käyttö on vähäistä. Uusien ja peruskorjattavien päiväkotien ja koulujen suunnittelussa huomioidaan monikäyttöisyys ja samalla koulujen yhteyteen suunnitellaan ja rakennetaan lähiliikunta-alueita. Järjestöt käyttävät niitä nuorisopalveluiden tiloja, joissa on riittävä varustus järjestöjen toiminnalle.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Lasten ja nuorten liikkuminen on lisääntynyt ja on vähintään suositusten mukaista. Kaikilla lapsilla ja nuorilla on vähintään yksi harrastus. Tiivistetään kumppanuutta järjestöjen kanssa.	Pienet lapset liikkeelle -toimintamalli on opinnäytetyönä arvioitu. Vuonna 2019 lähdetään varhaiskasvatustalouksissa toteuttamaan arvioinnin kehittämistoimenpiteitä. Kaikki perusopetuksen koulut ovat mukana Liikkuvassa koulussa. Vahvistetaan toiminnallista oppimista. 7-18-vuotiailla tavoitteena 1-2 tuntia reipasta liikuntaa päivässä ja yhtäjaksoista istumista korkeintaan 2 tuntia. Aluehallintoviraston myöntämällä avustuksilla järjestetään useita kymmeniä lasten ja nuorten erilaisia harrastuskerhoja kouluilla ja nuorisotiloissa.	(etenee suunnitellusti) Varhaiskasvatuksessa osallistuttiin llo kasvaa liikkuen -koulutukseen (liikuntamyötääjät osallistuivat). Liikkuminen ja toiminnallinen oppiminen etenivät. Osa koulujen kerhotoiminnasta toteutui liikunnallisena. Erityisesti uusien koulujen välitunti-pihat ja lähiliikunta-alueet lisäsivät koululaisten liikkumista koulupäivän aikana. Nuorisotiloilla runsaasti nuorten omaehtoista ja ohjattua liikuntaa. AVI:n rahoituksella n. 23 eri kerhoa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

		Liikunnallista nuorisotyötä tehdään kaikissa nuorisotiloissa viikoittain useita tunteja.		Skeittihallilla ennätys-syksy.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Varhainen tukeminen on sisäänrakennettu kaikkeen toimintaan. Nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemaansa varhaista ja avohuollon tukea.	Varhaiskasvatuksen erityisopetuksen uusi toimintamalli on otettu käyttöön, ollaan mukana lapsiperhepalveluiden kehittämistyöryhmissä (Lape). Perusopetuksessa palveluohjaus ja moinitoimijaiset tiimit varmistavat oikea-aikaisen ja riittävän tuen. Toteutetaan kolmiportaisen tuen suunnitelmaa. Monitoimijaisen tiimityön kokeilu Inki-länmäen, Saarijärven ja Männistön alueella Turvataan jokaiselle perusopetuksen päättäneelle toisen asteen opiskelupaikka. Etsivä nuorisotyö tavoittaa koulupudokkaat ilmoitusten ja jalkautuvan työn kautta. Lukiopalveluissa tehostetaan erityisopetuksen vaikuttavuutta ja käynnistetään jälkiohjaus.	●	(etenee suunnitellusti) Varhaiskasvatuksessa uusi toimintamalli on toiminnassa. Käynnistettiin positiivisen diskriminaation hanke OKM:n rahoituksella, hanke jatkuu vuodelle 2020. Vuoden aikana 44 opettajaa ja nuorisohjaaja aloitti NEPSY-koulutuksen ja koko opetushenkilöstölle järjestettiin koulutus liittyen kolmiportaiseen tukeen. Perusopetus ja nuorisotoimi osallistui monitoimijaiseen pilotointiin Männistön alueella. Perusopetus ja nuorisopalvelut kehittivät monitoimijuutta perusopetuksen Parastaennen -hankkeessa. Perhekeskuksen suunnittelutyö käynnistyi. Etsivään nuorisotyöhön tuli uusia nuoria 294. Nuorisopalvelut olivat perjantaisin torilla PoP-UP nuokkarissa, Wautossa ja Apajassa. Wauto kiersi myös maaseutualueilla etsivässä nuorisotyössä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

				Lukion erityisopettajien resurssointia tarkastettiin syksyn aikana. Opinto-ohjaajien vuosityöajan seuranta sujui hyvin ja kokemuksia saadaan lisää kevään 2020 aikana.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Mahdollistetaan kaikille peruskoulun päättävälle kuopiolaisille nuorille työkokemuksen hankkiminen kesätyösetelin avulla.	Yrityksille, järjestöille ja perusopetuksen 9.-luokkalaisille tehostetaan kesätyösetelin markkinointia.	●	(etenee suunnitellusti) Markkinointi toteutettu rehtorikokouksessa ja suoraan kouluilla. Kesätyösetelin käyttöönotto toteutui työllistämisyksikön toimintana ja nuorten mahdollisuus hankkia työkokemusta toteutui.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan konsernitaseista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.	Nuorisopalvelut tarjoaa harjoittelu-, työssäoppimis- ja työkokeilupaiikkoja ja osa-aikaisia kausityöpaikkoja.	●	(etenee suunnitellusti) Tavoitteen mukaisia harjoittelu- ja työkokeilupaiikkoja sekä kausityöpaikkoja on ollut yli sata vuoden 2019 aikana.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.	Uudessa varhaiskasvatuslaissa korostuu entisestään lasten ja vanhempien osallisuus ja sitä lähdetään kehittämään arvioinnin pohjalta. Kaikissa kouluissa oppijat voivat vaikuttaa opetuksen suunnitteluun ja koulun arkeen. Kuopion nuoret vaikuttajat -kehittämishanke nuorisovaltuuston ja lastenparlamentin toiminnan alueellistamiseen.	●	(etenee suunnitellusti) Lasten ja nuorten osallisuus huomioitiin varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatuspalveluissa on toteutettu asiakastytytyväisyysmittaus. Koulut suunnittelivat toimenpiteet oppilaiden osallisuuden parantamiseksi ja niiden toteuttaminen aloitettiin kouluilla. Koulun arvioivat kehittämistä kesäkuussa 2020	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

			osana lukuvuosisuunnitelman arviointia. Nuoret vaikuttajat hankkeella kehitettiin nuorisovaltuuston toimintaa. Kuhulab-hanke yhdessä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa kehitti asukastoimintaa etenkin Jynkän alueella.	
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkko-opiskelua ja etäkouksia.	Osa yhteisistä kokouksista ja koulutuksista Skypen ja webinaarien avulla.	(etenee suunnitellusti) Etäosallistumista kokouksiin ja webinaareihin lisätty ja verkkokokoukset ovat arkipäivän työkalu. Täydennyskoulutuksessa verkko-opiskelu on lisääntynyt. Etäopetuksen mahdollistamiseksi niin Juankosken lukiolle kuin Nilsin lukioille on edistetty varustamalla opetustiloja etäopetuksen tuottamiseksi ja vastaanottamiseksi. Varustelua on myös tehty Kallaveden lukion ja Kuopion klassillisen lukion opetustiloihin, että voidaan tuottaa monipuolisempaa lukio-opetusta niin Kuopion lukioille kuin maakunnan pienille lukioille.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä. Julkisten tilojen iltakäyttö kerhotoimintaan yms. toimintaan.	Päiväkotí-, koulu- ja nuorisotilat ovat helposti ja nykyistä laajemmin asukkaiden ja järjestöjen käytettävissä.	●	(etenee suunnitellusti) Perusopetuksen koulujen salien tilapäinen ja vakiokäyttö on lisääntynyt. Luokkatilojen käyttö on vähäistä. Uusien ja peruskorjattavien päiväkotien ja koulujen monikäyttöisyys huomioidaan suunnittelussa ja koulujen yhteyteen rakennetaan myös lähiliikunta-alueita. Järjestöt käyttävät niitä nuorisopalveluiden tiloja, joissa on riittävä varustus järjestöjen toiminnalle.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön "kohtaamojen" kautta.	Johtamista tuetaan täydennyskoulutuksella. Monitoimijaista tiimimallia pilotoidaan Inkilänmäen, Saarijärven ja Männistön alueella.	●	(etenee suunnitellusti) Monitoimijainen pilotointi jatkuu. Koulujen johtotiimikoulutukset ovat toteutuneet. Kulttuuriareena 44 toiminnan kehittämisprosessi tapahtui syksyn aikana. Lukion opettajien koulutukset ovat toteutuneet hyvin eri teemoissa ja erityisesti uuteen LOPS21 opetus-suunnitelmatyöhön on paneuduttu hyvin.	

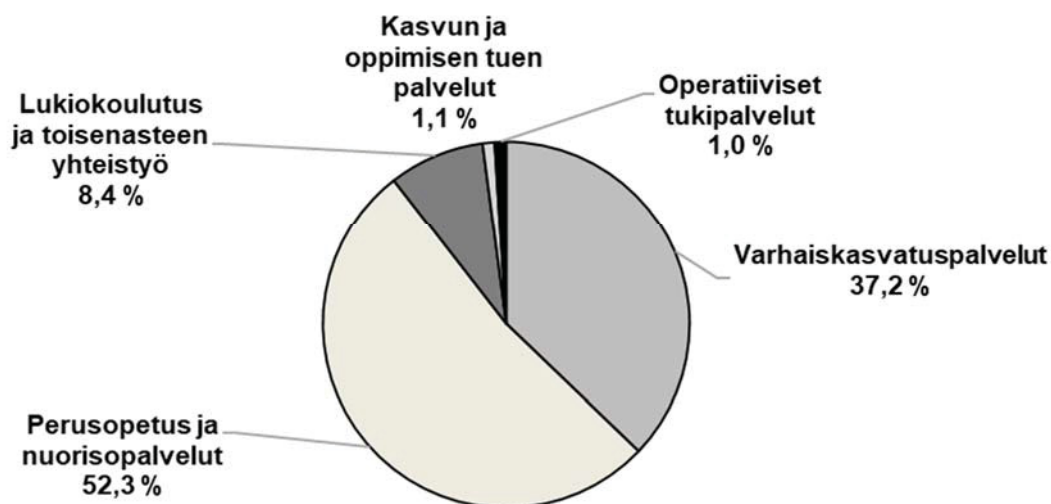
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.	Yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat on laadittu ja niiden toteutusta arvioidaan. Työnohjaus mahdollistetaan tarvittaessa kaikille työntekijöille. Osa päiväkodeista ja kouluista ja mukana kaupunkitasoisessa työhyvinvointihankkeessa. Varahenkilöjärjestelmää pilotoidaan 1.8.2019 alkaen. Kehitetään ja kokeillaan erilaisia hyvinvointipalveluja.	●	(etenee suunnitellusti) Sairauspoissaolojen vähenemistavoite ei ole toteutunut, koko palvelualueen näkökulmasta sairauspoissaolojen määrä väheni edelliseen vuoteen 0,2 kal.pv/htv, yhteensä poissaolot 15,2 kal.pv/htv. Yksiköillä on työhyvinvointisuunnitelmat ja niitä arvioidaan lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Yksikkö- ja työparikohtaista työnohjausta on järjestetty tarpeen mukaan, mutta yksilökohtaista työnohjausta on harvoin. Varahenkilöjärjestelmän pilotointi on suoritettu ja järjestelmää jatketaan jossain määrin olemassa olevalla sijaismäärärahalla.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.	Viedään varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen digitalisointia suunnitelman mukaisesti eteenpäin. Kaikissa yksiköissä toteutetaan LEAN-ajattelua toiminnan suunnittelussa ja kehittämistyössä. Laajennetaan digitaalisia nuorten tieto- ja neuvontapalveluita monimediaisella chat-palvelulla ja digitaalisella läksytuella.	●	(etenee suunnitellusti) Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen digitalisointia on viety eteenpäin. Sähköisten päätöksen käyttöönotto on myös edennyt. Esiopetus päätösten osalta asiassa jäi korjattavaa. Muutamia esimerkkejä: ESSin tunti-ilmoitusten sähköistamisessä on edistytty. Lukuvuosisuunnitelman tilastotiedonkeruun automatisointi on toteutettu.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

				Yläkouluun ilmoittautuminen on sujuvoitettu. Lukuvuoden 2020 alussa perusopetuksen oppilasilmoitukset täytetään sähköisesti. Logbook otettu käyttöön nuorisopalveluissa siitä kehittyi yhdessä Kanuunaverkoston kanssa loki-kirja. Läksytuki chat, nuorten chat, tekoälyä, robottia käyttävä "keskustelu- ja neuvontapalsta". Somea käytetään paljon tiedottamisessa ja markkinoinnissa, myös maksullista markkinointia. Nuorisopalvelut mukana Netari-toiminnassa.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset yms.).	Vuonna 2019 otetaan käyttöön valtakunnallinen Logbook -laadullinen nuorisotoiminnan tilastointijärjestelmä. Ollaan mukana kehittämässä lapsivaikutusten arviointia.	●	(etenee suunnitellusti) Logbook on otettu käyttöön. Lapsivaikutusten arviointi etenee osana LAPE-työtä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja maakuntauudistuksen etenemisestä riippumatta. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat jouhevasti palvelutason kärsimättä.	Ollaan mukana LAPE-, LANU- ja LANUPE -työssä suunnittelemassa opimisen ja kasvun tuen palveluiden sujuvuutta.	●	(etenee suunnitellusti) Työryhmät ovat toimineet aktiivisesti ja Saarijärven pilottia on suunniteltu. Perhekeskusmallin suunnittelu alkaa 2020 alussa.	

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.			(etenee suunnitellusti) Vuoden 2019 toteutuma alittaa talousarvion, tätä tulosta ennustettiin jora-raporteissa koko syksy. Käytössä jatkuvan koulutuksen ja uudelleen perehdyttämisen malli. Uudet esimiehet perehdytetään heti työn alkaessa. Kalustohankinnat on toteutettu valtuuston hyväksymän talousarvion puitteissa.	

Kasvun ja oppimisen palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	3 383		3 383	3 765	382	111,3 %
Maksutuotot	6 081		6 081	5 648	-433	92,9 %
Tuet ja avustukset	2 362		2 362	3 775	1 412	159,8 %
Vuokratuotot	352		352	381	29	108,2 %
Muut toimintatuotot	20		20	114	94	568,0 %
TOIMINTATULOT	12 199		12 199	13 683	1 485	112,2 %
Henkilöstökulut	-116 613	-1 276	-117 888	-118 509	-621	100,5 %
Palvelujen ostot	-32 097		-32 097	-31 919	179	99,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 723		-2 723	-2 740	-17	100,6 %
Avustukset	-15 604		-15 604	-15 344	260	98,3 %
Vuokrakulut	-46 340		-46 340	-46 436	-96	100,2 %
Muut toimintakulut	-158		-158	-136	21	86,4 %
TOIMINTAMENOT	-213 535	-1 276	-214 811	-215 084	-273	100,1 %
TOIMINTAKATE	-201 336	-1 276	-202 612	-201 401	1 212	99,4 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 218		-1 218	-1 218		100,0 %

Toimintakatteen 201,4 milj. € jakautuminen vastuualueittain

Mittaristo

Varhaiskasvatuspalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Kunnallinen päiväkotihoido	Lasten määrä *)	4 099	4 144	4 184	4 201	57
	Päiväkotien täyttöaste					
	- haja-asutusalueen täyttöaste	92	95	96	94	-1
	- taajama-alueen täyttöaste	96	96	98	94	-2
	Bruttokustannus €/lapsi	-12 719	-13 247	-13 938	-14 047	-800
	Nettokustannus €/lapsi	-11 327	-12 103	-12 733	-12 870	-767
	Päivähoidon tilojen määrä m ²	41 619	43 002	48 070	48 070	5 068
	Tilojen määrä m ² /lapsi	10	10	10	10	0
Yksityinen päiväkotihoido	Lasten määrä	934	1 109	1 209	1 192	83
	Nettokustannus €/lapsi	-8 588	-9 150	-9 197	-9 242	-92
Kunnallinen perhepäivähoito	Lasten määrä *)	493	460	460	392	-68
	Bruttokustannus €/lapsi	-11 357	-11 553	-11 421	-12 134	-581
	Nettokustannus €/lapsi	-9 867	-10 253	-9 882	-10 666	-413
Yksityinen perhepäivähoito	Lasten määrä	68	55	55	49	-6
	Nettokustannus €/lapsi	-5 707	-6 515	-6 763	-7 008	-493
Hoidossa olevien lasten määrä yhteensä		5 594	5 768	5 908	5 834	66
- joista alle 3 vuotiaiden määrä		1 342	1 364		1 348	-16
Varhaiskasvatuksen osallistumis-% (0-6 v)		67,48	71,14	73,92	73,88	2,74
Avoimet varhaiskasvatuspalvelut	Lasten määrä	665	532	750	385	-147
	Bruttokustannus €/lapsi	-1 177	-1 551	-1 089	-2 154	-603
Kotihoidon ja yks. hoidon tuki Kelalle	Lasten määrä	1 778	1 654	1 600	1 489	-165
	Nettokustannus €/lapsi	-3 111	-3 084	-3 138	-3 133	-49

Lasten määrä on kuukausittain hoidossa olevien lasten keskiarvo.

Kunnallisen ja yksityisen päivähoidon hintoja verrattaessa on otettava huomioon, että kunnallisen hoidon hintaan kuuluu palvelualuekokonaisuuden suunnittelu- ja hallintokustannukset, vuoro- ja iltahoito, loma-aikainen hoito, järjestämisvelvoitteen täyttäminen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten tukipalvelut, joita yksityisellä palveluntuottajalla ei ole.

Kunnallisen päiväkotihoidon ja yksityisen päiväkotihoidon €/lapsi kustannus sisältää myös esiopetuksen.

Perusopetus- ja nuorisopalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Perusopetus	Oppilasmäärä 20.9.	10 438	10 584	10 714	10 618	34
	Erityisen tuen oppilaiden osuus oppilasmäärästä % *	5,8 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %	0,0
	Luokkamutoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä % *					0,0
	Bruttokustannus €/oppilas, kaikki vuosiluokat	-9 230	-9 266	-9 554	-9 713	-447
	Nettokustannus €/oppilas, vähennetty hankerahoitus	-9 127	-9 140	-9 444	-9 521	-381
	Opetusryhmän keskikoko 1-6 luokilla *	17,6	17,3	17,2	17,2	-0,1
	Opetusryhmän keskikoko 7-9 luokilla *	19,1	19,8	18,3	18,3	-2
	Yleisopetuksen tuntimäärä/oppilas *	1,77	1,65	1,72	1,72	0,07
	Perusopetuksen tilojen määrä m ²	137 222	134 916	137 095	137 095	2 179
	Tilojen määrä m ² /oppilas	13	13	13	13	0
Nuorisopalvelut	Asiakaskäyntien lukumäärä	213 000	226 168	215 000	200 000	-26 168
	Suunnitelmallisesti tuettujen nuorten määrä	200	312	300	300	-12
	Bruttokustannus €/asiakaskäynti	-16	-15	-16	-16	-1
	Nuorisopalveluiden tilojen määrä m ²	9 281	9 287	9 290	9 290	3

Perusopetuksen bruttokustannuksissa ei ole huomioitu kotikuntakorvausmenoja eikä aikuisten maahanmuuttajien valmistavan opetuksen kustannuksia.

* Tunnusluvut on otettu Kouluikkunan tiedoista. Ryhmäkokolaskennassa on otettu huomioon joissakin aineissa käytettävät jako- ja hanketunnit, jotka pienentävät varsinaisia luokkakokoja. Kuopion kouluverkko on alueellisesti laaja ja oppilasmäärissä on alueittain suuria eroja, minkä vuoksi myös opetusryhmien koko vaihtelee alueellisesti. Vuoden 2019 toteutumatieta saadaan vasta loppukeväästä 2020.

Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyön palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Lukiokoulutus	Valtionosuuteen oikeuttava painotettu opiskelijamäärä	2 431	2 489	2 543	2 543	54
	Kahden tutkinnon koulutuksen opisk.määrä	236	200	200	200	0
	Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen hakevien määrä (%)	53 %	61 %	60 %	61 %	0 %
	Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen päässeiden määrä (%)	52 %	53 %	52 %	52 %	-1 %
	Vieraskuntalaisten osuus lukion aloittaneista (%)	25 %	22 %	25 %	18 %	-4 %
	Ensisijaisten hakijoiden määrä/lukioiden aloituspaikat	122	108	120	111	3
	Päivälukion kaikkien kurssien lukumäärä	2 390	2 380	2 390	2 392	12
	Bruttokustannus €/opiskelija, kaikki vuosikurssit *	-7 099	-7 138	-7 053	-7 105	33
	Lukioiden tilojen määrä m ²	19 708	19 337	19 828	19 828	491
	Tilojen määrä m ² /opiskelija	8	8	8	8	0

Kasvun ja oppimisen tuen palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Koulupsykologipalvelut	Koulupsykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä oppilasmäärästä (0-10 luokkalaiset)	10 %	10 %	10 %	11 %	1 %
	Oppilaita/koulupsykologi (sis. esiopetuksen)	1 179	1 218	1 132	1 145	-73
	Koulupsykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä lukion opiskelijamäärästä	13 %	14 %	12 %	13 %	-1 %
	Lukion opiskelijoita/psykologi	1 541	1 061	1 033	1 015	-46
	Psykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä 2. asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä	9 %	11 %	9 %	12 %	1 %
	Ammatillisen koulutuksen opiskelijoita/psykologi	1 428	1 235	1 128	1 186	-49
Koulukuraattoripalvelut	Koulukuraattoripalveluja käyttävien asiakkaiden määrä oppilasmäärästä (0-10 luokkalaiset)	10 %	10 %	10 %	12 %	2 %
	Oppilaita/koulukuraattori (sis. esiopetuksen)	1 231	1 204	1 233	1 218	14
	Kuraattorin palveluja käyttävien asiakkaiden määrä lukion opiskelijamäärästä	7 %	8 %	6 %	8 %	0 %
	Lukion opiskelijoita/kuraattori	1 401	1 311	1 185	1 168	-143
	Kuraattorin palveluja käyttävien asiakkaiden määrä 2. asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä	14 %	17 %	13 %	16 %	-1 %
	Ammatillisen koulutuksen opiskelijoita/kuraattori	1 187	1 134	1 071	1 059	-75

Kasvun ja oppimisen palvelualue		TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Henkilöstömittarit	Henkilötyövuodet, htv (ilman työllisyysvaroin palkattuja)	2 418,6	2 471,8	2 442,0	2 514,9	43
	Sairauspoissaolot, kal.pv/htv	14,6	15,4	13,3	15,2	-0,2
	Tapaturmapoissaolot, kal.pv/htv	0,54	0,61	3,6	0,44	-0,2

Perusturvan palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarinen

Toiminta

Palvelualueen toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet käyttösuunnitelman mukaisesti.

Vanhuspalveluissa erityisenä painopisteenä on ollut asumispalvelujen saattaminen tarvetta vastaavaksi. Palvelutarpeen arviointi ei ole aina toteutunut lain velvoittaman seitsemän arkipäivän sisällä, keskiarvoisesti toteutui 9 vrk aikana, koska palvelutarpeen arviointipyyynnot ovat lisääntyneet noin 18 % edellisestä vuodesta.

Vanhusten palveluohjauksessa mallinnettiin palvelu- ja teknologiatarjoomoa EAKR rahoitusta saaneessa Tarjoomo-hankkeessa yhteistyössä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Palveluseteli asumispalveluiden ja kotihoidon järjestämistapana vahvistui ja lisäsi asiakkaiden valinnanvapautta palveluiden suunnittelussa. Palveluohjauksessa aloitettiin kehittämistyö ohjaus- ja neuvontapalvelun vahvistamiseksi. Tiedolla johtamista palveluiden kehittämisessä vahvistetaan osallistumalla Nordic Healthcare Groupin (NHG) palveluohjauksen vertaiskehittämiseen.

Hoivan asumispalveluissa, poiketen alkuperäisestä toimintasuunnitelmasta, kaksi palveluasumisen yksikköä muutettiin yksiportaisiksi palveluasumisen yksiköiksi lautakunnan päätöksen (5/2019) mukaisesti. Tässä muutoksessa 37 palveluasumisen paikkaa muutettiin tehostetun palveluasumisen paikoiksi. Perusteena oli asiakastarpeen painottuminen tehostetun tuen asumiseen. Kotihoidossa asiakastuntien määrä kasvoi 19 900 tuntia vuoden 2019 aikana. Tavoitteiden mukaisesti kotihoidon asiakastuntien kasvu hidastui: vuonna 2019 asiakastuntien kasvu oli 4,5%, kun se vuonna 2018 oli 12%. Kotikäyntitunneista 2% toteutettiin virtuaalisena kotikäyntinä vuonna 2019, kun vastaava osuus vuonna 2018 oli 1%. Kotihoidon lisääntyneeseen kysyntään on vastattu tarpeenmukaisesti. Kotisairaalan asiakkuuksissa vahvistui saattohoidon osuus.

Vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa asiakasmäärät ja palvelutarve ovat kasvaneet. Merkittävämät muutokset ovat omaishoitajien määrän lisääntymisessä (22 omaishoitajaa) ja kehitysvammaisten asiakkaiden määrän kasvu asumispalveluissa (9 uutta asiakasta) sekä Vaalijalan laitoshoidon muutamassa erityishoidettavassa. Kehitysvammaisten päivätoimintaan on tullut vaikeavammaisia asiakkaita lisää. Henkilökohtaisen budjetin kokeiluna käyttöön otettua palveluseteliä henkilökohtaisessa avussa ja päivätoiminnassa on jatkettu normaalina palvelusetelituotantona. Avustajakeskuksen palkanlaskenta siirrettiin 1.6.2019 Monetra Pohjois-Savon hoidettavaksi.

Perusturvan palvelualueella LAPE-ohjelman erityisenä painopisteenä on ollut lastensuojelun kehittäminen, painottuen erilaisten palvelukokonaisuuksien ja –ketjujen kehittämiseen niin asiakkaan kuin tuotannon ohjauksenkin näkökulmasta. Kuopiossa pilotoitavana ollut lastensuojelun systeeminen toimintamalli laajentui 1.4.2019 alkaen koko lastensuojelun avohuollon palvelutuotantoon ja se on jatkossa yhä kiinteämmin osana em. lastensuojelun kehittämistä. Lapsiperhepalveluita kehitettiin jäämistö- ja perintövarojen turvin siten, että vuonna 2019 työskenteli 3,5 htv mm. perhetyössä, lastensuojelun tukiperhetyössä ja uusien sijaisperheiden kouluttamisessa. Lastensuojelun yhdistelmälaitoshoidon kehittämisessä työskenteli laaja-alainen asiantuntijaryhmä.

Aikuissosiaalityössä on kehitetty suunnitelmallista sosiaalityötä THL:n osallistavan sosiaaliturvan mallin mukaan. Sosiaaliseen kuntoutukseen vakiinnutettiin palveluseteli käyttöön vuoden 2019 aikana. Työkyky- ja eläkeselvitystyötä on edelleen kehitetty. Maahanmuuttajayksikön asiakkuuteen kuuluvat Suomeen pakolaiskiintiössä valitut Kuopioon saapuvat kiintiöpakolaiset sekä myönteisen turvapaikkapäätöksen ja kuntapaikan Kuopiosta saaneet turvapaikanhakijat.

Olennot poikkeamat talousarvioon

Talousarviomuutosten vaikutus alkuperäisen talousarvion toimintakatteeseen oli 5,5 milj. euroa. Määrärahalisäykset tulivat vammaispalvelujen ja lapsiperhepalvelujen asiakaspalvelujen ostoon sekä hoivapalvelujen henkilöstömenoihin. Talousarviomuutoksella huomioitiin myös vuoden 2019 lomapalkkavelkakirjaus vuonna 2020 maksettavan täysimääräisen lomarahen osalta.

Perusturvan palvelualueen muutetun toimintakatteen toteuma alittaa noin 1,6 milj. euroa talousarvion, toteuma 99,0 %. Toimintakatteen alittumiseen vaikutti palveluohjauksen asumispalvelujen palvelusetelimenojen alittuminen johtuen asumispalvelupaikkojen lisäyksen painottumisesta loppuvuoteen. Lisäksi palvelujen ostot alittavat talousarvion aikuissosiaalityön palveluissa ja johdon tukipalveluissa.

Riskit strategisten tavoitteiden toteutumiselle

Vanhusten asumispalvelujen palveluntuottajilla (puitesopimustuotanto ja palveluseteli) oli merkittäviä haasteita toimiluvan mukaisen henkilöstönmitoituksen turvaamisessa ja henkilöstön saatavuudessa varmistamisessa. Henkilöstön saatavuuden turvaaminen on merkittävin menestystekijä myös kaupungin omassa toiminnassa. Erityisesti henkilöstön rekrytoinnin vaikeuden korostuvat maaseutualueilla. Riskinä on asiakaspaikkojen väheneminen ja viive palveluiden järjestämisessä. Vanhusten palveluohjauksen palvelupyyntöjen runsas kasvu vaatii ohjaus- ja neuvontapalvelun kehittämistä ja parempaa kohdentamista, jolloin voidaan turvata palvelutarpeenarvointien käynnistyminen lain vaatimassa ajassa.

Kehitysvammaisten ja vammaisten palvelutarpeen muutosta on vaikea ennakoida, koska lakisääteinen ja subjektiivinen oikeus edellyttää palveluiden järjestämistä tarpeen perusteella. Asiakkaita ei ole mahdollista asettaa palvelujonoon.

Lastensuojelun asiakkuudet eivät vähene, ellei palvelurakenteen painopistettä muuteta enemmän peruspalveluiden suuntaan siten, että ne pystyvät vahvemmin ja yhä varhaisemmassa vaiheessa tunnistamaan lasten ja nuorten ongelmia. Tämä edellyttäisi valtakunnallisen suosituksen mukaan perhekeskustoimintamallin kehittämistä, jossa sekä sivistyksen että varhaisen tuen sosiaali- ja terveyspalveluita kootaan yhteen. Lisäksi erityisesti nuorten moniongelmaisuuteen, ahdistuneisuuteen ja päihdeongelmiin tarvitaan selkeämpiä ylisektorirajojen meneviä hoitopolkuja, vahvempaa osaamista ja palvelutarpeiden muuttuessa paremmin kohdentuvia palveluja.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Palvelualueen päävastuulliset tilivelvolliset henkilöt toteuttivat sisäistä valvontaa lautakunnan päätöksen mukaisesti osana toiminnan ja talouden raportointia ja huomioiden kaupunkistrategian tavoitteet. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä seurattiin sisäisen valvonnan seuranta- ja arviointilomakkeella, joka on päivitetty tammikuussa 2019. Sisäisen valvonnan osalta ei ole raportoitavissa poikkeamia, ohjeita on noudatettu ja riskit on arvioitu. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteumia seurattiin ja arvioitiin kuukausittain palvelualueiden johtoryhmissä ja työnantajatiimissä. Hairpro/Wpro –ilmoituksilla seurattiin toiminnan laatua ja riskejä koskien potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä työtapaturmia.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienarvioinnista on tehty erillinen raportti vuodelta 2019.

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Hyvinvoiva Kuopio ohjelma valmistuu ja hyvinvoinnin johtamisen malli on määritelty ja linjattu.	Osallistutaan ohjaus- ja työryhmissä hyvinvoinnin johtamisen mallin määrittelyyn ja linjauksiin.	● (etenee suunnitellusti) Jatkettiin Hyvinvoiva Kuopio ohjelman seurantaa ja jalkautumista vuosisuunnitelman mukaisesti.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Kaupungin tilat ja puistot ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä.	Edistetään kuntalaisten mahdollisuutta käyttää kaupungin sote-tiloja ja yhteisiä alueita yhteisiin harrastuksiin ja tilaisuuksiin.	● (etenee suunnitellusti) Järjestöillä oli mahdollisuus käyttää tiloja. Liitoskuntien alueella tilojen käyttöä on enemmän.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Lasten ja nuorten liikkuminen on lisääntynyt ja on vähintään suositusten mukaista. Aktivoidaan lasten harrastamista. Tavoitteena on, että kaikilla lapsilla on yksi harrastus. Tiivistetään kumppanuutta järjestöjen kanssa.	Tuetaan ja ohjataan lapsiperheitä harrastusten piiriin.	● (etenee suunnitellusti) Järjestöjen kanssa on vahvistettu kumppanuutta. Järjestöjen myöntämällä avustuksilla on mahdollistettu lasten ja nuorten harrasteita. Hyvinvoinnin palvelualueen ja lastensuojelun yhteistyö tukihenkilötoiminnassa on käynnistetty.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää. Ikäihmiset asuvat tarvettaan vastaavasti – tehostetun palveluasumisen tarjonta varmistetaan yhdessä kumppanien kanssa ja varaudutaan tuleviin tarpeisiin. Vuonna 2019 toteutuu vähintään 75 uutta vanhusten asumispalvelupaikkaa. Palveluasumispaikkojen määrä kasvaa.	Vahvistetaan kaupungin sisäisten ja ulkoisten toimijoiden kanssa tarpeenmukaisen asumisen rakenteen toteutumista. Kehitetään kotona asumisen tukimuotoja esim. apuvälineiden parempaa hyödyntämistä, virtuaalipalvelujen ja turvateknologian ratkaisujen lisäämistä sekä monitoimijaisen toimintaympäristön kehittämistä. Palvelusetelin käyttöä laajennetaan.	● (etenee suunnitellusti) Kotihoidon kehitystyötä on jatkettu ottamalla käyttöön uusia turvateknologisia ratkaisuja. Virtuaalihoidon- ja palveluseteli-asiakkaiden määrä on kasvanut suunnitellusti. Asumisen rakenteita (oma ja yksityinen tuotanto) ja tarpeita tuleville vuosille on kartoitettu ja linjattu. Uusia asumisen paikkoja on otettu suunnitelmallisesti käyttöön. Tavoite 75 uudesta paikasta täyttyi loppuvuositteistä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Varhainen tukeminen on sisäänrakennettu kaikkeen toimintaan. Nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemaansa varhaista ja avohuollon tukea.	Hyödynnetään valtakunnallisen LAPE-ohjelman mukaista lapsen kasvua ja kehitystä tukevia työmenetelmiä. Lasten hyvinvointi otetaan huomioon kaikissa palveluissa. Lapsille ja nuorille suunnatut palvelut perustuvat monitoimijaiseen arviointiin.	●	(etenee suunnitellusti) Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhe-työn tuottamista omana toimintana ja tuottavuustyön jatkamisen johdosta, on saatu asiakasperheiden jonotilannetta hallintaan. Kuopiossa pilotoidaan LAPE-ohjelman mukaista toimintamallia Saarijärvi-Mäntö alueella.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Mahdollistetaan kaikille peruskoulun päättävälle kuopiolaisille nuorille työkokemuksen hankkiminen kesätyösetelin avulla.	Mahdollistetaan kesätyöpaikka koululaisille ja opiskelijoille kaupungin linjausten mukaisesti.	✓	(valmis) 70 opiskelijaa ja koululaista työllistettiin touko-heinäkuun aikana perusturvan palvelualueen työyksiköissä. Palkkasumma oli n. 290.000 euroa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan konsernitasoista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.	Palveluilla vahvistetaan pitkäaikaistyöttömien elämänhallintaa.	●	(etenee suunnitellusti) Aikuissosiaalityössä kehitettiin suunnitelmallista sosiaalityötä osallistavan sosiaaliturvan mallin mukaisena. Hanketta rahoitti THL. Hanke päättyi 31.12.2019. Aikuissosiaalityön ja työllisyyspalveluiden yhteinen arviointi toiminta aloitettiin elokuussa 2019.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.	Otetaan käyttöön systemaattinen toimintamalli lastensuojelussa. Tehdään yhteistyötä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa. Suoritetaan säännöllisesti asiakastytyväisyyskyselyt.	●	(etenee suunnitellusti) Lastensuojelussa otettiin käyttöön THL:n suositteleva systeeminen toimintamalli 1.3.2019 alkaen. Vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto kokoontuivat suunnitelman mukaisesti. Ikäihmisten asiakastytyväisyyskyselyt toteutuivat suunnitelman mukaisesti. ARVI- kotikuntoutus toteutuu ja sen osatavoitteena on voimaantuminen ja osallisuuden lisääntyminen.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

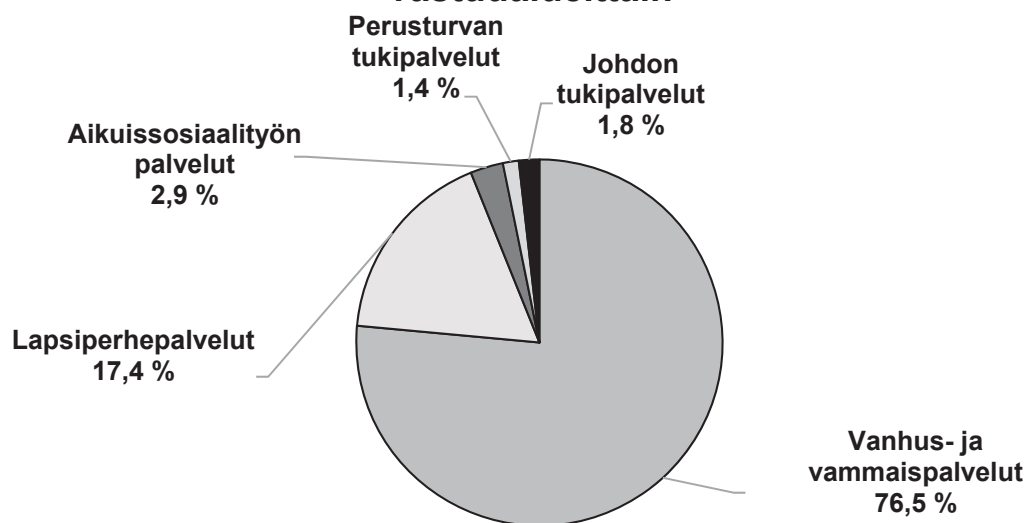
				Lapsiperhepalveluissa kokeiltiin ns. kokemuskuulijoita lastensuojelun sijais- huollon valvonnassa (vertaistuki). Kehi- tysvammahuollossa on säännöllisesti kokoontuva asiakasraati palveluiden ke- hittämisen tukena. Aikuissosiaalityössä käynnistyi asiakas- raatityöskentely.	
Kriittinen menestyste- kijä	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Huolehditaan kaupungin toimitilojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä.	Yhteistyön lisääminen Tilakes- kuksen kanssa ja henkilöstön tietoisuuden lisääminen sisäil- maan liittyvissä asioissa ja toi- menpiteissä.	●	(etenee suunnitellusti) Kohdekohtaisia sisäilmatyöryhmiä pe- rustettiin seuraamaan kohteittain todet- tujen sisäilmaan liittyvien haittojen pois- tamista. Tilakeskus palkkasi jokaiselle palvelu- alueelle oman rakennusterveysasian- tuntijan yhteyshenkilöksi Tilakeskuksen ja palvelualueen välille.	Hyvinvoiva Kuopio -oh- jelma; Työhy- vointisuun- nitelma
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestyste- kijä	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.1. Viisas liikkuminen	Sähköavusteiset kaupunkipyörät otetaan käyttöön Kuopiossa ke- vällä 2019.	Edistetään edelleen sähköpyö- rien käyttöä kotihoidosta saatu- jen hyvien kokemusten perus- teella.	●	(etenee suunnitellusti) Kotihoidon henkilöstöllä oli käytössä työnantajan hankkimia sähköpyöriä.	Resurssiviisas Kuopio -oh- jelma
3.2. Kiertotalous ja resurs- sien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkko- opiskelua ja etäkokouksia.	Ensisijaisesti selvitetään ensin mahdollisuus osallistua koulu- tuksiin ja kokouksiin etänä. Etätyöskentelyä edistetään kau- pungin etätyölinjausten mukai- sesti.	●	(etenee suunnitellusti) Perusturvan palvelualueen lapsiperhe- palveluissa, aikuissosiaalityössä ja vammaispalveluissa on säännöllinen etätyö käytössä. Vehmersalmen terveyskeskukseen on perustettu etätyöskentelypiste, jossa työskentelee kolme työntekijää kerran viikossa yksi kerrallaan.	

				Skype-kokoustaminen on laajasti käytössä koko palvelualueella.	
Kriittinen menestyskijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Uusia ajoneuvoja hankittaessa tai leasing-palveluja ostettaessa selvitetään sähkö- tai biokaasuajoneuvojen hankintamahdollisuus ja –kustannukset (Kokokonsernia koskeva periaatepäätös).	Servitetään sähköautojen käyttö kotipalvelussa. Leasing-autojen käytössä suositetaan sähköautoja ja hybridiautoja. Suositetaan kaupunkitasoisesti mm. yhteisten autojen hankintaa. Kotipalvelussa selvitetään matkojen optimoinnin-sovellusten käyttöönotto.	▼	(ei etene / ei alkanut) Sähköautojen soveltuvuudesta kotihoitoon on tehty selvitys Herzin kanssa. Tässä vaiheessa sähköauto/hybridi ei ole tarkoituksenmukainen. Autojen hinta on korkea ja latauspisteitä ei ole riittävästi.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUOPIO					
Kriittinen menestyskijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön ”kohaamien” kautta.		●	(etenee suunnitellusti) Tarjoomo hanke valmistuu keväällä 2020. Hankkeessa on koottu toimijaverkosto hyvinvointi- ja palvelualan yrityksistä sekä yhdistyksistä, jotka tuottavat palveluita ikääntyvien ihmisten itsenäisen kotona selviämisen tukemiseksi. Ikäihmiset voivat tulevaisuudessa etsiä sähköisestä palveluvalikosta kotona asumiseen tarvittavia tukipalveluita. Tämä vähentää yhteydenottoja palveluohjaukseen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.	Työhyvinvointisuunnitelmien toteutuminen. Seuranta työllistämishankkeen kokemuksia kotipalvelun pilottihankkeessa. Tyky-päivät järjestetään kaikissa yksiköissä.	●	(etenee suunnitellusti) Kehitysvammahuollossa ja vammaispalveluissa sairauspoissaolot vähentyvät.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.	Palvelumuotoilun hyödyntämisen mahdollisuudet ikääntyneiden palveluissa. Laajennetaan digitaalisten palvelujen valintaa.		(etenee suunnitellusti) Hankkeen hyödyntämisestä ikääntyneiden palveluissa saadaan selvitys keväällä 2020, kun Tarjoomo-hanke päättyy jatkoajan jälkeen 31.3.2020.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset yms.).	Hyödynnetään Sote-DW-mittareita arvioinnissa. Hyödynnetään projektien ja kehittämissankkeiden tuloksia arvioinneissa.		(etenee hitaasti tai osittain) SoteDW on ollut käytössä ja sitä on hyödynnetty mm. systeemisen lastensuojelumallin ja kotihoidossa lääkero-bottien hyödyntämisen seurannassa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Maakunta- ja soteuudistuksen jälkeisen organisaation ja toimintatavan rakentaminen etenee. Varmistetaan, että muutos henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuu jouhevasti palvelutason kärsimättä.	Osallistutaan maakunnalliseen valmistelutyöhön.		(ei etene / ei alkanut) Maakunta- ja soteuudistus ei ole edennyt. Osallistuttu pienryhmissä mm. LAPE-ohjelman mukaisiin toimenpiteisiin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja tavoitteena toiminnan taloudellisuus, tehokkuus ja vaikuttavuus, aktiivinen, uudistumis- ja osallistumiskykyinen henkilöstö sekä johdonmukainen ja määrätietoinen johtamistyö. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat palvelutason kärsimättä.			(etenee suunnitellusti) Lastensuojelussa otettiin käyttöön uusi THL:n suosittama systeeminen toimintamalli 1.3.2019 alkaen. Vanhuspalveluissa ARVI kuntoutus on otettu käyttöön. Kuntoutuksen tavoitteena vahvistaa iäkkäiden omaa osallisuutta, voimaannuttaa heitä ja näin vähentää kotihoidon jatkuvien palvelujen tarvetta.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.	Palvelusetelin tehokas käyttöönotto. Ohjataan asiakkaita yksityisen palvelun piiriin.		(etenee hitaasti tai osittain) Palvelualueen tuloarviot ja määrärahat eivät toteutuneet alkuperäisen talousarvion ja käyttösuunnitelman mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisena.	Kalustoinvestointiohjelma toteutuu enintään talousarvion mukaisena.		(etenee suunnitellusti) Kalustoinvestoinnit toteutuivat suunnitelman mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Perusturvan palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	9 671	2 002	11 673	12 108	435	103,7 %
Maksutuotot	12 995	-428	12 567	12 450	-117	99,1 %
Tuet ja avustukset	1 939	259	2 198	2 173	-24	98,9 %
Vuokratuotot	2 810		2 810	2 748	-62	97,8 %
Muut toimintatuotot	759	392	1 151	848	-302	73,7 %
TOIMINTATULOT	28 174	2 225	30 399	30 328	-71	99,8 %
Henkilöstökulut	-70 832	-1 770	-72 602	-72 657	-55	100,1 %
Palvelujen ostot	-83 807	-5 058	-88 865	-88 531	334	99,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 915	-8	-1 923	-1 972	-49	102,5 %
Avustukset	-15 926	-850	-16 776	-15 266	1 510	91,0 %
Vuokrakulut	-11 079	-33	-11 112	-11 238	-126	101,1 %
Muut toimintakulut	-271	-18	-289	-214	74	74,2 %
TOIMINTAMENOT	-183 831	-7 736	-191 567	-189 878	1 689	99,1 %
TOIMINTAKATE	-155 656	-5 512	-161 168	-159 550	1 617	99,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-61		-61	-49	12	79,8 %

Toimintakatteen 159,6 milj. € jakautuminen vastuualueittain

Mittaristo

Vanhus- ja vammaispalvelut

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Palveluohjaus	Bruttokustannukset	-35 539 399	-36 202 755	-38 867 077	-37 867 480	-1 664 725
	Toimintatuotot	9 683 562	8 850 303	8 331 155	9 470 900	620 596
	Omaishoidontuen asiakkaat (vanhukset+vammaiset+kehitysvammaiset)	990	842	887	916	74
	Erityisryhmien asumispalveluiden asiakkaat	510	654	635	751	97
Vanhusten hoivapalvelut	Bruttokustannukset	-59 807 171	-64 010 540	-66 537 879	-69 782 148	-5 771 608
	Toimintatuotot	12 235 947	10 984 048	11 802 956	12 389 991	1 405 943
	Kotihoidon asiakaskäynnit, omat ja ostetut	1 086 651	1 251 855	1 210 000	1 263 503	11 648
	Kotihoito / Asiakkaan luona tapahtuva työ tunteina, omat ja ostetut	409 610	430 430	437 000	450 312	19 882
	Kotihoito / Asiakkaiden lukumäärä, omat ja ostetut	4 177	3 213	4 000	3 286	73
	Kotihoito / Asiakkaiden keskimääräinen toimintakyky, omat	2,2	2,2	3,0	2,2	0
	Palvelukeskuksen hoitopäivät, omat	79 379	76 231	71 175	69 185	-7 046
	Palvelukeskuksen asumispaikat, omat	247	195	195	191	-4
	Tehostetun asumispalvelun hoitopäivät, omat	70 656	73 307	94 900	91 248	17 941
	Tehostetun asumispalvelun hoitopäivät, ostetut	168 448	146 550	188 500	141 072	-5 478
	Tehostetun asumispalvelun asumispaikat, omat	208	244	260	284	40
	Tehostetun asumispalvelun asiakkaat, ostetut	461	571	530	618	47
	Kotisairaalan hoitopäivät	1 650	8 408	7 500	7 137	-1 271
	Kotisairaala asiakkaiden lukumäärä	167	1 000	900	594	-406
Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto	Bruttokustannukset	-34 815 971	-36 783 645	-35 483 847	-39 081 139	-2 297 493
	Toimintatuotot	2 458 294	3 064 471	2 602 981	2 872 931	-191 540
	Vammaispalvelun asiakkaat	3 056	3 350	3 550	3 676	326
Henkilöstömittarit						
Palveluohjaus	Kokonaistyöaika (htv)	28,7	30,0	35,5	34,3	4,3
	Sairauspoissaolot (kalenteripw/htv)	5,5	6,2	4,9	14,3	8,1
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripw/htv)	0,3	0,0	0	0,0	0,0
Vanhusten hoivapalvelut	Kokonaistyöaika	1045,6	1 118,1	1091,5	1150,5	32,4
	Sairauspoissaolot (kalenteripw/htv)	24,7	25,5	22,4	26,1	0,6
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripw/htv)	1,0	1,2	0	1,2	0,0
Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto	Kokonaistyöaika	97,5	94,7	77,5	82,3	-12,4
	Sairauspoissaolot (kalenteripw/htv)	16,3	22,1	15,2	13,3	-8,8
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripw/htv)	0,9	0,0	0,0	0,2	0,2

Lapsiperhepalvelut

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Lapsiperhepalvelut	Bruttokustannukset	-28 830 051	-28 614 553	-29 051 827	-31 077 133	-2 462 580
	Toimintatuotot	2 422 392	3 303 523	3 080 730	3 258 084	-45 439
Avo- ja jälkihuolto	Lastensuojelun ilmoitusten määrä	3 756	3 459	3 300	3 714	255
	Asiakkaiden määrä	1 390	1 084	1 300	995	-89
	Huostassa olevien määrä	272	274	272	303	29

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Sijaishuolto	Huostassa olevat perhehoitoon sijoitetut	165	162	170	176	14
	Huostassa olevat omiin laitoksiin sijoitetut	7	5	15	24	19
	Huostassa olevat ostopalveluun sijoitetut	94	105	89	118	13
Henkilöstömittarit						
Lapsiperhepalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	184,0	189,5	196,7	201,8	12,3
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	13,5	14,1	12,3	16,2	2,1
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripv/htv)	0,2	0,3	0,0	0,7	0,4

Aikuissosiaalityön palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Aikuissosiaalityön palvelut	Bruttokustannukset	-6 089 163	-5 960 786	-6 377 769	-6 123 140	-162 354
	Toimintatuotot	3 182 699	2 077 879	1 805 500	1 497 223	-580 656
Taloudellinen tukeminen	Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä	4 006	3 692	2 500	3 146	-546
Maahanmuuttajapalvelut	Asiakasmäärät	200	172	190	228	56
Sosiaalinen kuntoutus	Asiakasmäärät*)		357	350	405	48
Henkilöstömittarit						
Aikuissosiaalityön palvelut	Kokonaistyöaika (htv)	48,1	53,8	51,8	52,9	-0,9
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	14,3	12,7	10,5	20,6	7,9
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripv/htv)	1,3	0,0	0,0	0,2	0,2

*) Uusi lakisääteinen toiminta 1.1.2018 alkaen

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Perusturvan tukipalvelut	Bruttokustannukset	-2 848 413	-2 836 374	-2 374 490	-2 240 857	595 517
	Toimintatuotot	4 790	5 424	2 540	9 225	3 801
Johdon tukipalvelut	Bruttokustannukset	-4 306 415	-4 388 513	-5 187 663	-3 705 939	682 574
	Toimintatuotot	630 041	777 592	548 470	829 252	51 660

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Perusturvan palvelualue yhteensä	Bruttokustannukset	-172 236 583	-178 797 167	-183 880 552	-189 877 836	-11 080 670
	Toimintatuotot	30 617 725	29 063 241	28 174 332	30 327 605	1 264 364

Henkilöstömittarit	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Perusturvan palvelualue	Kokonaistyöaika, htv (ilman työllistämistä)	1 463,8	1 544,4	1 507,2	1 577,0	32,6
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	21,5	22,7	19,5	23,1	0,4
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripv/htv)	0,8	0,0	0,9	1,01	1,0

Perusturvan palvelualue		TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	40 389	40 389	40 892	41 344	955
	Tilojen määrä m ² /htv	27,6	26,2	27,1	26,2	0,1

Terveydenhuollon palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarinen

Toiminta

Terveydenhuollon palvelutoiminnalla on tuettu ja edistetty kaikkien ikä- ja väestöryhmien hyvinvointia järjestämällä laadukkaat ja riittävät peruspalvelut ammattitaidolla ja asiakaslähtöisesti. Terveydenhuollon palvelutoiminta on ollut toiminta- ja taloussuunnitelman mukaista. Hoitotakuu on toteutunut Kuopion kaupungin terveyspalveluissa lukuunottamatta puheterapiapalveluja sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja.

Avovastaanottopalvelujen kantakaupungin vastaanotoilla oli kohtuullinen sijaistilanne. Maaseutualueiden terveysasemille sijaistyövoiman saanti oli haasteellista. Tiimipohjainen toimintatapa on herättänyt valtakunnallistakin kiinnostusta ja huomiota. Suhteellisen hyvän tilanne vastaanottopalvelujen saatavuudessa perustuu pääosin hoitohenkilöstön huolellisesti tekemään hoidon tarpeen ja sen kiireellisuuden arviointiin. Hoitajien työpanos vastaanottopalvelujen tuottamisessa on merkittävä ja hoitajien sairausvastaanottojen kehittämistä jatketaan edelleen. Kuopion väestömäärän kasvaessa ja väestön ikääntyessä perusterveydenhuollon palveluilla on yhä enemmän kysyntää. Nykyiset tilat eivät enää mahdollista toiminnan huomattavaa määrällistä kasvua.

Suun terveydenhuollossa ikääntyneiden hoidon tarve ja vaativuus ovat kasvaneet sekä vaikeasti hoidettavien kehitysvammaisten määrä on lisääntynyt. Täysin uusi potilasryhmä on KYS:stä lähetteellä tulevat uniapneapotilaat. Hoitotakuu toteutui erityisjärjestelyin jononpurkuna. Liikuteltava hammashoitoyksikkö kävi 32 koulussa. Toimintatavalla tunnistettiin alueellisia eroja lasten suun terveydessä ja pystyttiin kohdentamaan ehkäiseviä toimenpiteitä niitä enemmän tarvitseville kouluille ja alueille.

Terveydenhoidon palvelut olivat keskeisesti mukana Lasten, nuorten ja lapsiperheiden (LAPE) muutosohjelmassa. Muutosta tehtiin yhdessä muiden lapsiperheiden parissa toimivien tahojen ja järjestöjen kanssa sovitamalla palveluja yhteen. Yhteistyötä ja toimintaa kehitettiin ja arvioitiin myös oppilas- ja opiskelijahuollosta vastaavien tahojen kanssa. Monitoimijaisen arviointimallin pilotointi käynnistyi Saarijärven alueella syksyllä 2019. Pilotissa kokeiltiin monitoimijaista työskentely- ja arviointimallia, konsultaatiokäytänteitä sekä tehostettua moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Kokeilu jatkuu vuodelle 2020. Terveydenhoidon palveluissa tehtiin Isätyön suunnitelmat yhteistyössä Isän näköinen –hankkeen toimijoiden kanssa.

Kotikuntoutuksessa otettiin käyttöön ARVI-kuntouttava arviointijakso moniammatillisena toimintamallina sekä työssä aloitettiin Hilikka-toiminnanohjausjärjestelmän ja sähköisen ovenavauksen hyödyntäminen. Apuvälinepalveluissa ja kotikuntoutuksessa otettiin käyttöön Effector –järjestelmän mobiilisovellus työn tehostamiseksi ja sujuvoittamiseksi, sähköinen e-lomake viranomaisyhteistyön parantamiseksi sekä valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet.

Sairaalapalveluissa suunniteltu potilastietojärjestelmien yhtenäistäminen erikoissairaanhoidon kanssa odottaa sote- ratkaisua. Uutena digitaalisena välineenä on otettu käyttöön osastonhoidon mobiili (OSMO) helpottamaan hoitotyönkirjauksia ja ajantasaistamaan tietoa. Erikoissairaanhoidon osaamisen jalkauttaminen jatko- hoitopaikkaan on ollut vielä pienimuotoista ja vaatii kehittämistä. Diabeteksenhoito on vahvistumassa, sillä uusia diabeteksen hoidon erityispätevyyden saamiseen tähtäävien perehtymisiä on käynnistynyt. Uniapneapotilaiden määrä on lisääntynyt, mikä on näkynyt kasvavana asiakasvirtana ja myös kustannusten kasvuna poliklinikan materiaalikuluissa. Sairaalapalvelut on toteuttanut Kuopion kaupungin CAF -laadunhallintamallia ja osallistui CAF-ulkoiseen arviointiin saaden Verraton CAF-käyttäjä -tunnustuksen pitkäjänteisestä kehittämis- työstään.

Perheneuvolassa sekä Lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluissa palkattiin määräaikaista työntekijöitä vuoden 2019 loppuun saakka lisääntyneen asiakasmäärän vuoksi. Kasvaneiden asiakasmäärien lisäksi lasten ja nuorten pulmat ovat vaikeutuneet ja kriteerit päästä erikoissairaanhoidon ovat tiukentuneet. Perheneuvola, SIHTI Nuorten vastaanotto sekä Lasten ja Nuorten mielenterveysyksiköt ovat järjestäneet sisäisesti sekä yhdessä yksityisten palveluntuottajien kanssa vertaisryhmäpalveluja, mm. neuropsykiatrisia ryhmävalmennuksia ja vanhempainryhmiä.

Aikuispsykiatrialle tarkoitetut lähetteet ovat vuoden 2019 alusta ohjautuneet psykiatrian lähetteet -työryhmälle, joka on arvioinut lähetteet ja ohjannut ne oikealle psykiatrian poliklinikalle. 20-30 % saapuneista läheteistä on palautunut lähettävälle taholle konsultaativastauksena. Terveyskeskuksen vastaanottotoiminnan yhteydessä

toimivien psykiatristen sairaanhoitajien määrää lisättiin ja siellä oli kuluvan vuoden työskennellyt yhteensä seitsemän Kuopion psykiatrian keskukselta siirtynyttä psykiatrista sairaanhoitajaa.

Erikoissairaanhoito on toteutunut suunnitellusti. Kuopio hankkii erikoissairaanhoidon palvelut pääasiassa Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä (PSSHP). Potilaat ohjautuvat erikoissairaanhoitoon lääkärin läheteellä eri yksiköistä. Erikoissairaanhoito tekee kiireellisyys- ja hoidon tarpeen arvioinnin läheteen perusteella. Kiireellinen sairaanhoito annetaan ilman lähetettä. KYS:n kuntakortin mukaan (10.2.2020) tammi-joulukuussa 2019 Kuopion terveyskeskuksesta läheteet KYS:iin vähentyivät 4,6 % verrattuna edellisen vuoteen. Kuopiolaisille tehdyt elektiiviset leikkaustoimenpiteet (7.045 kpl) vähentyivät edelliseen vuoteen verrattuna 0,7 % ja päivystysleikkauksien määrä lisääntyivät 8,1 %. Erikoissairaanhoidon hoitojaksot lisääntyivät 0,7 % ja sairaalahoitopäivät muutos -1,4 %. Poliklinikkakäynnit vähentyivät 2,7 %. Jatkohoitopaikkaa odottavien laskutus 0,3 milj. euroa vähentyi 41,8 % (0,2 milj. euroa) verrattuna vuoteen 2018. Kuopion erikoissairaanhoidon ikävakioidut kustannukset olivat suurten kaupunkien vuoden 2018 vertailussa toiseksi suurimmat (1.371 €/asukas), 4,8 % mediaania suuremmat. Perusterveydenhuollon ikävakioidut kustannukset /1.116 €/asukas) olivat 0,6 % mediaania suuremmat.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Terveydenhuollon palvelualueen toimintatuotot ylittyivät 0,7 milj. euroa (5,9 %) muutetusta talousarviosta. Avohoidon myyntituottoja saatiin arvioitua enemmän. Suurimmat ylitykset olivat korvaukset muilta kunnilta 0,3 milj. euroa sekä koulutuskorvaukset 0,1 milj. euroa. Suun terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon asiakasmaksutuottoja saatiin ennakoitua enemmän noin 0,1 milj. euroa. Toimintakulut ylittivät 1,5 milj. euroa (0,5 %) muutetusta talousarviosta. Erikoissairaanhoito ylittyi muutetusta 1,8 milj. euroa ja oman terveydenhuollon palvelut alittuivat 0,3 milj. euroa muutetusta talousarviosta.

Terveydenhuollon palvelualueen osalta talousarviomuutoksen vaikutus oli katetasolla 13,4 milj. euroa. Oman toiminnan lisäys tuloissa oli 0,8 milj. euroa, lähinnä pakolais- ja kuntakorvauksia. Menoja lisättiin 2,0 milj. euroa, joka oli lähinnä hoitotarvikkeita 1,1 milj. euroa ja henkilöstökuluja 0,9 milj. euroa, josta lomapalkkavelan muutos oli 0,5 milj. euroa. Erikoissairaanhoidon menoja lisättiin 12,3 milj. euroa, josta asiakaspalvelujen ostoja osuus oli 3,9 milj. euroa, tartuntatautilain mukaisia lääkkeitä 0,9 milj. euroa ja sairaanhoitopiirin ed. vuosien alijäämät 7,6 milj. euroa.

Erikoissairaanhoidon ostopalveluihin käytettiin kaikkiaan 176,6 milj. euroa, 4,7 % edellisvuotta enemmän. Lisäykseen ei ole otettu huomioon ed. vuosien sairaanhoitopiirin alijäämiä. PSSHP:n erikoissairaanhoidon kokonaiskustannukset vuonna 2019 olivat 172,9 milj. euroa, mikä sisältää hoitopalvelutuotannon lisäksi ensihoidon järjestämisen (5,3 milj. euroa), Kuopion psykiatrian keskuksen palvelut (4,3 milj. euroa) ja hammaslääketieteen opetuslinikan (0,6 milj. euroa).

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Terveyspalvelujen sisäinen valvonta on toteutunut suunnitellusti ja puutteita ei ole havaittu. Ohjeita on noudatettu ja riskit arvioitu. Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämistä seurattiin sisäisen valvonnan seuranta- ja arviointilomakkeella. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumia seurattiin ja arvioitiin kuukausittain palvelualueiden johtoryhmissä henkilöstötiimissä. HaiPro/WPron -ilmoituksilla seurattiin toiminnan laatua ja riskejä koskien potilas- ja asiakasturvallisuutta ja työtapaturmia. Sisäisen valvonnan erillinen raportti on tehty vuodelta 2019.

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää. Ikäihmiset asuvat tarvettaan vastaavasti – palveluasumisen tarjonta varmistetaan yhdessä kumppanien kanssa ja varaudutaan tuleviin tarpeisiin. Vuonna 2019 toteutuu vähintään 75 uutta palveluasumispaikkaa. Palveluasumisen paikkojen määrä kasvaa.	Tarjotaan laadukkaita ja vaikuttavia terveyspalveluja jotka tukevat vanhusten kotona asumista. Kuntoutuksen yleinen painopiste on yhä enemmän siirtymässä kotiin ja arkiympäristöön suunniteltuun kuntoutumiseen ja sitä tukeviin apuvälineratkaisuihin. Ikäihmisten kotikuntoutustoimintaa kehitetään sekä tehostetaan yhdessä sairaalalähikilöiden, palveluohjauksen, hoivapalvelujen ja muiden toimijoiden kanssa. Kotikuntoutuksessa pyritään vakiinnuttamaan monialainen ARVI-kuntoutus yhdessä muiden toimijoiden kanssa vuoden 2019 aikana. Tarjotaan terveyskeskuksen vastaanottotoiminnan yhteydessä matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja ja konsultaatiopalveluja ikäihmisiä hoitaville tahoille.	(etenee suunnitellusti) ARVI-kuntoutusprojekti saatiin loppuun suunnitelmien mukaan, joka on käytössä kotikuntoutuksen, kotihoidon ja palveluohjauksen alueella. Hilkka-toiminnanohjausjärjestämä otettiin käyttöön kotikuntoutuksessa osittain mm. viestinnässä ja yhteystietojenetsimisessä sekä sähköisessä ovensavauksessa. Apuvälinepalveluissa ja kotikuntoutuksessa otettiin käyttöön Effector -järjestelmän mobiilisovellus. Suun terveydenhuollossa moniammatillinen ARVI-kuntoutustoiminnassa on vakiintunut käytäntöön. Terveyskeskuksen vastaanottotoiminnan yhteydessä on työskennellyt 7 Kuopion psykiatrian keskuksen sairaanhoitajaa. Psykiatrin konsultaatioita on järjestetty 1-2 päivää viikossa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Varhainen tukeminen on sisäänrakennettu kaikkeen toimintaan. Nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemaansa varhaista ja avohuollon tukea.	LAPE-toiminnan kautta integroidaan lasten ja nuorten palveluja. Digitaalisten palvelujen käyttöä laajennetaan. Poliisin Ankkurityöryhmässä on psykiatrinen sairaanhoitaja, jonka työnkuvaan kuuluu var-	(etenee suunnitellusti) Neuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä lasten kuntoutus ja terapiapalveluissa otettiin käyttöön monitoimijainen työskentely- ja arviointimalli. Työskentelyssä on huomioitu Hyvinvoinnin tähti-työtettä. Painopiste on ollut varhaisessa tunnistamisessa ja tuessa sekä ennaltaehkäisevässä työssä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

		hainen puuttuminen ja mahdollinen ohjaus tuen piiriin päihteisiin tai lieviin rikoksiin liittyvissä tilanteissa.		Suun terveydenhuollossa Omahoidon vastaanotto toiminta on vakiinnuttanut asemansa normaalitoiminta. Poliisin Ankkurityön toiminta ja sen seuranta on toteutunut suunnitellusti.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Mahdollistetaan kaikille peruskoulun päättävälle kuopiolaisille työkokemuksen hankkiminen kesätyösetelin avulla.	Koululaisia otetaan kesällä osastoille viriketyöntekijöiksi ja ulkoiluttajiksi. Opiskelijoita otetaan sijaisuuksiin ja tehtäviin opintojen valmiusasteen mukaisesti.	●	(etenee suunnitellusti) Hoitotyön opiskelijoita otettiin sekä kesätyöntekijöiksi että sijaisuuksiin opintojen valmiusasteen mukaisesti.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan konsernitasaista työllisyyspolitiikkaa. Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.	Osallistutaan työttömien työllistymisen edellytysten terveysperusteiden selvittämiseen. Työrajoitteiset työntekijät pyritään pitämään työssä työmuuttolun, osa-aikaratkaisujen ja uudelleen sijoittamisen keinoin.	●	(etenee suunnitellusti) Vastaanottopalvelut osallistui työttömien terveys selvityksiin työkyvyn määrittämiseksi. Ammatillisten vaatimusten vuoksi työrajoitteisia työntekijöitä ei ole pystytty ottamaan. Yksittäinen pitkäaikaistyötön on pystytty ohjaamaan ammatilliselle urapolulle.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.	Asiakaskokemuksen systemaattinen mittaaminen. Asiakaspalautteen säännöllinen keräys (kaupungin avoin palaute, sairaalan SurveyPal kysely kotiutuville potilaille). Avomien ovien tilaisuudet x 4/v. Läheisten osallistaminen hoito- ja kuntoutustoimiin (esim. sos. kuntoutuminen). Asiakaskokemuksia mitataan säännönmukaisesti.	●	(etenee suunnitellusti) Vastaanottopalveluissa on ollut käytössä Roidu-asiakaspalautejärjestelmä, jolla on mitattu asiakastytyväisyyttä. Lisäksi kaupungin nettisivuilla on ollut käytössä palautekyselyt. Neuvolan asiakastytyväisyyskysely toteutettiin. Osallistuttiin neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa Isän näköinen-hankkeeseen, jossa isiltä kysyttiin palautetta palveluista. Palvelujen kehittämisessä huomioitiin palvelujen käyttäjät.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

			Suun terveydenhuollossa asiakaspalautteet kerättiin Roidu-kyselynä. Palautteet käsiteltiin tiimeissä. Lisäksi palvelu on ollut käytössä kaupungin nettisivuilla. Aikuisten kuntoutuspalveluissa asiakaspalautejärjestelmä on kartoitusvaiheessa, hankinta vaatii laajemman kilpailutuksen, jota selvitetään palvelualueitasoisesti vuoden 2020 aikana. Sairaalassa hoitojaksojen päätteeksi kerättiin ja analysoitiin SurveyPal kysely säännöllisesti. Avoimien ovien tilaisuudet eivät kiinnostaneet asiakaskuntaa, joten vaihtoehtoisia ja moderneja yhteystapoja haetaan. Mielenterveyspalveluissa asiakaspalautetta kerättiin säännöllisesti ja systemaattisesti.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Huolehditaan kaupungin toimitilojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä.	Yhteistyö tilakeskuksen ja Servican kanssa kaupungin ohjeistaman prosessin mukaisesti.	 (etenee suunnitellusti) Sisäilmailmoitusten kokonaislukumäärä ei ole tiedossa. Tekstinkäsittelijöille on jouduttu järjestämään korvaavia tiloja ja mahdollistamaan etätyö.	Kasvava Kuopio -ohjelma
			Perheneuvola / SIHTI / Lasten ja Nuorten mielenterveyspalvelut; tilojen osalta käynnistettiin Sisäilmastarkastusryhmä sekä Hanketyöryhmä.	

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkkop opiskelua ja etäkokouksia	Lisätään sähköisiä kokouskäytänteitä sekä videovälitteisiä hoitoneuvotteluja. Verkkokoulutusten osuus on n. 40% koulutuksista ja keskittyy tietosisällöllisiin tarpeisiin. Vuorovaikutteisuutta lisäävissä koulutuksissa tarvitaan edelleen kohtaamisia. Kokoukset pyritään järjestämään aina myös vaihtoehtoisella etäosallistumismahdollisuudella työajan käytön parantamiseksi ja matkaan liittyvien resurssien käytön vähentämiseksi.	(etenee suunnitellusti) Skype-kokousten käyttöä on lisätty ja näin säästetty työaika muuhun työhön matka-aikojen jäädessä pois. Esimiesten etätyön mahdollisuutta on hyödynnetty. Kaikkiin kokouksiin mahdollistettiin etäosallistuminen. Etätyöskentely mahdollistettiin työnku- van mukaan arvioiden. Kannustettiin osallistumaan verkkokoulutuksiin. LOVE, LOP ja Navisec ovat olleet 100%:sti verkkokoulutuksia. Säteilyturvallisuuden koulutuksesta 50 % voitiin toteuttaa verkkokoulutuksena. Verkkoyhteys kokouksiin järjestettiin arviolta noin 70 %:sti. Videovälitteisiä kokouksia ja hoitoneuvotteluja lisättiin.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön "koha- taamojen" kautta.	Yhteisen arviointimallin (CAF) hyödyntäminen henkilöstön osallistamisessa ja kokeilujen käyttöönoton sekä tuloksellisuuden tukena.	(etenee suunnitellusti) Saarijärven alueen pilotissa kokeiltiin ja harjoiteltiin monitoimijaista työskentely- ja arviointi-mallia, konsultaatiokäytänteitä sekä tehostettu moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Kokeilu jatkuu vuodelle 2020.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma

				Aikuisten kuntoutuspalveluissa on ollut käytössä viikoittainen Survey Pal -kysely työhyvinvoinnin ja työn sujumisen palautejärjestelmänä.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.	Osallistava johtaminen ja työhyvinvointisuunnitelmat. Aktiivisen aikaisen tuen toimintamalli on säännönmukaisesti käytössä. Puheeksiottaminen ja työhönpaluun tukemisen ohjelmat ovat esimiehillä tiedossa. Henkilöstölle toimintatavasta myös tiedotettu. Henkilöstö osallistuu toiminnanmuutosten suunnitteluun, täydennyskoulutukseen kannustetaan, työyhteisölle sallitaan ketteriä kokeiluja, ehdotuksia otetaan koe- tai pysyvään käyttöön. Tiimimalli toimii työhyvinvointia lisäävänä tekijänä ja sen toimivuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Henkilökohtaiset / ryhmäkehityskeskustelut tehdään vuosittain. KuntaHR käytössä. Systemaattinen työolosuhteiden seuranta sekä niiden yhteistoiminnallinen korjaaminen. Työhyvinvointisuunnitelmat laaditaan ja toteutumia sekä vaikutuksia seurataan. Henkilöstöohjeita noudatetaan: aktiivisen aikaisen tuen toimintamalli, puheeksiottaminen ja työhönpa-	●	(etenee suunnitellusti) Työhyvinvointisuunnitelmat tehtiin kattavasti ja työhyvinvointia tukevia toimia on pantu toimeen. Kolmikantaneuvotteluja tehtiin tarvittaessa. KuntaHR on ollut käytössä laajasti. Sairauspoissaolojen vähenemistavoite ei toteutunut. Työhyvinvointisuunnitelmaa on noudatettu, seurattu ja arvioitu. Aktiivisen aikaisen tuen toimintamalli on ollut säännönmukaisesti käytössä. Puheeksiottaminen ja työhönpaluun tukemisen ohjelmat ovat esimiehillä tiedossa. Henkilöstölle toimintatavasta myös tiedotettu. Henkilöstö on osallistunut toiminnanmuutosten suunnitteluun. Tiimimalli on toiminut työhyvinvointia lisäävänä tekijänä ja sen toimivuutta on seurattu ja arvioitu säännöllisesti. Henkilökohtaiset / ryhmäkehityskeskustelut on tehty vuosittain. Sairauspoissaolojen kehittymisestä ei ole saatu tietoa jatkuvaa tietoa käytettävissä olevista järjestelmistä. Korvaava työ -käytäntö on otettu käyttöön. Täydennyskoulutukseen on kannustettu. Kehityskeskustelut toteutuivat noin 90 %:sti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma

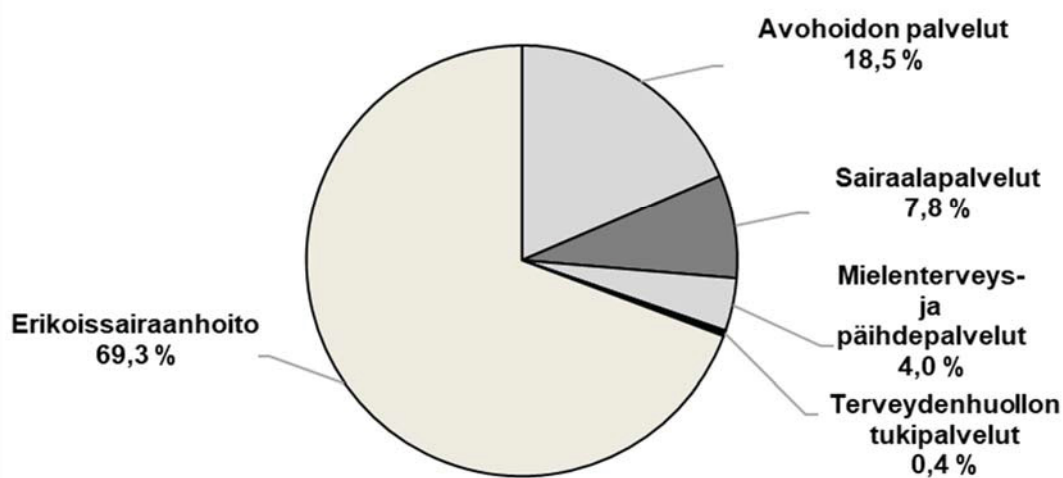
		luun tukemisen ohjelmat, henkilöstö osallistuu toiminnanmuutosten suunnitteluun, täydennyskoulutukseen kannustetaan, työyhteisölle sallitaan ketteriä kokeiluja, ehdotuksia otetaan koe- tai pysyvään käyttöön. Henkilö- ja yksikkökohtaiset kehityskeskustelut käydään vuosittain.			
Kriittinen menestyskijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.	Laajennetaan digitaalisia palveluvalikoimia. Sähköistä asiointia viety eteenpäin ja otettu toiminnoissa käyttöön. Palveluprosesseja on kuvattu ja sujuvoitettu LAPE-ohjelman ja ODA-hankkeen mukaisesti Lean-oppeja hyödyntäen. Liikuteltavan hammashoitoyksikön käyttöä laajennetaan ja yhteistyötä kouluihin lisätään. Valmistaudutaan virtuaalisten kuntoutusratkaisujen kokeiluun ja mahdolliseen käyttöönottoon vuoden 2019 aikana. Aktiivinen työskentely tietohallinnon ja IsteKin kanssa digitaalisten työkalujen käyttöön saamisessa. E-psykiatria hankkeeseen osallistuminen	●	(etenee suunnitellusti) ODA/Omaolo-palveluiden osalta Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa toteutettiin asiakastestaus 3x10D elämänhallintamittarin osalta (kolme koulua). Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa sähköiset palvelut etenivät hitaasti. Tarvetta on ollut mm. sähköisille esitietolomakkeille ja niiden integroitumiselle Pegasokseen. Palvelujen prosesseja on sujuvoitettu Lean oppeja hyödyntäen. Suun tervetieteiden tutkimuskeskuksen liikuteltava suun hoitoyksikkö kävi valtaosassa kouluja. Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa pystyttiin kohdistamaan eniten tarvitseviin kouluihin. Aikuisten kuntoutuspalveluissa kartoitettiin virtuaalisen kuvayhteyden mahdollisuuksia, mutta muiden palveluprosessien kokemuksen vuoksi ko. sovelusta ei otettu kokeiluun. Myös muita teknisiä ratkaisuja kartoitettiin. Kokeiluun tai käyttöönottoon ei päästy vuoden 2019 aikana.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

				Kuopion psykiatrian keskuksella otettiin käyttöön Digihoitopolku (E-psykiatria hanke).	
Kriittinen menestyskijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset yms.).	Sote-DW mittaritiedon käyttäminen. Hyödynnetään yhteistä arviointimallia (CAF) Kys:n BCB-laaturekisterin käyttöönotto	●	(etenee suunnitellusti) SoteDW on ollut käytössä ja sitä on hyödynnetty toimintalukujen kuukausittaisessa seurannassa. Tableau -järjestelmää kehitellään edelleen. Sairaalapalveluissa on opeteltu itsearviointimallia. BCB-laaturekisteri otettiin käyttöön 1.10.2019.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Maakunta- ja soteuudistuksen jälkeisen organisaation ja toimintatavan rakentaminen etenee. Varmistetaan, että muutos henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuu jouhevasti palvelutason kärsimättä.	Osallistutaan työryhmien kautta Sote-valmisteluun. Maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun osallistuminen.	●	(etenee suunnitellusti) Terveystieteiden tutkimuskeskus on osallistunut Sotemuutosten valmisteluun. Tällä hetkellä odotellaan valtiovallan linjauksia. Osallistuttiin maakunnalliseen psykiatrian avohoidon selvitystyöhön syksyn 2019 aikana.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja tavoitteena toiminnan taloudellisuus, tehokkuus ja vaikuttavuus, aktiivinen, uudistumis- ja osallistumiskykyinen henkilöstö sekä johdonmukainen ja määrätietoinen johtamistyö. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kun-	Systemaattinen yhteisen arviointimallin (CAF) hyödyntäminen kehitystyössä. Kehitetään yhteistyötä eri toimijoiden ja järjestöjen kesken Valtionneuvoston asetus huomioiden. Uusia toimintatapoja pilotoidaan ja niiden toimivuutta arvioidaan (mm. perhevalmennus,	●	(etenee suunnitellusti) Sairaalapalvelut toteutui CAF-laadunhallintamallia ja osallistui CAF-ulkoi- seen arviointiin saaden Verraton CAF-käyttäjätunnuksen. Osallistuttiin maakunta ja (sote)-valmisteluun LAPE-asioissa. Toimintoja kehitetty yhdessä eri lapsiperhepalveluja	Uudistuva Kuopio -ohjelma

	talaisten kannalta sujuvat palvelutason kärsimättä.	neuvola-päivähoitoyhteistyö palvelit, neuvola-perhetyö ja oppilashuollon-pilotit). Osallistutaan aktiivisesti sote-muutokseen, LAPE YHDESSÄ!-hankkeen ja ODA-hankkeen työskentelyyn. Esimiestyössä tuetaan henkilöstöä toimintakulttuurimuutoksessa ja huomioidaan työhyvinvointi.		tuottavien toimintojen kesken, sivistystoiminta järjestöt ja seurakunnat mukaan lukien. ODA-työ ei ole edennyt, selvitystyötä projektin jatkosta on tehty.	
Kriittinen menestyskijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.	Kuukausittainen talousseuranta ja toiminnan säätäminen. Kuukausittaisen seurannan perusteella pyritään reagoimaan oikea-aikaisesti mahdollisiin ylityksiin.	●	(etenee suunnitellusti) Tarkka talouden ja toiminnan seuranta on ollut kuukausittain sekä epäkohtiin on reagoitu. Terveyspalvelujen oman toiminnan tulos oli positiivinen (kate +0,9 milj. euroa), mutta erikoissairaanhoidon ylitys oli katetasolla 1,7 milj. euroa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.	Toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen osoitettujen resurssien mukaisesti, kuukausittainen toiminnan ja talouslukujen seuranta.	●	(etenee suunnitellusti) Investoinnit toteutettiin hyväksytyn talousarvion mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Terveysthuollon palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	1 674	834	2 508	2 963	455	118,1 %
Maksutuotot	8 702	107	8 809	8 916	107	101,2 %
Tuet ja avustukset	205		205	279	74	136,0 %
Vuokratuotot				1	1	
Muut toimintatuotot	29		29	74	45	258,2 %
TOIMINTATULOT	10 610	941	11 551	12 233	682	105,9 %
Henkilöstökulut	-48 612	-872	-49 484	-49 841	-357	100,7 %
Palvelujen ostot	-195 917	-3 719	-199 636	-201 011	-1 374	100,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 356	-2 090	-10 446	-10 338	107	99,0 %
Avustukset	-350	-7 610	-7 960	-7 881	79	99,0 %
Vuokrakulut	-8 055		-8 055	-8 023	33	99,6 %
Muut toimintakulut	-307	-55	-362	-302	60	83,3 %
TOIMINTAMENOT	-261 598	-14 346	-275 944	-277 396	-1 452	100,5 %
TOIMINTAKATE	-250 987	-13 405	-264 393	-265 163	-770	100,3 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-588		-588	-510	77	86,9 %

Toimintakatteen 265,2 milj. € jakautuminen vastuualueittain

Mittaristo

Avohoidon palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Avohoidon palvelut	Bruttokustannukset	-53 056 608	-54 392 392	-56 580 067	-57 667 921	-3 275 529
	Toimintatuotot	7 355 375	7 661 332	7 295 312	8 494 813	833 481
Vastaanottopalvelut	Lääkärikäynnit aluevastaanotolla	102 734	98 659	102 210	99 689	1 030
	Lääkärikäynnit / ilta- ja akuut- tivast.otto (KUIVO)	16 510	17 659	18 037	18 217	558
	Hoitohenkilöstökäynnit / KUIVO +JUIVO	3 439	4 677	4 787	3 548	-1 129
	Hoitohenkilöstökäynnit aluevastaanotolla	74 205	87 494	79 966	93 287	5 793
Suun terveydenhuollon palvelut	Käyntien lukumäärä	137 002	113 352	120 000	117 377	4 025
	Asiakkaiden lukumäärä	57 176	43 320	50 000	45 408	2 088
Terveystoimintapalvelut	Käyntien lukumäärä	167 806	160 138	162 660	148 500	-11 638
	Asiakkaiden lukumäärä	42 681	43 785	39 990	36 330	-7 455
Kuntoutuspalvelut	Käyntien lukumäärä	59 121	60 252	63 030	60 034	-218
	Asiakkaiden lukumäärä	26 867	25 265	25 740	24 877	-388
Henkilöstömittarit						
Avohoidon palvelut	Kokonaistyöaika (htv)	529,0	533,7	539,9	541,8	8,1
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	17,3	18,7	15,0	18,6	-0,1
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripv/htv)	0,2	0,5	0	0,5	0,0

Sairaalapalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Sairaalapalvelut	Bruttokustannukset	-22 207 467	-22 337 781	-22 657 461	-23 220 983	-883 202
	Toimintatuotot	2 716 435	2 627 659	2 540 638	2 574 407	-53 252
Poliklinikka	Käynnit lääkärillä	6 708	6 225	6 750	6 688	463
	Käynnit hoitajalla	7 152	8 176	8 000	10 149	1 973
Osastohoito	Asiakkaiden lkm, omat sairaussijat	194	194	194	194	0
	Hoitopäivät, oma osastohoito	66 184	67 117	68 000	64 717	-2 400
	Asiakkaiden lukumäärä (=hoidetut)	3 201	3 076	3 200	3 249	173
Henkilöstömittarit						
Sairaalapalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	254,2	248,2	240,6	259,1	10,9
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	19,8	18,4	18,0	20,3	1,9
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripv/htv)	0,3	0,6	0	0,2	-0,4

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Bruttokustannukset	-9 982 067	-10 143 024	-10 957 436	-10 976 883	-833 859,0
	Toimintatuotot	629 667	528 344	294 700	432 527	-95 817,0
Lasten mielenterveyspalvelut	Käyntien lukumäärä	2 150	2 361	2 000	2 600	239
	Asiakkaiden lukumäärä	243	183	180	216	33
Nuorten mielenterveyspalvelut (sis. SIHTI)	Käyntien lukumäärä	4 976	5 883	5 000	5 490	-393
	Asiakkaiden lukumäärä	747	661	550	587	-74
Aikuisten mielenterveyspalvelut	Käyntien lukumäärä	40 481	40 872	41 000	6 371	-34 501
	Asiakkaiden lukumäärä	2 842	2 941	2 600	705	-2 236

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Perheneuvola	Käyntien lukumäärä	3 662	4 172	3 000	38 137	33 965
	Asiakkaiden lukumäärä	584	534	400	2 784	2 250
Henkilöstömittarit						
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	79,1	81,9	84,0	84,4	2,5
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	18,8	11,3	16,0	13,9	2,6
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripv/htv)	0,1	0,4	0	0,4	0,0

*) Sihti-toiminta siirtynyt terveydenhoidosta nuorten mielenterveyspalveluun

Erikoissairaanhoito

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	Poliklinikkakäynnit	296 665	301 965		293 813	-8 152
	Hoitojaksot	20 451	19 927		20 073	146
	Hoitopäivät	89 249	89 448		88 210	-1 238
	Leikkaukset	9 121	9 245		9 369	124
	Lähetteet	48 812	48 464		48 002	-462
	-terveyskeskuksesta *)	25 883	26 161		24 947	-1 214
	-KYSin omasta yksiköstä	10 078	9 530		9 711	181
	-päivystyslähetteet	9 595	9 019		8 985	-34
	-yksityissektorilta	8 242	8 447		9 011	564
	-työterveyshuollosta	3 160	2 907		2 711	-196
	Siirtoviivepäivät / pv	522	782		494	-288
	Laskutetut siirtoviivepäivät / 1000 €	309	474		284	-190
	Hoitopalvelut Kys / 1 000 €	159 462	162 196	166 545	168 596	6 400
	KPK	4 556	4 418	4 311	4 311	-107
	Hammasl. opetuslinikka	743	710	858	600	-110
	Euroa/asukas	1 390	1 403	1 447	1 453	50
	Kustannukset					
Erikoissairaanhoito	Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	164 022	166 614	168 281	173 716	7 102
	Muut sairaalat	1 951	1 733	1 851	2 887	1 154
	Muu esh	274	385	0	7 644	7 259
	Yhteensä / 1.000 €	166 247	168 732	170 132	184 247	15 515
	Toimintatuotot	331	801	370	574	-227

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Terveystuollon tukipalvelut	Bruttokustannukset	-1 607 792	-1 413 787	-1 270 993	-1 282 731	131 056
	Toimintatuotot	104 679	102 594	109 400	157 405	54 811
Erikoissairaanhoito	Bruttokustannukset	-166 247 929	-168 732 094	-170 131 578	-184 247 291	-15 515 197
	Toimintatuotot	330 617	800 669	370 000	573 611	-227 058

*) sis. shp:n ed.vuosien alijäämiä 7,6 M€

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Terveystuollon palvelualue yhteensä	Bruttokustannukset	-253 101 862	-257 019 076	-261 597 535	-277 395 809	-20 376 733
	Toimintatuotot	11 136 772	11 720 598	10 610 050	12 232 763	512 165

Henkilöstömittarit	Mittarin nimi	TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Terveysthuollon palvelualue	Kokonaistyyöaika (htv)	864,9	865,9	867,0	887,3	21,4
	Tehty työaika (htv)					0,0
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	18,1	17,8	15,0	18,6	0,8
	Tapaturmapoissaolot (kalenteripv/htv)	0,2	0,5	0	0,4	-0,1

Terveysthuollon palvelualue		TP 2017	TP 2018	KS 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	29 126	26 225	26 128	26 247	22
	Tilojen määrä m ² /htv	33,7	30,3	30,1	29,6	-0,7

Keskusvaalilautakunta

Vuoden 2019 talousarviossa varattiin määrärahat eduskuntavaaleihin, europarlamenttivaaleihin ja mahdollisiin maakuntavaaleihin.

Eduskuntavaalit järjestettiin huhtikuussa ja europarlamenttivaalit toukokuussa. Maakuntavaaleja ei järjestetty koska maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu lopetettiin 8.3.2019.

Toimintakate alittui 19.748 euroa budjetoidusta. Oikeusministeriön 13.6.2019 tekemän päätöksen mukaan kertakorvaus eduskunta- ja EU-vaalien järjestämisestä oli 418.385 euroa ja tulot ylittivät 46.385 euroa. Kertakorvaus oli 2,2 euroa jokaiselta äänioikeusrekisteriin otetulta kunnan asukkaalta.

Keskusvaalilautakunta 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Tuet ja avustukset	372		372	418	46	112,5 %
TOIMINTATULOT	372		372	418	46	112,5 %
Henkilöstökulut	-491		-491	-439	52	89,4 %
Palvelujen ostot	-112		-112	-180	-67	160,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1		-1	-8	-8	1273,3 %
Vuokrakulut	-39		-39	-43	-4	111,4 %
Muut toimintakulut	-3		-3	-3	1	83,1 %
TOIMINTAMENOT	-647		-647	-673	-27	104,1 %
TOIMINTAKATE	-275		-275	-255	20	92,8 %

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mukaan mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, saat-
taa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi ja julkaista yhteenveto sidonnaisuuksista kaupungin verkkosivuilla.

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kaupungin ulkoisesta valvonnasta kuntalain, hallintosäännön ja tarkastustoimiston toimintasäännön mukaisesti. Kuopion kaupungin ja kaupungin tytäryhteisöjen tilintarkastuksen hoitaa vuosina 2017 - 2020 BDO Audiator Oy; päävastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Tiina Lind.

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 90 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä.

Kuntalain 121 § mukaisesti tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Vuoden 2018 tilinpäätös, tilintarkastuskertomus ja arviointikertomus olivat kaupunginvaltuuston käsittelyssä 10.6.2019. Kaupunginhallitus on antanut vastineet arviointikertomuksessa esille nostetuista kysymyksistä kaupunginvaltuustolle, jossa ne käsiteltiin 7.10.2019.

Vuoden aikana tarkastuslautakunta on perehtynyt kaupungin palvelutuotantoon ja tavoitteissa edistymiseen eri palvelu- ja tehtäväalueilla sekä tytäryhteisöissä. Väliarviointi suoritettiin pääasiassa vuoden 2019 toisen osavuosikatsauksen, arviointikokousten sekä vuoden 2018 arviointikertomuksen havainnoista annettujen vastineiden perusteella. Väliarviointi käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 7.10.2019 § 51.

Kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion määräraha vuodelle 2019 oli 290.907 euroa. Kuluja kertyi 268.816 euroa. Menojen säästöä syntyi palvelujen ja tarvikkeiden ostoissa.

Tarkastustoimi 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
TOIMINTATULOT						
Henkilöstökulut	-170		-170	-167	3	98,5 %
Palvelujen ostot	-110		-110	-93	17	84,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3		-3	-1	3	22,0 %
Vuokratulot	-8		-8	-7		95,7 %
TOIMINTAMENOT	-291		-291	-269	22	92,4 %
TOIMINTAKATE	-290		-290	-269	22	92,5 %

Yleishallinto

1.000 €

Yleishallintoon on sisällytetty toiminta, joka palvelee koko kaupunkiyhteisöä.

Kaupunginvaltuusto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	5		5	16	11	325,2
Toimintakulut	-653		-653	-501	152	76,7
Toimintakate	-648		-648	-485	163	74,8

- Luottamushenkilöpalkkiot alittuivat 88.103 euroa ja ICT -palvelut 33.001 euroa. Muut asiantuntijapalvelut, painatuspalveluiden ostot sekä ateriapalvelujen/vierastarjoilujen ostot alittuivat 30.640 euroa.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus ja -johto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	17		17	2	-15	11,9
Toimintakulut	-1 890		-1 890	-1 472	418	77,9
Toimintakate	-1 873		-1 873	-1 470	403	78,5

- Toimintakulut alittuivat arvioitua pienemmistä luottamushenkilöpalkkioista johtuen 72.143 euroa. Palvelujen ostot alittuivat 345.857 euroa arvioitua vähäisemmistä asiantuntija- ja konsulttipalvelujen-, oikeudenkäyntikulujen sekä painatuspalvelujen käytöstä.

Toimikunnat

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-311		-311	-322	-12	103,7
Toimintakate	-311		-311	-322	-12	103,7

- Lähidemokratiajaoston kehittämismäärärahan toteutuma on kirjattu toimikuntien menoihin. Lähidemokratian kautta tapahtuvaan palveluiden uudistamiseen (Kuopio ja Juankosken yhdistymissopimus) on käytetty tarvikkeisiin 12.000 euroa enemmän kuin talousarviossa.

Edustus

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	7		7	10	3	139,0
Toimintakulut	-268		-268	-278	-10	103,9
Toimintakate	-261		-261	-268	-8	102,9

Kh:n käyttövarausmäärärahat

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-50		-50	-34	16	67,9
Toimintakate	-50		-50	-34	16	67,9

Kaupunginhallitus yht.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	24		24	12	-12	50,0
Toimintakulut	-2 518		-2 518	-2 106	412	83,6
Toimintakate	-2 494		-2 494	-2 094	400	84,0

Kansainvälinen toiminta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-100		-100	-52	48	52,0
Toimintakate	-100		-100	-52	48	52,0

- Vuoden 2019 kansainvälisen toiminnan painopisteenä jatkui ystävyyskaupunki Shanghai Pudong yhteistyö Kiinaan (mm. kaupunginjohtajan delegaatio), osallistuminen pohjoismaiseen ystävyyskuntakokoukseen Svendborgissa Tanskassa sekä European Region of Gastronomy (ERG) -hankkeelle annettu tuki.

Stipendit ja tunnustukset	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-24		-24	-36	-12	150,8
Toimintakate	-24		-24	-36	-12	150,8

- Vuoden 2019 aikana jaettiin seuraavat stipendit ja tunnustukset:
 - Juho Rissasen stipendi 1.700 euroa
 - Kuopiolaisen kuvataiteilijan apuraha 7.400 euroa
 - Kuopio-Stipendi 2.500 euroa
 - Savonia kirjallisuuspalkinto 12.000 euroa. Muuttuneen palkinnonjakoaikataulun vuoksi palkinto jaettiin vuoden 2019 aikana poikkeuksellisesti kaksi kertaa, yhteensä 24.000 euroa.

Tapahtumat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-550		-550	-492	58	89,5
Toimintakate	-550		-550	-492	58	89,5

- Tapahtumatukia myönnettiin 67 tapahtumalle. Järjestäjien ilmoitusten mukaan tapahtumiin osallistui noin 230 000 kävijää, joista ulkopaikkakuntalaisia oli noin 40 000. Tahkolla juostu Fin5-suunnistusviikko onnistui järjestelyiltään hyvin, kävijämäärä ei aivan tavoitteeseen yltänyt, mutta palveli hyvin niin valmistautumista vuoden 2025 MM-kisoihin kuin Tahkon alueen markkinointia liikunta- ja harjoittelukeskuksena. Merkittävimmät yhteistyösopimukset tehtiin SunsetsKuopio- ja Rockcock -tapahtumien sekä Puijon Hiihtoseuran kanssa. Merkittävimmät tuet myönnettiin Kaupunkikeskustan kehittämisyhdistyksen toritapahtumille sekä Gyostage-pelitapahtumalle. Uusia tapahtumia olivat Bellanrannan RaceWKND-veneilytapahtuma, Kuopio Palomiesurheilijoiden järjestämä European Winter Games- sekä Snow- ja Watercross -tapahtumat. Kuopio isännöi maaliskuussa Tapahtumakaupunkien verkostotapaamista. Joulukuussa käynnistettiin tapahtumakonseptointi, jonka tavoitteena on selkeyttää toimijoiden rooleja ja vastuualueita sekä sopia tapahtumien tuomien hyötyjen arviointi- ja mittaustavoista.

Jäsenmaksut ja osuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-1 812		-1 812	-1 898	-85	104,7
Toimintakate	-1 812		-1 812	-1 898	-85	104,7

- Määrärahasta maksettiin jäsenmaksut mm. Kuntaliitolle, Kuntatyönantajalle ja WHO:n European Healthy Cities -verkostolle.
- Kaupungin osuuksiin sisältyvät: Kuopion osuus Nopeat Itäradat jatkotoimenpiteisiin ja Pohjois-Savon liitto-maakuntayhtymälle.
- Määrärahasta maksettiin avustukset Kuopion keskustan kehittämisyhdistys ry:lle, Nilsin keskustan kehittämisyhdistys Nike ry:lle ja Juankosken Ruukki ry:lle.

Yleiset tukipalveluostot yhteensä	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	534		534	535	1	100,1
Toimintakulut	-9 955		-9 955	-10 274	-319	103,2
Toimintakate	-9 421		-9 421	-9 739	-319	103,4

Yleiset tukipalveluostot jakaantuivat alla olevan erittelyn mukaisesti.

1. Pohjois-Savon pelastustoimi	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	534		534	534		100,0
Toimintakulut	-7 912		-7 912	-7 916	-4	100,1
Toimintakate	-7 377		-7 377	-7 382	-4	100,1

2. Monetra Pohjois-Savo Oy

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot				1	1	
Toimintakulut	-1 965		-1 965	-2 287	-322	116,4
Toimintakate	-1 965		-1 965	-2 286	-321	116,3

3. Sansia Oy

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-78		-78	-71	7	91,4
Toimintakate	-78		-78	-71	7	91,4

Verotus

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-2 350		-2 350	-2 654	-304	112,9
Toimintakate	-2 350		-2 350	-2 654	-304	112,9

- Osuus vuoden 2019 verotuskustannuksiin.

Eläkemenoperusteinen ennakkomaksu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-2 270		-2 270	-2 259	10	99,5
Toimintakate	-2 270		-2 270	-2 259	10	99,5

- Toimintakuluihin on kirjattu Kuntien eläkevakuutuksen (Keva) perimä eläkemenoperusteinen ennakkomaksu vuodelta 2019. Maksu sisältää mm. purkautuneiden kuntayhtymien eläkevastuut.

Tavanomaiset myyntivoitot /- tappiot

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	3 000	-2 900	100	78	-22	78,2
Toimintakulut				-1	-1	
Toimintakate	3 000	-2 900	100	78	-22	77,6

- Tuloihin on kirjattu mm. Servica Oy:n osakkeiden sekä Juankoskella sijaitsevien asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden (mm. As. Oy ja Liike Oy Ruukintorni ja As. Oy Ruukkimäki) myyntivoittoja.

Muut tuotot ja luottotappiot

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	177		177	-158	-335	-89,0
Toimintakulut	-56		-56	107	162	-191,5
Toimintakate	122		122	-51	-173	-42,1

- Toimintatuottoihin on kirjattu ulosotosta ja perinnästä saatuja tuloja sekä tuloutuksia jotka koskevat aiempien vuosien siirtosaamisia.
- Toimintakuluihin on kirjattu ulosottokuluja ja myyntisaamisten luottotappiota sekä Kevama Oy:n konkurssipesän jako-osuus.

Pohjois-Savon kehittämisra-hasto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-124		-124	-124		100,0
Toimintakate	-124		-124	-124		100,0

MUU YLEISHALLINTO YHTEENSÄ

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	3 712	-2 900	812	455	-356	56,1
Toimintakulut	-17 240		-17 240	-17 682	-442	102,6
Toimintakate	-13 528	-2 900	-16 428	-17 227	-799	104,9

KEHITTÄMISHANKKEET

1. Muut kehittämishankkeet

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	607		607	545	-62	89,8
Toimintakulut	-1 374		-1 374	-1 027	347	74,7
Toimintakate	-767		-767	-482	285	62,8

Määrärahaa käytettiin seuraaviin kohteisiin:

- Eu-hankkeiden kuntarahoituksiin, menot 760.545 euroa ja tulot 544.950 euroa. Euomääräisesti suurimmat hankkeet olivat Leader-ohjelma, Invest & Grow -, YTY - yhdessä työhyvinvointia, Living Lab-, Future Savo ja Kierre -hankkeet
- Kehittämisverkostojen (USO, Kunta hyvinvoinnin edistäjänä) osallistumismaksuihin 20.868 euroa
- EVE4 -elinvoimaverkoston osallistumismaksuun 8.400 euroa
- Energiategohokkuushankkeen osarahoitukseen 27.043 euroa
- Kulttuurista elinvoimaa Järvi-Suomeen - Savonlinna Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026 15.000 euroa
- Omistajaohjaukseen liittyviin selvityksiin 92.970 euroa
- Ukkoverkko / leasing maksuun / Juankosken kuntaliitos 79.538 euroa
- Muihin hankkeisiin 22.244 euroa

Määrärahaa käytettiin ennakoitua vähemmän Eu-hankkeiden kuntarahoituksiin.

2. Henkilöstö ja henkilöstön kehittäminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	342		342	459	117	134,3
Toimintakulut	-4 257	2 942	-1 315	-1 283	32	97,6
Toimintakate	-3 915	2 942	-973	-823	149	84,7

Talousarviossa tehtiin keskitetty varaus kiky-sopimuksen päättymisestä aiheutuneen lomapalkkavelan kasvuun. Varaus kohdennettiin talousarviomuutoksina palvelualueiden henkilöstömenoihin (KV 9.9.2019 § 29).

Vuoden 2019 määrärahaa käytettiin mm. seuraavasti:

Tulot:

- Henkilöstön pysäköintimaksutuotot 0,3 milj. euroa
- Vuoden 2018 koulutuskorvaus 0,2 milj. euroa

Menot:

- Keskitetty henkilöstön kehittäminen 0,2 milj. euroa
- Henkilöstön virkistäytyminen 0,5 milj. euroa
- Uudelleensijoitustoiminta: 0,1 milj. euroa
- Työsuhdematkalipputuki 0,2 milj. euroa
- Keskitetty koulutus ja kehittäminen 0,3 milj. euroa
- Työhyvinvoinnin edistäminen 0,1 milj. euroa

3. Kansalaisopistotoiminnan valtionosuudet/kansalaisopisto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-192		-192	-194	-2	101,2
Toimintakate	-192		-192	-194	-2	101,2

- Kuopion kaupunki ylläpitää Tuusniemen, Kaavin ja Rautavaaran kansalaisopistotoimintaa ja siten toiminnan valtionosuus kuuluu Kuopion kaupungin valtionosuuksiin. Kunnille edelleen tilitettävä valtionosuuden määrä käsitellään kirjanpidossa avustuksena kunnille.

4. Kuntaliitoksiin perustuvat yhdistymisavustukset ja valtionosuuden vähenemisen korvaukset

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	1 026		1 026	1 026		100,0
Toimintakulut						
Toimintakate	1 026		1 026	1 026		100,0

- Sisältää Juankosken yhdistymisavustuksen kolmannen eli viimeisen vuoden erän (30 %) ja valtion-osuusmenetysten korvauksen viimeisen erän.

5. Kiinteistöjen hoitoon liittyvät ostopalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	537		537	533	-4	99,2
Toimintakulut	-961		-961	-625	335	65,1
Toimintakate	-424		-424	-92	331	21,8

- Sisältää hätäkeskuksen kiinteistön vuokratuotot ja -menot sekä tilahallinnon rakennusten purkukustannukset 0,3 milj. euroa.
- Vuonna 2019 purkukohteita tehtiin 7 alueella, yhteensä 20 rakennusta. Merkittävin kohde oli Savilahden varikkoalue (7 rakennusta).

6. Kaupungin johtokeskustoiminta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-60		-60	-49	11	82,3
Toimintakate	-60		-60	-49	11	82,3

7. Tietohallinnon kehittämis-hankkeet

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot				85	85	
Toimintakulut	-1 479		-1 479	-1 502	-23	101,5
Toimintakate	-1 479		-1 479	-1 417	62	95,8

Vuonna 2019 määrärahasta rahoitettiin mm. seuraavia hankkeita:

- Microsoftin pilvipalvelun O365 käyttöönottoprojektin loppuun saattaminen ja uusien työvälineiden keskitetyn koulutusten koordinointi sekä tiedonhallintaprojekti tiedonhallinnan ohjeistuksen toteuttamiseksi.
- Microsoft-lisenssimaksut keskitetysti vuoden ensimmäisen puoliskon ajalta ennen lisenssien kustannuspaikkakohtaista kohdentamista
- Käyttövaltuusjärjestelmän (IDM/IAM) käyttöönottoprojekti
- OstaVerkoissa käyttöönottoprojekti
- Intran uudistaminen
- Savilahden kehittämistä tukevaa ICT-teknologiaa ja IOT-valmiuksia koskevat selvitykset
- Pohjois-Savon kuntien tietohallintofoorumi
- Työajanseurantajärjestelmän pilotointi ja henkilöstöhallinnon järjestelmien kehittäminen
- Asianhallintajärjestelmän päivityksen suunnittelu
- Digi-Kuopio -konseptin kehittäminen
- Infraomaisuuden hallintajärjestelmän uudistaminen
- 3D-kaupunkimallinnuksen kehittäminen ja 3D-mallien julkaisupalvelun pilotointi
- WinHIT- ja Alue-Pegasos -järjestelmien uudet versiot

KEHITTÄMISHANKEVARAUS

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	2 511		2 511	2 648	136	105,4
Toimintakulut	-8 321	2 942	-5 380	-4 680	700	87,0
Toimintakate	-5 810	2 942	-2 868	-2 032	836	70,8

Yleishallinto 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	178		178	327	149	184,0 %
Tuet ja avustukset	1 814		1 814	1 745	-68	96,2 %
Vuokratuotot	542		542	554	12	102,2 %
Muut toimintatuotot	3 719	-2 900	819	505	-313	61,7 %
TOIMINTATULOT	6 252	-2 900	3 352	3 131	-220	93,4 %
Henkilöstökulut	-7 035	2 942	-4 093	-4 196	-103	102,5 %
Palvelujen ostot	-19 119		-19 119	-18 728	391	98,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24		-24	-49	-25	208,1 %
Avustukset	-1 087		-1 087	-827	260	76,1 %
Vuokrakulut	-915		-915	-787	128	86,0 %
Muut toimintakulut	-551		-551	-382	170	69,2 %
TOIMINTAMENOT	-28 731	2 942	-25 789	-24 968	821	96,8 %
TOIMINTAKATE	-22 479	42	-22 438	-21 837	601	97,3 %
Poistot ja arvonalentumiset				-1 334	-1 334	

Talousarvion toteumavertailu vastuualueittain

1 000 €

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
Keskusvaalilautakunta					
TOIMINTATUOTOT	372		372	418	112,5
TOIMINTAKULUT	-647		-647	-673	104,1
TOIMINTAKATE	-275		-275	-255	92,8
Tarkastustoimi					
TOIMINTATUOTOT					
TOIMINTAKULUT	-291		-291	-269	92,4
TOIMINTAKATE	-290		-290	-269	92,5
Yleishallinto					
TOIMINTATUOTOT	6 252	-2 900	3 352	3 131	93,4
TOIMINTAKULUT	-28 731	2 942	-25 789	-24 968	96,8
TOIMINTAKATE	-22 479	42	-22 438	-21 837	97,3
ELINVOIMA- JA KONSERNIPALVELU					
Konsernipalvelu					
TOIMINTATUOTOT	704		704	620	88,0
TOIMINTAKULUT	-6 028	-55	-6 084	-5 666	93,1
TOIMINTAKATE	-5 324	-55	-5 379	-5 046	93,8
Elinvoimapalvelu					
TOIMINTATUOTOT	12 826	300	13 125	12 748	97,1
TOIMINTAKULUT	-34 734	-527	-35 261	-32 576	92,4
TOIMINTAKATE	-21 908	-227	-22 135	-19 829	89,6
Elinvoima- ja konsernipalvelu yhteensä					
TOIMINTATUOTOT	13 530	300	13 830	13 368	96,7
TOIMINTAKULUT	-40 762	-582	-41 344	-38 242	92,5
TOIMINTAKATE	-27 232	-282	-27 515	-24 875	90,4
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE					
Kaupunkisuunnittelupalvelut					
TOIMINTATUOTOT	15 904		15 904	16 887	106,2
TOIMINTAKULUT	-26 963	-45	-27 008	-25 058	92,8
TOIMINTAKATE	-11 059	-45	-11 104	-8 171	73,6
Rakentamisen ja kunnossapidon palvelut					
TOIMINTATUOTOT	27 188	-18 000	9 188	9 330	101,5
TOIMINTAKULUT	-39 062	17 976	-21 086	-21 176	100,4
TOIMINTAKATE	-11 874	-24	-11 898	-11 846	99,6
Maaomaisuuden hallintapalvelut					
TOIMINTATUOTOT	32 715		32 715	31 986	97,8
TOIMINTAKULUT	-5 810	-26	-5 836	-5 016	85,9
TOIMINTAKATE	26 905	-26	26 879	26 970	100,3

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
------------	-----------------------------	--------------------------	-------------------------	---------	--------

Ympäristö ja rakennusvalvontapalvelut

TOIMINTATUOTOT	2 590		2 590	2 752	106,2
TOIMINTAKULUT	-5 696	-35	-5 731	-5 393	94,1
TOIMINTAKATE	-3 106	-35	-3 141	-2 642	84,1

Kaupunkiympäristön johdon tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	428		428	354	82,7
TOIMINTAKULUT	-2 810	-13	-2 823	-2 157	76,4
TOIMINTAKATE	-2 382	-13	-2 395	-1 803	75,3

Kaupunkiympäristön palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	78 825	-18 000	60 825	61 308	100,8
TOIMINTAKULUT	-80 342	17 857	-62 484	-58 800	94,1
TOIMINTAKATE	-1 516	-143	-1 659	2 508	151,2

HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN PALVELUALUE

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut

TOIMINTATUOTOT	4 179		4 179	4 301	102,9
TOIMINTAKULUT	-24 079	-88	-24 166	-24 210	100,2
TOIMINTAKATE	-19 900	-88	-19 987	-19 909	99,6

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut

TOIMINTATUOTOT	2 209		2 209	2 476	112,1
TOIMINTAKULUT	-11 293	-46	-11 339	-11 376	100,3
TOIMINTAKATE	-9 084	-46	-9 130	-8 900	97,5

Taidepalvelut

TOIMINTATUOTOT	3 006		3 006	2 735	91,0
TOIMINTAKULUT	-11 775	-68	-11 843	-12 221	103,2
TOIMINTAKATE	-8 769	-68	-8 837	-9 486	107,3

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	2		2	2	89,4
TOIMINTAKULUT	-323	-3	-326	-351	107,9
TOIMINTAKATE	-320	-3	-324	-350	108,1

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	9 396		9 396	9 514	101,2
TOIMINTAKULUT	-47 469	-204	-47 673	-48 158	101,0
TOIMINTAKATE	-38 072	-204	-38 277	-38 645	101,0

KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE

Varhaiskasvatuspalvelut

TOIMINTATUOTOT	5 939		5 939	5 791	97,5
TOIMINTAKULUT	-80 271	-486	-80 757	-80 623	99,8
TOIMINTAKATE	-74 332	-486	-74 817	-74 833	100,0

Perusopetus ja nuorisopalvelut

TOIMINTATUOTOT	4 802		4 802	6 182	128,7
TOIMINTAKULUT	-110 779	-647	-111 426	-111 584	100,1
TOIMINTAKATE	-105 977	-647	-106 623	-105 402	98,9

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
Lukiokoulutus ja toisenasteen yhteistyö					
TOIMINTATUOTOT	1 312		1 312	1 511	115,1
TOIMINTAKULUT	-18 238	-110	-18 348	-18 504	100,9
TOIMINTAKATE	-16 925	-110	-17 035	-16 993	99,8

Kasvun ja oppimisen tuen palvelut

TOIMINTATUOTOT	29		29	107	375,3
TOIMINTAKULUT	-2 156	-20	-2 176	-2 245	103,2
TOIMINTAKATE	-2 127	-20	-2 147	-2 138	99,6

Kasvun ja oppimisen palvelualueen tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	116		116	93	80,3
TOIMINTAKULUT	-2 091	-14	-2 105	-2 128	101,1
TOIMINTAKATE	-1 975	-14	-1 989	-2 035	102,3

Kasvun ja oppimisen palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	12 199		12 199	13 683	112,2
TOIMINTAKULUT	-213 535	-1 276	-214 811	-215 084	100,1
TOIMINTAKATE	-201 336	-1 276	-202 612	-201 401	99,4

PERUSTURVAN PALVELUALUE

Vanhus ja vammaispalvelut

TOIMINTATUOTOT	22 737	1 760	24 497	24 734	101,0
TOIMINTAKULUT	-140 889	-6 823	-147 712	-146 731	99,3
TOIMINTAKATE	-118 152	-5 064	-123 215	-121 997	99,0

Lapsiperhepalvelut

TOIMINTATUOTOT	3 081	263	3 344	3 258	97,4
TOIMINTAKULUT	-28 968	-2 189	-31 158	-31 077	99,7
TOIMINTAKATE	-25 888	-1 926	-27 814	-27 819	100,0

Aikuissosiaalityöpalvelut

TOIMINTATUOTOT	1 806	-30	1 776	1 497	84,3
TOIMINTAKULUT	-6 357	63	-6 294	-6 123	97,3
TOIMINTAKATE	-4 551	33	-4 518	-4 626	102,4

Perusturvan tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	3	7	9	9	98,3
TOIMINTAKULUT	-2 369	-4	-2 373	-2 241	94,5
TOIMINTAKATE	-2 366	3	-2 363	-2 232	94,4

Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueen johdon tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	549	225	774	829	107,1
TOIMINTAKULUT	-5 248	1 217	-4 030	-3 706	91,9
TOIMINTAKATE	-4 698	1 442	-3 256	-2 877	88,3

Perusturvan palvelualue yhteensä

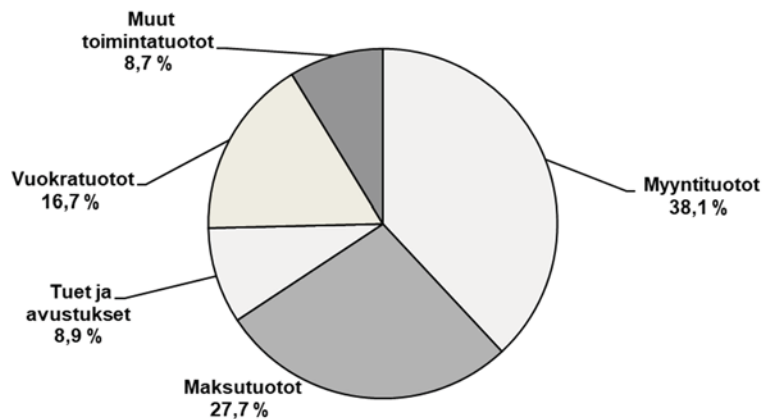
TOIMINTATUOTOT	28 175	2 225	30 400	30 328	99,8
TOIMINTAKULUT	-183 831	-7 736	-191 567	-189 878	99,1
TOIMINTAKATE	-155 655	-5 512	-161 167	-159 550	99,0

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
TERVEYDENHUOLLON PALVELUALUE					
Avohoidon palvelut					
TOIMINTATUOTOT	7 295	752	8 047	8 495	105,6
TOIMINTAKULUT	-56 580	-1 272	-57 852	-57 668	99,7
TOIMINTAKATE	-49 285	-520	-49 804	-49 173	98,7
Sairaalapalvelut					
TOIMINTATUOTOT	2 541	-11	2 530	2 574	101,8
TOIMINTAKULUT	-22 657	-651	-23 308	-23 221	99,6
TOIMINTAKATE	-20 117	-662	-20 779	-20 647	99,4
Mielenterveys- ja päihdepalvelut					
TOIMINTATUOTOT	295	95	390	433	111,0
TOIMINTAKULUT	-10 957	-85	-11 043	-10 977	99,4
TOIMINTAKATE	-10 663	10	-10 653	-10 544	99,0
Terveydenhuollon tukipalvelut					
TOIMINTATUOTOT	109	9	118	157	132,9
TOIMINTAKULUT	-1 271	-10	-1 281	-1 283	100,1
TOIMINTAKATE	-1 162	-1	-1 163	-1 125	96,8
Erikoissairaanhoidon ostopalvelut					
TOIMINTATUOTOT	370	96	466	574	123,1
TOIMINTAKULUT	-170 132	-12 328	-182 460	-184 247	101,0
TOIMINTAKATE	-169 762	-12 232	-181 994	-183 674	100,9
Terveydenhuollon palvelualue yhteensä					
TOIMINTATUOTOT	10 610	941	11 551	12 233	105,9
TOIMINTAKULUT	-261 598	-14 346	-275 944	-277 396	100,5
TOIMINTAKATE	-250 987	-13 405	-264 393	-265 163	100,3
YDINKAUPUNKI YHTEENSÄ					
TOIMINTATUOTOT	159 359	-17 435	141 924	143 984	101,5
TOIMINTAKULUT	-857 205	-3 345	-860 549	-853 469	99,2
TOIMINTAKATE	-697 846	-20 780	-718 626	-709 486	98,7

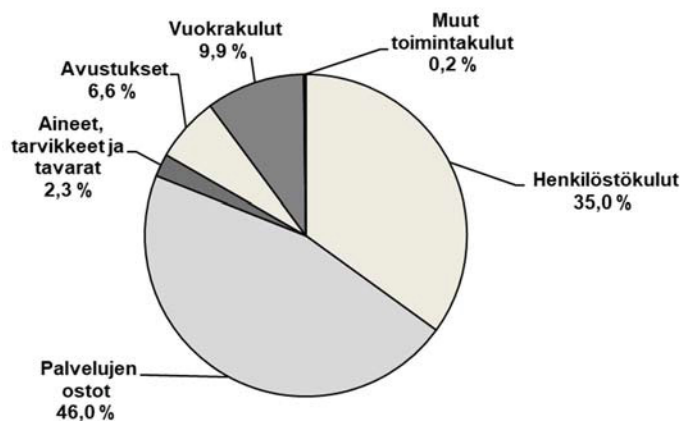
Ydinkaupungin käyttötalous yhteensä (ilman taseyksiköitä)

TULOSLASKELMAOSA 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	67 691	-15 152	52 540	54 787	2 248	104,3 %
Maksutuotot	42 243	-321	41 921	39 816	-2 105	95,0 %
Tuet ja avustukset	10 276	546	10 822	12 842	2 020	118,7 %
Vuokratuotot	23 801		23 801	23 974	173	100,7 %
Muut toimintatuotot	15 348	-2 508	12 840	12 564	-276	97,9 %
TOIMINTATULOT	159 359	-17 435	141 924	143 984	2 060	101,5 %
Henkilöstökulut	-296 806	-1 761	-298 567	-298 677	-110	100,0 %
Palvelujen ostot	-406 223	9 090	-397 132	-392 887	4 245	98,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 709	-2 100	-18 810	-19 477	-668	103,5 %
Avustukset	-50 353	-8 460	-58 813	-55 977	2 836	95,2 %
Vuokrakulut	-84 760	-36	-84 796	-84 737	59	99,9 %
Muut toimintakulut	-2 353	-78	-2 431	-1 714	717	70,5 %
TOIMINTAMENOT	-857 205	-3 345	-860 549	-853 469	7 080	99,2 %
TOIMINTAKATE	-697 846	-20 780	-718 626	-709 486	9 140	98,7 %
Poistot ja arvonalentumiset	-23 554		-23 554	-24 630	-1 077	104,6 %

Toimintatuottojen 144,0 milj. € jakautuminen

Toimintamenojen 853,5 milj. € jakautuminen

Isäntäkuntapalvelut

(erillinen taseyksikkö)

Vs. terveysjohtaja Pertti Lipponen

Toiminta

Kuopion kaupungin terveydenhuolto on vuodesta 2009 lähtien järjestänyt Tuusniemen kunnan perus-terveydenhuollon yhteistyösopimuksen mukaisesti. Yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Kuopion kaupunki on huolehtinut Tuusniemen kunnan väestön tarvitsemien lakisääteisten terveydenhuollon piiriin kuuluvien palvelujen sekä yhteisesti sovittavien muiden palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. Isäntäkuntasopimus on voimassa 31.12.2020 asti.

Lääkärin vastaanoton-, kuntoutuksen-, terveydenhoidon-, suun terveydenhuollon- ja sairaalan palvelut toteutettiin toimintasuunnitelman mukaisesti. Lääkäri työvoiman saanti Tuusniemen terveysasemalle oli ajoittain ollut hankalaa ja vaikuttanut heikentävästi tarjottavien palvelujen määrään. Vajetta paikattiin ostopalvelutyövoimalla ja muiden terveysasemien lääkäri työvoiman avulla. Erikoissairaanhoidon käyttö on ollut edellisen vuoden tasolla.

Tuusniemen suun terveydenhuollon perushoito ja virka-aikainen päivystys toteutuivat suunnitelman mukaisesti, erikoishammaslääkäritasoisessa hoidossa tukeudutaan Kuopiossa järjestettäviin palveluihin. Hammas-hoitolassa oli vajaan 1,5 hammaslääkäri-hoitajatyöparia. Käytössä olevat tilat ovat käyneet ahtaiksi ja uudet tilat tekeillä.

Tuusniemen vuodeosastolla hoidettavien kuopiolaisten määrä on vähentynyt Juankosken osaston myötä. Tuusniemen osaston paikoista keskimäärin 3,4 sairaansijaa on ollut jatkuvassa kuopiolaisten käytössä. Vuodeosaston täyttöaste oli keskimäärin 71,8 % ja keskimääräinen hoitoaika 11,1 vrk. Hoitojaksolta palattiin pääasiassa entiseen asumismuotoon (84,5%).

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Merkittäviä poikkeamia ei ole todettu, mutta vastaanottopalvelujen turvaamiseksi on jouduttu käyttämään ostopalvelutyövoimaa ennakoitua enemmän.

Toiminta järjestettiin suunnitellun toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti. Toteutuneet kustannukset on tasattu Tuusniemen ja Kuopion välillä tilinpäätöksen yhteydessä. Perusterveydenhuollon maksuosuutta vuodelta 2019 Tuusniemen kunta palautti Kuopiolle 831 euroa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuopio toimii isäntäkuntana Tuusniemelle ja on seurannut omalta osaltaan toimintaa ja taloutta saatavien tilastoraporttien kautta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on seurattu Sisäisen valvonnan seuranta- ja arviointilomakkeella vuosittain. Ohjeita on noudatettu ja riskit arvioitu.

Isäntäkuntapalvelut 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	2 993		2 993	2 966	-27	99,1 %
Maksutuotot	365		365	379	14	103,8 %
TOIMINTATUOTOT	3 358		3 358	3 345	-13	99,6 %
Henkilöstökulut	-2 071		-2 071	-2 015	56	97,3 %
Palvelujen ostot	-963		-963	-1 021	-58	106,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-310		-310	-294	16	94,8 %
Vuokratulot				-4	-4	
Muut toimintakulut	-14		-14	-12	2	84,7 %
TOIMINTAKULUT	-3 358		-3 358	-3 345	13	99,6 %
TOIMINTAKATE	0		0	0		

Tilakeskus

(erillinen taseyksikkö)

Toimitilajohtaja Hannu Väänänen

Toimintakertomus

Toiminta

Kuopion Tilakeskus toimii kaupunginhallituksen nimeämän tilatyöryhmän ohjauksessa. Kaupunginhallitus nimesi uuden nelijäsenisen tilatyöryhmän 1.6.2019 – 31.5.2021 väliseksi ajaksi. Työryhmän tavoitteena on seurata Tilakeskuksen toiminnallisten tavoitteiden toteutumista ja valmistella tarvittaessa päätöksen tekoa varten toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten mm. myynti-, kehitys- ja purkukohteiden tilannetta. Tilatyöryhmään kuuluvat puheenjohtajana Antti Kivelä sekä jäseninä Tiina Kaartinen, Ari Koskinen ja Kaisa Kantele sekä Kuopion Tilakeskuksesta Hannu Väänänen ja Heikki Kekäläinen. Tilakeskus käynnisti toimitilaohjelman valmistelun Tilatyöryhmän ohjauksessa.

Vuodelle 2019 asetetut toiminnalliset tavoitteet on saavutettu, mutta sisäilmakorjauksiin on mennyt suunniteltua enemmän rahaa.

Uudet kohteet esim. Kuikkalammen päiväkotito on suunniteltu Tilakeskukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti, huomioiden tilojen muuntojoustavuus ja tilojen monikäyttöisyys. Tilat mahdollistavat myös aktiivisen ilta-ikäytön.

Tilakeskuksen tavoitteena on selvittää uudisrakentamiskohteissa ja peruskorjauskohteissa uusiutuvan energian tuotanto- ja käyttömahdollisuudet. Vuoden 2019 aikana valmistuneissa kohteissa, kuten Maaningan urheilu- ja liikuntatalo, Hiltulanlahden koulu ja päiväkotito ja Kuikkalammen päiväkotito, hyödynnetään maalämpöä pääasiallisena lämmitysmuotona. Lisäksi Aurinkorinteen koulun ja Kuikkalammen päiväkodin katoille rakennetut aurinkovoimalat on otettu käyttöön.

Kaupungin tavoitteena on digitalisoida ja sujuvoittaa palveluprosesseja. Uusissa rakennushankkeissa hyödynnetään 3D-mallinnusta, joka visualisoi hankeprosessin aikana mm. käyttäjälle tilaratkaisuja. Lisäksi tilakeskus on automatisoinut ostolaskujen käsittelyprosessia Monetra Pohjois-Savo Oy ja Servica Oy kanssa.

Toimitilahankkeiden investointeja on toteutettu kaupunginvaltuuston hyväksymän investointiohjelman mukaisesti. Vuonna 2019 valmistuivat jäähallin peruskorjaus ja Kuntolaakson pysäköintilaitos, Maaningan urheilu- ja liikuntatalo ja Kuikkalammen päiväkotito sekä Lippumäen ylipainehalli. Kuntolaakson uimahallin ja Kuopion museon peruskorjauksen ja laajennuksen rakennustyöt jatkuivat vuonna 2019 ja valmistuvat vuoden 2020 aikana. YIT Rakennus Oy:n elinkaarihankkeena toteuttama Hiltulanlahden koulu ja päiväkotito valmistui suunnitellusti elokuussa 2019. Maaningan ja Nilsin päiväkodit valmistuivat ja ne toteutettiin vuokrapäiväkotimallilla.

Kuopion Tilakeskuksen pienet peruskorjausluonteiset investointihankkeet (8,6 milj. euroa) toteutettiin erillisen työohjelman mukaisesti. Lopulliset kustannukset olivat 9,2 milj. euroa vuonna 2019.

Kuopion Tilakeskus on myynyt seurantakauden aikana seitsemän (7) rakennusta (6.300 m²) ja purkanut 11.452 neliötä. Konttisen liiketalon ja Kelloniemen teollisuusrakennuksen kaupat olivat merkittävimmät myyntikohteet vuonna 2019. Rakennusten myyntivoitot olivat yhteensä 0,7 milj. euroa.

Kiinteistöjen ylläpidon järjestämiseksi tehtiin kolmen vuoden palvelusopimus Servica Oy:n kanssa.

Sote-valmistelun edellyttämä toimitilojen selvitystyö päättyi toukokuussa 2019.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Tilakeskuksen tuotot ja kulut ovat toteutuneet alkuperäisen talousarvion mukaisena. Toimintakate oli 32,2 milj. euroa (ed. vuonna 31,4 milj. euroa). Suunnitelman mukaisia poistoja tehtiin 17,5 milj. euroa sekä purettavien että myynnissä olevien rakennusten tasearvoista tehtiin arvonalentumisia 2,1 milj. euroa.

Tilikauden investoinnit olivat yhteensä 37,0 milj. euroa. Merkittävin poikkeama (varaus 5,2 milj. euroa) oli Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen rakennustöiden aloituksen siirtyminen vuodelle 2020. Rakennustöiden jaksottumisesta Museon peruskorjaus ja laajennushankkeessa siirtyi vuodelle 2020 noin kaksi miljoonaa euroa. Hankkeille varattuja suunnittelumäärärahoja jäi käyttämättä 2,3 milj. euroa.

Henkilöstö

Henkilöstön lisäkoulutuksella ja mahdollisilla tehtävä- ja toimenkuvamuutoksilla tuettiin Tilakeskuksen henkilöstön työhyvinvointia ja työssä kehittymistä. Tilakeskus järjesti koko henkilöstölle kuukausittain yhteisen tapaamisen, jossa käsiteltiin ajankohtaisia asioita.

Suunniteltuja toimenpiteitä on tehty työhyvinvoinnin parantamiseksi ja sairauspoissaoloja on saatu pienennettyä 13,7 pv:stä/htv 12,8 pv:ään/htv

Arvio tulevasta kehityksestä

Tilakeskus järjestää toimitiloja kaupungin palvelutuotannon tarpeeseen. Tässä tehtävässä menestyminen edellyttää entistä ennakoivampaa palveluverkostosuunnittelua, palvelutarpeen muutoksen ennakointia, väestöennusteiden ja väestön ikärakenteen muuttumisen huomioimista. Ajantasainen palveluverkostosuunnitelma mahdollistaa ennakoivan ja suunnitelmallisen tilahallinnon toteuttamisen.

Kaupungin kiinteistöjen ylläpidon ja huollon painopistettä siirretään ennakoivampaan suuntaan. Kuntotutkimusten kautta saatua tietoa rakennusten todellisesta kunnosta hyödynnetään korjausohjelmien sisällön ja ajoituksen suunnitteluun ja toteutukseen.

Investointitarve kasvaa voimakkaasti lähivuosien aikana. Tämä tuo paineita kaupungin talouteen ja investointien rahoitukseen. Investointiohjelman tehokas läpivienti edellyttää myös riittäviä henkilöstöresursseja.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Systemaattisesti tehdyt rakennusten laajat kuntotutkimukset ovat tuoneet esille rakennusten korjaustarpeet. Joissakin tapauksissa korjaustarpeiden laajuus ja vakavuus on aiheuttanut akuutteja toimenpiteitä mm. korvaavien tilojen hankintaa.

Tilakeskuksen toimintaa, strategisten tavoitteiden saavuttamista, taloutta ja investointien toteutumista seurataan kuukausittain Tilakeskuksen johtoryhmässä ja kaupunginhallituksen asettamassa tilatyöryhmässä. Tilatyöryhmä raportoi lisäksi kaupunginhallitukselle Tilakeskuksen operatiivisesta toiminnasta.

Tilakeskuksessa vuokrasopimusten hallinta tehdään Haahtela Kiinteistötieto –tietojärjestelmän avulla. Hankinnat perustuvat säännöllisesti kilpailutettuihin puitesopimuksiin tai kohdekohtaisesti kilpailutettuihin urakkasopimuksiin. Toimintasäännössä on määritelty hankinta-, vuokraus- ja myyntivaltuudet ja niihin liittyvien sopimusten allekirjoitus. Laskujen asiatarkestus- ja hyväksymismenettely on ohjeistettu.

Esimiehille olisi järjestettävä valmennusta riskien tunnistamiseen ja systemaattiseen hallintaan. Sisäisen valvonnan kehittämisen näkökohtia ja painopistealueita voisi tarkastustoimi sparrata palvelualueiden ja yksiköiden kanssa.

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä on tehty erillinen raportti vuodelta 2019.

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Kaupungin tilat ja puistot ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä.	Toimitilojen suunnittelussa huomioidaan tilojen monikäyttöisyys, esteettömyys ja muuntojoustavuus sekä tiloihin sijoittuvien eri palvelualueiden tila- ja palvelutarpeet.	 (etenee suunnitellusti) Tilojen suunnittelussa on otettu toimenpiteet huomioon ja ne sisältyvät suunnitteluprosessiin.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkko-opiskelua ja etäkokouksia.	Suositaan etäkokouksia, verkko-opiskelua ja soveltuvilta osin etätyöskentelyä.	 (etenee suunnitellusti) Toimintatapa käytössä.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä. Julkisten tilojen iltakäyttö kerhotoimintaan yms. toimintaan.	Jo suunnitteluvaiheessa huomioidaan tilojen monikäyttöisyys ja muunneltavuus.	 (etenee suunnitellusti) Uudet kohteet esim. Kuikkalammen päiväkotia on suunniteltu tilojen monikäyttöisyyden huomioiden. Tilat mahdollistavat aktiivisen iltakäytön. Tilakeskus on omana toimenpiteenään selkeästi tehostanut tilankäyttöä siirtymällä kokonaisuudessaan valtuustotalon kolmanteen kerrokseen aiempaa pienempiin tiloihin.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Vähennetään jätteen määrää ja parannetaan jätteen hyötykäyttöä. Edistetään rakennusjätteiden hyödyntämistä. Parannetaan muovinkeräyksen palvelua.	Käyttökelpoinen purkumateriaali kierrätetään esim. kolmannen sektorin toimijoiden kautta (esim. ikkunat, ovet ja talotekniikka). Hyötyjätteet lajitellaan (esim. metalli, betoni ja bitumikermi).	 (etenee suunnitellusti) Purkukohteissa tehdään esipurku esim. Tukevan toimesta ja käyttökelpoinen materiaali kierrätetään, purkujäte lajitellaan ja loppusijoitettavan jätteen määrä minimoidaan.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

	lutasoa ja kampanjoidaan muovittomuuden puolesta (esim. kestokassikampanjalla).	Jätteen määrän hyödyntämisessä toimitaan kaupungin ohjeen mukaan.		Rakennustyömailla materiaalihukan osuuden minimointiin kiinnitetään huomiota, rakennukset tehdään pääsääntöisesti sääsuojien alla, jolloin materiaalien pilaantuminen ja jätteen määrä on mahdollisimman vähäinen ja syntyvä jäte lajitellaan.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Selvitetään uudisrakentamiskohteissa ja peruskorjauskohteissa uusiutuvan energian tuotanto- ja käyttömahdollisuudet sekä toteutetaan pilotteja.	Kaikissa uudisrakennus- ja peruskorjauskohteissa selvitetään uusiutuvan energian tuotanto- ja käyttömahdollisuus. Otetaan käyttöön vähintään yksi uusi aurinkosähköjärjestelmä vuosittain.		(etenee suunnitellusti) Selvitetään aina uusiutuvan energian käyttömahdollisuus uudisrakentamisen ja peruskorjauksen yhteydessä. Aurinkorinteen koululla on otettu käyttöön uusi aurinkovoimala. Kuikkalammen päiväkodin valmistumisen yhteydessä loppuvuonna 2019 tulee yksi aurinko- ja hybridilämmityskohde lisää. Maaninnan urheilu- ja liikuntatalolle on saatu käyttöön uusi maalämpökohde.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Uusia ajoneuvoja hankittaessa tai leasing-palveluja ostettaessa selvitetään sähkö- tai biokaasuajoneuvojen hankintamahdollisuus ja –kustannukset (Kokonaiskustannus koskeva periaatepäätös).	Tuetaan sähköajoneuvojen käyttöä selvittämällä kaupungin rakennushankkeiden yhteydessä latauspisteiden tarve ja toteutusmahdollisuudet.		(etenee suunnitellusti) Rakennusten sähkösuunnittelussa huomioidaan sähköisten latauspisteiden tarve ja valmiudet. Kuntolaakson pysäköintitaloon on valmistunut n kappaleita sähköautojen latauspisteitä.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.	Tuetaan henkilöstön työhyvinvointia esimerkiksi kehittämällä ergonomiaa sekä järjestämällä henkilöstölle säännölliset työterveystarkastukset, koulutusta, kuu-kausi- ja virkistystapahtumia.	● (etenee suunnitellusti) Suunniteltuja toimenpiteitä on tehty työhyvinvoinnin parantamiseksi. Sairauspoissaolot olivat 12,8 pv/htv ja edellisenä vuonna 13,7 pv/htv.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.	Kuopion Tilakeskus osallistuu palveluverkostoselvitysten laatimiseen palvelualueiden kanssa. Tilakeskus osallistuu v. 2019 dynaamisen verkostosuunnittelutyökalun (DigiPAVe) jatkokehitykseen.	● (etenee suunnitellusti) Ostolaskujen tiliointiä on automatisoitu. Servican ostolaskujen käsittelyprosessia on sujuvoitettu.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja maakuntauudistuksen etenemisestä riippumatta. Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat jouhevasti palvelutason kärsimättä.	Kuopion Tilakeskuksen edustajat osallistuvat sote- ja maakuntauudistuksen kiinteistöasioiden valmisteluun.	▼ (ei etene / ei alkanut) Maakunta valmistelu on keskeytetty valtakunnallisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.	Kuopion Tilakeskuksessa seurataan kuukausittain talousarvion toteutumista ja tulosennustetta sekä tehdään tarvittaessa korjaavat toimenpiteet viipymättä.	■ (etenee hitaasti tai osittain) Tilikauden tulos on 1,9 milj. euroa alijäämäinen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.	Talonrakennusinvestoinnit toteutetaan valtuuston hyväksymän investointiohjelman mukaisesti.	■ (etenee hitaasti tai osittain) Investointien toteutumista seurataan ja raportoidaan kuukausittain. Investoinnit toteutuivat 37 milj. euroa	Uudistuva Kuopio -ohjelma

TILAKESKUS

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUMAVERTAILU

	Alkuperäinen talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset 2019	Talousarvio-muutosten jälkeen	Toteuma tilikausi 2019	Poikkeama
	€	€	€	€	€
Liikevaihto	87 927 098	758 193	88 685 291	88 765 739	80 448
Liiketoiminnan muut tuotot	1 500 000	-664 568	835 432	842 232	6 800
Tuet ja avustukset kunnalta	8 000	0	8 000	12 042	4 042
	89 435 098	93 625	89 528 723	89 620 014	91 291
Materiaalit ja palvelut					
Aineet tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-11 299 200	961 346	-10 337 854	-10 421 771	-83 917
Palvelujen ostot	-25 943 295	-3 222 959	-29 166 254	-28 136 624	1 029 630
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-37 242 495	-2 261 613	-39 504 108	-38 558 395	945 713
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-2 438 000	-23 236	-2 461 236	-2 490 703	-29 467
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-1 197 388	0	-1 197 388	-1 202 607	-5 219
Muut henkilösivukulut	-83 655	0	-83 655	-82 955	700
Henkilöstökulut yhteensä	-3 719 043	-23 236	-3 742 279	-3 776 266	-33 987
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-17 630 000	0	-17 630 000	-17 469 365	160 635
Kertaluonteiset poistot	0	-721 000	-721 000	-2 108 016	-1 387 016
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-17 630 000	-721 000	-18 351 000	-19 577 381	-1 226 381
Liiketoiminnan muut kulut	-16 313 393	1 202 044	-15 111 349	-15 091 988	19 361
Liikelylijäämä (-alijäämä)	14 530 167	-1 710 180	12 819 987	12 615 984	-204 003
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	0	0	0	1 895	1 895
Korvaus peruspääomasta kunnalle	-14 550 000	0	-14 550 000	-14 550 000	0
Muut rahoituskulut	0	0	0	-829	-829
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 550 000	0	-14 550 000	-14 548 934	1 066
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-19 833	-1 710 180	-1 730 013	-1 932 951	-202 938
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-19 833	-1 710 180	-1 730 013	-1 932 951	-202 938
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	19 833	0	19 833	41 923	22 090
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	-1 710 180	-1 710 180	-1 891 027	-180 847

Pohjois-Savon pelastuslaitos

(erillinen taseyksikkö)

Pelastusjohtaja Jukka Koponen

Toimintakertomus 2019

Toiminta

Pelastuslaitoksen toimintaa ohjaa toimialan säädösten lisäksi vuosille 2016 – 2019 laadittu palvelutasopäätös ja strategia sekä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa tehty yhteistoimintasopimus ensihoitopalvelujen tuottamisesta.

Pelastustoimessa ja ensihoidossa on saavutettu niille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Pelastustoimen palvelut ja ensihoitopalvelut on tuotettu kustannustehokkaasti sekä sopimusten mukaisesti.

Pelastuslaitos on suorittanut toimintasuunnitelman mukaisia tehtäviä onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä ja pelastustoiminnassa sekä varautumisessa. Toiminnassa ei ole havaittu mainittavia poikkeamia. Pelastustoiminnassa tehtäviä on ollut 5414, mikä on edellisvuoteen verrattuna 3,6 % vähemmän. Ensihoitotehtävien määrä oli viime vuoden tasolla eli 26714.

Hoito- ja huoltolaitosten palotarkastukset suoritettiin 100 %:sti ja muiden rakennusten osalta päästiin 98 % toteutumaan. Omavalvontakohteiden valvonnasta toteutui 77 %. Pelastuslaitos järjesti turvallisuusviestinnän tapahtumia tai koulutustilaisuuksia yhteensä 676, joihin osallistui 41544 henkilöä, mikä on 17 % alueen väestömäärästä.

Piirinuohousjärjestelmä päättyi vuoden 2019 alusta. Nuohoustoimen järjestämisvastuu päättyi Pohjois-Savon pelastuslaitokselta 1.1.2019 alkaen ja nuohoustoimi siirtyi pelastuslain muutoksen mukaisesti vapaaseen kilpailuun. Pelastuslakiin kirjatun 6 kk siirtymäajan päätyttyä, viimeisetkin nuohouspiirit ovat lakanneet ja koko maassa on vapaa nuohouskilpailu 1.7.2019 alkaen. Nuohousten suorittaminen on kiinteistön omistajan vastuulla.

Pelastuslaitoksen henkilöstöresurssien parempaa hallintaa varten on perustettu koulutus- ja resurssikeskus, jonka toiminnassa alussa keskitytään työvuoro- ja lomasuunnitteluun ja sijaisten rekrytointiin. Pelastuslaitos on aloittanut tieto- ja toimitilaturvallisuuden parantamisen Neulamäen paloasemalla ottamalla käyttöön tilaturvaluokituksen, henkilöiden turvallisuusselvitykset ja vienyt eteenpäin TUVE -turvallisuusverkon käyttöönottoa. Samalla on kehitetty johtokeskus- ja tilannekeskustoimintaa.

Pelastuslaitoksen toimitilahankkeita jatkettiin kuluneena vuonna Kuopion paloasemaverkoston hankesuunnitelmien teolla ja suunnitelmilla Pielaveden, Siilinjärven ja Varkauden paloasemien uudistamiseksi.

Pelastuslaitos on mukana valtakunnallisissa pelastustoimen kehittämishankkeissa, joissa haetaan yhteisiä toimintatapoja pelastustoimintaan. Lisäksi pelastuslaitoksella valmistui hanke, jossa selvitettiin työturvallisuutta pelastustoimen ja ensihoidon uusissa työaikamuodoissa.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

	Talousarvio	Toteuma	Toteuma
	sis. lisä-ta		
	1000 €	1000 €	%
Toimintatuotot	26 434	26 439	100,0
Toimintamenot	25 226	25 288	100,2
Toimintakate	1 208	1 151	95,2
Poistot	911	1 032	113,3
Investoinnit, netto	1 504	898	59,7

Tulot ovat talousarvion mukaiset sisältäen ensihoitopalveluiden tuottamisesta sairaanhoitopiirille muodostuneen lisälaskun, 49.189 euroa. Vaikka henkilöstömäärärahat eivät ylittyneet, oli lomapalkkavelan muutos merkittävästi eli 62.776 euroa budjetoitua suurempi. Lisäksi vuoden 2018 tapaturmavakuutusmaksuista tuli n. 58.000 euron lisälasku ja eläkemenoperusteinen maksu oli 19.215 euroa budjetoitua suurempi. Ylitystä tapahtui tavaroiden ja palvelujen ostoissa yhteensä 122.945 euroa. Kuluja ovat lisänneet mm. polttoainekulut, vakuutukset sekä koneiden ja laitteiden kunnossapito. Kirjanpito- ja palkanlaskentapalvelujen ostot Monetra Pohjois-Savo Oy:ltä olivat 18,9 % suuremmat kuin ohjeen mukaisesti talousarvioon varatut määrärahat, nousua 8,2 % vuoden 2018 kuluihin verrattuna. Työterveyshuollon määrärahat ylittyivät 45.302 eurolla mikä johtui osin operatiivisen henkilöstön toimintakykytestausten muuttumisesta.

Pelastuslaitos otti lisälainaa ambulanssien hankintaa varten, koska vuonna 2019 hankittiin yksi ambulanssi suunniteltua enemmän.

Investoinneista ajoneuvohankintojen loppuun saattaminen jäi osittain vuodelle 2020 ja lisäksi pelastuslaitos jättää toteuttamatta investointeja 51.436 euron arvosta, jotta kunnilta ei tarvitse periä lisämaksua pelastustoimen kuluihin.

Henkilöstö

Pelastuslaitoksen palveluksessa oli vuonna 2019 keskimäärin 293,2 henkilöä vakinaisessa ja väliaikaisessa virka-tai työsuhteessa. Vuonna 2018 vastaava luku oli 294,4 ja vuonna 2017 henkilöstöä oli 291. Sivutoimista henkilöstöä oli 473, vuonna 2018 heitä oli 470 ja vuonna 2017 määrä oli 493. Toimintavuonna eläkkeelle jäi 8 työntekijää ja irtisanoutuneita oli 6. Sairauspoissaolojen määrä oli 16,4 kal.pv/htv tavoitteen ollessa 13,2 kal.pv/htv. Pelastuslaitos maksoi palkkoja palkkioita yhteensä 14,8 milj. euroa, vuonna 2018 vastaava luku oli 14,7 milj. euroa. Pelastuslaitos tekee erillisen henkilöstökertomuksen vuodelta 2019.

Arvio tulevasta kehityksestä

Pelastuslaitos on pyrkinyt pitämään hyvää huolta toiminnan taloudellisuudesta ja toiminnan kustannuskehitys on ollut maltillista. Koska toiminnan rahoitus tulee kunnilta ja sairaanhoitopiiriltä, on kustannustehokkuus haasteellista mm. toiminnan luonne ja sille asetetut resurssivaatimukset huomioon ottaen.

Pelastuslaitoksen toimitilojen uusimistarve on tulevinakin vuosina merkittävä kustannuksia lisäävä tekijä eikä kulujen nousua voida kattaa karsimalla muita kuluja. Toiminnan ICT-palvelujen valtakunnalliset ja alueelliset kehittämishankkeet tulevat vaatimaan lisäystä määrärahoihin, jotta ne saadaan toteutettua. ICT-hankeissa samoin kuin tilanne- ja johtokeskusratkaisuissa pyritään laajaan yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos pitää tärkeänä turvallisuuden ylläpitämistä julkisen sektorin vaikeasta tilanteesta huolimatta. Pelastuslaitos tuottaa sisäisen turvallisuuden palveluita mm. onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäisyssä, pelastustoiminnassa, varautumisessa, ensivaste- ja ensihoitopalveluissa sekä tukee kuntien varautumista ja jatkuvuudenhallintaa. Tavoitteena on maakunnan kattavan turvallisuusverkon säilyttäminen.

Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa kootaan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Myös pelastustoimen järjestäminen siirretään maakuntien tehtäväksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Säännösten ja määräysten noudattaminen

Pohjois-Savon pelastuslaitos arvioi, että sisäinen valvonta on hyvällä tasolla. Sisäisen valvonnan toteutumista seurataan säännöllisesti pelastuslaitoksen johtoryhmässä muun muassa osavuosisikatsauksien yhteydessä. Pelastuslaitoksen sisäisen valvonnan raportissa on tunnistettu merkittävimmät Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toimintaan liittyvät riskit ja kerrottu, kuinka Pohjois-Savon pelastuslaitos toteuttaa tunnistettujen riskien riskienhallintaan liittyviä toimenpiteitä.

Pelastuslaitokselle on esitetty henkilöstön ammattijärjestön toimesta vaatimus maksamattomista palkkasaatavista ja yksittäisten työntekijöiden toimesta vaatimukset varallaoloajan kuulumisesta työaikaan. Vaatimukset yhteensä muodostavat huomattavan rahallisen korvausvaatimuksen.

Korkein hallinto-oikeus on tehnyt päätöksen (KKO:2020:4), jonka mukaan kaupunki voi maksaa perustason ensihoitotöitä tekeville palomiehille alemmaa tehtäväkohtaista palkkaa kuin kaupungin palveluksessa oleville perustason ensihoitajille.

Tavoitteiden toteutuminen, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus, varojen valvonta

Talousarvion toteutumisesta, toiminnan ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta tai poikkeamista sekä niiden johdosta tehdyistä toimista on kerrottu toimintakertomuksessa. Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet melko hyvin talousarviossa määriteltujen mukaisesti. Henkilöstön sairastavuuden vähentäminen on ollut haasteellista ja toiminnan sopeuttaminen käytettävissä oleviin määrärahoihin on vuosi vuodelta vaikeampaa uusien tila- ja kehittämishankkeiden vaatimien rahoitusten vuoksi.

Toiminnassa ei ole havaittu puutteita varojen valvontaan liittyen.

Riskienhallinnan järjestäminen

Tilikaudella ei ole raportoitu sellaisia tapahtumia, joista olisi aiheutunut vahinkoa tai menetystä toiminnalle. Vakuutusturvassa ei ole havaittu puutteita.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana ei ole todettu hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Sopimusten hallinta

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sopimukset on tallennettu D360 järjestelmään. Sopimusten käsittelyprosessista on keskusteltu pelastustoimen johtotiimissä, ja sopimusten käsittelyprosessi on vastuuhenkilöiden tiedossa. Sopimuksia päivitetään tarvittaessa. Sopimushallintaa tulisi kehittää digitalisaatiota ja automaatiota hyödyntäen. Sopimusrekisteriä olisi kehitettävä edelleen niin, että sopimushallintajärjestelmä hälyttää vastuuhenkilöitä, kun sopimuksen voimassaoloaika on päättymässä.

Oma arvio riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan nykytilasta ja kehittämistarpeista

Pelastuslaitoksen mielestä riskienhallinta ja sisäinen valvonta ovat hyvällä ja riittävällä tasolla. Kehitystarpeena on kehittää asiantuntemusta ja sisäisen valvonnan kohteiden tunnistamista etupainotteisesti järjestämällä esim. keskitettyä koulutusta.

Tilikauden tuloksen käsittely

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tilikauden ylijäämä, 223.267,81 euroa, kirjataan taseeseen oman pääoman eräksi kohtaan edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä.

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Huolehditaan kaupungin toimitilojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä	Pelastuslaitoksella toimiva sisäilmatyöryhmä kartoittaa ja seuraa paloasemien käytettävyyttä toimitiloina.	 (etenee suunnitellusti) Neulamäen paloasemalla toimii sisäilmatyöryhmä, ja paloaseman saneeraus menossa. Ryhmä seuraa saneerausten tuloksia. Muissa kunnissa, joissa sisäilmaongelmia, henkilöstö on jo väistötöiloissa, ja kaikkien kuntien osalta tarvetai hankesuunnittelu on jo menossa.	
	Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistamalla kansainväliseen pelastustoimintaan.	Tehdään kansainvälisen avun suunnitelma.	 (etenee suunnitellusti) Kansainvälisten asioiden yhteyshenkilö on nimetty ja tiimiin on haettu halukkaita asiantuntijoita pelastuslaitokselta. Kansainvälisen avun suunnitelma valmistuu 2020.	
	Pelastustoimella ja ensihoitopalvelulla on riskejä vastaavat resurssit ja riittävä palvelukyky koko maakunnan alueella.	Päivitetään riskienarvioinnin tilastotieto-osuudet vuosittain, ja muuttuneiden tietojen arviointi kokonaisuuteen.	 (etenee suunnitellusti) Toimintavalmius on säilynyt ennallaan ja ongelmariskiruutujen toimintavalmiuden tarkastelu on aloitettu riskienhallinnan kanssa. Riskianalyysi päivitetty. Marraskuussa 2019 saatiin uusi riskiruutuaineisto ja päivitystä jatketaan niin että saadaan mukaan ehjä tilastointivuosi 2019. Palvelutasopäätöksen päivitys valmisteltu syksyllä 2019.	
	Pelastustoimi seuraa aktiivisesti yhteiskunnan turvallisuuskehitystä sekä ennakoi ja tuottaa tietoa.	Huomioidaan toiminnassa kansalliset ohjeet ja riskienarvioinnit.	 (etenee suunnitellusti) Pelastuslaitos osallistunut pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijatyöryhmien toimintaan, Pelastuslaitosten tutkimus- ja kehitystyöryhmän toimintaan ja SM pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn hankkeeseen.	

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään etätyöskentelyä, verkko-opiskelua ja etäkokouksia.	Pelastuslaitos toteuttaa ulkoista ja sisäistä koulutusta verkko-opiskeluna ja kokoustamista etäkokouksina.	 (etenee suunnitellusti) Etätyöskentelymahdollisuutta on käsitelty pelastuslaitoksen johtotiimissä ja johtotiimi on linjannut etätyöskentelyyn liittyvät mahdollisuudet sekä reunaehdot. Koulumaali -verkko-opiskelun käyttöönotto on aloitettu. eTuve -videoneuvottelujärjestelmä on otettu käyttöön. Pelastuslaitos osallistunut asiantuntija- ja muihin työryhmiin verkkokokouksina, jos mahdollista, ja järjestänyt asemavastavien kokouksiin myös verkkoseurantamahdollisuuden.	
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Tilojen yhteiskäyttö ensihoitopalvelun kanssa. Uusien tilojen rakentamisessa huomioidaan tehokas tilankäyttö ja kuntien toiminnallisen jatkuvuuden hallinnan tukeminen.	 (etenee suunnitellusti) Uusien paloasemien hankesuunnittelu-ryhmiin kutsuttu PS shp ensihoidon edustajat mukaan, ja kaikkiin uusiin asemahankkeisiin pyritään saamaan tilat ensihoidolle.	
4. UUDISTUVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/ htv.	Päivitetään työhyvinvointi- ja työterveyshuollon toimintasuunnitelma ja osallistutaan työpaikkaselvityksiin.	 (etenee hitaasti tai osittain) Pelastuslaitoksen työhyvinvointisuunnitelma ja työterveyshuollon toimintasuunnitelma on päivitetty.	Työhyvinvointisuunnitelma

			Vuoden 2019 aikana työpaikkaselvityskäynnit järjestettiin seuraavilla paloasemilla: Tuusniemi, Sonkajärvi, Sukeva, Kangaslampi, Varkaus, Pielavesi. Aktiivinen yhteistyö työterveyshuollon kanssa on toteutunut. Henkilön sairastavuus oli seurantakaudella 16 kal.pv/työntekijä, tavoite 13,2.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Viestintä keskitetään valittuihin viestintäkanaviin.	● (etenee suunnitellusti) Pohjois-Savon pelastuslaitoksen viestintää on kehitetty mm. päivittämällä pelastuslaitoksen SANTRA-kotisivuja. Pelastuslaitokselle on luotu oma alisivusto uuteen KUHA:n, joka on ollut käytössä 13.12.2019 alkaen. Esimiehille suunnattu henkilöstöhallinnon esimieskirje on jalkautettu. Sosiaalisen median kanavia (facebook, twitter, internet sivut) on hyödynnetty ja niitä päivitetään viestinnän vuosikellon mukaisesti.	
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Johtamisjärjestelmien kehittämisen.	✓ (valmis) Johtamissuunnitelma ja viestisuunnitelma ovat valmistuneet. Johtokeskusohje on päivitetty ja johtokeskuksen tietoturvallisuustasoa on parannettu. Johtokeskukseen on saatu turvallisuusverkon yhteydet.	

	Pelastustoimi hyödyntää toiminnas- saan yhteistyötä ja tutkittua tietoa.	Osallistutaan tutkimus- ja kehit- tämishankkeisiin.	✓ (valmis) Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu Kumppanuusverkoston yhteisiin tapaa- misiin ja työryhmiin. Pelastuslaitoksella valmistui "Työturvallisuus pelastustoi- men ja ensihoitopalvelun uusissa työ- muodoissa" -hanke.	
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Pelastustoimi tukee muita toimijoita häiriötilanteisiin varautumisessa.	Valmistellaan häiriötilannemat- riisi maakunnan toimijoille. Päi- vitetään valmiuden kohottami- sen suunnitelma.	● (etenee suunnitellusti) Maakunnan häiriötilannematriisin val- mistelua jatketaan 2020. Valmiuden ko- hottamisen suunnitelma on otettu käyt- töön.	
	Uudistetaan rakenteita ja toimintata- poja tavoitteena toiminnan taloudelli- suus ja tehokkuus, aktiivinen, uudis- tus- ja osallistumiskykyinen henki- löstö sekä johdonmukainen ja mää- rätietoinen johtamistyö. Varmiste- taan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat palve- lutason kärsimättä.	Maakuntauudistuksen ja pelas- tustoimen uudistuksia viedään eteenpäin ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen.	● (etenee suunnitellusti) Pelastuslaitoksen henkilöstösuunnitel- massa huomioitu henkilöstöresurssi- ja osaamistarpeet huomioiden tiukka ta- lousraami. Osallistuttu pelastuslaitosten kumppa- nuusverkoston yhteistyöhön toimintojen yhdenmukaistamiseksi.	
4.3. Kestävä talous	Tilikauden tulos on valtuuston hy- väksymän talousarvion mukainen.	Talousarvion määrärahojen käyttö on suunnitelmallista, seu- rantaa ja ennustettavuutta pa- rannetaan.	■ (etenee hitaasti tai osittain) Tilikauden tulos ei ole talousarvion mu- kainen. Vaikka henkilöstökulut alittuivat ei niiden säästöt riittäneet kattamaan hankintamäärärahojen ylitystä. Myös tulokertymä jäi alle budjetoidun.	Resurssiviisas Kuopio -oh- jelma

Mittaristo

PELASTUSTOIMINTA	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Pelastustehtävät	3 693	4 223	4 000	4 314	91
Ensivastetehtävät	1 377	1 396	1 200	1 099	-297
Yksiköiden toimintavalmiusaika min/sek	11:01	11:43	11:00	11:29	0
Yksiköiden yhteenlaskettu henkilövahvuus tehtävässä	5	5	5	5	0
Palotarkastusten valvontasuunnitelman toteutuminen %					0
- valvontakohteet A1-A8 (ei omavalvontakohteet)	102	101	100	100	-1
- hoito- ja huoltolaitokset	99	98	100	98	0
- omavalvontakohteet	88	86	100	77	-9
Valistus- ja koulutustilaisuuksiin osallistuneiden määrä	37 091	38 998	37 200	41 544	2 546
Paloasematilojen määrä m2	27 720	27 998	27 968	27 968	-30
ENSIHOITO	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Ensihoitotehtävät					
- Kuopio	20 072	19 453	21 200	19 282	-171
- Suonenjoki	1 959	2 078	2 450	2 026	-52
- Varkaus	4 964	5 186	5 800	5 406	220
Yhteensä	26 995	26 717	29 450	26 714	-3
Ensihoidon tilojen määrä m2	1 057	1 057	1 057	1 057	0
Henkilöstö / Kokonaistyoaika	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Muutos TP19/18
Vakinaiset	222,2	247	267,5	214,9	-32,1
Vakinaiset sijaiset	22,5				
Väliaikaiset	46,6	47,4	29	78,2	30,8
Yhteensä	291,3	294,4	296,5	293,1	-1,3
Tehty työaika (htv)	236,9			293,2	293,2

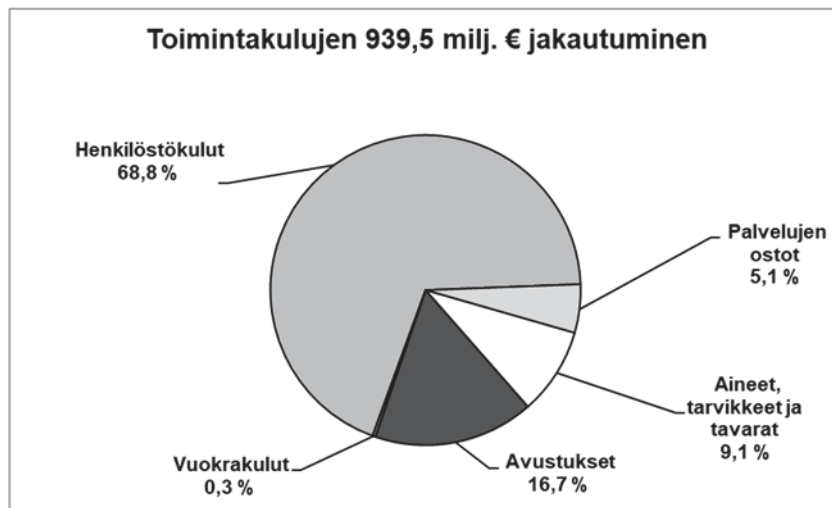
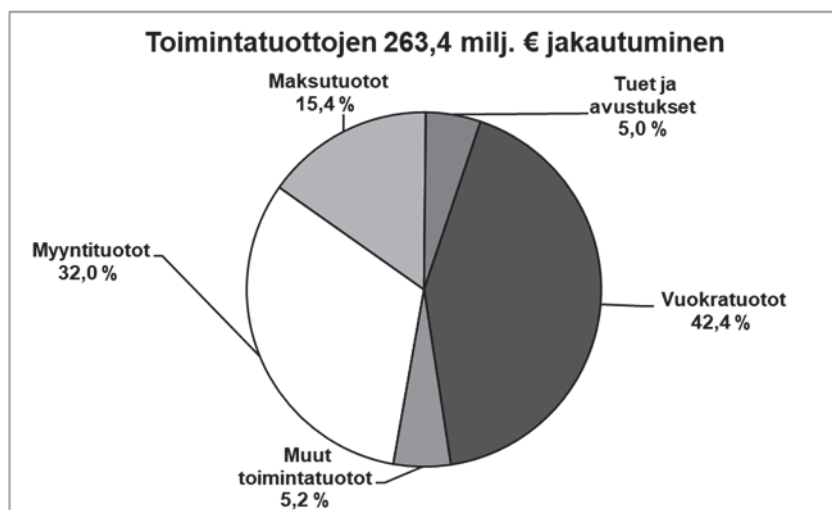
POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUMAVERTAILU

	Alkuperäinen talousarvio 2019 €	Talousarvio- muutokset 2019 €	Talousarvio 2019 muutosten jälkeen €	Toteuma €	Poikkeama €
Liikevaihto	25 991 117		25 991 117	26 022 528	31 411
Liiketoiminnan muut tuotot	442 830		442 830	416 496	-26 334
Tuet ja avustukset kunnalta	0		0		0
	26 433 947	0	26 433 947	26 439 024	5 077
Materiaalit ja palvelut					
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-1 045 777		-1 045 777	-1 044 880	897
Ostot tilikauden aikana			0		0
Palvelujen ostot	-2 427 018		-2 427 018	-2 550 859	-123 841
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 472 795	0	-3 472 795	-3 595 740	-122 945
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-14 897 926		-14 897 926	-14 749 041	148 885
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-2 711 314		-2 711 314	-2 744 672	-33 358
Muut henkilösivukulut	-635 605		-635 605	-705 390	-69 785
Henkilöstökulut yhteensä	-18 244 845	0	-18 244 845	-18 199 102	45 743
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-911 288		-911 288	-1 032 204	-120 916
Arvonalentumiset					0
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-911 288	0	-911 288	-1 032 204	-120 916
Liiketoiminnan muut kulut	-3 508 305		-3 508 305	-3 493 304	15 001
Liikeliiketoiminta (-) (alijäämä)	296 714	0	296 714	118 674	-178 040
Rahoitustuotot ja -kulut					
Muut rahoituskulut	-13 330		-13 330	-17 668	-4 338
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-13 330	0	-13 330	-17 668	-4 338
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	283 384	0	283 384	101 006	182 378
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	283 384	0	283 384	101 006	182 378
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	122 262		122 262	122 262	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	405 646	0	405 646	223 268	182 378

Käyttötalous ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä

TULOSLASKELMAOSA 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	96 871	-14 956	81 915	84 299	2 384	102,9 %
Maksutuotot	42 912	-321	42 591	40 513	-2 078	95,1 %
Tuet ja avustukset	10 608	546	11 154	13 200	2 046	118,3 %
Vuokratuotot	111 617	-104	111 512	111 674	162	100,1 %
Muut toimintatuotot	16 578	-2 506	14 073	13 703	-370	97,4 %
TOIMINTATUOTOT	278 586	-17 341	261 245	263 388	2 144	100,8 %
Henkilöstökulut	-320 840	-1 785	-322 625	-322 667	-42	100,0 %
Palvelujen ostot	-435 556	5 867	-429 689	-424 596	5 093	98,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-29 364	-1 139	-30 503	-31 238	-734	102,4 %
Avustukset	-50 417	-8 460	-58 877	-56 039	2 837	95,2 %
Vuokrakulut	-103 757	548	-103 209	-103 157	52	99,9 %
Muut toimintakulut	-3 129	541	-2 588	-1 832	756	70,8 %
TOIMINTAKULUT	-943 063	-4 428	-947 491	-939 529	7 962	99,2 %
TOIMINTAKATE	-664 478	-21 769	-686 247	-676 141	10 106	98,5 %
Poistot ja arvonalentumiset	-42 141	-721	-42 862	-45 240	-2 378	105,5 %

2.3 Talousarvion toteutumisvertailu

2.3.1. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosassa seurattavia määrärahoja ja tuloarvioita ovat toimintakate, verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja – menot sekä satunnaiset erät.

Liikelaitosta sitovia tuloarvioita ovat korkotulot kunnan myöntämästä lainasta liikelaitokselle sekä muissa rahoitustuloissa liikelaitoksen korvaus peruspääomasta.

Tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu sisältää kolme eri toteutumisvertailua: ydinkaupungin, ydinkaupungin ja taseyksiköiden sekä ydinkaupungin, liikelaitosten ja muiden taseyksiköiden toteutumisvertailut. Toteutumisvertailut sisältävät sisäiset erät. Jäljempänä tarkastellaan koko kaupungin (sisältää ydinkaupungin, liikelaitosten ja muut taseyksiköt) toteutumisvertailua.

Toimintatuotot, toimintakulut ja toimintakate

Toimintatuottojen määrä oli 306,9 milj. euroa ja valmistus omaan käyttöön 24,3 milj. euroa. Toimintatuottojen toteutuma oli muutetun talousarvion mukainen. Toteutuma oli 17,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempi. Valmistus omaan käyttöön toteutui 4,8 milj. euroa Kuntatekniikkaliikelaitoksen talousarviota suurempana.

Toimintakulujen toteutuma oli 991,2 milj. euroa, toimintakulut toteutuivat sekä muutettua että alkuperäistä talousarviota pienempinä. Toteutuma oli 6,1 milj. euroa muutettua talousarviota ja 1,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempi. Suurimmat poikkeamat olivat palvelujen ostoissa, toteutuma oli 3,5 milj. euroa pienempi ja avustuksissa 2,8 milj. euroa pienempi kuin muutetussa talousarviossa.

Toimintakate oli -660 milj. euroa. Toimintakate toteutui 11 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mutta 10,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompana.

Tilinpäätösvuoden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakatetta 21,8 milj. euroa, kun toimintatuotot vähenivät 17,3 milj. euroa ja toimintakulut lisääntyivät 4,4 milj. euroa. Merkittävimmät muutokset toimintakatteissa olivat terveydenhuollon ja perusturvan ja palvelualueilla. Terveydenhuollon toimintakate heikkeni 13,4 milj. euroa ja perusturvan 5,5 milj. euroa.

Terveydenhuollon toimintakatteen suurin muutos liittyi sairaanhoitopiiriin vuoden 2018 lopussa olleiden alijäämien kattamiseen, joista peruspääomaosuuden mukaisesti Kuopion kaupungin osuus on 7,6 milj. euroa. Lisäksi kuluneen vuoden hoitopalvelujen ostot sairaanhoitopiiriltä arvioitiin ylittävän 4,7 milj. euroa. Perusterveydenhuollossa ylitystä aiheuttivat sairaalapalvelujen henkilöstömenot ja hoitotarvikkeet.

Perusturvan toimintakatteen ylitys syntyi pääasiassa vanhusten hoivapalveluiden henkilöstömenoista, palvelujen ostoista vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa, omaishoidon tuen kasvusta vammaispalveluissa sekä sijaishuollosta.

Tilakeskuksen hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät Tilakeskuksen toimintakatetta 1 milj. eurolla.

Verotulot

Milj. €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	409,0	-12,2	396,8	399,9	3,1
Osuus yhteisöveron tuotosta	27,5	-3,5	24,0	24,0	0,0
Kiinteistövero	40,8	-0,9	39,9	40,1	0,2
Yhteensä	477,3	-16,6	460,7	464,0	3,3

Verotulojen toteutuma oli 464 milj. euroa, 3,3 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi. Talousarviomuutoksissa tuottoarvioita pienennettiin 16,6 milj. eurolla 460,7 milj. euroon, koska kunnallis- ja yhteisöveron tilitykset olivat pienemässä alkuperäiseen talousarvioon nähden. Kunnallisverotulojen alhaiseen kertymäennusteeseen vaikuttivat tulorekisterin käyttöönoton ja verokorttiuudistuksen aiheuttama tilitysvaje. Verokorttiuudistuksen käyttöönoton aiheuttaman verotulojen tilitysvajeen vuoksi kunnilta jäi saamatta noin 350 miljoonaa euroa verotuloja Suomen Kuntaliiton arvion mukaan. Kuopion kaupungin osalta tilitysvaje on noin 7 milj. euroa. Tilitysvaje korjaantui osittain tammikuussa 2020 ja lopullisesti verotuksen valmistuessa kesästä 2020 alkaen. Verohallinnon antamien tietojen mukaan tulorekisterin käyttöönoton ongelmat ovat poistuneet.

Alkuperäisessä talousarviossa verotulot olivat 477,3 milj. euroa. Alkuperäiseen talousarvioon nähden verotuloja kertyi 13,3 milj. euroa vähemmän.

Tuloveroprosentti on ollut 20,5 vuodesta 2014 alkaen. Kiinteistöveroprosentit olivat vuonna 2019:

- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,52 %
- muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,10 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen kiinteistöveroprosentti 3,0 %.

Valtionosuudet

Milj. €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	199,9	6,814	206,7	206,7	0,0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-3,4	-0,072	-3,5	-3,4	0,0
Yhteensä	196,5	6,7	203,2	203,3	0,0

Valtionosuudet toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti. Talousarviomuutoksena valtionosuuksia korotettiin 6,7 milj. euroa. Talousarviomuutoksessa huomioitiin hallituksen budjettiriihen yhteydessä päätetty kunnille maksettava kertaluonteinen 237 milj. euron valtionosuuksien lisäys, jonka maksatus aikaistettiin vuodelle 2019. Tämän vaikutus oli 5,1 milj. euroa. Lisäksi valtionosuuspäätökset toivat 1,6 milj. euron kasvun.

Rahoituserät

Korkotuotot olivat 8,1 milj. euroa, ne toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Korkotuottojen suurimmat erät olivat Kuopion Energia Oy:n maksama korkotuotto 7,1 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen maksama korkotuotto 0,7 milj. euroa.

Muut rahoitustuotot toteutuivat 5 milj. euronä. Suurin kertymä oli osinkotuotoissa 3,8 milj. euroa. Liikelaitoksilta ja taseyksiköiltä saadut korvaukset peruspääomasijoituksista olivat 18,6 milj. euroa talousarvion mukaisesti. Euromääräisesti suurimmat peruspääomasijoitusten korvaukset perittiin Tilakeskukselta (14,6 milj. euroa), ja Kuopion Vedeltä (3,8 milj. euroa).

Korkokulut toteutuivat 1 milj. euroa budjetoitua pienempinä, 3,9 milj. euronä.

Vuosikate, poistot ja satunnaiset erät

Vuosikate oli 16,5 milj. euroa. Se oli selvästi parempi kuin muutetussa talousarviossa, 15 milj. euroa, mutta 16,6 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompi. Talousarviomuutokset heikensivät vuosikatetta 31,6 milj. euroa. Jos tarkastellaan pelkästään ydinkaupungin vuosikatetta, niin toteutuma oli negatiivinen 13,7 milj. euroa.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 51,2 milj. euroa, 0,2 milj. euroa talousarviota pienemmät. Arvonalentumiset olivat 3,4 milj. euroa, 2,7 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Arvonalentumisia kirjattiin 2,1 milj. euroa purettavien ja myynnissä olevien rakennusten tasearvoista.

Satunnaiset erät olivat 92,9 milj. euroa, joista 92,7 milj. euroa kertyi Kuopion Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyvistä omistusjärjestelyjen myyntivoitosta. Talousarviossa satunnaiset erät olivat 4,5 milj. euroa.

Tilikauden yli-/alijäämä

Tilikauden ylijäämä oli 54,9 milj. euroa, kun alkuperäinen talousarvio oli 13,7 milj. euroa alijäämäinen ja muutettu talousarvio 46,1 milj. euroa alijäämäinen. Ilman Kuopion Veden yhtiöittämisestä saatua satunnaista erää tilikausi olisi ollut alijäämäinen 38 milj. euroa.

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2019
YDINKAUPUNKI ILMAN LIIKELAITOKSIA JA MUITA TASEYKSIKÖITÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toimintatuotot					
Myyntituotot	67 691	-15 152	52 540	54 787	-2 247
Maksutuotot	42 243	-321	41 921	39 816	2 105
Tuet ja avustukset	10 276	546	10 822	12 842	-2 020
Vuokratuotot	23 801	0	23 801	23 974	-173
Muut toimintatuotot	15 348	-2 508	12 840	12 564	276
	159 359	-17 435	141 924	143 984	-2 060
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-234 568	-1 410	-235 978	-236 613	635
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-54 163	-302	-54 465	-54 003	-462
Muut henkilösivukulut	-8 074	-49	-8 124	-8 061	-63
Palvelujen ostot	-406 223	9 090	-397 132	-392 887	-4 245
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 709	-2 100	-18 810	-19 477	668
Avustukset	-50 353	-8 460	-58 813	-55 977	-2 836
Vuokrakulut	-84 760	-36	-84 796	-84 737	-59
Muut toimintakulut	-2 353	-78	-2 431	-1 714	-717
	-857 205	-3 345	-860 549	-853 469	-7 080
Toimintakate	-697 846	-20 780	-718 626	-709 486	-9 140
Verotulot	477 300	-16 600	460 700	464 000	-3 300
Valtionosuudet	196 500	6 742	203 242	203 289	-47
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot muilta	7 533	0	7 533	7 449	84
<i>Korkotuotot liikelaitoksilta</i>	668	0	668	664	4
Muut rahoitustuotot	5 210	0	5 210	5 032	178
<i>Peruspääoman tuotto liikel:ita ja taseyks.</i>	18 585	0	18 585	18 585	0
Korkokulut	-4 226	0	-4 226	-3 216	-1 011
<i>Liikel:lle ja taseyks:lle maks. korkokulut</i>	0	0	0	-6	6
Muut rahoituskulut	-30	0	-30	-59	29
	27 740	0	27 740	28 449	-709
Vuosikate	3 694	-30 638	-26 944	-13 748	-13 196
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 600	0	-23 600	-23 296	-304
Arvonalentumiset	0	0	0	-1 334	1 334
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	4 500	0	4 500	92 867	-88 367
Satunnaiset kulut	0	0	0		0
Tilikauden tulos	-15 406	-30 638	-46 044	54 489	-100 533
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	12	-12
Tilikauden yli- tai alijäämä	-15 406	-30 638	-46 044	54 501	-100 545

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2019
YDINKAUPUNKI JA TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toimintatuotot					
Myyntituotot	96 871	-14 956	81 915	84 299	-2 384
Maksutuotot	42 912	-321	42 591	40 513	2 078
Tuet ja avustukset	10 608	546	11 154	13 200	-2 046
Vuokratuotot	111 617	-104	111 512	111 674	-162
Muut toimintatuotot	16 578	-2 506	14 073	13 703	370
	278 586	-17 341	261 245	263 388	-2 144
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-253 612	-1 433	-255 045	-255 520	475
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-58 377	-302	-58 679	-58 242	-437
Muut henkilösivukulut	-8 851	-49	-8 900	-8 905	4
Palvelujen ostot	-435 556	5 867	-429 689	-424 596	-5 093
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-29 364	-1 139	-30 503	-31 238	734
Avustukset	-50 417	-8 460	-58 877	-56 039	-2 837
Vuokratulut	-103 757	548	-103 209	-103 157	-52
Muut toimintakulut	-3 129	541	-2 588	-1 832	-756
	-943 063	-4 428	-947 491	-939 529	-7 962
Toimintakate	-664 478	-21 769	-686 247	-676 141	-10 105
Verotulot	477 300	-16 600	460 700	464 000	-3 300
Valtionosuudet	196 500	6 742	203 242	203 289	-47
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	8 201	0	8 201	8 115	86
Muut rahoitustuotot	5 210	0	5 210	5 032	178
<i>Peruspääoman tuotto liikelaitoksilta</i>	4 035	0	4 035	4 035	0
<i>Peruspääoman tuotto taseyksiköiltä</i>	14 550	0	14 550	14 550	0
Korkokulut	-4 240	0	-4 240	-3 240	-1 000
Muut rahoituskulut	-14 580	0	-14 580	-14 610	30
	13 177	0	13 177	13 882	-705
Vuosikate	22 499	-31 627	-9 128	5 030	-14 158
Suunnitelman mukaiset poistot	-42 141	0	-42 141	-41 798	-344
Arvon alentumiset	0	-721	-721	-3 442	2 721
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	4 500	0	4 500	92 867	-88 367
Satunnaiset kulut	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-15 142	-32 348	-47 490	52 657	-100 148
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	142	0	142	176	-34
Tilikauden yli- tai alijäämä	-15 000	-32 348	-47 348	52 833	-100 181

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2019
YDINKAUPUNKI, LIIKELAITOKSET JA MUUT TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toimintatuotot					
Myyntituotot	139 021	-14 956	124 065	122 877	1 188
Maksutuotot	42 912	-321	42 591	41 030	1 561
Tuet ja avustukset	10 678	546	11 224	13 281	-2 057
Vuokratuotot	115 017	-104	114 912	115 875	-963
Muut toimintatuotot	16 578	-2 506	14 073	13 875	197
	324 206	-17 341	306 865	306 937	-73
Valmistus omaan käyttöön	19 519	0	19 519	24 287	-4 768
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-265 264	-1 433	-266 697	-268 374	1 677
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-60 748	-302	-61 050	-60 789	-261
Muut henkilösivukulut	-9 261	-49	-9 310	-9 356	45
Palvelujen ostot	-455 154	5 867	-449 286	-445 767	-3 520
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-41 989	-1 139	-43 128	-43 011	-117
Avustukset	-50 417	-8 460	-58 877	-56 039	-2 837
Vuokratulot	-106 399	548	-105 851	-105 805	-46
Muut toimintakulut	-3 690	541	-3 150	-2 091	-1 059
	-992 922	-4 428	-997 350	-991 232	-6 118
Toimintakate	-649 197	-21 769	-670 966	-660 008	-10 958
Verotulot	477 300	-16 600	460 700	464 000	-3 300
Valtionosuudet	196 500	6 742	203 242	203 289	-47
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	8 201	0	8 201	8 120	81
Muut rahoitustuotot	5 210	0	5 210	5 032	178
<i>Peruspääoman tuotto liikel:lta ja taseyks.</i>	18 585	0	18 585	18 585	0
Korkokulut	-4 895	0	-4 895	-3 886	-1 008
Muut rahoituskulut	-18 615	0	-18 615	-18 646	31
	8 487	0	8 487	9 204	-718
Vuosikate	33 090	-31 627	1 463	16 486	-15 023
Suunnitelman mukaiset poistot	-51 475	0	-51 475	-51 228	-247
Arvon alentumiset	0	-721	-721	-3 442	2 721
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	4 500	0	4 500	92 867	-88 367
Satunnaiset kulut	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-13 886	-32 348	-46 234	54 682	-100 916
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	172	0	172	211	-39
Tilikauden yli- tai alijäämä	-13 714	-32 348	-46 062	54 893	-100 955

TULOSLASKELMA YRITYKSITTÄIN 2019

Sisältää sisäiset erät

	Ydinkaupunki	Taseyksiköt			Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä	Liikelaitokset		
		P-S pelastuslaitos	Tilakeskus	Isäntäkuntapalvelut		Kuopion Vesi	Kuntatek. liikelaitos	Yhteensä
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
TOIMINTATULOT	143 984	26 439	89 620	3 345	263 388	26 056	41 780	331 224
Myyntitulot	54 787	25 724	821	2 966	84 299	26 032	12 546	122 877
Maksutulot	39 816	318		379	40 513		517	41 030
Tuet ja avustukset	12 842	346	12		13 200	24	57	13 281
Muut toimintatulot	36 538	51	88 787		125 376		4 374	129 750
Valmistus omaan käyttöön							24 287	24 287
TOIMINTAMENOT	-853 469	-25 288	-57 427	-3 345	-939 529	-11 869	-39 834	-991 232
Henkilöstömenot	-298 677	-18 199	-3 776	-2 015	-322 667	-5 291	-10 561	-338 519
Palvelujen ostot	-392 887	-2 551	-28 137	-1 021	-424 596	-3 252	-17 919	-445 767
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 477	-1 045	-10 422	-294	-31 238	-2 818	-8 955	-43 011
Avustukset	-55 977	-63			-56 039			-56 039
Muut toimintamenot	-86 450	-3 431	-15 092	-16	-104 989	-508	-2 399	-107 896
TOIMINTAKATE	-709 486	1 151	32 193		-676 141	14 187	1 946	-660 008
Verotulot	464 000				464 000			464 000
Valtionosuudet	203 289				203 289			203 289
Rahoitustulot yhteensä	13 145		2		13 147	4	1	13 151
Korkotulot	8 114		2		8 115	4	1	8 120
Muut rahoitustulot	5 032				5 032			5 032
Rahoitusmenot yhteensä	-3 281	-18	-1		-3 300	-647		-3 947
Korkomenot	-3 222	-18			-3 240	-647		-3 887
Muut rahoitusmenot	-59		-1		-60			-60
Liikelaitosten peruspääoman tuotto	18 585		-14 550		4 035	-3 780	-255	
VUOSIKATE	-13 748	1 133	17 644		5 030	9 764	1 692	16 486
Poistot ja arvonalentumiset	-24 630	-1 032	-19 577		-45 240	-8 725	-706	-54 671
Satunnaiset erät								
Satunnaiset tulot	92 867				92 867			92 867
TILIKAUDEN TULOS	54 489	101	-1 933		52 657	1 040	986	54 682
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	12	122	42		176	35		211
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	54 501	223	-1 891		52 833	1 074	986	54 893

2.3.2. Investointien toteutuminen

1.000 €		TA 2019	TA - muutos	TA + muutos	Toteuma 2019	Poikkeama
Atk-ohjelmat, projektit ja laitteet	Menot	-513		-513	-563	50

Maa- ja vesialueet

Myynnit	600		600	388	212
Menot	-3 000		-3 000	-1 467	-1 533
Netto	-2 400		-2 400	-1 079	-1 321

Kuopion Vesi Liike- laitoksen yhtiöittämisen vaikutus

Myynnit	0		0	78 363	-78 363
Menot	0		0	0	0
Netto	0		0	78 363	-78 363

Yhdyskuntarakentaminen

Lähiliikuntapaikat	Menot	-150		-150	0	-150
Satamat	Menot	-4 580		-4 580	-4 510	-70
Kunnallistekniikka	Rah.osuus	250		250	235	15
	Menot	-26 062	-2 332	-28 394	-24 598	-3 796
	Netto	-25 812		-28 144	-24 363	-3 781
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet	Menot	-3 305	-400	-3 705	-4 102	397
Liikuntapaikat	Myynti			0	80	-80
Yhdyskuntarakentaminen	Menot	-4 200	70	-4 130	-3 726	-404
	Netto	-4 200		-4 130	-3 646	-484
	Tulot yht.	250	0	250	315	-65
	Menot yht.	-38 297	-2 662	-40 959	-36 935	-4 024
	Netto	-38 047	-2 662	-40 709	-36 620	-4 089

Koneet ja kalusto

Kaupunkirakennelautakunta	Menot	-50		-50	-69	19
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	Menot	-931		-931	-902	-29
Kasvun ja oppimisen lautakunta	Menot	-1 870		-1 870	-1 836	-34
Perusturva- ja terveyslautakunta	Menot	-799		-799	-601	-198
Menot yht.		-3 650	0	-3 650	-3 407	-243

Muut aineelliset hyödykkeet

Menot	-50		-50	-48	-2
-------	-----	--	-----	-----	----

Osakkeet ja osuudet

Tulot	1 625		1 625	2 471	-846
Menot	-500		-500	-34 282	33 782
Netto	1 125	0	1 125	-31 811	32 936

Ydinkaupungin investoinnit yhteensä

Tulot	2 475	0	2 475	81 537	-79 062
Menot	-46 010	-2 662	-48 672	-76 704	28 032
Netto	-43 535	-2 662	-46 197	4 833	-51 030

1.000 €	TA 2019	TA - muutos	TA + muutos	Toteuma 2019	Poikkeama
---------	------------	----------------	-------------	-----------------	-----------

Tilakeskus

Talonrakennus

Koko hanke

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Savilahden uusi liikunta ja tapahtumakeskus	23 900	-5 200		-5 200	-1 095	-4 105
Museon peruskorjaus ja laajennus	15 000	-10 400		-10 400	-8 488	-1 912
Pääkirjaston korjaus- ja muutos	1 140	-680	-320	-1 000	-1 471	471
Maaningan urheilu- ja liikuntatalon perusparannus	3 700	-2 500		-2 500	-2 169	-331
Lippumäen uusi ylipainehalli ja huoltorakennus	3 700	-3 450		-3 450	-3 322	-128
Lippumäen jäähallin muutos sisäliikuntatilaksi ja uimahallin peruskorjaus	3 400	-400		-400	-442	42
Keskuskentän uusi Areena *)	15 000	-600		-600	0	-600
Väestösuojien peruskorjaukset	2 800	-200		-200	0	-200
Yhteensä	68 640	-23 430	-320	-23 750	-16 987	-6 763

*) Suunnittelumääräraha 600.000 euroa voidaan ottaa käyttöön kaupunginhallituksen hyväksyttyä esisopimuksen operaattorin / vuokralaisen kanssa.

Vuokrasopimuksessa tulee soveltaa samaa vuokranmääräytymisperiaatetta kuin Jäähallin osalta.

Toimisto yms. hallintorakennukset

Puijon tornin julkisivun rakenteelliset korjaukset	800	-750		-750	-618	-132
KHS Kiinteistö Oy - Kevaman kiinteistö	0	0	-536	-536	-536	0
Yhteensä	800	-750	-536	-1 286	-1 154	-132

Kasvun ja oppimisen palvelualue (koulut ja nuorisotilat)

Läntisen maaseutualueen uusi koulu (ja päiväkotit)	7 800	-2 800		-2 800	-2 845	45
Niiralan koulun peruskorjaus koulu- ja päiväkotikäyttöön	6 200	-200		-200	-4	-196
Lumit, uusi musiikki- ja ilmaisutaidon lukio	21 000	-1 000	-100	-1 100	-1 373	273
Koillisen-Kuopion kouluratkaisu	200	-200		-200	0	-200
Pirtin koulun laajennus	3 300	-200		-200	0	-200
Yhteensä	38 500	-4 400	-100	-4 500	-4 222	-278

Kasvun ja oppimisen palvelualue (päiväkodit)

Koko hanke

Kuikkalammen uusi päiväkotit (8 r)	8 400	-6 100		-6 100	-5 219	-881
Läntisen maaseutualueen uusi päiväkotit (koulun yhteyteen)	1 200	-400		-400	0	-400
Vehmersalmen päiväkotit (muutos)	1 500	-700		-700	-256	-444
Kantakaupungin koillisen alueen uusi päiväkotit	5 500	-100		-100	0	-100
Puijonlaakson uusi päiväkotit	4 000	-300		-300	0	-300
Yhteensä	20 600	-7 600	0	-7 600	-5 475	-2 125

1.000 €	TA 2019	TA - muutos	TA + muutos	Toteuma 2019	Poikkeama
---------	------------	----------------	-------------	-----------------	-----------

Palo- ja pelastustoimi

Nilsin paloasema, uudisrakennus	3 100	-300		-300	-7	-293
Yhteensä	3 100	-300	0	-300	-7	-293

Kalusto- ja valmiussuunnitelmahankinnat	600	-60		-60	0	-60
--	------------	------------	--	------------	----------	------------

Pienet peruskorjauskohteet	32 500	-8 500	-120	-8 620	-9 173	553
-----------------------------------	---------------	---------------	------	--------	---------------	-----

Tulot

Kiinteistöjen myynti	Myynnit	3 410	-2 118	1 292	1 292	0
Maaningan urheilu- ja liikuntatalo, OPM:n avustus	Rah.osuus	0		0	525	-525
Museon peruskorjaus, OPM:n avustus	Rah.osuus	815		815	476	339
Lippumäen jäähallin muutos sisäliikuntatilaksi ja uimahallin peruskorjaus, OPM:n avustus	Rah.osuus	800	-560	240	240	0
Lippumäen ylipainehalli ja huoltorakennus, Suomen Palloliitto		0		0	30	-30
Aurinkorinteen koulu, Business Finland avustus	Rah.osuus	0		0	10	-10
Tulot yhteensä		5 025	-2 678	2 347	2 573	-226

Tilakeskus yhteensä

Tulot	5 025	-2 678	2 347	2 573	-226
Menot	-45 040	-1 076	-46 116	-37 019	-9 097
Netto	-40 015	-3 754	-43 769	-34 446	-9 323

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta

Tulot	273		273	141	132
Menot	-1 503	-274	-1 776	-1 039	-737
Netto	-1 230	-274	-1 504	-898	-605

Kuopion Vesi Liikelaitos

Tulot			0		0
Menot	-13 500	4 000	-9 500	-7 829	-1 671
Netto	-13 500	4 000	-9 500	-7 829	-1 671

Kuntatekniikkaliikelaitos

Tulot	20		20	2	18
Menot	-689		-689	-662	-27
Netto	-669	0	-669	-660	-9

Investoinnit yhteensä

Tulot	7 793	-2 678	5 115	84 253	-79 138
Menot	-106 742	-12	-106 753	-123 253	16 500
Netto	-98 949	-2 690	-101 639	-39 000	-62 638

2.3.3. Investointien seurantatekstit

Atk-ohjelmat, projektit ja laitteet

Tietoliikenneverkkoa laajennettiin rakentamalla systemaattisesti uusia kuituyhteyksiä uudisrakentamisen ja saneerauksien yhteydessä. Useiden uusien rakennushankkeiden takia kuituyhteyksiä rakennettiin suunniteltua enemmän, jonka takia kustannukset ylittyivät 60.000 euroa budjetoidusta.

Savilahti-projektin ICT-infraa suunniteltiin ottaen huomioon tulevaisuuden tarpeet mm. 5G-verkot ja alueelle toteutettiin mikroputkiasennuksia infra-rakentamisen yhteydessä.

OstaVerkossa - projektiin liittyvät kassajärjestelmän hankinnat toteutuivat budjetoidun mukaisesti.

Uuden Intran julkaisualustan vaatimat budjetoimattomat, mutta välttämättömät lisenssit (26.390 euroa) hankittiin.

3D-kaupunkimallinnuksen tekemiseen ja julkaisuun liittyviä ohjelmistoja ja laitteita hankittiin budjetoidun mukaisesti.

Lukio-opetuksen yhdistymisavustusrahat (50.000 euroa sidottu määräraha) käytettiin uusien kannettavien ja AV-laitteiden hankintoihin.

Varhaiskasvatuksen langattoman verkon systemaattista rakentamista toteutettiin budjetoidun mukaisesti.

Alue-Pegasos - sovelluksen versiopäivitykseen liittyvät kustannukset alittuivat budjetoidusta noin 22.000 euroa.

Maa- ja vesialueet

Maanhankintaa on jatkettu kaupungin tulevilla kasvualueilla. Neuvottelujen kohteena ovat olleet mm. Vanuvuoressa ja Ranta-Toivalassa sijaitsevat raakamaa-alueet. Menot jäivät arvioitua pienemmiksi hyvästä raakamaatilanteesta johtuen. Myynnit toteutuivat myös arvioitua pienempinä myytyjen kiinteistöjen tasearvojen alhaisesta tasosta johtuen.

Kuopion Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisen vaikutus

Käyttöomaisuuden ja muun siirtyvän omaisuuden myynti Kuopion Vesi Oy:lle, 78,4 milj. euroa.

Yhdyskuntarakentaminen

Savilahti, 6,5 milj. euroa

Savilahden allianssissa ei siirrytty toteutusvaiheeseen valitun rakentajakumppanin kanssa. Toteutuksen suunnittelua on jatkettu kehitysvaiheen allianssisopimuksen pohjalta. Työt on aloitettu verkostosiirroilla toukokuussa. Sarastuskaaren alueen rakentaminen on käynnissä. Ensimmäinen hankkeeseen kuuluva urakkakokonaisuus (Valosali) on jätetty urakkalaskentaan vuoden lopulla. Osa hankkeeseen kuuluvista töistä siirtyy tuleville vuosille. Määrärahaa siirrettiin kohteille, joita oli järkevää aikaistaa, mm. kunnallistekniikan muille kohteille ja Lippumäen skeittialueen rakentamiseen.

Ydinkeskustan hankkeet, 2,3 milj. euroa

Museokadun saneeraus on käynnissä. Snellmanipuisto on viimeistelytöitä vaille valmis ja puiston viereisen Kuninkaankadun saneeraus on toteutettu.

Katujen peruskorjaukset, 1,9 milj. euroa

Pajulahdentien saneeraus on valmis.

Täydennysrakentaminen, 1,2 milj. euroa

Puijonlaakson suunnittelua on jatkettu. Jynkän kohteet on viimeistelytöitä vaille valmiit. Mölymäen kohde on tehty.

Asuinalueiden rakentaminen, 4,7 milj. euroa

Hiltulanlahden omakoti- ja rivitalojen uudisrakennusalueella työt ovat jatkuneet koko vuoden. Kuikkalammen suunnitellut työt ovat valmiit.

Puijoon liittyvät hankkeet, 1,5 milj. euroa

Kuluvalle vuodelle suunniteltu jalkapallokentän saneeraus ja laajentaminen jäi toteutumatta Puijon alueen käyttöselvitysten aiheuttaman viiveen takia. Puijon urheilulaakson alueella jatkettiin reitteihin ja pysäköintiin liittyviä töitä. Mäkiin liittyviä huoltotöitä on jatkettu, mm. vaijerihissin käyttökunnossa pitämiseen liittyvät työt on tehty. Portaiden valaistus on valmis. Pysäköintiin liittyvät työt Suurmäentien varrelle on tehty. Hissin uusimiseen ja Puijon lakialueen kehittämiseen liittyvä yleissuunnitelman laatiminen on aloitettu.

Liikuntapaikat, 2,6 milj. euroa

Lippumäen tekojääradan viimeistelyt on tehty, jäädytysjärjestelmän lopullinen vastaanotto siirtyy vuodelle 2020. Alueelle rakennettavan kuplahallin aiheuttamat siirtotyöt on tehty ja nykyisen tekonurmen siirtoon liittyvät järjestelyt on tehty. Heinjoella on jatkettu yhteisrakentamishankkeita alueen käyttäjien kanssa.

Yleiset alueet, ulkoilu-, virkistys- ja satama-alueet, 2,3 milj. euroa

Yleisten alueiden rakennustöitä on tehty suunnitellusti.

Lähiliikuntapaikat

Julkulan Kiviniemenrannan hanke siirtyi vuodelle 2020.

Elinkeinoin liittyvät hankkeet, 8,1 milj. euroa

Matkustajasataman hanke on ollut työn alla koko vuoden ja se etenee suunnitellusti. Elinkeinoin liittyviä hankkeita on ollut työn alla kaksi kappaletta: Pieni Neulamäen hanke käynnistyi vuoden 2018 lopulla ja se valmistui suunnitellusti. Kumpusaarentien hanke on valmistunut suunnitellusti. Kummastakin päällyste- ja viimeistelytyöt jäävät vuodelle 2020.

Maaseututaajamat, 1,9 milj. euroa

Nilsin katuojen korjaukset ovat valmiit. Juankosken Paasikoskentien saneeraus on valmis ja Juicen torin saneeraus on tehty. Karttulan Lestien saneerauksen suunnitelmat valmistuivat.

Koneet ja kalusto

Kaupunkirakennelautakunta

Ympäristönsuojelupalveluihin on hankittu hiukkasmittalaite ja tietokone. Kiinteistönmuodostuspalveluihin on hankittu maastoon GNSS-mittauslaite. Metsätoimeen on hankittu mönkijän perävaunu.

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta

Suurimmat hankinnat kohdistuivat kaupunginteatterin ääni- ja valokaluston uusimiseen mm. valonheittimet ja ääni- ja valokaluston täydennys, musiikkikeskuksen valokaluston uusinta ja Led-dataprojektori. Kuopio-hallille hankittiin uusia voimistelutarvikkeita ja saneerattiin volttimonttu sekä hankittiin tekojääradalle infotaulu. Pääkirjaston lasten, nuorten ja lapsiperheiden uuden tilan kalustaminen. Lisäksi pienempiä hankintoja museoille mm. näyttelyvarusteiden ja säilytyskalusteiden uusiminen, kansalaisopistolle hyvinvointiluokan kalustus, ope- tuksen digitalisointilaitteet ja vanhojen kalusteiden uusinta sekä kansalaistoiminnan palveluihin hankittiin liikennepuistoon uusia polkuautoja sekä merikontti niiden säilytykseen.

Kasvun ja oppimisen lautakunta

Määrärahaa käytettiin mm. Hiltulanlahden päiväkodin/koulun, Sinisepon päiväkodin, Kuikkalammen päiväkodin/nuorisotilan, Maaningan nuorisotalon kalustamiseen. Työympäristön ergonomian parantamiseksi on uusittu kalustoa, myös koulujen, päiväkotien ja nuorisotilojen olemassa olevaa kalustoa ja AV-laitteistoa on uusittu.

Perusturva- ja terveyslautakunta

Investoinnit toteutuivat noin 76 %. Merkittävimmät hankkeet olivat suun terveydenhuollon hankinnat 0,3 milj. euroa ja sairaalan kalustohankinnat 0,2 milj. euroa. Kokonaan toteutumatta jäi Harjulan sairaalan osaston lääkehuoneen tilamuutokset, joka siirtyi vuodelle 2020.

Muut aineelliset hyödykkeet

Määräraha käytettiin taidemuseon kokoelmahankintoihin sekä taideteosten huoltokustannuksiin

Osakkeet ja osuudet

Tuloihin on kirjattu asunto-osakkeiden myyntejä 0,4 milj. euroa, Kuopion Energia Oy:n pääoman palautus 1,6 milj. euroa.

Menoihin on kirjattu kaupungin apportoimisjoitus 33,6 milj. euroa Kuopion Vesi Oy:lle, Kiinteistö Oy Kuopion Luukkaan ja Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakson rahastoitavat rahoitusvastikkeet yhteensä 0,5 milj. euroa.

Lisäksi sekä tuloissa ja menoissa näkyvät Monetra-konserniin liittyvät omistusjärjestelyt (kv. 11.6.2018, § 51).

Tilakeskus

Savilahden uusi liikunta ja tapahtumakeskus

Vuoden 2019 investointikustannukset koostuvat kalliorakenne,- arkkitehtisuunnittelusta ja lisätutkimuksista. Suunnittelu ja rakennusluvan hakeminen ovat käynnissä, urakalaskenta tehdään kevät talvella 2020. Rakennus valmistuu vuonna 2022.

Museon peruskorjaus ja laajennus

Hankkeen suunnittelu on käynnistynyt vuonna 2018 ja rakennustyöt on aloitettu vuonna 2018 ja ne jatkuivat vuonna 2019. Rakennuskokonaisuus tulee valmistumaan tavoiteaikataulussaan 09/2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön on myöntänyt investointiavustusta 2,4 milj. euroa. Lisäavustusta on haettu hankkeelle.

Pääkirjaston korjaus- ja muutos

Hankkeessa on menossa työmaavaihe, osin suunnittelussa liittyen kuntotutkimuksiin. Korjaus-/muutos-/yhdistelytarpeisiin liittyen kohteeseen tehdään toiminnallisia muutoksia, koska museo yhdistetään pääkirjaston kanssa.

Maaningan urheilu- ja liikuntatalon perusparannus

Rakennuksen perusparantaminen ja taloteknisten järjestelmien uusiminen. Rakennustyöt käynnistyivät syksyllä 2018. Rakennus valmistui heinäkuussa 2019 ja tilat otettiin käyttöön elokuussa 2019.

Lippumäen uusi ylipainehalli ja huoltorakennus

Lippumäen ylipainehallihanke toteutettiin KVR-urakkana ja se valmistui 10/2019. Tilat otettiin käyttöön joulukuussa 2019. Huoltorakennus hankittiin jaettuna urakkana ja se valmistui 11/2019.

Lippumäen jäähallin muutos sisäliikuntatilaksi ja uimahallin peruskorjaus

Lippumäen jäähallin muutetaan sisäliikuntatilaksi ja samalla tehdään uimahallin perusparannus. Hankkeen suunnittelutyö on tehty vuonna 2019 ja muutos- ja perusparannustyöt valmistuvat hankesuunnitelman mukaisessa aikataulussaan vuonna 2020.

Keskuskentän jalkapallostadion

Hanke ei ole edennyt, koska esisopimusta mahdollisen operaattorin kanssa ei ole syntynyt. Varattua suunnitelmäärärahaa ei ole käytetty.

Väestösuojien peruskorjaukset

Selvitystyöt hankelaajuudessaan siirtyvät vuodelle 2020.

Puijon tornin julkisivun rakenteelliset korjaukset

Puijon tornin julkisivun rakenteelliset korjaukset on toteutettu vuonna 2019. Kohde valmistui marraskuussa 2019.

KHS Kiinteistö Oy - Kevaman kiinteistö

Kevaman kiinteistö Kuopiossa osoitteessa Itkonniemenkatu 65 ostettiin 26.2.2019 kh:n 25.2.2019 päätöksen mukaisesti.

Läntisen maaseutualueen uusi koulu (ja päiväkoti)

Kohteen rakentamistyöt käynnistyivät KVR-urakkana kesällä 2019. Rakennuspaikalta purettiin entisen Kaislastenlahden koulun ja päiväkodin rakennukset. Uusi hirsirakenteinen koulu- ja päiväkoti valmistuvat loppuvuodesta 2020.

Niiralan koulun peruskorjaus koulu- ja päiväkotikäyttöön

Suunnittelumääräraha Niiralan koulun perusparannukseen koulu- ja päiväkotikäyttöön. Toteutussuunnittelu siirtyi vuodelle 2020, koska hankesuunnittelu valmistuu alkuvuonna 2020 ja tavoitteena rakennustöiden käynnistyminen vuoden 2020 loppupuolella.

Lumit, uusi musiikki- ja ilmaisutaidon lukio

Vuonna 2019 on tehty arkkitehti-, rakenne-, lvi- ja sähkösuunnittelua. Arkkitehtikilpailun ja hankesuunnittelun pohjalta laaditut urakka-asiakirjat ovat valmistuneet 12/2019. Kaava on saanut lainvoiman 27.12.2019 ja inf-rasiirrot käynnistyvät lähikaduilla 4-8/2020.

Koillisen-Kuopion kouluratkaisu

Riistaveden koulun hankesuunnittelu on edennyt ja valmistuu alkuvuonna 2020. Varattua suunnittelumäärärahaa ei ole käytetty.

Pirtin koulun laajennus

Pirtin koulun hankesuunnittelu etenee ja valmistuu vuoden 2020 aikana. Varattua suunnittelumäärärahaa ei ole käytetty.

Kuikkalammen uusi päiväkoti (8 r)

Hanke toteutettiin jaettu-urakkamallilla ja kohde valmistui marraskuussa 2019. Hankkeen kokonaiskustannukset alittuivat 1,6 milj. euroa.

Läntisen maaseutualueen uusi päiväkoti (koulun yhteyteen)

Hankkeen toteutuneet kustannukset sisältyvät kohtaan Läntisen maaseutualueen uusi koulu (ja päiväkoti).

Vehmersalmen päiväkoti (muutos)

Vehmersalmella alakoulurakennus muutetaan päiväkotikäyttöön. Tilat tulevat 3-ryhmälle. Muutostyöt valmistuvat loppuvuodesta 2020.

Kantakaupungin koillisen alueen uusi päiväkoti

Hanke toteutetaan vuokramallilla, joten varattua suunnittelumäärärahaa ei ole käytetty. Männistöön rakennettava Väinämöisen vuokrapäiväkodin rakennustyöt käynnistyvät keväällä 2020.

Puijonlaakson uusi päiväkoti

Puijonlaakso-Rajala -alueen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tilaratkaisujen tarveselvitys valmistui 1.11.2019. Hankkeelle varattua suunnittelumäärärahaa ei ole käytetty.

Nilsin pelastusasema, uudisrakennus

Hankesuunnittelu on valmistunut 1.4.2019. Kohteen toteutussuunnittelu käynnistyy 2020. Hankkeelle varattua suunnittelumäärärahaa on käytetty mm. pohjatutkimusten tekemiseen.

Kalusto- ja valmiussuunnitelmahankinnat

KH:n päätös 31.1.2011 § 69, suunnitelmassa esitetyt laitehankinnat. Vuonna 2019 kalusto- ja valmiussuunnitelmahankintoja ei ole tehty.

Pienet peruskorjauskohteet

Määräraha ylitettiin mm. ennakkoimattomien sisäilmakorjausinvestointien ja niiden laajuuden vuoksi. Suunniteltu korjausmääräraha ylitettiin mm. Neulamäen paloaseman, Minna Canthin koulun ja Kettulan koulun sisäilmakorjausinvestointien osalta.

2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan miten kaupungin menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulo-rahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan. Toteutumisvertailut sisältävät sisäiset erät.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

Rahavirtojen tarkastelu on ensin tehty ilman Kuopion Vesi liikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyviä järjestelyjä, jonka jälkeen järjestelyjen vaikutukset on koottu yhteen omaksi kappaleekseen. Laskelmat jäljempänä sisältävät tiedot vesiliikelaitoksen yhtiöittämisjärjestelyjen jälkeen. Kaupungin vuoden 2019 normaaliin toimintaan liittyvän rahoitusosan arvioimiseksi on tarpeen tarkastella asiaa näin jaoteltuna.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Ydinkaupungin (kaupunki ilman liikelaitoksia ja taseyksiköitä) vuosikate oli -13,7 milj. euroa ja koko kaupungin 16,5 milj. euroa. Vuosikate on tulo-rahoituksen perusta. Voidaan siis todeta, että vain taseyksiköiden ja liikelaitosten kautta kaupunki onnistui saamaan tulo-rahoituksen positiiviseksi. Tulo-rahoituksen korjauserät ovat tuloslaskelmaan kirjatut käyttöömaisuuden myyntivoitot ja -tappiot sekä satunnaiset erät. Koska nämä sisältyvät myös rahoituslaskelman ”pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloihin”, korjataan kaksinkertainen vaikutus pois.

Kun tarkastellaan ydinkaupungin toiminnan rahavirtaa ilman vesiliikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyviä järjestelyjä, voidaan todeta, että lainojen lisäystä tarvittiin myös varsinaisen toiminnan rahoittamiseen. Toiminnan rahavirta oli -18,5 milj. euroa. Se oli 10,9 milj. euroa alkuperäistä talousarviota huonompi.

Toiminnan rahavirta koko kaupungissa oli 10,8 milj. euroa. Toteutunut toiminnan rahavirta on siten 10,2 milj. alkuperäistä talousarviota huonompi. Toiminnan rahavirta toteutui huonompana, koska vuosikate oli 15 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompi.

Ydinkaupungin investointimenot olivat 43,1 milj. euroa, ne toteutuivat 5,6 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Talousarviomuutoksissa investointimenoja lisättiin 2,7 milj. euroa Pienen Neulamäen 3 vaiheen aloittamiseen. Rahoitusosuudet investointeihin olivat 0,2 milj. euroa ja omaisuuden luovutuksia toteutui yhteensä 11,5 milj. eurolla.

Koko kaupungin investointimenot olivat 89,7 milj. euroa, toteutuma jäi 17 milj. euroa muutettua talousarviota pienemmäksi. Keskeiset syyt olivat maanhankinnan, kunnallistekniikan ja vesiliikelaitoksen investoinnit sekä Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen sekä Museon rakentamisen kustannusten siirtyminen tuleviin vuosiin. Kunnallistekniikan investoinnit olivat 24,6 milj. euroa, liikuntapaikat 3,7 milj. euroa, maa-alueiden osto 1,5 milj. euroa. Tilakeskuksen investoinnit olivat 37,0 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen 7,8 milj. euroa. Rahoitusosuudet investointeihin olivat 1,7 milj. euroa ja omaisuuden myyntitulot 13,7 milj. euroa. Omaisuuden myyntituloja kertyi mm. osakkeiden ja osuuksien, maa- ja vesialueiden sekä kiinteistöjen myynneistä. Koko kaupungin investointien rahavirta oli -74,3 milj. euroa. Tämä oli 13,6 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi.

Erittely investointimenojen toteutuksesta kohteittain on esitetty investointimenojen toteutumisvertailussa sekä taseyksiköiden ja liikelaitosten tilinpäätöksissä.

Ydinkaupungin toiminnan ja investointien rahavirta oli 50,0 milj. euroa alijäämäinen.

Koko kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta oli 63,5 milj. euroa alijäämäinen. Se merkitsee sitä, että tämän verran oli rahoitettava velkamäärän lisäyksenä tai muilla rahoitusjärjestelyillä.

Rahoituksen rahavirta

Koko kaupungin antolainasaamisten lisäykset olivat 0,7 milj. euroa ja vähennykset 5,5 milj. euroa. Koko kaupungin pitkäaikaisten lainojen muutos oli 53,0 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 105,3 milj. euroa ja lyhennettiin 52,9 milj. euroa. Lyhytaikaisten lainojen vähennys oli 0,6 milj. euroa. Lainakanta kasvoi lähes noin 6 milj. euroa talousarviota vähemmän, koska vesiliikelaitoksen lainatarve pieneni.

Talousarviossa oli varauduttu siihen, että maksuvalmiuden muutos on 3,6 milj. euroa positiivinen. Toteutuma jäi 5,3 milj. euroa negatiiviseksi.

Ydinkaupungin rahoituksen rahavirran toteutuma oli 44,6 milj. euroa, kun muutetussa talousarviossa sen arvioitiin olevan 64,9 milj. euroa. Koko kaupungin rahoituksen rahavirta oli puolestaan 58,2 milj. euroa, kun se muutetussa talousarviossa oli 65,1 milj. euroa.

Kuopion Vesi liikelaitoksen yhtiöittämisen vaikutukset

Edellä olevassa on kuvattu tilanne, joka rahavirroissa olisi ollut nk. normaalitilanteessa. Vesiliikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyvät järjestelyt muuttavat rahoituslaskelman eriä useassa kohdassa.

Satunnaiset tuotot olivat 92,9 milj. euroa, josta 92,7 milj. euroa oli myyntivoittoa, joka syntyi Kuopion Vesi liikelaitoksen uudelle yhtiölle luovutetun omaisuuden käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotuksena. Tämä merkitään tulo-rahoituksen korjauseriin, jotta myyntivoiton kaksinkertainen vaikutus saadaan laskelmasta poistettua. Myyntivoitto on myös osa ”Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot” –erää, johon sisältyy lisäksi luovutetun omaisuuden tasearvo.

Investointimenoja kasvattaa kaupungin 33,6 milj. euron osakepääomasijoitus vesiyhtiöön.

Omaisuusjärjestelyjen seurauksena toiminnan ja investointien rahavirta on 74,6 milj. euroa positiivinen. Karkeasti ottaen omaisuutta on siis luovutettu enemmän kuin tehty uusia investointihankintoja koko kaupungin omaisuuteen.

Järjestelyt eivät kuitenkaan vaikuttaneet kaupungin kassaan vastaavasti. Tämä näkyy rahoituksen rahavirran erissä. Yhtiölle luovutetun omaisuuden vastineeksi kaupunki sijoitti osakepääomaan. Lisäksi uudelle yhtiölle myönnettiin pääoma- ja perustamislainaa, yhteensä 125,4 milj. euroa, joka näkyy antolainasaamisten lisäyksenä. Ainoastaan yhtiön käyttöpääomasijoitus maksettiin heti vuoden 2020 rahana, joka tilinpäätöksessä on osa lyhytaikaisten velkojen muutosta.

Käytännössä yhtiöittäminen ei vaikuta kaupungin rahoituslaskelman rahavarojen muutokseen.

Rahavarojen muutos

Kassavarat vähenivät vuoden 2018 lopun tilanteeseen verrattuna 5,3 milj. euroa.

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2019
YDINKAUPUNKI ILMAN LIIKELAITOKSIA JA MUITA TASEYKSIKÖITÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toiminnan ja investointien rahavirta					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	3 694	-30 638	-26 944	-13 748	-13 196
Satunnaiset erät	4 500	0	4 500	92 667	-88 167
Tulorahoituksen korjauserät	-15 850	2 900	-12 950	-96 782	83 832
Toiminnan rahavirta yhteensä	-7 656	-27 738	-35 394	-17 863	-17 531
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-46 010	-2 662	-48 672	-76 704	28 032
Rahoitusosuudet investointimenoihin	250	0	250	235	15
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	18 075	-2 900	15 175	182 544	-167 368
Investointien rahavirta yhteensä	-27 685	-5 562	-33 247	106 075	-139 322
Toiminnan ja investointien rahavirta	-35 341	-33 300	-68 641	88 212	-156 853
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille	-240	0	-240	-125 542	125 302
<i>Antolainasaamisten lisäykset liikelaitoksille</i>	-4 000	4 000	0	-313	313
Antolainasaamisten vähennykset muilta	4 233	0	4 233	4 436	-203
<i>Antolainasaamisten vähennykset liikelaitoksilta</i>	987	0	987	1 201	-214
Antolainauksen muutokset yhteensä	980	4 000	4 980	-120 217	125 197
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100 760	0	100 760	105 000	-4 240
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-55 805	0	-55 805	-51 734	-4 071
Lyhytaikaisten lainojen muutos	15 000	0	15 000	0	15 000
Lainakannan muutokset yhteensä	59 955	0	59 955	53 266	6 689
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-11	11
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	263	-263
Saamisten muutos	0	0	0	1 763	-1 763
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	-28 532	28 532
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	0	0	0	-26 517	26 517
Rahoituksen rahavirta	60 935	4 000	64 935	-93 469	158 404
Rahavarojen muutos	25 594	-29 300	-3 706	-5 257	1 551
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12.				35 238	
Rahavarat 1.1.				40 495	
Muutos				-5 257	

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2019
YDINKAUPUNKI, LIIKELAITOKSET JA MUUT TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toiminnan ja investointien rahavirta					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	33 090	-31 627	1 463	16 486	-15 023
Satunnaiset erät	4 500	0	4 500	92 667	-88 167
Tulorahoituksen korjauserät	-16 570	2 834	-13 736	-97 684	83 948
Toiminnan rahavirta yhteensä	21 019	-28 793	-7 774	11 469	-19 243
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-106 742	-12	-106 753	-123 253	16 500
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 138	-560	1 578	1 657	-79
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	22 205	-4 952	17 253	184 740	-167 487
Investointien rahavirta yhteensä	-82 399	-5 524	-87 922	63 143	-151 066
Toiminnan ja investointien rahavirta	-61 379	-34 317	-95 696	74 612	-170 308
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-240	0	-240	-125 873	125 633
<i>Antolainasaamisten lisäykset liikelaitoksille</i>	-4 000	4 000	0	-313	313
Antolainasaamisten vähennykset	4 233	0	4 233	4 590	-357
<i>Antolainasaamisten vähennykset liikelaitoksilta</i>	987	0	987	1 201	-214
Antolainauksen muutokset yhteensä	980	4 000	4 980	-120 395	125 375
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	105 000	-3 928	101 072	105 312	-4 240
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-57 000	0	-57 000	-52 928	-4 072
Lyhytaikaisten lainojen muutos	15 000	0	15 000	618	14 382
Lainakannan muutokset yhteensä	63 000	-3 928	59 072	53 002	6 070
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-11	11
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	301	-301
Saamisten muutos	0	0	0	15 867	-15 867
Korottomien velkojen muutos	1 000	0	1 000	-28 633	29 633
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	1 000	0	1 000	-12 476	13 476
Rahoituksen rahavirta	64 980	72	65 052	-79 869	144 921
Rahavarojen muutos	3 601	-34 244	-30 644	-5 257	-25 387
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12.				35 238	
Rahavarat 1.1.				40 495	
Muutos				-5 257	

RAHOITUSLASKELMA YRITYKSITTÄIN 2019

Sisältää sisäiset erät

	Ydinkau- punki	Taseyksiköt			Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä	Liikelaitokset		
		P-S pelas- tuslaitos	Tilakeskus	Isäntäkunta- palvelut		Kuopion Vesi	Kuntatek. liikelaitos	Yhteensä
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	-13 748	1 133	17 644		5 030	9 764	1 692	16 486
Satunnaiset erät	92 667				92 667			92 667
Tulorahoituksen korjauserät	-96 782		-743		-97 525		-159	-97 684
Toiminnan rahavirta yhteensä	-17 863	1 133	16 901		172	9 764	1 533	11 469
Investointien rahavirta								
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-76 704	-1 039	-37 019		-114 762	-7 829	-662	-123 253
Rahoitusosuudet investointimenoihin	235	141	1 281		1 657			1 657
Pys. vastaavien hyöd.luov. tulot	182 544		2 035		184 579		161	184 740
Investointien rahavirta yhteensä	106 075	-898	-33 703		71 474	-7 829	-501	63 143
TOIMINNAN JA INV. RAHAVIRTA	88 212	235	-16 802		71 646	1 935	1 032	74 612
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA								
Antolainauksen muutokset								
Antolainasaamisten lisäykset	-125 854		-280		-126 134	-52		-126 186
Antolainasaamisten vähennykset	5 637		153		5 790	1		5 792
Antolainauksen muutokset	-120 217	0,00	-127		-120 344	-51		-120 395
Lainakannan muutokset								
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	105 000	312			105 312			105 312
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-51 734	-206			-51 941	-987		-52 928
Lyhytaikaisten lainojen muutos			618		618			618
Lainakannan muutokset	53 266	106	618		53 989	-987		53 002
Muut maksuvalmiuden muutokset								
Toimeksiantojen varojen ja pääomien m.	-11				-11			-11
Vaihto-omaisuuden muutokset	263				263	3	35	301
Saamisten muutokset	1 763	-260	16 453		17 956	-1 184	-1 363	15 409
Korottomien velkojen muutos	-28 532	-81	-142		-28 756	284	296	-28 175
Muut maksuvalmiuden muutokset	-26 517	-341	16 310		-10 548	-897	-1 032	-12 476
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-93 469	-235	16 802		-76 902	-1 935	-1 032	-79 869
RAHAVAROJEN MUUTOS	-5 257	0	0	0	-5 257	0	0	-5 257

2.3.5 Valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Yhteenveto talousarvion toteutumisvertailusta 2019

1.000 euroa

Käyttötalousosa

Palvelualueet (Toimintakate)	Talous-arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poik-keama
Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue	-27 232	-282	-27 515	-24 875	2 640
Kaupunkiympäristön palvelualue	-1 516	-143	-1 659	2 508	4 167
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-38 072	-204	-38 277	-38 645	-368
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-201 336	-1 276	-202 612	-201 401	1 212
Perusturvan palvelualue	-155 656	-5 512	-161 168	-159 550	1 617
Terveystuhoollon palvelualue	-250 987	-13 405	-264 393	-265 163	-770
Keskusvaalilautakunta	-275		-275	-255	20
Tarkastustoimi	-290		-290	-269	22
Yleishallinto	-22 479	42	-22 438	-21 837	601
Käyttötalous yhteensä	-697 846	-20 780	-718 626	-709 486	9 140

Tuloslaskelmaosa					
Verotulot	477 300	-16 600	460 700	464 000	3 300
Valtionosuudet	196 500	6 742	203 242	203 289	47
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)	27 740		27 740	28 449	709
Tuloslaskelmaosa yhteensä	701 540	-9 858	691 682	695 738	4 056

	Tulot, 1000 €					Menot, 1000 €				
	Talous-arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poik-keama	Talous-arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poik-keama
Investointiosa (bruttositovuus)										
Atk-ohjelmat ja laitteet						-513		-513	-563	-50
Maa- ja vesialueet	600		600	388	-212	-3 000		-3 000	-1 467	1 533
Kuopion Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämi-sen vaikutus				78 363	78 363					
Yhdyskuntarakentaminen										
Lähiliikuntapaikat						-150		-150		150
Satamat						-4 580		-4 580	-4 510	70
Kunnallistekniikka	250		250	235	-15	-26 062	-2 332	-28 394	-24 598	3 796
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet						-3 305	-400	-3 705	-4 102	-397
Liikuntapaikat				80	80	-4 200	70	-4 130	-3 726	404
Yhdyskuntarakentaminen yhteensä	250		250	315	65	-38 297	-2 662	-40 959	-36 935	4 024

	Tulot, 1000 €					Menot, 1000 €				
	Talous- arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Talous- arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
Koneet ja kalusto										
Kaupunkirakennelautakunta						-50		-50	-69	-19
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta						-931		-931	-902	29
Kasvun ja oppimisen lautakunta						-1 870		-1 870	-1 836	34
Perusturva- ja terveystalokunta						-799		-799	-601	198
Koneet ja kalusto yhteensä						-3 650		-3 650	-3 407	243
Muut aineelliset hyödykkeet						-50		-50	-48	2
Osakkeet ja osuudet	1 625		1 625	2 471	846	-500		-500	-34 282	-33 782
Investointiosa yhteensä	2 475		2 475	81 537	79 062	-46 010	-2 662	-48 672	-76 704	-28 032
RAHOITUSOSA										
Antolainauksen muutokset										
Antolainojen lisäykset						-4 240	4 000	-240	-125 854	-125 614
Antolainojen vähennykset	5 220		5 220	5 637	417					
Lainakannan muutokset										
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100 760		100 760	105 000	4 240					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys						-55 805		-55 805	-51 734	4 071
Lyhytaikaisten lainojen muutos	15 000		15 000		-15 000					
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ	120 980		120 980	110 637	-10 343	-60 045	4 000	-56 045	-177 589	-121 544

Taseyksiköiden kaupunginvaltuuston nähteen sitovien erien toteuma 2019 (1.000 €)

Pelastustoimi

Käyttötalous

	Talous- arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
Kaupungin maksuosuus pelastustoimen kustannuksista	7 912	0	7 912	7 916	4
Pelastustoimen osuus kaupungin hallintokustannuksista	-534	0	-534	-534	0

Rahoituslaskelma

Pitkäaikaisen lainan lisäys kunnalta	240	72	312	312	0
Pitkäaikaisen lainan vähennys kunnalle	-208	0	-208	-206	2
Lainan korko kunnalle	-13	0	-13	-18	-4

Investoinnit

Investointitulot ja -menot, tulot	273	0	273	141	-132
Investointitulot ja -menot, menot	-1503	-274	-1776	-1039	737

Tilakeskus

Tuloslaskelma

Korvaus peruspääomasta	-14 550	0	-14 550	-14 550	0
Tilikauden tulos	0	0	0	-1 933	-1 933

Investoinnit

Investointi tulot ja -menot ovat esitetyllä hanketasolla investointiosassa sivuilla 200 - 202.

Investoinnit yhteensä

Tulot	5 025	-2 678	2 347	2 573	226
Menot	-45 040	-1 076	-46 116	-37 019	9 097
Netto	-40 015	-3 754	-43 769	-34 446	9 323

Isäntäkuntatapalvelut

Käyttötalous

Toimintakate	0	0	0	0	0
--------------	---	---	---	---	---

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1. Kuopion kaupungin tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma

Toimintakate

Toimintakate osoittaa paljonko toimintakuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate

Vuosikatetta eli kunnan rahoitustulosta tulee arvioida sekä tuloksen muodostumisen että rahoituksen riittävyyden kannalta. Useamman tilikauden tarkastelujaksolla tuloslaskelman tulojen tulisi kattaa tuloslaskelman kulut.

Rahoitusnäkökulmasta vuosikatetta suhteutetaan investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Heikkenevässä taloudessa vuosikate ei riitä poistoihin tai korvausinvestointeihin.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus. Vain ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin tai rahastoihin.

Tilikauden yli- tai alijäämä

Tilikauden ylijäämä lisää taseen omaa pääomaa ja tilikauden alijäämä vähentää taseen omaa pääomaa.

TULOSLASKELMA

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	2019 €	2018 €
Toimintatuotot		
Myyntituotot	92 992 828,54	92 713 301,22
Maksutuotot	40 390 358,25	40 187 662,63
Tuet ja avustukset	13 280 547,16	12 081 831,73
Vuokratuotot	26 730 664,23	27 492 990,72
Muut toimintatuotot	13 269 967,08	12 862 676,30
	186 664 365,26	185 338 462,60
Valmistus omaan käyttöön	24 287 113,37	24 986 218,19
Toimintakulut		
Palkat ja palkkiot	-268 374 261,39	-256 906 822,68
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-60 788 691,14	-59 334 901,42
Muut henkilösivukulut	-9 355 585,29	-10 934 546,70
Henkilöstökulut yht	-338 518 537,82	-327 176 270,80
Palvelujen ostot	-413 264 534,97	-393 377 024,74
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-41 311 607,16	-41 995 393,12
Ostot tilikauden aikana	-41 196 098,07	-41 880 136,48
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-115 509,09	-115 256,64
Avustukset	-56 039 461,21	-46 512 859,60
Vuokrakulut	-19 842 063,91	-15 628 040,53
Muut toimintakulut	-1 982 837,12	-5 758 019,00
	-870 959 042,19	-830 447 607,79
Toimintakate	-660 007 563,56	-620 122 927,00
Verotulot	464 000 285,85	441 274 462,44
Valtionosuudet	203 288 702,00	197 256 446,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7 449 279,46	7 505 600,70
Muut rahoitustuotot	5 031 508,98	9 614 989,98
Korkokulut	-3 215 713,31	-3 891 831,15
Muut rahoituskulut	-60 707,97	-50 961,46
	9 204 367,16	13 177 798,07
Vuosikate	16 485 791,45	31 585 779,51
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-51 203 909,81	-47 344 358,92
Arvonalentumiset	-3 442 332,37	-790 270,44
	-54 646 242,18	-48 134 629,36
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	92 867 438,35	13 284 164,38
Satunnaiset kulut	0,00	-898 576,29
Tilikauden tulos	54 706 987,62	-4 163 261,76
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	210 825,01	215 736,01
Tilikauden yli- tai alijäämä	54 917 812,63	-3 947 525,75

3.2. Rahoituslaskelma

Tulorahoitus

Tulorahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulorahoitusjäämän osoittava vuosikate sekä satunnaiset erät, jotka tuloslaskelmassa esitetään vuosikatteen jälkeen. Vuosikatteen korjaukset esitetään rivillä Tulorahoituksen korjauserät. Näitä erä ovat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot sekä pakollisten varausten käyttö menojen ja menetysten maksamiseen.

Investoinnit

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä.

Investointien alla esitetään pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnit myyntihintaisina.

Rahoitustoiminnan rahavirta

Antolainauksen muutokset

Kunnan myöntämät lainat, jotka taseessa esitetään pysyvien vastaavien ryhmässä Sijoitukset (Joukkovelkakirjalainasaamiset, Muut lainasaamiset, Muut saamiset). Lainojen lisäykset vähentävät rahavirtaa ja takaisinmaksut lisäävät rahavirtaa.

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinnut niitä. Pitkäaikaisten lainojen vähennykseen merkitään kunnan pitkäaikaisten lainojen lyhennykset tilivuoden aikana. Huomattavaa on, että em. lainanlyhennykset on merkitty edellisvuoden tilinpäätöksessä taseen lyhytaikaisiin lainoihin.

Muut maksuvalmiuden muutokset

Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos

Valtion ja muiden toimeksiantojen varat osoittavat kunnan hoidossa olevien varojen ja pääomien muutoksen tilikauden aikana.

Vaihto-omaisuuden muutos

Vaihto-omaisuuden lisäys tilikauden aikana vähennetään rahoituksen rahavirrasta. Vaihto-omaisuuden vähenys tilikauden aikana puolestaan lisää rahoituksen rahavirtaa.

Saamisten muutos

Saamisia ovat vaihtuvien vastaavien saamisten ryhmässä esitetyt pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset (myyntisaamiset, lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset).

Korottomien velkojen muutos

Korottomina velkoina käsitellään saadut ennakot, ostovelat, muut velat ja siirtovelat.

Rahavarojen muutos on Toiminnan ja investointien rahavirran ja Rahoituksen rahavirran summa ja osoittaa joko rahavarojen karttumisen tai vähenemisen.

RAHOITUSLASKELMA

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	2019 €	2018 €
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	16 485 791	31 585 780
Satunnaiset erät	92 667 104	12 385 588
Tulorahoituksen korjauserät	-97 683 965	-12 636 280
Toiminnan rahavirta yhteensä	11 468 930	31 335 087
Investoinnit		
Investointimenot	-123 173 224	-86 501 655
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 656 770	1 551 232
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	184 659 717	18 638 969
Investointien rahavirta yhteensä	63 143 264	-66 311 454
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	74 612 194	-34 976 367
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-125 836 704	-3 911 035
Antolainasaamisten vähennykset	4 460 941	4 460 446
Antolainauksen muutokset yhteensä	-121 375 763	549 411
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	105 000 000	83 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-51 734 415	-44 780 865
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-25 000 000
Lainakannan muutokset yhteensä	53 265 585	13 219 135
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-11 013	-180 863
Vaihto-omaisuuden muutos	300 641	115 257
Saamisten muutos	2 649 473	-6 587 007
Korottomien velkojen muutos	-14 697 625	17 840 468
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-11 758 524	11 187 854
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-79 868 702	24 956 400
Rahavarojen muutos	-5 256 508	-10 019 967
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	35 238 038	40 494 546
Rahavarat 1.1.	40 494 546	50 514 513
Muutos	-5 256 508	-10 019 967

3.3. TASE

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

VASTAAVAA	31.12.2019 €	31.12.2018 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	1 888,68	2 485,20
Tietoliikenneohjelmat	360 698,80	278 213,36
Muut pitkävaikutteiset menot	1 889 160,60	2 815 106,70
	2 251 748,08	3 095 805,26
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	129 996 098,43	127 025 785,47
Rakennukset	214 659 770,70	227 223 392,56
Kiinteät rakenteet ja laitteet	99 732 581,30	152 565 831,61
Koneet ja kalusto	15 150 619,33	15 939 749,10
Muut aineelliset hyödykkeet	2 237 945,77	2 166 834,62
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	28 328 427,97	10 462 233,17
	490 105 443,50	535 383 826,53
III Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	276 705 782,30	246 229 305,17
Muut lainasaamiset	256 681 913,74	135 415 820,53
Muut saamiset	1 905 684,48	1 796 014,48
	535 293 380,52	383 441 140,18
Pysyvät vastaavat yhteensä	1 027 650 572,10	921 920 771,97
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	227 259,71	239 075,60
Lahjoiturahastojen varat	330 892,37	326 706,25
	558 152,08	565 781,85
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	944 949,12	1 245 590,55
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	37 673,11	42 242,39
Lainasaamiset	642 500,82	744 201,26
Muut saamiset	2 320 085,57	1 508 498,30
	3 000 259,50	2 294 941,95
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	9 139 083,15	9 722 423,97
Lainasaamiset	171 266,13	184 341,24
Muut saamiset	12 333 661,65	9 517 960,45
Siirtosaamiset	12 368 208,47	17 942 284,28
	34 012 219,40	37 367 009,94
Saamiset yhteensä	37 012 478,90	39 661 951,89
IV Rahat ja pankkisaamiset	35 238 038,08	40 494 546,16
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	73 195 466,10	81 402 088,60
VASTAAVAA	1 101 404 190,28	1 003 888 642,42

VASTATTAVAA	31.12.2019 €	31.12.2018 €
A OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 411 579,72	432 411 579,72
Arvonkorotusrahasto	67 757,35	67 757,35
Muut omat rahastot	1 074 749,24	1 074 749,24
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	102 143 263,58	106 090 789,33
Tilikauden yli-/alijäämä	54 917 812,63	-3 947 525,75
	590 615 162,52	535 697 349,89
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	674 769,81	1 085 929,32
	674 769,81	1 085 929,32
C PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	220 586,94	230 750,10
Muut pakolliset varaukset	5 317 193,67	847 452,46
	5 537 780,61	1 078 202,56
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	419 124,50	435 285,12
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 049 476,95	1 150 108,40
Muut toimeksiantojen pääomat	2 250 488,20	2 152 339,26
	3 719 089,65	3 737 732,78
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	346 505 939,00	294 293 592,00
Muut velat ja liittymismaksut	117 758,76	16 614 178,76
	346 623 697,76	310 907 770,76
II Lyhytaikainen		
Lainat vakuutus- ja rahoituslaitoksilta	49 787 653,00	48 734 415,00
Saadut ennakot	4 931 392,11	5 171 103,94
Ostovelat	32 530 109,51	30 996 165,81
Muut velat	15 390 441,25	12 246 222,28
Siirtovelat	51 594 094,06	54 233 750,08
	154 233 689,93	151 381 657,11
Vieras pääoma yhteensä	500 857 387,69	462 289 427,87
VASTATTAVAA	1 101 404 190,28	1 003 888 642,42

3.4 Kuopio-konsernin tilinpäätöslaskelmat

Kuopio konserni TULOSLASKELMA

	2019 €	2018 €
Toimintatulot	683 752 001	662 763 849
Toimintamenot	-1 281 632 157	-1 232 299 688
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	333 153	951 595
TOIMINTAKATE	-597 547 003	-568 584 244
Verotulot	464 000 286	441 274 462
Valtionosuudet	265 494 796	257 327 750
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotulot	685 498	372 173
Muut rahoitustulot	3 805 439	6 466 856
Korkomenot	-11 672 402	-12 447 812
Muut rahoitusmenot	-47 408	-1 201 829
Rahoitustulot ja -menot	-7 228 873	-6 810 613
VUOSIKATE	124 719 205	123 207 356
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-114 761 740	-105 995 654
Omistuksen eliminointierot	18 940	-7 038
Arvonalentumiset	-1 334 317	-60 434
Poistot ja arvonalentumiset	-116 077 116	-106 063 126
Satunnaiset erät	0	1 379 286
TILIKAUDEN TULOS	8 642 089	18 523 516
Tilinpäätössiirrot	-95 268	-960 987
Tilikauden verot	-3 003 302	-1 548 712
Laskennalliset verot	-4 420 410	-5 087 586
Vähemmistöosuus	-2 693 829	-988 680
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 570 719	9 937 553

Kuopio konserni

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
	€	€
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	124 719 205	123 207 356
Satunnaiset erät	0	1 379 286
Tilikauden verot	-3 003 302	-1 548 712
Tulorahoituksen korjauserät	-20 449 569	-26 614 223
Toiminnan rahavirta yhteensä	101 266 334	96 423 707
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-247 355 822	-238 525 836
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 767 772	2 632 337
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	65 338 448	113 870 412
Investointien rahavirta yhteensä	-179 249 602	-122 023 088
Toiminnan ja investointien rahavirta	-77 983 268	-25 599 380
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-495 040	-561 553
Antolainasaamisten vähennys	144 603	225 059
Antolainauksen muutokset yhteensä	-350 437	-336 494
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	212 516 305	121 416 820
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-92 597 427	-95 646 409
Lyhytaikaisten lainojen muutos	261 848	-24 013 412
Lainakannan muutokset yhteensä	120 180 726	1 756 999
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	-1 008 737	3 755 271
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	54 809	-157 285
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 090 694	-318 694
Saamisten muutos	-2 069 361	-1 647 840
Korottomien velkojen muutos	8 034 270	36 339 112
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	4 929 025	34 215 293
Rahoituksen rahavirta	123 750 577	39 391 069
Rahavarojen muutos	45 767 308	13 791 689
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	217 752 233	171 984 924
Rahavarat 1.1.	171 984 924	158 193 235
Rahavarojen muutos	45 767 308	13 791 689

Kuopio konserni

TASE	12/2019	12/2018
	€	€
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	10 685 088	9 951 452
Muut pitkävaikutteiset menot	9 310 443	9 614 761
Ennakkomaksut ja keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	859 048	278 365
Aineettomat hyödykkeet	20 854 579	19 844 579
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	142 839 940	139 989 348
Rakennukset	840 215 191	832 233 017
Kiinteät rakenteet ja laitteet	261 329 281	224 687 784
Koneet ja kalusto	150 420 897	158 203 717
Muut aineelliset hyödykkeet	5 789 131	5 647 056
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	91 759 758	55 345 526
Aineelliset hyödykkeet	1 492 354 200	1 416 106 446
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	19 500 297	12 611 071
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	39 078 785	32 819 397
Joukkovelkakirjasaamiset	219 871	242 584
Muut lainasaamiset	501 428	501 428
Muut saamiset	2 781 344	2 388 181
Sijoitukset	62 081 724	48 562 662
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 575 290 503	1 484 513 686
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	1 813 162	2 808 423
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 873 514	1 601 702
Muut toimeksiantojen varat	1 209 585	1 284 950
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	4 896 261	5 695 075
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	14 571 297	13 476 080
Keskeneräiset tuotteet	170 816	164 333
Muu vaihto-omaisuus	6 643	8 385
Vaihto-omaisuus	14 748 755	13 648 797
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	37 673	42 242
Lainasaamiset	157 950	259 651
Muut saamiset	1 715 103	898 570
Siirtosaamiset	1 273	1 124
Pitkäaikaiset saamiset	1 912 000	1 201 588
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	44 171 208	48 737 974
Lainasaamiset	87 172	100 247
Muut saamiset	23 106 916	18 470 342
Siirtosaamiset	26 131 565	25 518 846
Lyhytaikaiset saamiset	93 496 861	92 827 409
Saamiset	95 408 861	94 028 997
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	1 019 041	1 016 897
Rahoitusarvopaperit	1 019 041	1 016 897
Rahat ja pankkisaamiset	216 733 192	170 968 028
VAIHTUVAT VASTAAVAT	327 909 849	279 662 718
VASTAAVAA	1 908 096 613	1 769 871 479

Kuopio konserni

TASE	12/2019	12/2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 411 580	432 411 580
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	14 092	23 492
Ylikurssirahasto	93 167	93 167
Arvonkorotusrahasto	67 757	67 757
Muut omat rahastot	10 913 914	11 454 084
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	12 316 914	937 066
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 570 719	9 937 553
OMA PÄÄOMA	454 246 705	454 924 698
VÄHEMMISTÖOSUUDET	51 167 587	42 924 108
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	220 587	230 750
Muut pakolliset varaukset	13 481 876	14 180 523
PAKOLLISET VARAUKSET	13 702 463	14 411 273
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	2 051 365	3 048 725
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 619 626	2 435 902
Muut toimeksiantojen pääomat	3 585 151	3 447 894
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 256 142	8 932 521
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	926 740 133	823 153 317
Pääomalainat	9 444 224	1 604 694
Lainat julkisyhteisöiltä	48 652 342	43 910 883
Saadut ennakot	0	1 000 000
Ostovelat	4 742	496
Liittymismaksut ja muut velat	63 074 621	53 488 611
Laskennallinen verovelka	20 702 279	17 401 439
Pitkäaikainen vieras pääoma	1 068 618 341	940 559 440
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	84 278 465	79 920 220
Pääomalainat	160 469	0
Lainat julkisyhteisöiltä	6 653 117	7 069 730
Saadut ennakot	15 056 206	17 908 704
Ostovelat	61 074 454	59 390 640
Muut velat	34 102 982	33 144 275
Siirtovelat	103 898 106	104 885 392
Laskennalliset verovelat	6 881 576	5 800 480
Lyhytaikainen vieras pääoma	312 105 375	308 119 439
VIERAS PÄÄOMA	1 380 723 716	1 248 678 879
VASTATTAVAA	1 908 096 613	1 769 871 479

4 Liitetiedot

4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat periaatteet

4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tasekirja

Tilinpäätöksen 2019 laadinnassa on noudatettu Kirjanpitolautakunnan Kuntajaoston antamia ohjeita ”Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta” (20.8.2019) ja ”Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista” (11.6.2019).

Liitetiedot jakaantuvat kunnan liitetietoihin ja konsernin liitetietoihin. Kunnan liitetiedot sisältävät myös liikelaitoksia koskevat tiedot.

1. Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot kirjataan Verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan kalenterikuukausittain ao. tilikaudelle. Vuonna 2018 joulukuun poikkeuksellinen negatiivinen tilitys kirjattiin vuodelle 2018. Verohallinto vähensi negatiivisen tilityksen tammikuun 2019 tilityksestä, jolloin joulukuun tilitykseen kohdistunut osuus kirjattiin siirtovelkoihin.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO -periaatteen mukaisesti hankintamenoa tai sitä alemman todennäköisen hankintamenoa tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Taseessa olevissa saamisissa ei ole mukana seuraavat avoimet saamiset per 31.12.2019:

- Toimeentulotuesta annetun lain mukaisia takaisinperittäviä toimeentulotukia 22.943,94 euroa
- Lastensuojelusta annetun lain mukaisia takaisinperittäviä tukia 7.432,19 euroa

Saamiset ovat seurannassa Effica-järjestelmässä.

Johdannaisten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kukin koronvaihtosopimus on kohdistettavissa yhteen tai useampaan lainaan. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa ja esitetty liitetiedoissa kohdassa *Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt*. Kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Sopimukset päättyvät vuosina 2021 - 2029.

Avustukset

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennyksenä.

2. Tuloslaskelman ja taseen esittäminen

Tuloslaskelman ja taseen esittämistavassa ei ole muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna.

3. Oikaisut edellisen tilikauden vertailutietoihin

Liitetiedoissa kohdassa *Vuokravastuut* vertailutieto on esitetty uuden liitetiedoista annetun yleisohjeen mukaan ilman arvonnisäveroa sekä vuokra- ja leasingvastuut yhdistettynä. Lisäksi kohdassa *Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt* vertailutieto on esitetty uuden liitetiedoista annetun yleisohjeen mukaan ilman arvonnisäveroa.

4. Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että Kallaveden Työterveys Liikelaitos lakkautettiin 31.12.2018 ja liiketoiminta siirtyi Järviseudun Työterveys Oy:lle sekä Kallaveden Työterveys Oy:lle. Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen luvut sisältyvät vertailutietoihin. Edellisessä tilinpäätöksessä kunnan vuosikate oli 31.585.779,51 euroa, josta liikelaitoksen osuus oli 592.832,09 euroa.

Kuopion Vesi Liikelaitos lakkautettiin 31.12.2019. Liiketoiminta siirtyi liiketoimintakaupalla Kuopion Vesi Oy:lle. Liiketoimintakaupasta on kirjattu myyntivoittoa satunnaisiin tuottoihin 92.667.103,85 euroa. Taseen omaisuus- ja velkaeristä Kuopion Vesi Oy:lle siirtyi pysyviä vastaavia 78.633.110,26 euroa, vaihto-omaisuutta 185.132,34 euroa ja liittymismaksuvelkoja 18.165.529,01 euroa. Myynnin seurauksena Kuopion kaupungin taseessa lisääntyivät osakkeet ja osuudet 33.600.000,00 euroa ja muut lainasaamiset 125.431.817,44 euroa. Muut lainasaamiset sisältävät yhtiön käyttöpääomaksi jäävän 5.040.000,00 euroa ja 672.000,00 euron varauksen arvioitua yhtiön varainsiirtoverovelvollisuutta varten.

Satunnaisiin tuottoihin on liiketoimintakaupan myyntivoiton lisäksi kirjattu Kuopion Vesi Liikelaitoksen kertynyt poistoero 200.334,50 euroa.

Tuloslaskelman muihin toimintatuottoihin sisältyy maa-alueiden myyntivoittoja yhteensä 8.501.789,28 euroa. Suurimmat Maljalahden tonttien myynneistä kirjatut myyntivoitot 2.728.334,12 euroa ja 2.806.716,77 euroa.

Tilikauden avustuksiin sisältyy Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taseeseen kertyneen alijäämän kattamista 7.644.017,00 euroa, josta vuonna 2019 on laskutettu 3.910.017,00 euroa ja vuonna 2020 laskutettava 3.734.000,00 euroa on kirjattu pakollisena varauksena.

Tilikauden arvonalentumisiin sisältyy Tahko Golf Club Oy:n osakkeiden osittainen alaskirjaus 896.165,33 euroa ja Kiinteistö Oy Karttulan Valtiontalon osakkeiden osittainen alaskirjaus 438.151,48 euroa. Suurin raken-
nuksiin kohdistunut arvonalentuminen on KSH-kiinteistö 519.622,21.

Savon koulutuskuntayhtymän kanssa on tehty esisopimus kiinteistön määräalojen luovuttamisesta (v. 2018-2024). Tilikaudella esisopimukseen liittyen taseen pitkäaikaisiin saamisiin on kirjattu lisäystä 415.137,00 euroa, joten saamisia on 31.12.2019 yhteensä 1.854.276,00 euroa.

5. Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Taseen Oman pääoman erään Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ei ole kirjattu tuotto- eikä kulueriä.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joiden jäsenkunta Kuopion kaupunki on.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tulot ja menot sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tulot ja menot sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Sisäiset vesi-, energia- ja kaukolämpöliittymät on eliminoitu. Olennaiset sisäiset katteet on eliminoitu. Olennaisuuden periaatteella sisäiset kiinteistöverot on jätetty eliminoimatta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on vuonna 2019 jaettu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan yleisohjeen mukaisesti konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Laskennallinen verovelka on jaettu pitkä- ja lyhytaikaiseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisön yhdistelemissä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kuopion kaupungin vuoden 2015 suunnitelman mukaisten poistojen perusteiden muutosten takia poisto-oikaisun muutosta tilikaudelle kirjattiin vain niissä tapauksissa, joissa yhtiön jokin pysyvien vastaavien erä muodostui negatiiviseksi aiemmin tehdystä poisto-oikaisusta ja yhtiön vuonna 2019 tekemästä poistosta johtuen tai yhtiö ei tehnyt lainkaan poistoja vuonna 2019. Vuoden 2014 loppuun asti kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu konsernin emoyhteisön aiemmin noudattamien suunnitelman mukaisten poistojen perusteiden mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöistä Jätekuikko Oy on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Muut osakkuusyhtiöt on jätetty yhdistelemättä, koska niiden yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Konsernirakenteessa tilikauden aikana tapahtuneet muutokset

Uutena tytäryhtiönä yhdisteltiin Kuopion Vesi Oy. Konsernin omistus yhtiöstä on 84,00 %.

Kuopion kaupunki myi Asunto Oy Ruukkimäen osakkeita Niiralan Kulma Oy:lle 1.1.2019, minkä seurauksena kaupungin omistus yhtiöstä laski 24,25 %:iin. Asunto Oy Ruukkimäki on myynnin jälkeen ollut Niiralan Kulma Oy:n tytäryhtiö, joten myynti ei vaikuttanut konsernin omistukseen ja yhtiön yhdistelyyn.

Konsernin omistus laski Servica Oy:ssä 78,33 %:iin ja Isteikki Oy:ssä 49,90 %:iin. Isteikki Oy on laskeneesta omistuksesta huolimatta yhdistelty tytäryhtiönä, sillä konsernin omistus tulee mahdollisesti nousemaan seuraavalla tilikaudella. Yhtiöjärjestelyjen myötä konsernin omistus laski merkittävästi Monetra Pohjois-Savo Oy:ssä ja yhtiö yhdisteltiin tytäryhtiönä konsernitilinpäätökseen 31.3.2019 saakka.

Osakkuusyhtiöistä konsernin omistus laski Sansia Oy:ssä 44,68 %:iin. Asunto Oy Ruukinpellon ja Asunto Oy Ruukinpiston Kuopion kaupungin omistus myytiin Niiralan Kulma Oy:lle, joka yhdistellään konsernitilinpäätökseen tytäryhtiönä.

Peruspääomaosuus Savon Koulutuskuntayhtymästä nousi vuoden 2019 aikana 43,97 %:iin.

Oikaisut edellisen tilikauden vertailutietoihin

Liitetiedoissa kohdassa *Vuokravastuut* vertailutieto on esitetty uuden liitetiedoista annetun yleisohjeen mukaan ilman arvonnäveroä, jos arvonnävero voidaan sisällyttää vähennettäviiin tai palautettaviin arvonnäveroihin sekä vuokra- ja leasingvastuut yhdistettynä. Lisäksi kohdassa *Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt* vertailutieto on esitetty uuden liitetiedoista annetun yleisohjeen mukaan ilman arvonnäveroä, jos arvonnävero voidaan sisällyttää vähennettäviiin tai palautettaviin arvonnäveroihin.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikaudet eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia, sillä konsernirakenteen muutokset vaikuttavat vertailtavuuteen. Edellisellä tilikaudella Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän tuloslaskelma yhdisteltiin 78,60 %:n mukaisesti. Liikelaitoskuntayhtymän liiketoiminta siirtyi Servica Oy:lle, joka on yhdistelty tilikaudella tytäryhtiönä. Uuden tytäryhtiön Kuopion Vesi Oy:n yhdistely vaikuttaa taseen vertailukelpoisuuteen, sillä yhtiöön on tilikaudella siirtynyt tase-eriä Siilinjärven kunnalta. Lisäksi vertailukelpoisuuteen vaikuttaa peruspääomaosuuden nousu Savon Koulutuskuntayhtymässä 43,97 %:iin.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymältä Servica Oy:lle siirtynyt konsernin sisäinen kate on korjattu omistussosuuden mukaiseksi. Korjaus on kohdistunut edellisten tilikausien yli-/alijäämään ja kaluston hankintamenoön 95.472,46 euroa. Lisäksi Jätekuikko Oy:n vuoden 2018 osakkuusyhtiökirjausta on korjattu edellisten tilikausien yli-/alijäämään 148.639,98 euroa.

Liitetiedoissa kohdassa *Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä kiinteistöihin* vertailutietoa vuodelta 2018 on korjattu. Korjaus on vaikuttanut kohtaan *Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta* 6.400.000,00 euroa.

4.1.3 Tuloslaskelman liitetiedot

Kaupungin toimintatuotot ja -kulut palvelualueittain (6.)

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	Toimintatuotot 2019	Toimintatuotot 2018	Toimintakulut 2019	Toimintakulut 2018
Keskusvaalilautakunta	418 385	208 384	556 663	414 817
Tarkastustoimi	103	246	260 851	246 289
Yleishallinto	2 577 391	2 870 168	16 564 152	16 221 706
Elinvoima- ja konsernipalvelu	12 848 780	13 712 779	36 820 369	37 586 774
Kaupunkiympäristön palvelualue	54 325 842	50 774 414	48 126 232	45 703 885
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	8 995 543	8 781 765	30 417 258	29 614 158
Kasvun ja oppimisen palvelualue	13 353 416	12 340 686	163 561 493	156 870 057
Perusturvan palvelualue	30 167 597	28 934 863	180 127 961	167 154 882
Terveystuotannon palvelualue	12 077 730	11 559 335	269 627 792	248 257 019
Ydinkaupunki yhteensä	134 764 787	129 182 639	746 062 771	702 069 586
Liikelaitokset				
Kuopion Vesi	24 929 405	23 893 217	11 647 619	11 385 461
Kallaveden Työterveys		1 942 398		4 706 777
Kuntateknikka	22 951 165	25 257 618	34 142 120	35 950 329
Muut taseyksiköt				
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	18 492 989	18 201 797	23 514 534	22 948 315
Tilakeskus	6 467 681	8 632 410	52 448 131	50 388 006
Isäntäkuntapalvelut	3 345 451	3 214 603	3 143 867	2 999 135
Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt yht.	76 186 691	81 142 042	124 896 272	128 378 022
Ed.sis Valmistus omaan käyttöön Kunta	24 287 113	24 986 218	0	0
Ydinkaupunki, sekä liikelaitokset ja muut taseyksiköt yhteensä	186 664 365	185 338 463	870 959 042	830 447 608

Toimintatuotot tehtäväalueittain (6.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Yleishallinto	18 389 213	20 017 827	15 844 660	16 790 978
Sosiaali- ja terveystuotot	257 938 682	263 731 186	45 590 778	45 651 198
Opetus-, kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut	37 284 898	35 450 701	22 346 904	21 121 749
Yhdyskuntapalvelut	169 854 996	167 721 351	97 078 596	93 706 866
Vuokraliiketoiminta	81 608 452	91 851 946	5 803 428	8 067 672
Tukipalvelut	118 675 759	83 990 838		
Toimintatuotot yhteensä	683 752 001	662 763 849	186 664 365	185 338 463

Verotulojen erittely (7.)

	Kunta	
	2019	2018
Kunnan tulovero	399 893 464	378 301 634
Osuus yhteisöveron tuotosta	24 027 899	24 218 869
Kiinteistövero	40 078 923	38 753 960
Verotulot yhteensä	464 000 286	441 274 462

Valtionosuuksien erittely (8.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	171 024 968	168 531 087	171 024 968	168 531 087
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	35 688 756	32 013 720	35 688 756	32 013 720
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	58 781 072	56 782 943	-3 425 022	-3 288 361
Valtionosuudet yhteensä	265 494 796	257 327 750	203 288 702	197 256 446

Kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta annetun yleisohjeen (v. 2015) mukaisesti, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yksikköhintarahoitusta, joka on esitetty toimintatuloissa, esitetään konsernituloslaskelmassa kohdassa Valtionosuudet. Vuonna 2019 opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet kohtaan sisältyy ko. yksikköhintarahoitusta 62.206.093,55 euroa.

Palvelujen ostojen erittely (9.)

	Kunta	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	258 457 629	247 241 771
Muiden palvelujen ostot	154 806 906	146 135 254
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	413 264 535	393 377 025

Valtuustoryhmille annetut tuet (10.)

	Kunta	
	2019	2018
Suomen Keskusta	9 078	7 240
Kansallinen Kokoomus	7 993	9 907
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue	11 897	7 799
Vihreä liitto	6 989	7 949
Vasemmistoliitto	1 642	3 469
Suomen Kristillisdemokraatit	4 058	3 018
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	41 658	39 382

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet (11.)

Aineettomat hyödykkeet	
Aineettomat oikeudet	2 - 20 vuotta
Liikearvo	2 - 20 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	2 - 20 vuotta
Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat	10 - 50 vuotta
Hallintorakennukset	20 - 50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 50 vuotta
Asuinrakennukset	20- 40 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 - 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 - 20 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet, luonnonvarat	käytön mukainen poisto
Muut aineelliset hyödykkeet, taide- ja arvoesineet	ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa

Pakollisten varausten muutokset (12.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Eläkevastuu 1.1.	230 750	240 768	230 750	240 768
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-10 163	-10 018	-10 163	-10 018
Eläkevastuu 31.12.	220 587	230 750	220 587	230 750
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	847 452	816 550	847 452	816 550
Lisäykset tilikaudella	63 741	30 902	63 741	62 992
Vähennykset tilikaudella				-32 090
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	911 194	847 452	911 194	847 452
Potilasvahinkovastuuvaraus 1.1.	13 202 543	11 323 390	0	
Lisäykset tilikaudella		1 879 154		
Vähennykset tilikaudella	-1 303 861			
Potilasvahinkovastuuvaraus 31.12.	11 898 682	13 202 543	0	
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.				
Lisäykset tilikaudella			3 734 000	
Vähennykset tilikaudella				
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.			3 734 000	
Muut pakolliset varaukset 1.1.	130 527	105 763		
Lisäykset tilikaudella	672 000	130 527	672 000	
Vähennykset tilikaudella	-130 527	-105 763		
Muut pakolliset varaukset 31.12.	672 000	130 527	672 000	0

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot (13.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot, luovutusvoitot:				
Maa-alueista	8 752 521	6 152 341	8 501 789	6 986 671
Rakennuksista	10 308 090	19 202 701	743 002	1 110 222
Koneista ja kalustosta	177 272	204 666	158 745	138 087
Osakkeista ja osuuksista	65 023	1 584 553	78 224	394 246
Luovutusvoitot yhteensä	19 302 907	27 144 261	9 481 760	8 629 227
Muut toimintakulut, luovutustappiot:				
Maa-alueista	4 735	4 045	4 735	4 045
Rakennuksista		1 682		1 682
Koneista ja kalustosta	39 616			
Osakkeista ja osuuksista	5 498	192 621	586	192 621
Luovutustappiot yhteensä	49 848	198 348	5 321	198 348

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely (14.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Satunnaiset tuotot:				
Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myynnin myyntivoitto				4 226 286
Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) myynnin myyntivoitto				9 057 878
(Servica) konsernin voitto		2 942 632		
Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä pysyvien vastaavien myyntivoitto		279 268		
Kuopion Vesi Liikelaitoksen myynnin myyntivoitto			92 667 104	
Kuopion Vesi Liikelaitoksen myyntiin liittyvä kertyneen poistoeron tuloutus			200 335	
Satunnaiset tuotot yhteensä	0	3 221 900	92 867 438	13 284 164
Satunnaiset kulut:				
Kevama Oy:n takaustappio		898 576		898 576
Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä vaihto-omaisuus		3 411		
Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) tulovero (konsernin osuus)		428 295		
Satunnaiset kulut yhteensä	0	1 330 283	0	898 576

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely (15.)

	Kunta	
	2019	2018
Osinkotuotot muista yhteisöistä	3 821 182	4 538 442
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	48 400	618 340
Yhteensä	3 869 582	5 156 782

Erittely poistoeron muutoksista (16.)

	Kunta	
	2019	2018
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos (vähennys)	210 825	215 736
Poistoeron muutokset yhteensä	210 825	215 736

4.1.4 Taseen liitetiedot, vastaavaa

Arvonkorotukset (18.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Kuntayhtymäosuudet				
Arvo 1.1.	0	0	67 757	67 757
Arvo 31.12.	0	0	67 757	67 757
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	0	0	67 757	67 757

Kuntayhtymäosuuksien arvonkorotus on tehty Karttulan kunnassa vuosina 1997-1999.

Vaalijalan kuntayhtymän ja Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän investointeihin saamista valtionosuuksista johtuva jäsenkuntaosuuden peruspääoman muutos on kirjattu kuntayhtymäosuuksien lisäykseksi ja arvonkorotus-rahastoon.

Pysyvät vastaavat / Sijoitukset

Olenaiset kuntayhtymäosuuksien arvomuutokset (19.)

KUNTA, 1000 €	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tili- kaudella	Vähenn. tilikaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus ky:n peruspää- omasta	Ero
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ky	60 402	0	0	60 402	57 041	3 361
Savon Koulutuskuntayhtymä	3 376	0	0	3 376	503	2 872
Pohjois-Savon Liitto	14	0	0	14	14	0
Itä Suomen Päihdehuollon ky	236	0	0	236	237	-2
Vaalijalan kuntayhtymä	411	0	0	411	410	1
Yhteensä	64 438	0	0	64 438	58 206	6 232

Pysyvät vastaavat /

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet (19.)

KONSERNI, 1000 €	Aineettomat hyödykkeet	Maa - ja vesialueet	Raken- nukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineell. hyödykkeet	Ennakkomak- sut ja keskenkäiset hankinnat	Aineelliset hyödyk- keet yht.	Aineettom. ja aineell. hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	19 845	140 113	832 975	224 690	158 245	5 649	55 424	1 417 097	1 436 941
Lisäykset tilikauden aikana	6 412	3 360	54 501	57 890	14 633	991	103 190	234 565	240 977
Vähennykset tilikauden aikana	-317	-633	-9 041	-101	-33		-37 160	-46 968	-47 285
Siirrot erien välillä	406	0	14 022	11 281	1 772	193	-27 674	-406	0
Tilikauden poistot	-5 492		-48 210	-32 419	-24 111	-1 044		-105 783	-111 275
Arvonlennukset ja niiden palautukset			-3 382	0				-3 382	-3 382
Rahoitusosuudet tilikaudella			-649	-12	-87		-2 020	-2 768	-2 768
Poistamaton hankintameno 31.12.	20 855	142 840	840 215	261 329	150 421	5 789	91 760	1 492 354	1 513 209
Arvonkorotukset 1.1.								0	0
Arvonkorotusten muutokset								0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 855	142 840	840 215	261 329	150 421	5 789	91 760	1 492 354	1 513 209

1.1.2019 arvoissa huomioitu Savon Koulutuskuntayhtymän peruspääomaosuuden muutos

Pysyvät vastaavat / Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet (19.)
KUNTA , 1000 €

	Aineettomat hyödykkeet	Maa - ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineell. hyödykkeet	Keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.2019	3 096	127 026	227 223	152 566	15 940	2 167	10 462	535 384	538 480
Lisäykset tilikauden aikana	182	3 358	21 047	24 493	4 842	71	34 978	88 789	88 971
Rahoitusosuudet tilikaudella			-565		-87		-1 005	-1 657	-1 657
Vähennykset tilikauden aikana		-388	-1 292	-80	-2			-1 762	-1 762
Siirrot erien välillä	175		3 242	11 829	153		-15 399	-175	
Tilikauden poisto	-1 090		-17 338	-27 851	-4 925			-50 114	-51 204
Arvonlennukset ja niiden palautukset			-2 108					-2 108	-2 108
Poistamaton hankintameno 31.12.2019	2 363	129 996	230 209	160 957	15 920	2 238	29 036	568 357	570 720
Arvonkorotukset 1.1.2019									
Arvonkorotusten muutokset									
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	2 363	129 996	230 209	160 957	15 920	2 238	29 036	568 357	570 720

Pysyvät vastaavat / Sijoitukset (19.)
KONSERNI, 1000 €

	Osakkeet ja Osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				
	Konserni- yhtiöt	Omistusyht. yhteisöt	Kunta-yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Jvk -laina- saamiset	Saamiset Konserni-yhtiöt	Saamiset Kunta- yhtymät	Saamiset Muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	0	12 611	0	32 845	45 456	251	0	0	2 400	2 651
Lisäykset		7 101		11 738	18 838				778	778
Vähennykset		-106		-5 694	-5 800	-31			-396	-427
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta		333			333					0
Siirrot erien välillä					0					0
Hankintameno 31.12.	0	19 938	0	38 888	58 827	220	0	0	2 781	3 001
Arvonlennukset		-438		-716	-1 154					
Arvonkorotukset										
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	19 500	0	38 172	57 672	220	0	0	2 781	3 001

1.1.2019 arvoissa huomioitu Savon Koulutuskuntayhtymän peruspääomaosuuden muutos

Pysyvät vastaavat / Sijoitukset (19.)
KUNTA, 1000 €

	Osakkeet ja Osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				
	Konserni- yhtiöt	Omistusyht. yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Jvk -laina- saamiset	Saamiset Konserni-yhtiöt	Saamiset Kunta- yhtymät	Saamiset Muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2019	173 597	3 627	64 438	4 567	246 229	0	136 256	0	956	137 212
Lisäykset	34 056	27		372	34 455		125 751		86	125 837
Vähennykset	-2 105	-87		-453	-2 644		-4 258		-203	-4 461
Siirrot erien välillä					0					0
Hankintameno 31.12.2019	205 548	3 568	64 438	4 486	278 040	0	257 749	0	838	258 588
Arvonlennukset		-438		-896	-1 334					0
Arvonkorotukset					0					0
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	205 548	3 130	64 438	3 590	276 706	0	257 749	0	838	258 588

Arvonlennukset: Ki Oy Karttulan Valtiontalo 438.151,48 €, Tahko-Golf Club Oy 896.165,33 €

Omistukset muissa yhteisöissä (20. - 22.)

TYTÄRYHTEISÖT, KUNTAYHTYMÄT SEKÄ OSAKKUUSYHTEISÖT

12/2019

	Kotipaikka	kunnan omistus- osuus %	konsernin omistus- osuus %	kuntakonsernin osuus		
				Omasta pääomasta euroa	Vieraasta pääomasta euroa	Tilikauden tuloksesta euroa
TYTÄRYHTEISÖT						
Istekki Oy	Kuopio	31,78	49,90	6 809 421	8 742 262	1 079 848
Järvisseudun Työterveys Oy	Kuopio	60,80	70,85	1 216 922	927 548	597 442
Karttulan Virastokeskus Oy	Kuopio	75,80	75,80	350 436	4 079	-16 891
Kiinteistö-KYS Oy	Kuopio	51,11	78,42	1 185 674	32 885 055	0
As Oy Litmasenrinne	Kuopio		46,48	261 508	128 084	0
Kiinteistö Oy Juankosken Pankkitalo	Kuopio	63,00	63,00	365 653	4 678	3 805
Kiinteistö Oy Juankosken Virastotalo	Kuopio	65,20	65,20	3 218 415	19 397	-232
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	Kuopio	100,00	100,00	587 077	72 152 302	0
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	Kuopio	87,29	87,29	5 364 250	1 204 779	1 240
Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakso	Kuopio	100,00	100,00	744 769	2 552 045	1 521
Kiinteistö Oy Kelloniemen Teollisuustalo	Kuopio	57,21	57,21	764 436	6 342	3 612
Kiinteistö Oy Kuopion Keskusenttä	Kuopio	100,00	100,00	262 103	2 478 892	26 520
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy	Kuopio	64,00	64,00	567 287	382 095	22 034
Kuopion Energia Oy (alakonsernitp)	Kuopio	100,00	100,00	100 070 017	272 810 553	14 345 522
Kuopion Sähköverkko Oy	Kuopio		100,00			
Kuopio Innovation Oy	Kuopio	68,00	70,04	35 974	1 135	3 415
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy (alakonsernitp)	Kuopio	100,00	100,00	29 987 726	53 634 938	2 293 488
Kiinteistö Oy Turontalo	Kuopio		73,70			
Kuopion Pysäköinti Oy	Kuopio	100,00	100,00	42 599 224	6 988 305	-68 695
Kuopion Vesi Oy	Kuopio	84,00	84,00	33 600 000	143 607 799	0
Kys Invest Oy	Kuopio	48,78	76,03	236 296	1 110	-49 325
Niiralan Kulma Oy	Kuopio	100,00	100,00	15 270 686	211 395 667	38
Asunto Oy Ruukkimäki	Kuopio	24,25	82,37	209 365	21 772	-693
Nilsin Teollisuuskylä Oy	Kuopio	99,66	99,66	182 628	1 240 237	-357
Savonia-ammattikorkeakoulu Oy	Kuopio	51,00	51,00	25 791 099	6 184 231	705 910
Service Oy	Kuopio	51,13	78,33	12 310 007	16 622 956	944 324
Yhteensä				281 990 973	833 996 261	19 892 525
KUNTAYHTYMÄT						
P-Savon sairaanhoitopiirin kuntayht.(alakonsernitp)	Kuopio	55,86	55,86	51 801 445	241 322 780	-4 784 677
Itä-Suomen Päihdehuollon ky	Mäntyharju	20,75	20,75	318 204	9 781	-69 837
Vaalijalan kuntayhtymä	Pieksämäki	19,53	19,53	2 678 011	5 457 200	772 462
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	45,50	45,50	404 701	2 615 210	429
Savon Koulutuskuntayhtymä (alakonsernitp)	Kuopio	43,97	43,97	27 850 884	12 324 451	412 073
Yhteensä				83 053 245	261 729 421	-3 669 551
OSAKKUUSYRITYKSET						
Jätekuukko Oy	Kuopio	49,51	49,51	5 763 871	3 519 392	324 122
YHDISTELEMÄTTÖMÄT OSAKKUUSYRITYKSET						
As Oy Pirtinketosato	Kuopio	36,45	36,45	405 451	395 551	0
Sansia Oy	Kuopio	25,20	44,68	1 354 267	571 506	102 155
Kiinteistö Oy Karttulan Valtiontalo	Kuopio	31,00	31,00	238 242	2 226	-5 451
Kiinteistö Oy Kuopion Studentia	Kuopio	23,39	23,39	284 241	28 088	2 197
Koillis-Savon Vesi Oy	Kuopio	25,20	25,20	70 261	382 813	2 846
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	Kuopio	29,00	29,00	3 801	27 037	264
Kuopion Ravirata Oy	Kuopio	29,00	29,00	101 350	195 570	-7 181
Savon Kuituverkko Oy	Lapinlahti	26,49	26,49	975 940	821 795	-23 608
Tahkon Markkinointi Oy	Kuopio	25,00	25,00	9 029	0	-375
Yhteensä				9 206 453	5 943 978	394 969
Kaikki yhteensä				374 250 671	1 101 669 660	16 617 943

Saamisten erittely (23.)

	Kunta 2019		Kunta 2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		1 315 626		1 743 705
Lainasaamiset	484 550	84 094		84 094
Siirtosaamiset		441 804		84 511
Muut saamiset	1 134	116 799	1 134	116 799
Yhteensä	485 684	1 958 322	1 134	2 029 109
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		247 712		510 460
Siirtosaamiset		2 563 674		4 343 552
Muut saamiset	1 439 139		1 439 139	
Yhteensä	1 439 139	2 811 386	1 439 139	4 854 012
Saamiset osakkuusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		68 047		32 217
Siirtosaamiset		146 468		130 233
Muut saamiset		1 554		1 554
Yhteensä	0	216 069	0	164 005
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	37 673	7 507 698	42 242	7 436 041
Lainasaamiset	157 950	87 172	744 201	100 247
Siirtosaamiset		9 216 263		13 383 988
Muut saamiset	879 813	12 215 309	68 225	9 399 608
Yhteensä	1 075 436	29 026 443	854 669	30 319 885
Saamiset yhteensä	3 000 260	34 012 219	2 294 942	37 367 010

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät (24.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Muut tulojäämät	1 273	1 124		
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 273	1 124		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	102 792	111 580		
Kelan korvaus työterveyshuollosta	2 975 004	4 278 952	1 760 907	3 190 032
Avustukset ja rahoitusosuudet	8 094 316	8 737 279	2 943 779	3 633 127
Menoennakot	2 118 106	3 052 212	48 502	132 217
Muut tulojäämät	12 841 347	9 338 824	7 615 020	10 986 908
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	26 131 565	25 518 846	12 368 208	17 942 284

4.1.5 Taseen liitetiedot, vastattavaa

Oman pääoman erittely (25.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	432 411 580	432 411 580	432 411 580	432 411 580
Peruspääoma vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	432 411 580	432 411 580	432 411 580	432 411 580
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	23 492	23 492	0	
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma vähennykset	-9 400			
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	14 092	23 492		
Ylikurssirahasto 1.1.	93 167	93 167	0	
Ylikurssirahasto lisäykset				
Ylikurssirahasto vähennykset				
Ylikurssirahasto 31.12.	93 167	93 167		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	67 757	67 757	67 757	67 757
Arvonkorotusrahasto ky-osuuksien lisäykset				
Arvonkorotusrahasto vähennykset				
Arvonkorotusrahasto 31.12.	67 757	67 757	67 757	67 757
Rakennusrahasto 1.1.	4 094 105	4 094 105	0	
Rakennusrahasto, vähennykset				
Rakennusrahasto 31.12.	4 094 105	4 094 105		
Muut omat rahastot 1.1.	7 359 979	7 359 979	1 074 749	1 074 749
Muut omat rahastot ky-osuuksien lisäykset	200 807			
Muut omat rahastot lisäykset	56 300			
Muut omat rahastot vähennykset	-738 083			
Muut omat rahastot siirrot erien välillä	-59 194			
Muut omat rahastot 31.12.	6 819 809	7 359 979	1 074 749	1 074 749
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 1.1.	10 874 619	2 176 186	102 143 264	106 090 789
Edellisten tilikausien ky-osuuksien lisäykset	664 649			
Osingonjako	71 616			
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä muutos	706 031	-1 239 120		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	12 316 915	937 066	102 143 264	106 090 789
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 31.12.	12 316 915	937 066	102 143 264	106 090 789
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1 570 719	9 937 553	54 917 813	-3 947 526
Oma pääoma	454 246 705	454 924 699	590 615 163	535 697 350

Poistoeron erittely (26.)

	Kunta	
	2019	2018
Investointivaraukseen liityvä poistoero	674 770	1 085 929
Poistoero yhteensä	674 770	1 085 929

Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua (27.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	621 547 942	539 793 581	179 871 372	142 109 791
Lainat julkisyhteisöiltä	17 040 713	21 323 727		
Yhteensä	638 588 655	561 117 309	179 871 372	142 109 791

Pakolliset varaukset (29.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Eläkevaraukset				
Eläkevastuuvaraus	220 587	230 750	220 587	230 750
Eläkevaraukset yhteensä	220 587	230 750	220 587	230 750
Muut pakolliset varaukset				
Ympäristövastuu, jätehuolto	911 194	847 452	911 194	847 452
Potilasvahinkovastuuvaraus	11 898 682	13 202 543		
Osuus kuntayhtymän alijäämästä			3 734 000	0
Muut pakolliset varaukset	672 000	130 527	672 000	0
Muut pakolliset varaukset yhteensä	13 481 876	14 180 523	5 317 194	847 452

Vieras pääoma (30.)

	Kunta		Kunta	
	2019	2019	2018	2018
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		5 893 316		2 818 093
Liittymismaksut ja muut velat	117 759	426 350	701 711	471 130
Siirtovelat		5 083 234		216 882
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä				
Saadut ennakot		909		
Ostovelat		2 103 220		3 380 333
Liittymismaksut ja muut velat			398 726	
Siirtovelat		837 032		1 107 073
Velat osakkuus- ja omistusyhteisyyksille				
Saadut ennakot		155		
Ostovelat		117 273		316 204
Siirtovelat		405 703		230 626
Velat muille				
Saadut ennakot		4 930 328		5 171 104
Ostovelat		24 416 300		24 481 535
Liittymismaksut ja muut velat		14 964 091	15 513 742	11 775 092
Siirtovelat		45 268 125		52 679 169
Vieras pääoma yhteensä	117 759	104 446 037	16 614 179	102 647 242

Muiden velkojen erittely (32.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut velat				
Liittymismaksuvelat				
- Kuopion Vesi Liikelaitos		15 677 625		16 590 413
- Kuopion Vesi Oy	22 064 783			
- Kuopion Energia Oy	38 177 027	36 828 435		
Muut velat, pitkäaikaiset	2 832 811	982 551	117 759	23 766
Muut velat, lyhytaikaiset	34 102 982	33 144 275	15 390 441	12 246 222
Muut velat yhteensä	97 177 603	86 632 886	15 508 200	28 860 401

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (33.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	3 131 734	3 811 488	383 551	520 128
Menojäämät				
Lomapalkkajaksotus	80 514 637	72 939 881	39 999 751	35 850 959
Palkkojen ja henkilös.kulujen jaksotukset	5 390 902	8 752 310	721 874	2 744 917
Korkojaksotus/ottolainojen siirtyvät korot	1 469 857	1 534 536	470 823	305 480
Muut menojäämät	13 390 976	17 847 177	10 018 095	14 812 265
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	103 898 106	104 885 392	51 594 094	54 233 750

4.1.6 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin (34.)

	Konserni	
	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	227 632 831	184 072 072
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	344 360 608	298 645 727
Lainat julkisyhteisöiltä	40 909 537	50 957 656
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	175 786 905	195 387 662
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	520 147 513	494 033 389

Vakuudet (35. - 37.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Sitoumusten vakuudeksi annetut:				
Kiinteistökiinnitykset	6 000 000	6 000 000		
Yrityskiinnitykset	18 543 471	19 900 000		
Kiinnitykset vuokraoikeuteen	391 002	391 002		
Pantatut arvopaperit	1 000 000	1 000 000		
Pantatut pankkisaamiset	1 405 377	1 537 509		
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	1 032 512	1 302 061		
Yhteensä	28 372 361	30 130 572	0	0
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	16 269 000	16 269 000		
Yhteensä	16 269 000	16 269 000	0	0
Vakuudet yhteensä	44 641 361	46 399 572	0	0

Kiinteistökiinnityksistä 6.000.000 euroa, yrityskiinnityksistä 18.000.000 euroa ja pantatuista pankkisaamisista 1.250.377 euroa sähkökaupan vakuutena.

Vuokravastuut (38.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut, voimassa 31.12.2052 asti				
Toimitilojen vuokravastuut	151 856 334	128 666 567	79 905 113	82 792 535
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	36 243 250	28 562 419	2 751 705	2 416 063
Maa-alueiden vuokravastuut	1 960			
Muut vuokravastuut	49 236	32 061		
Vuokravastuut yhteensä	188 150 780	157 261 048	82 656 818	85 208 598
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	23 476 872	20 262 072	5 592 250	5 113 344
- siitä PPP-hankkeet (public-private partnerships)				
- siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet				
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut	51 182 160	52 786 919	50 857 353	52 555 751

Vuokravastuiden lisäksi kunnan leasing sopimuksiin sisältyy muita vastuuta 5.530 euroa. Muut vastuut koostuvat jäljellä olevista laitevakuutusmaksuista. Kunnan kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut koostuvat kiinteistöistä; Nilsiä ja Melalahden päiväkotit, Pikkulinnan päiväkotit, Länsi-Puijon esiopetustila sekä Niiralan uima- ja jäähallihankkeen tulevista vastuista. Maksut uima- ja jäähallihankkeesta alkavat hankkeen valmistuttua.

Vastuusitoumukset (39. - 40.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			346 669 689	348 462 454
Jäljellä oleva pääoma			213 596 910	224 533 571
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	23 606 580	23 156 580	23 494 866	23 044 866
Jäljellä oleva pääoma	9 608 705	10 652 844	9 496 991	10 541 129
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	714 392 237	674 846 503	714 392 237	674 846 503
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.				
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuustakauskeskuksen rahastosta 31.12.	470 022	433 558	470 022	433 558

Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annettuihin takauksiin sisältyy takaus Kuopion Energia Oy:n lainavastuista Euroopan Investointipankille. Kyseiseen takaukseen sisältyy sopimusvakuuksia eli kovenantteja. Sovitut kovenanttiehdot koskevat kaupungin maksuvalmiutta, omaisuuden vallintaa ja tietojen tovelvollisuutta takauksen voimassaoloaikana. Kovenanttien rikkoutuminen voi johtaa lisävakuusvaateisiin tai takauksen kohteena olevan luoton irtisanomiseen ja takausvastuun realisoitumiseen. Kovenanttiehdot ovat täyttyneet ja niitä seurataan.

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (41.)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Sopimusvastuut (alveineen)				
Autopaikkavelvoitteista				
kunnalle aiheutuva vastuu v. 2020	721 500	721 500	721 500	721 500
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset yht.	102 059 072	96 987 020	102 059 072	96 987 020
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	3 965 319	2 663 950	3 965 319	2 663 950
<i>Elinkaarimallilla toteutettujen kiinteistöjen palvelumaksu yht. v. 2040 loppuun asti</i>	55 077 018	52 059 774	55 077 018	52 059 774
<i>Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus</i>	2 525 779	2 380 000	2 525 779	2 380 000
<i>Ylläpitösopimus Kuntolaakso v. 2040 asti</i>	46 982 054	44 927 246	46 982 054	44 927 246
<i>Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus</i>	1 439 540	283 950	1 439 540	283 950
Sopimusvastuut yhteensä	102 780 572	97 708 520	102 780 572	97 708 520
Osuus kuntayhtymän alijäämästä				7 700 000
Arvonlisäveron palautusvastuu	36 942 032	38 506 450		2 394 213
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuut, päättyvät vuosina 2022-2034	12 262 994	10 984 869		8 595 054
Potilasvakuutusvastuu	8 452	3 449 532		

Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset**Elinkaarimallista tulevat sopimusvastuut**

Martti Ahtisaaren, Puijonsarven, Rajalan ja Pohjantien koulut, Puijonlaakson päiväkot.

Kiinteistöpalvelut (39 592 582 euroa alv 0) ja PTS-investoinnit (9 340 000 euroa alv 0), yhteensä 48 932 582 euroa ovat vuoden 2008 hintatasossa. Kiinteistöpalvelut ja PTS-investointi -maksut alkavat, kun kohteet valmistuvat. Martti Ahtisaaren ja Puijonsarven koulut valmistuivat 15.7.2011. Rajalan koulu ja Puijonlaakson uusi päiväkot valmistuivat 15.7.2012 ja Pohjantien koulu 15.7.2013. Palvelumaksujen vastuut tulevat alenemaan vuosittain ja ne nollautuvat, kun sopimus päättyy v. 2037.

Jynkän ja Karttulan Koulu

Jynkän ja Karttulan uusien koulujen elinkaarisopimuksista tulevia vastuita kiinteistöpalvelut yht. 14 797 260 euroa (alv 0) ja PTS-investoinnit yht. 1 825 400 euroa (alv 0). Jynkän koulu valmistui kesällä 2017. Karttulan koulu valmistui kesällä 2018. Palvelumaksujen vastuut tulevat alenemaan vuosittain ja ne nollautuvat, kun sopimus päättyy v. 2038.

Hiltulanlahden koulu ja päiväkot

Hiltulanlahden koulun ja päiväkodin elinkaarisopimuksista tulevia vastuita kiinteistöpalvelut yht. 4 693 640 euroa (alv 0) ja PTS-investoinnit yht. 1 426 400 euroa (alv 0). Hiltulanlahden koulu ja päiväkot valmistui kesällä 2019. Palvelumaksujen vastuut tulevat alenemaan vuosittain ja ne nollautuvat, kun sopimus päättyy v. 2040.

Optio Hiltulanlahden koulun laajennus

Hiltulanlahden koulun ja päiväkodin elinkaarisopimukseen sisältyy optio laajennuksesta. Option käytöstä on ilmoitettava viimeistään 30.9.2022. Jos optiota ei käytetä, sopimus raukeaa tältä osin. Mikäli optio käytetään, laajennuksesta tulevat vastuut ovat kiinteistöpalvelujen osalta 145 536 euroa (alv 0) ja PTS-investoinneista 87 300 euroa (alv 0). Laajennus valmistuisi kesällä 2025.

Elinkaarisopimusten kiinteistöpalvelujen ja PTS-investointien vastuut v. 2020 yhteensä 2.525.779 euroa ja vuosina 2021-2040 yhteensä 52.551.239 euroa (alv 0).

Johdannaisopimukset

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Koronvaihtosopimukset 8 kpl				
Koronvaihtosopimukset 8 kpl on kukin tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2029.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	118 416 670	97 816 670	118 416 670	97 816 670
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-3 877 277	-2 067 527	-3 877 277	-2 067 527
Koronvaihtosopimus 1680667				
Tulevaisuudessa voimaan tuleva koronvaihtosopimus suojaa koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2018-2026. Sopimus on alkanut 29.6.2018 ja päättyy 30.6.2026.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	30 000 000	30 000 000	30 000 000	30 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 527 467	-729 017	-1 527 467	-729 017
Koronvaihtosopimus KUOPIO1				
Koronvaihtosopimuksella suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2017-2026. Sopimus on alkanut 30.6.2017 ja päättyy 30.6.2026.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	35 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-2 091 948	-1 187 172	-2 091 948	-1 187 172
Koronvaihtosopimukset 4 kpl				
Koronvaihtosopimukset 4 kpl on kukin tehty kiinteistöleasingisopimuksen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Leasingrahoituksen ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimukset erääntyvät vuonna 2029.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	43 104 105	43 104 105	43 104 105	43 104 105
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-3 707 967	-615 497	-3 707 967	-615 497

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Niiralan Kulma Oy				
Ehdollinen koronvaihtosopimus on tehty lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus erääntyy vuonna 2032.				
Nimellisarvo	6 860 900	7 300 500		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 258 616	-1 794 453		
 Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2025.				
Nimellisarvo	23 262 982	23 902 627		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 368 924	-1 121 076		
 Tulevaisuudessa voimaan tuleva koronvaihtosopimus on tehty lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus alkaa 20.7.2021 ja erääntyy vuonna 2026.				
Nimellisarvo	12 036 924			
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-239 710			
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy -konserni				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2049.				
Nimellisarvo	103 414 516	15 000 000		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-4 479 658	-1 032 041		
 Tulevaisuudessa voimaan tulevat koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla muutetaan vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2026-2044.				
Nimellisarvo	40 000 000			
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 988 194			
Kiinteistö-KYS Oy				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2027.				
Nimellisarvo	9 640 086	9 901 146		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 881 667	-1 749 627		
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat				
Koronvaihtosopimus on tehty lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus erääntyy vuonna 2024.				
Nimellisarvo	15 784 000	15 784 000		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-540 090	-135 031		
Kuopion Energia Oy -konserni				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2029.				
Nimellisarvo	26 044 522	34 450 260		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 852 944	-2 034 543		

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymäkonserni				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2030.				
Nimellisarvo	58 628 753	61 328 208		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-2 805 851	-2 713 136		
Tulevaisuudessa voimaan tulevat koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2024-2028.				
Nimellisarvo	4 524 453	4 673 405		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-499 444	-393 108		
Jatko-oikeudelliset koronvaihtosopimukset suojaavat koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Kuntarahoitus Oyj:llä on yksipuolinen oikeus eräännyttää koronvaihtosopimukset 2025-2027. Sopimukset erääntyvät 2035-2037.				
Nimellisarvo	16 757 220	16 757 220		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 532 454	-558 801		
Savon Koulutuskuntayhtymä				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2020-2021.				
Nimellisarvo	237 734	435 414		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-3 966	-13 442		

Kaupunginhallitus on 5.11.2018 § 304 hyväksynyt rahoitusriskien hallintapolitiikan, joka on tullut voimaan 1.1.2019. Rahoitusriskien hallintapolitiikan mukaan korkoriskiltä suojaudutaan kiinteäkorkoisilla lainoilla tai korkojohdannaisten avulla. Johdannaisia voidaan käyttää olemassa olevan lainasalkun tai yksittäisen lainan korkoprofiilin muuttamiseen. Kuopion kaupungin lainakannan suojaustaso voi vaihdella markkinatilanteen mukaan. Myös leasingrahoitukselle voidaan tehdä korkosuojaus muuttamatta leasingsopimuksen ehtoja. Leasingsopimuksia koskee sama suojaustaso kuin lainasalkkua, eli 30 – 80 prosenttia leasingsopimuksesta tulee olla suojattuna. Johdannaissopimuksia voidaan tehdä koronvaihto-, korkokatto- ja korkolattiasopimuksina sekä korkoputkisopimuksina. Käytettävien johdannaissopimusten tulee olla yksiselitteisiä, joihin ei sisälly ennakoimattomia elementtejä. Johdannaissopimuksia käytetään ainoastaan korkoriskin suojaamiseen.

Kuopion kaupungin lainakantaa on mainittua suojautumispolitiikkaa noudattaen suojattu sekä pitkäaikaisilla kiinteillä lainakoroilla että koronvaihtosopimuksilla vaihtuvien korkojen muutoksia vastaan. Koronvaihtosopimuksissa osapuolet ovat sopineet, että Kuopion kaupunki maksaa rahalaitokselle kiinteää korkoa. Vastineena rahalaitos maksaa Kuopion kaupungille sovittua euribor-korkoa.

Kuopion kaupungin koronvaihtosopimuksista kohde-etuudeltaan yhteensä 118.416.670 euron määräiset sopimukset (8 kpl) on tehty tiettyä yksiköityä lainaa varten. Osa koronvaihtosopimuksista alkaa myöhemmin kuin laina, mutta kaikkien koronvaihtosopimusten ja lainojen ehdot vastaavat toisiaan.

2 kpl sopimuksia kohde-etuudeltaan yhteensä 65.000.000 euroa, on tehty koko lainasalkun korkovirtojen suojaamiseksi. Lainasalkusta löytyy sopimuksia vastaavat vaihtuvakorkoiset lainat. Molemmat näistä koronvaihtosopimuksista ovat korkolattiallisia siten, ettei kaupungilla ole maksuvelvoitetta rahoituslaitokselle, mikäli vaihtuva markkinakorko on negatiivinen.

4 kpl sopimuksia kohde-etuudeltaan yhteensä 43.104.105 euroa on tehty kiinteistöleasingin korkovirtojen suojaamiseksi. Näiden koronvaihtosopimusten ja leasingosopimusten ehdot vastaavat toisiaan.

Jos koronvaihtosopimuksia ei pureta ennen alkuperäistä eräpäivää, realisoitumattomat markkina-arvot eivät aiheuta tulosvaikutteisia kirjauksia. Sopimuksen markkina-arvoon vaikuttaa arvostushetken korkotaso, jäljellä oleva pääoma ja jäljellä olevan koronvaihtosopimuksen maturiteetti. Kiinteän koron maksajan kannalta suurin koronvaihtosopimukseen liittyvä riski on lyhyiden ja pitkien korkojen yleinen lasku, joka kasvattaa tulevan maksuvelvollisuuden nykyarvoa. Sen sijaan, kun korot nousevat, kiinteän koron maksajan maksuvelvollisuuden nykyarvo laskee.

Kuopion kaupungin koronvaihtosopimuksille on markkina-arvon määrittämisen lisäksi tehty korkoherkkyyssana-lyysit 31.12.2019 tilanteen mukaan. Korkoherkkyyssanalyyseissä on määritetty -1 %-yksikön ja +1 %-yksikön markkinakorkojen paralleelimuutoksen vaikutus sopimusten markkina-arvoon. Markkinakorkojen +1 %-yksikön paralleelimuutos vaikuttaa markkina-arvoon positiivisesti 12.498.437,59 euroa siten, että markkina-arvo on muutoksen jälkeen 3.392.504,11 euroa. Markkinakorkojen -1 %-yksikön paralleelimuutos vaikuttaa markkina-arvoon negatiivisesti 6.703.588,88 euroa siten, että markkina-arvo on muutoksen jälkeen -15.809.522,36 euroa. Koronvaihtosopimusten maksuvelvoitteiden kassavirrat ajoittuvat vuosille 2020 - 2029.

Niiralan Kulma Oy:llä on kuusi lainoihin liittyvää koronvaihtosopimusta, jotka on tehty korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa. Pitkäaikaisten lainojen vaihtuva korko on tällöin sidottu koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon.

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy -konsernilla on kaksitoista lainoihin liittyvää koronvaihtosopimusta, joilla suojataan yhtiön lainasalkkua. Sopimukset ovat perinteisiä koronvaihtosopimuksia, joilla vaihdetaan korko kiinteäksi, eikä niissä ole erityisehtoja.

Kiinteistö-KYS Oy:llä on viisi lainoihin liittyvää koronvaihtosopimusta, joilla yhtiö suojaa vaihtuvakorkoisten lainojen korkoriskiä. Koronvaihtosopimuksilla vaihdetaan yhtiön rahalaitoslainojen vaihtuva korko kiinteäksi koroksi.

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutiloilla on yksi koronvaihtosopimus, jolla suojataan yksittäisen lainan korkoriskiä. Koronvaihtosopimuksella vaihdetaan vaihtuva korko kiinteäksi koroksi eikä se sisällä erityisehtoja.

Kuopion Energia Oy -konsernilla on viisi lainoihin liittyvää koronvaihtosopimusta, joilla suojataan yhtiön lainakantaa. Koronvaihtosopimuksilla on suojauduttu vaihtuvien korkojen muutoksiin vaihtamalla korko kiinteäksi.

Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymäkonsernilla on 20 koronvaihtosopimusta, joilla suojataan yksittäisten lainojen ja lainasalkkujen korkoriskiä. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Suurin osa koronvaihtosopimuksista erääntyy ennen suojattavaa lainaa.

Savon Koulutuskuntayhtymällä on kaksi koronvaihtosopimusta, jotka on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuva korko kiinteäksi.

Muut johdannaisopimukset

Kuopion Energia Oy käyttää sähköjohdannaisia suojaamaan sähkön tuotannosta ja myynnistä aiheutuvaa sähkön markkinahintariskiä. Kuopion Energia Oy:llä oli tilinpäätöshetkenä ainoastaan forward- ja futuurisopimuksia. Forward- ja futuurisopimuksilla voidaan kiinnittää vaihteleva spot-hinta kiinteähintaiseksi. Forward-sopimuksien markkina-arvo tuloutuu sopimuksen toimitusjakson aikana. Futuurisopimusten markkina-arvon muutokset selvitetään käteisellä päivittäin kaupankäyntipäivästä alkaen. Futuurisopimusten käypä arvo on kirjattu taseeseen ja on myös mukana oheisissa luvuissa.

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Myyntisopimukset				
Määrä MWh	603 111	534 024		
Käypä arvo	728 114	-2 077 085		
Kirjaamaton käypä arvo	728 114	-2 077 085		
Ostosopimukset				
Määrä MWh	0	1 048 285		
Käypä arvo	0	11 227 874		
Kirjaamaton käypä arvo	0	11 227 874		

Sähköjohdannaisien käyvät arvot perustuvat tilinpäätöshetken markkinahintoihin. Kaikki sähköjohdannaisopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Sopimuksilla on suojattu sähkön tuotantoa ja sähkön myyntisopimuksia. Suojaamistarkoituksessa tehtyjen sopimusten tulos kirjataan tuotoksi ja kuluksi, kun vastaava tuotto tai kulu toteutuu.

Sähköjohdannaisten ajoittuminen

Määrä, MWh

alle 1 vuosi	1-5 vuotta	yli 5 vuotta
524 271	78 840	0

Sähköjohdannaiset

Käypä arvo, euroa

alle 1 vuosi	1-5 vuotta	yli 5 vuotta
733 430	-5 316	0

Sähköjohdannaiset kohdistuvat ajallisesti suojaamaan konsernin kokonaissähköpositiosta aiheutuvaa sähkön markkinahintariskiä. Konsernin sähköjohdannaispositio on ostopainotteinen, koska suojattavien myyntisopimusten määrä ylittää sähkön tuotantomäärän.

Sähköjohdannaisten herkkystarkastelu

Sähkön markkinahinnan muutoksen vaikutus sähköjohdannaisten käypiin arvoihin.

Herkkystarkastelussa oletetaan, että sähköjohdannaisten hintataso muuttuu +/- 1 euron koko pohjoismaisella markkinalla. Systeemi hinta muuttuu ja aluehintaerot säilyvät muuttumattomina.

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Hinnanmuutos +/- 1 EUR/MWh				
Sähköjohdannaisten käypien arvojen muutos, euroa	289 520	393 657		

	Konserni		Kunta	
	2019 tonnia (CO ₂)	2018 tonnia (CO ₂)	2019 tonnia (CO ₂)	2018 tonnia (CO ₂)
Päästöoikeudet				
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	76 507	98 923		
Päästöoikeuksien osto tai taseesta kirjaus	133 935	159 090		
Toteuneiden päästöjen määrä	208 130	246 366		
Päästöoikeuksien myynti	0	5 000		
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	2 312	6 647		

Muita vastuita

Kuopion kaupunki

Kuopion kaupunki on sitoutunut osallistumaan Pohjois-Savon pääomasijoitusrahaston toimintaan enintään 1,2 milj. euron osuudella 10 milj. euron rahastosta ja enintään 12 prosenttia perustettavan rahaston koosta.

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tonttiin 297-33-19-1 kohdistuu pysyvä autopaikkarasite, joka oikeuttaa viereisen tontin 297-33-18-1 sijoittamaan rasiitetulle tontille 26 kpl autopaikkoja. Rasitesopimuksen mukaan autopaikat ovat sekä rasiitetun että oikeutetun tontin yhteiskäytössä.

Hiltulanlahden koulu- ja päiväkotikiinteistön elinkaariurakkasopimus (vaihe 1.) allekirjoitettiin 22.12.2017. Sopimus sisältää tilaajan option laajennusvaiheeseen mikäli ko. alueen palvelutarve niin edellyttää. Optio on käytettävissä 30.9.2022 saakka. Hiltulanlahden kiinteistön rakennustyöt alkoivat tammikuussa 2018 ja kohde luovutettiin käyttöön kesällä 2019. Hiltulanlahden elinkaarikohteen sopimuksen mukainen urakkahinta on 17.815.000 euroa (alv 0), josta vaiheen 1 osuus 16.055.000 euroa (alv 0) ja vaiheen 2 osuus 1.760.000 euroa (alv 0).

Savonia-ammattikorkeakoulu oy

Valtio on luovuttanut korvauksetta Kuopion kaupungille Opistotie 2:n kiinteistön (kiinteistötunnus 297-6-14-2) rakennuksineen ja irtaimistoineen 13.2.1995. Kuopion kaupunki on siirtänyt mainitun kiinteistön rakennuksineen ja irtaimistoineen sekä palautusvelvollisuuksineen Pohjois-Savon ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymälle 21.6.1995. Lisäksi valtio on luovuttanut korvauksetta Pohjois-Savon ammatilliselle korkeakoulutuksen kuntayhtymälle 29.1.1996 Sairaalakatu 6-8:n kiinteistön rakennuksineen ja irtaimistoineen (kiinteistötunnus 297-5-6).

Pohjois-Savon ammatillisen korkeakoulukuntayhtymän nimi muuttui Savonia-ammattikorkeakoulu kuntayhtymäksi 1.10.2004. Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä yhtiöitettiin ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä Savonia-ammattikorkeakoulu osakeyhtiöksi 1.1.2015 lukien.

Luovutukset perustuvat lakiin eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle (1094/1994), joka sisältää ehdon, jonka mukaan Opistotie 2:n ja Sairaalakatu 6-8 kiinteistöjä voi koskea lain mukainen palautusvelvollisuus.

Savonia-ammattikorkeakoulu oy on hakenut palautusvelvollisuudesta luopumista. Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan puollon ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen 26.1.2018 (Dnro 3 ja 4/511/2015) mukaan valtion luovuttaman omaisuuden suhteelliseen osaan 13.371.777 euroon ei liity palautusvelvollisuutta, kun Savonia-ammattikorkeakoulu oy käyttää valtiolta vastikkeetta saatujen kiinteistöjen vastaavan suhteellisen osan hakemuksessa tarkoitettujen kiinteistöjen käyvästä arvosta Savilahden kampuksen toteuttamiseksi edellyttäen, että kampus on valtionavustuksen oikeuttavassa käytössä vähintään vuoteen 2026 saakka. Alkuperäisiin luovutussopimuksiin sisältyy ehto palautusvelvollisuudesta tilanteissa, joissa valtion luovuttama omaisuus luovutetaan toiselle, sen käyttötarkoitus muutetaan pysyvästi, toiminta lopetetaan, omaisuus tuhoutuu tai vahingoittuu eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan.

Kuopion Pysäköinti Oy

Kiinteistö Oy Kuopion Kauppakatu 26-30 (kiinteistötunnus 297-4-27-5), kulkuoikeusrasite ja sopimus kulkuyhteyden toteuttamisesta.

As. Oy Kuopion Pankkitalo (kiinteistötunnus 297-4-29-1), oikeus toteuttaa pysyviä pohjarakenteita.

Oy Carlson (kiinteistötunnus 297-4-19-5), sopimus hissiyhteyden rakentamisesta, käyttöoikeudesta ja ylläpidosta.

Kiinteistö Oy Kuopion Valtakulma (kiinteistötunnus 297-4-14-3) kulkuyhteys-/kulkuväylärasite.

Kiinteistö Oy Kuopion Kauppakatu 41 (kiinteistötunnus 297-4-18-3) kulkuyhteys-/kulkuväylärasite.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymäkonserni

Sakupe Oy:n valuuttatermiinitaika 83.786 euroa.

Käynnissä olevat oikeudenkäynnit

Pohjois-Savon käräjäoikeus

Potilasvahinkoasia. Kuopio-konsernin vastuu 670.289 euroa.

Pohjois-Savon käräjäoikeus

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän päivystysosastoa (POS1) koskeva riita urakoitsijan sopimusrikko-muksen vuoksi. Urakoitsijan vaatimus 1 milj. euroa. Kuntayhtymän vastakanne n. 2 milj. euron saatavista. Oikeudenkäyntikuluriski on yli 100.000 euroa. Itä-Suomen hovioikeus on antanut päätöksen, että sairaanhoitopiirillä oli oikeus purkaa sopimus. Kuopio-konsernin vastuu 586.503 euroa.

Pohjois-Savon käräjäoikeus

Työturvallisuusrikosasia, yhteisösakkovaatimus syyttäjällä 50.000-100.000 euroa. Asianomistajan vaatimus 5.000 euroa. Oikeudenkäyntikuluriski 12.000 euroa. Kuopio-konsernin vastuu 55.857 euroa.

Markkinaoikeus

Lääkinnällisen laitteen suorahankinta-asia. Oikeudenkäyntikuluriski 10.000-20.000 euroa. Kuopio-konsernin vastuu 27.929 euroa.

4.1.7 Henkilöstöä, tilitarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12. (42.)

	Kunta	
	2019	2018
Palvelualue		
Tarkastustoimi	2	2
Yleishallinto	4	4
Elinvoima- ja konsernipalvelut	351	351
Kaupunkiympäristön palvelualue	233	228
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	439	438
Kasvun ja oppimisen palvelualue	2 769	2 761
Perusturvan palvelualue	1 805	1 668
Terveystenhuollon palvelualue	1 023	974
Ydinkaupunki yhteensä	6 626	6 426
Liikelaitokset		
Kallaveden Työterveys Liikelaitos	0	52
Kuopion kuntateknikkaliikelaitos	220	221
Kuopion Vesi Liikelaitos	93	95
Liikelaitokset yhteensä	313	368
Taseyksiköt		
Pohjois-Savon pelastuslaitos	300	291
Tilakeskus	51	49
Isäntäkuntapalvelut	49	45
Taseyksiköt yhteensä	400	385
Yhteensä	7 339	7 179
Työllistämismäärä palkatut	99	91
Oppisopimuskoulutus	17	6
Kunta yhteensä	7 455	7 276

Henkilöstökulut (43.)

	Kunta	
	2019	2018
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan		
Palkat ja palkkiot	272 650 350	261 591 244
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	60 788 691	59 334 901
Muut henkilösivukulut	9 355 585	10 934 547
Henkilösivukulut yhteensä	70 144 276	70 269 448
Henkilöstökorvaukset ja muut korjaukset	-4 276 089	-4 684 422
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	338 518 538	327 176 271
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin *)	14 810	26 409
Henkilöstökulut yhteensä	338 533 348	327 202 679

*) Summa sisältää vain ydinkunnan, liikelaitosten ja taseyksiköiden omat aktivoidut henkilöstökulut, ei em. yksiköiden välisten investointeille myyntien sisältämiä henkilöstökuluja.

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut (44.)

	Kunta	
	2019	2018
Suomen Keskusta	33 494	36 410
Kansallinen Kokoomus	33 983	34 197
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue	23 312	26 118
Perussuomalaiset	3 200	3 908
Vihreä liitto	11 557	14 094
Vasemmistoliitto	12 522	12 697
Suomen Kristillisdemokraatit	5 525	4 404
Sydän-Savon Siniset	1 785	2 243
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	125 378	134 070

Tilintarkastajan palkkiot (45.)

	Kunta	
	2019	2018
Tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	51 483	52 527
Tilintarkastajan lausunnot	69 239	8 515
Palkkiot yhteensä	120 722	61 042

Intressitaholiiketoimet (46.)

Intressitaholiiketoimet ovat liiketoimia konsernin tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden kanssa.

1000 euroa	2019	2018
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden myynti intressitahoille		
Myyntituotot	6 437	6 763
Maksutuotot	380	152
Vuokratuotot	3 145	2 442
Liiketoiminnan muut tuotot	500	470
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden ostot intressitahoilta		
Palvelujen ostot	65 094	22 223
Muut ostot	8 845	11 763
Maksetut vuokrat	9 565	5 246
Kaupungin korot ja osingot intressitahoilta		
Korkotuotot	7 310	7 400
Osinkotuotot	1 661	2 215
Korko- ja rahoituskulut	0	0
Lainoja yhteensä	256 686	135 483
Lainojen korot ovat 0% - 6%		
Avustukset konserniyhtiöille	164	71

Muut liiketoimet intressitahojen kanssa

Kaupunkikonsernissa on käytössä konsernitili

Intressitaho	Liiketoimen arvo € ja luonne	Intressisuhteen luonne
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	500 000 € avustus	Kuopion ja Tahkon alueen matkailun yhteismarkkinoinnin tukeminen, osakkuusyhtiö
Riuttalan Talonpoikauskulttuurin suojelusäätiö	5 500 € korottoman ja vakuudettoman kassalainan jäljellä oleva pääoma ja 30 000 €:n yleisavustus toimintaan	määräysvaltayhteisö
Tahkokuoren koulutus- ja valmennuskeskushdistys ry	190 000 € yhteistyösopimukseen perustuva avustus	määräysvaltayhteisö

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1. Liikelaitosten tilinpäätökset

5.1.1. Kuopion Vesi Liikelaitos

Toimintakertomus 2019

1. Toimitusjohtajan katsaus

Vuosi 2019 oli Kuopion Vesi Liikelaitoksen 23. toimintavuosi kunnallisena liikelaitoksena. Tämä vuosi jää viimeiseksi vuodeksi liikelaitoksena, koska Kuopion Vesi Oy perustettiin 7.10.2019. Tähän yhtiöön fuusioitiin Kuopion Vesi Liikelaitos ja Siilinjärven vesihuoltolaitos.

Kuopion Vesi Liikelaitoksen vesihuollon toiminta-alue on laajentunut viimeisen kymmenen vuoden aikana huomattavasti tapahtuneiden kuntaliitosten ansiosta. Viimeisin kuntaliitos tapahtui vuoden 2017 Juankosken kaupungin kanssa.

Vuonna 2016 Kuopion kaupunginjohtaja ja Siilinjärven kunnanjohtaja nimesivät työryhmän vesihuoltoyhteistyön selvittämiseksi Kuopion ja Siilinjärven välillä. Yhtiöittämisselvitys valmistui maaliskuussa 2017. Vuoden 2018 lopulla päätettiin, että yhtiöittämisselvitys päivitetään ja asia pyritään saamaan poliittiseen päätöksen-tekoon vuoden 2019 alkupuolella. Päätökset yhtiön perustamisesta tehtiin molemmissa kunnissa kesällä 2019 ja yhtiö perustettiin 7.10.2019.

Seuraavassa on esitetty Kuopion Veden eri vastuualueiden keskeisimmät tapahtumat vuonna 2019.

1.1. Hallinnon vastuualue

Hallinnon vastuualueen talous pysyi vuonna 2019 hyvin talousarvion puitteissa.

Vuoden 2019 aloitettiin uuden asiakaspalvelujärjestelmän hankinta ja käyttöönotto. Uusi järjestelmä otetaan käyttöön 1.4.2020.

Kuopion Vedelle palkattiin uusi talouspäällikkö alkusyksyllä 2019 pitkäaikaisen talouspäällikön jäädessä pois vuoden 2020 alkupuolella.

Uuden yhtiön perustamistoimet työllistivät merkittävästi vuoden 2019 loppupuolella.

1.2. Suunnittelun vastuualue

Vesihuollon yleissuunnitelmia laadittiin mm. Itkonniemen osayleiskaava-alueelle ja asemakaava-alueille Lehtorinteellä, Hiltulanlahdessa sekä Opistotien ja Hannes Kolehmaisen kadun alueille. Edelliseltä vuodelta jatkuvina kaavakohteiden vesihuollon yleissuunnittelualueina olivat mm. Kuopionlahden asemakaava-alue, Vanhan varikon itäosan asemakaava-alue sekä Vanuvuoren yleiskaava-alue.

Päävesihuoltoverkostojen osalta käynnistettiin Etelä-Kuopion vedensaannin varmistamiseksi vaihtoehtoisten vesihuoltoverkostojen tarkastelut, tehtiin yleis- ja toteutussuunnitelmat Melalahden varavesijohdon rakentamista varten sekä tehtiin yleis- ja toteutussuunnitelmat Puijonrinteen päävesijohdon saneeraamiseksi. Lisäksi tehtiin Kurkimäki-Hiltulanlahden päävesijohdon ja siirtoviemärin toteutussuunnitelmat valmiiksi viimeiseltä rakentamisosuudelta.

Hiltulanlahden Vaittilan pohjoisille uudisrakennusalueille laadittiin toteutussuunnitelmat ja käynnistettiin alueen eteläisen osan suunnittelutyö. Savilahden alueella jatkettiin uudisrakennuskohteena Sarastuskaaren alueen vesihuollon toteutussuunnittelua ja tehtiin siirto- ja saneeraussuunnitelmat Savilahden pohjoisten alueiden vesihuoltoverkostoille. Muita vesihuoltoverkostojen saneeraussuunnittelukohteita oli mm. Kuopionlahdella, Niuvan alueella, Kettulanlahden Tiiliniementiellä, Kumpusaarentiellä ja Ruotsinrinteellä. Maaseutu- taajamissa vesihuollon saneeraussuunnittelukohteita oli Juankosken taajamassa, Karttulan Lestitiellä ja Nilsiässä.

Varautumissuunnittelun osalta jatkettiin vuosittaisen suunnitelman päivitystyön lisäksi kyberturvallisuuteen liittyviä selvityksiä. WSP-työtä jatkettiin tiiviimmin koko kaupungin alueella.

1.3. Verkoston vastuualue

Ylläpidettävät verkostopituudet kasvoivat vuoden 2019 aikana vesijohdon osalta 7,8 km ja jäteveden 6,7 km. Verkostopituudet vuoden lopussa olivat yhteensä 1.634 km.

Vuoden 2019 aikana vesijohtovuotoja oli 8 kpl. Merkittävimmät vesijohtovuodot olivat Inkilänmäellä sekä Sorsasalo – Vuorela välisessä yhdysvesijohdossa.

Uudisrakentamista jatkettiin Hiltulanlahden länsiosassa. Siirtolinjaojat Hiltulanlahdesta Kurkimäkeen valmistuivat joulukuussa. Savilahden alueella käynnistettiin verkostojen rakentamistyöt muun muassa Savilahden tiellä ja Sarastuskaaren alueella. Karttulassa korjattiin jätevesilinjakaivoja vuotovesien vähentämiseksi.

Vesijohtoverkostoja huuhdeltiin kesän 2019 aikana 30,5 km.

Häiriötilannevalmiutta parannettiin hankkimalla siirrettävä talousveden desinfiointilaitteisto ja vuotojen paikallistamiseen hankittiin uusi korrelaattori.

Kuopion Veden talousveden laskuttamattoman veden määrä oli 12 % ja jäteveden vuotovesiprosentti oli 36 %. Valtakunnallisesti talousveden laskuttamattoman veden määrä on keskimäärin 19 % ja jäteveden vuotovesiprosentti on 40 %. Molemmat tunnusluvut kuvaavat pääasiassa vesihuoltoverkostojen kuntoa.

1.4. Vedentuotannon vastuualue

Itkonniemen vesilaitoksen saneeraus valmistui vuonna 2019. Saneerauksessa uusittiin vesilaitoksen automaatio ja prosessilaitteet, valvomo, LVI-järjestelmät, laboratorio ja toimistotilat. Viimeisetkin uusitut prosessivaiheet otettiin käyttöön keväällä 2019.

Itkonniemen vedenkäsittelyprosessia päätettiin kehittää lisäämällä prosessiin aktiivihiihi-suodatus ja muuttamalla veden desinfiointitapa UV- ja klooriamiinidesinfioinniksi. Prosessin toteutussuunnittelu käynnistyi syksyllä 2019.

Liitoskuntien mittarien vaihtoa jatkettiin urakoitsijan toimesta Nilsissä ja Maaningalla.

Siirtovesijohtohanke Kurkimäkeen eteni ja linjaan rakennettiin uusia paineenkorotuspumppaamoita. Keskeisellä kaupunkialueella alkoivat Männistön ja Puijonlaakson pumppaamoiden saneeraukset. Jänneniemen vedenottamon toimintaa pyrittiin tehostamaan hiekkojen huuhtelua tehostamalla ja rautasuodattimien hiekan vaihdolla. Jänneniemellä myös teetettiin pohjaveden isotooppiselvitys, jossa määritettiin aidon pohjaveden ja pintaveden suhteet tekopohjavedessä.

Vedentuotanto oli mukana monissa kansallisissa tutkimushankkeissa ja henkilöstö osallistui moniin kansallisiin ja kansainvälisiin asiantuntijatyöryhmiin.

1.5. Jätevedenpuhdistuksen vastuualue

Pumppaamot ja puhdistamot toimivat vuonna 2019 hyvin. Ylivuotoja ei tapahtunut yhtään ja puhdistamot täyttivät lupaehdot.

Karttulan puhdistamolle teetettiin konsulttiselvitys prosessin optimoimiseksi kesäaikana esiintyneiden ongelmien vuoksi.

Kyber- ja työturvallisuus olivat viime vuonna korostuneesti esillä.

Rautakemikaalien laadussa ja toimituksissa oli Kemiralla ongelmia titaanitehtaan tulipalon jälkeen.

Jätevesiverkoston kuntoa voidaan arvioida puhdistamoille tulevien hule- ja sulamisvesimäärien perusteella. Melalahdessa ja Vehmersalmessa ei esiintynyt hulevesiongelmiä vuonna 2019. Kurkimäen puhdistamolle tuli keväällä ja erityisesti syksyllä runsaasti hulevesiä. Karttulassa ja Nilsissä oli kevät aikaan ongelmia ja Leh-

toniemessä vähän keväällä, mutta paljon syksyllä. Lehtoniemen ongelmat tulivat pääasiassa Haapaniemen linjan kautta.

Petosen pumppaamolle hankittu uusi kameravalvonta ja aktiivihillisuodin toimivat hyvin. Töhherrykset ja hajuvälitukset loppuivat hankintojen myötä. Myös Päivärannan pumppaamolle hankittiin kameravalvonta.

Suurin investointi tehtiin Väinölänniemen pumppaamolle. Varavoimakoneen hankinta jouduttiin siirtämään vuodelle 2020.

1.6. Pohjoiset toiminta-alueet (Nilsiä, Maaninka, Juankoski)

Vesihuoltoverkostoa saneerattiin Nilsiässä Tiirantiellä, Länsitiellä ja Paavontiellä. Juankoskella verkostoa saneerattiin Paasikoskentiellä. Maaningan taajamassa saneerattiin sujuttamalla n. 850 metriä vanhaa huonokuntoista betoniviemäriä.

Maaningalla rakennettiin 1.340 metrin pituinen Pulkonkosken yhdysvesijohto, jolla varmistetaan alueen vedenjakelua yhdistämällä kaksi runkovesijohdon haaraa lenkkiin.

Juankoskella saneerattiin kaukovalvonta ja automaatio. Juankosken taajamassa saneerattiin sujuttamalla 250 metriä huonokuntoista viemäriä. Samoin torilla rakennettiin 280 metriä yhdysvesijohtoa varareitiksi vedenjakelulle. Juankosken Paasikoskentien vesihuollon saneeraus valmistui.

2. Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kuopion Veden hallinnossa ei vuonna 2019 tapahtunut muutoksia. Loppuvuonna valmistauduttiin Kuopion Veden ja Siilinjärven vesihuoltolaitoksen fuusioon ja sen aiheuttamiin muutoksiin.

3. Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa

3.1. Talous

Tuotot olivat 26,0 milj. euroa, josta käyttömaksutulojen osuus oli 86,5 %, perusmaksutulojen 10,7 %, tonttijohtomaksujen 1,7 % sekä asennus- ja muiden tulojen osuus 1,1 %. Liikevaihto kasvoi noin 1,1 milj. euroa verrattuna vuoteen 2018. Liikevaihto oli 431.000 euroa suurempi kuin talousarviossa.

Käyttökustannukset olivat 11,9 milj. euroa (11,7 milj. euroa vuonna 2018), josta henkilöstökustannusten osuus oli 5,3 milj. euroa (45 %), palvelujen ostojen 3,3 milj. euroa (27 %), materiaaliostojen 2,8 milj. euroa (24 %) ja liiketoiminnan muiden kulujen 0,5 milj. euroa (4 %).

Henkilöstökustannukset nousivat 0,8 %, palvelujen ostojen kustannukset nousivat 5 % ja materiaalikustannukset nousivat 1 % vuoteen 2018 verrattuna. Kokonaiskäyttökustannukset nousivat 1,7 % vuoteen 2018 verrattuna.

Suunnittelun, vedentuotannon, jätevedenpuhdistuksen ja hallinnon vastuualueilla käyttökustannukset olivat pienemmät kuin talousarviossa. Verkoston vastuualueella käyttökustannukset olivat 195.000 euroa (9 %) suuremmat kuin talousarviossa. Käyttökustannusten ylitys johtuu pääosin vuoden aikana tapahtuneista vesijohtovuodoista, joista kustannuksiltaan merkittävimmät vuodot tapahtuivat Inkilänmäen ja Ritosenkujan ris-teysalueella sekä Sorsasalo-Vuorela yhdysvesijohdossa, joka jouduttiin korjaamaan sukellustyönä. Talousarviosta poiketen vesistöön sijoitettavien putkien kuntoa tarkastettiin viistokaikukeilaamalla Hietasalo-ltkonniemi välillä sekä Pitkälähdessä.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 8,7 milj. euroa ja liikeylijäämä 5,5 milj. euroa. Poistot olivat tilinpäätöksessä noin 225.000 euroa suuremmat kuin talousarviossa. Rahoituskulut olivat 4,4 milj. euroa, josta peruspääoman korvaus kaupungille oli 3,8 milj. euroa ja kaupungille maksetut korkokulut 0,6 milj. euroa. Tilikauden ylijäämä oli 1,07 milj. euroa, joka oli 0,4 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Taseen loppusumma oli 97,0 milj. euroa.

3.2. Investoinnit

Vuonna 2019 investointimenot olivat 7,8 milj. euroa (12,6 milj. euroa vuonna 2018). Investointimenoista vesihuoltoverkostojen rakentamiseen käytettiin 5,2 milj. euroa ja laitosrakentamiseen 2,6 milj. euroa. Sanerauksen osuus investoinneista oli 45 %. Kuopion Veden investointimenoihin oli varattu valtuuston talousarviossa 13,5 milj. euroa, josta talousarviomuutoksena vähennettiin 4 milj. euroa. Investointimäärärahaa jäi käyttämättä 1,7 milj. euroa. Tästä verkostoinvestointien osuus on 1,1 milj. euroa ja laitosinvestointien osuus 0,6 milj. euroa.

3.3. Henkilöstö

Kuopion Veden vakituisen henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 85 henkilöä. Määräaikaista oli 4 henkilöä. Osa-aikaeläkkeellä oli 2 henkilöä. Eläkkeelle jäi 6 henkilöä vuonna 2019. Uusia henkilöitä palkattiin viisi. Kolme henkilöä irtisanoutui.

Palkallisten sairauspoissaolojen määrä oli 6,1 päivää/htv.

Henkilöstö osallistui tarpeen mukaan ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään koulutukseen. Henkilöstölle järjestettiin työyhteisön kehittämispäiviä ja tyky-tilaisuuksia. Myös omaehtoista liikuntaa kannustettiin ja tuettiin.

Kuopion Veden henkilöstökertomuksessa on kerrottu henkilöstöön liittyvää tietoa vuodelta 2019.

4. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Liikelaitoksen merkittävimpiä riskejä ovat toiminnalliset ja vahinkoriskit. Toiminnallisista riskeistä suurimpia on henkilöstön saatavuus lähitulevaisuudessa. Henkilöstön keski-ikä on korkea ja lähivuosina on palkattava monia uusia henkilöitä. Riskinä on se, saadaanko palkattua tarpeeksi osaavaa henkilökuntaa eläkkeelle jäävien tilalle.

Vahinkoriski on myös merkittävä vesihuoltolaitokselle, jolle voidaan esittää merkittäviä korvausvaatimuksia esim. veden laatupoikkeamissa ja siten siitä voi aiheutua suuria taloudellisia seuraamuksia.

5. Ympäristötekijät

Kuopion Vesi Liikelaitoksen toimintaa vesihuoltolaitoksena säädellään laajalti lainsäädännön kautta. Liikelaitoksen toimintaa ohjaavat mm. vesihuoltolaki ja ympäristönsuojelulaki.

Liikelaitoksella on kuusi jätevedenpuhdistamoja, joiden vuosiyhteenvetoissa on esitetty niiden toimintaa ja puhdistustuloksia. Kaikki jätevedenpuhdistamot täyttivät ympäristölupien vaatimukset.

6. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja siihen liittyvän riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa, että toiminta on taloudellista ja tuloksellista, tavoitteet saavutettavaa, päätösten perusteena oleva tieto riittävää ja luotettavaa ja että lakeja, säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja omaisuutta sekä voimavaroja turvataan. Sisäinen valvonta on varmistamistyötä, joka on liikelaitoksen johdon tekemää tai johdon lukuun tehtyä.

Seuraavassa on esitetty sisäisen valvonnan järjestelyjä kohdealueittain Kuopion Vesi Liikelaitoksessa.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kuopion Veden asiakas teki vuonna 2018 kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle Kuopion Veden päätöksestä, jossa asiakas joutuu rakentamaan omalla kustannuksellaan tontilleen kiinteistökohtaisen pumppaamon. Oikeusasiamies antoi vuonna 2019 vastauksensa kanteluun. Oikeusasiamies katsoi, että Kuopion Vesi

Liikelaitoksen johtokunta on päättäessään tehnyt ratkaisunsa sille kuuluvan harkintavallan rajoissa ja asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista menettelyä.

Kuopion Veden asiakas teki kunnallisvalituksen johtokunnan päätösestä koskien erillisten jätevesiliittymien rakentamista kahdelle kiinteistölle. Itä-Suomen hallinto-oikeus jätti asiakkaan valituksen tutkimatta.

Tavoitteiden toteutuminen, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus, varojen valvonta

Kaupunginvaltuuston nähden sitovia tavoitteita olivat:

- vuosikatteen tulee kattaa poistot
- korvaus peruspääomasta 3,78 milj. euroa
- pitkäaikaisten lainojen lyhennykset kunnalle 987.000 euroa
- investoinnit 13,5 milj. euroa
- pitkäaikaisten lainojen lisäys 4,0 milj. euroa
- resurssiviisas toimintatapa
- osallistuminen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn
- työhyvinvoinnin parantaminen (mittarina sairauspoissaolojen väheneminen)

Kuopion Vesi Liikelaitoksen johtokunnan asettamat tavoitteet olivat:

- Toiminnalliset tavoitteet
 - vanhojen vesihuoltoverkostojen saneeraus käytettävissä olevien investointirahojen puitteissa
 - vesihuoltoverkostojen rakentaminen uusille kaava-alueille
 - Savilahden Salli allianssi-hankkeeseen osallistuminen
 - verkostojen häiriötön toiminta
 - laajan toiminta-alueen hallinta (verkoston kunto, asiakasmäärän lisäys, pitkät etäisyydet yms.)
 - laitosten lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen
 - Itkonniemen vesilaitoksen prosessiautomaation uudistamishankkeen valmistuminen ja käyttöönotto

Taloudelliset tavoitteet

- liikevaihto 25,62 milj. euroa
- käyttökustannukset 12,03 milj. euroa
- investoinnit 13,5 milj. euroa
- poistot 8,5 milj. euroa

Tavoitteet ovat toteutuneet pääosin talousarviossa määriteltyjen mukaisesti. Uutta pitkäaikaista lainaa ei ole tarvittu, koska investoinnit eivät toteutuneet arvioidussa laajuudessa.

Varojen käytön valvontaa on tehty sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti ja esille ei ole tullut puutteita tai väärinkäytöksiä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Kuopio Vedellä aloitettiin vuonna 2016 talousveden laatuun vaikuttavien riskien tunnistaminen. Työssä käytetään WSP (water safety plan) –riskienhallintatyökalua. Tämä työ jatkui vuonna 2019.

Kukin vastuualue on tehnyt omat riskienhallintasuunnitelmat.

Kuopion Vedellä on vahinkovakuutukset Kuopion kaupungin vakuutuksen kautta.

Kuopion Vesi seuraa systemaattisesti saamaansa asiakaspalautetta. Vuoden 2019 aikana kirjattiin kaikkiaan 168 asiakaspalautetta. Palautteet koskivat pääasiassa veden laatua ja painottuivat häiriötilanteisiin. Muuta

palautteet koskivat aiheiltaan asiakkaaksi liittymistä, omistajanvaihtoa, laskutusta, tiedottamista ja verkoston toimintaa sekä rakentamista.

Vuonna 2019 Kuopion Vesi oli mukana ”Yhdyskuntatekniset palvelut 2019”- asiakastyytyväisyystutkimuksessa. Tutkimukset tulokset olivat kokonaisuutena hyvät ja vesihuolto oli kyselyyn vastanneiden kuntalaisten mielestä yksi Kuopion parhaiten hoidetuista palveluista.

Vuonna 2019 oltiin mukana myös WACSI 2019-asiakaspalvelututkimuksessa, jossa on arvioitu pelkästään vesihuoltolaitosten toimintaa. Tutkimuksen mukaan asiakkaat olivat hyvin tyytyväisiä vesihuoltopalveluihin. Kehittämistarpeita koettiin olevan vedenhinta- ja laatuviestinnässä sekä asiointin helppoudessa. Veden laadun tekijöistä keskeisin kehittämiskohde oli veden maun parantaminen ja veden jakelun tekijöistä vesijohtoverkoston kunto sekä vedenjakelun katkottomuus.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana ei ole todettu hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Sopimustoiminta

Johdolla ei ole tiedossa sopimuksista aiheutuvia mahdollisia negatiivisia seurauksia toiminnalle.

Oma arvio sisäisen valvonnan järjestämisestä

Itsearviointinaan Kuopion Veden johto katsoo, että sisäinen valvonta on pääosin hyvällä tasolla.

Eniten parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat asiat:

- Riskienarvioinnin ja –hallinnan päivitystyö

7. Arvio tulevasta kehityksestä

Kuopion ja Siilinjärven vesihuoltolaitosten yhdistäminen yhdeksi seudulliseksi osakeyhtiöksi aiheuttaa suuria muutoksia Kuopion Veden toimintaan, etenkin hallinnollisia muutoksia.

Viime vuosien suuret laitosinvestoinnit sekä vesihuoltoverkostojen rakentaminen uusille asunto- ja elinkeinoalueille ovat aiheuttaneet sen, että verkostosanerauksista on jouduttu osittain tinkimään.

8. Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos esitetään lisättäväksi omaan pääomaan.

KUOPION VESI LIIKELAITOS
TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018 €
Liikevaihto	26 031 240,71	24 905 580,37
Liiketoiminnan muut tuotot	880,00	75 383,57
Tuet ja avustukset	23 744,10	22 379,45
	26 055 864,81	25 003 343,39
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-2 815 379,98	-2 796 862,93
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-2 656,92	1 189,36
Palvelujen ostot	-3 252 044,16	-3 088 999,35
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-6 070 081,06	-5 884 672,92
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 225 105,52	-4 109 863,17
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-925 996,36	-982 060,33
Muut henkilösivukulut	-139 582,45	-158 647,50
Henkilöstökulut yhteensä	-5 290 684,33	-5 250 571,00
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 724 774,10	-8 123 844,98
Arvonalentumiset		
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-8 724 774,10	-8 123 844,98
Liiketoiminnan muut kulut	-507 798,72	-532 026,15
Liikeliiketoiminta (-) yhteensä	5 462 526,60	5 212 228,34
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalta saadut korkotuotot	3 838,72	5 149,54
Muut rahoitustuotot		14,06
Muut rahoituskulut	-166,92	
Kunnalle maksetut korkokulut	-646 625,63	-475 105,62
Korvaus peruspääomasta	-3 780 000,00	-3 780 000,00
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-4 422 953,83	-4 249 942,02
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 039 572,77	962 286,32
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 039 572,77	962 286,32
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	34 805,06	37 649,87
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 074 377,83	999 936,19
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,8	5,8
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	7,1	7,0
Voitto, %	4,0	3,9

KUOPION VESI LIIKELAITOS

RAHOITUSLASKELMA

	2019 €	2018 €
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	5 462 526,60	5 212 228,34
Poistot ja arvonalentumiset	8 724 774,10	8 123 844,98
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 422 953,83	-4 249 942,02
Toiminnan rahavirta yhteensä	9 764 346,87	9 086 131,30
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-7 829 496,88	-12 596 415,66
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	13 410,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	5 205 991,09
Investointien rahavirta yhteensä	-7 829 496,88	-7 377 014,57
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	1 934 849,99	1 709 116,73
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset muilta	-52 085,00	-16 250,00
Antolainasaamisten vähennykset muilta	1 390,00	1 331,53
Antolainauksen muutokset yhteensä	-50 695,00	-14 918,47
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	0,00	5 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalta	-987 000,03	-820 333,36
Lainakannan muutokset yhteensä	-987 000,03	4 179 666,64
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	2 656,92	-1 189,36
Saamisten muutos kunnalta	-1 127 914,48	-7 568 576,65
Saamisten muutos muilta	-55 754,05	16 919,69
Korottomien velkojen muutos kunnalta	37 102,64	5 987,62
Korottomien velkojen muutos muilta	246 754,01	1 672 993,80
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-897 154,96	-5 873 864,90
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 934 849,99	-1 709 116,73
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	5563	-3 599
Investointien tulorahoitus, %	98,2	97,1
Lainanhoitokate	5,1	5,2
Quick ratio	6,73	4,36
Current ratio	6,8	4,4

5.1.2. Kuntatekniikkaliikelaitos (Mestar)

Vt Toimitusjohtaja Pekka Kilpimaa

Toimintakertomus 2019

Toiminta

Vuosi 2019 oli Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitoksen yhdeksäs toimintavuosi kunnallisena liikelaitoksena. Kuntatekniikka laatii erillisen tilinpäätöksen, joka yhdistetään kaupungin tilinpäätökseen. Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä toimintakertomuksen ja talousarvion toteutumisvertailun.

Toiminnallisesti pystyimme vuoden aikana parantamaan tehokkuutta. Toteutimme kaupungin ja Mestarin strategiaa tehokkaasti ja saavutimme vuodelle asetetut tavoitteet. Painopisteenä oli edelleen kunnossapidon sisäisten prosessien kehittäminen sekä rakentamisen tarvitseman tuen ja vuorovaikutuksen kehittäminen. Painopisteenä oli myös koko Mestarin osalta esimiestyön kehittäminen ja vaikuttavuus sekä talouden hallinnan ja ymmärryksen kehittäminen.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Liikevaihto oli 36,7 miljoonaa euroa. Liikevaihtoon on laskettu vain ulkoiset tulot. Suurimmat tilaajat olivat kaupunkiympäristön palvelualueen rakentamisen ja kunnossapidon palvelut, Kuopion Vesi liikelaitos, hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kuopion Sähköverkko Oy ja Tilakeskus. Liikevaihdon kasvu tehtiin kokonaan palveluiden ostoilla.

Talousarvion mukainen ylijäämätavoite oli 596.515 euroa. Tilikauden tulos oli 985.558,30 euroa.

Henkilöstö

Henkilöstökulut pysyivät hyvin kurissa, ja ne kasvoivat vuodentakaiseen verrattuna vain 2,4 %. Tavoittelemme yhteistyössä työterveyshuollon kanssa henkilöstön työkyvyn parantamista ja työurien pidentämistä. Olemme lisäksi aloittaneet uuden projektin, jonka tarkoituksena on kouluttaa kaikki esimiehet varhaisen välittämisen mallin käyttöön ja luoda prosessi ja sitä tukeva järjestelmä osaksi normaalia esimiestyötä.

Henkilöstön sairaspöissaolat henkilötyövuotta kohden vähenivät edellisvuoteen verrattuna 3 %. Työtapaturmat/htv laskivat edellisvuoteen verrattuna 0,3 %.

Tuottavuus- ja tasapainotustoimenpiteiden toteutuminen

Henkilöstön osaaminen on tärkeimpiä asioita myydessämme tuotteitamme ja työhyvinvoinnin kannalta tärkein yksittäinen elementti on esimiestyössä onnistuminen. Koulutamme Sakkyn yhteistyösopimuksen pohjalta kaikkia esimiehiä parantamaan työhyvinvointia, talousosaamista ja uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Samalla tuomme koko henkilöstölle LEAN-ajattelua toiminnan kehittämisen pohjaksi. Painotamme oikeanlaista osaamista rekrytoinneissa, joissa olemme onnistuneet hyvin.

Hankintojen osalta uudistamme koko materiaalilogistiikkaa. Tavoitteena on hallita kustannuksia kokonaisuutena.

Innovaatioiden ja prosessien kehittäminen kuuluu kiinteästi meidän sertifioitujen laatujärjestelmän jatkuvan parantamisen malliin. Talouden hallinta on hyvällä tasolla.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Mestarin merkittävimmistä riskeistä ovat toiminnalliset ja vahinkoriskit. Toiminnallisista riskeistä suurimpia ovat mahdolliset liikevaihdon suuret vaihtelut ja avainhenkilöiden rekrytoinnit.

Merkittävimmät vahinkoriskit ovat rakentamisessa, sähkötöissä ja liikenneväylien kunnossapidossa. Toiminnasta voi aiheutua merkittäviä aineellisia vahinkoja, korvausvaatimuksia henkilövahingoista sekä toiminnan keskeytyksiä. Taloudelliset riskit ovat hyvin hallinnassa vakuutusten kautta.

Ympäristötekijät

Ympäristöä on huomioitu Mestarin auto- ja konekaluston hankinnassa laatupisteytyksenä. Pyrimme myös vaikuttamaan, että tilaajalla olisi kaikki tieto suunnitella läjitysalueita ja välivarastopaikkoja mahdollisimman kustannustehokkaasti lähelle rakentamista. Olemme mukana Ekokompassi-hankkeessa ja käytämme sen tuottamia palveluita toimintamme kehittämiseen.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai oikeusseuraamus ei ole tapahtunut vuoden 2019 aikana.

Tavoitteiden toteutuminen, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus, varojen valvonta

Talousarvion toteutumisesta, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta tai poikkeamista sekä niiden johdosta tehdyistä toiminnoista on tiedotettu osavuositarkastuksessa neljän kuukauden välein ja toimintakertomuksessa kerran vuodessa. Johtokunnan päättämä ylijäämätavoite vuodelle 2019 tulee toteutumaan huomattavasti suurempana. Kuntatekniikka maksoi kaupungille korvausta peruspääomasta 255 000 euroa. Varojen käytön valvontaa on tehty sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti ja esille ei ole tullut puutteita tai väärinkäytöksiä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Liikelaitoksen merkittävimpiä riskejä ovat toiminnalliset ja vahinkoriskit. Toiminnallisista riskeistä suurin on tilaajien ennakoimattomista toiminnoista aiheutuvat volyyimiriskit. Liikelaitoksen ei ole mahdollista sopeutua suuriin volyyminvaihteluihin. Vahinkoriskit ovat hallinnassa vakuutusten kautta. Olemme varautuneet häiriötilanteisiin ja jatkuvuuden hallintaan. Ainoastaan polttoaineen saatavuus sähkökatkosten aikaan on ratkaisematta.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana ei ole todettu hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, merkittäviä arvonalennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Sopimustoiminta

Johdolla ei ole tiedossa sopimuksista aiheutuvia mahdollisia negatiivisia seurauksia toiminnalle.

Oma arvio riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan nykytilasta ja kehittämistarpeista

Liikelaitoksen johto katsoo, että sisäinen valvonta on pääosin tyydyttävällä tasolla.

Eniten parantamista ja kehittämistä vaatii riskien arviointi ja hallinta.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä on 985.558,30 euroa. Kuntatekniikkaliikelaitoksen johtokunta esittää sen siirtämistä taseen oman pääoman erään edellisten tilikausien yli- ja alijäämä

Kuntatekniikkaliikelaitos

TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
	€	€
Liikevaihto	36 438 309,82	38 594 736,47
Liiketoiminnan muut tuotot	183 736,69	149 781,84
Tuet ja avustukset	56 836,60	49 211,87
	36 678 883,11	38 793 730,18
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-8 382 044,76	-10 535 703,50
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-35 264,74	-67 101,41
Palvelujen ostot	-14 207 972,55	-14 300 399,23
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-22 625 282,05	-24 903 204,14
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-8 628 715,60	-8 369 460,09
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 620 443,19	-1 599 718,44
Muut henkilösivukulut	-311 447,39	-347 901,70
Henkilöstökulut yhteensä	-10 560 606,18	-10 317 080,23
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-706 066,53	-707 594,30
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-706 066,53	-707 594,30
Liiketoiminnan muut kulut	-1 546 732,00	-1 419 304,54
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 240 196,35	1 446 546,97
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalle maksetut korkokulut/korkotuotot	606,68	922,23
Korvaus peruspääomasta	-255 000,00	-255 150,00
Muut rahoituskulut	-244,73	-179,40
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-254 638,05	-254 407,17
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	985 558,30	1 192 139,80
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	985 558,30	1 192 139,80
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	985 558,30	1 192 139,80
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	25,21	37,77
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	25,21	37,77
Voitto, %	2,70	3,09

Kuntatekniikkaliikelaitos**RAHOITUSLASKELMA**

	2019	2018
	€	€
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	1 240 196,35	1 446 546,97
Poistot ja arvonalentumiset	706 066,53	707 594,30
Rahoitustuotot ja -kulut	-254 638,05	-254 407,17
Tulorahoituksen korjauserät	-158 744,86	-102 866,78
	1 532 879,97	1 796 867,32
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-662 313,20	-761 859,99
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	161 045,64	102 866,78
	-501 267,56	-658 993,21
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 031 612,41	1 137 874,11
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	35 264,74	67 101,41
Saamisten muutos kunnalta	-1 369 908,20	-867 629,26
Saamisten muutos muilta	6 815,94	3 896,87
Korottomien velkojen muutos muilta	296 215,11	-341 243,13
	-1 031 612,41	-1 137 874,11
Rahoituksen rahavirta	-1 031 612,41	-1 137 874,11
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	3 857	3 253
Investointien tulorahoitus, %	255,4 %	249,4 %
Quick ratio	1,67	1,34
Current ratio	1,96	1,68

Kuntatekniikkaliikelaitos

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	126 575,66	
	126 575,66	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Rakennukset	238 906,17	86 122,07
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 800,46	7 250,57
Koneet ja kalusto	2 156 383,45	2 329 081,17
Ennakkomaksut ja keskeneneräiset hankinnat	51 300,00	202 566,04
	2 452 390,08	2 625 019,85
Pysyvät vastaavat yhteensä	2 578 965,74	2 625 019,85
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	858 327,17	893 591,91
	858 327,17	893 591,91
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	1 134,00	1 134,00
Lyhytaikaiset saamiset		
Muut saamiset	4 865 824,78	3 495 916,58
Siirtosaamiset	46 254,15	53 070,09
	4 912 078,93	3 548 986,67
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	5 771 540,10	4 443 712,58
VASTAAVAA YHTEENSÄ	8 350 505,84	7 068 732,43
VASTATTAVAA	€	€
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	3 267 467,44	3 267 467,44
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	1 158 767,61	-33 372,19
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	985 558,30	1 192 139,80
	5 411 793,35	4 426 235,05
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 366 813,81	1 236 789,77
Saadut ennakot	0,00	1 713,92
Siirtovelat	1 571 898,68	1 403 993,69
	2 938 712,49	2 642 497,38
Vieras pääoma yhteensä	2 938 712,49	2 642 497,38
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	8 350 505,84	7 068 732,43
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	64,81	62,63
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	8,01	6,81
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	2144	1159

5.2. Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätökset

5.2.1. Pohjois-Savon pelastuslaitos

TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
	€	€
Liikevaihto	26 022 527,90	25 509 006,03
Liiketoiminnan muut tuotot	416 495,64	483 283,94
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-1 044 880,47	-1 139 378,45
Palvelujen ostot	-2 550 859,04	-2 484 436,73
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 595 739,51	-3 623 815,18
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-14 749 040,53	-14 415 012,52
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-2 744 672,19	-2 687 568,27
Muut henkilösivukulut	-705 389,63	-705 833,23
Henkilöstökulut yhteensä	-18 199 102,35	-17 808 414,02
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 032 203,54	-931 126,34
Arvonalentumiset		
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-1 032 203,54	-931 126,34
Liiketoiminnan muut kulut	-3 493 304,33	-3 418 596,97
Liikeliiketoiminta (-) alijäämä	118 673,81	210 337,46
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalle/kuntayht. maksetut korkokulut	-17 665,69	-12 039,16
Muille maksetut korkokulut	-2,00	
Muut rahoituskulut		-56,00
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-17 667,69	-12 095,16
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	101 006,12	198 242,30
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	101 006,12	198 242,30
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	122 261,69	122 726,50
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	223 267,81	320 968,80
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	2,91	5,35
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	2,73	4,96
Voitto, %	0,39	0,78

RAHOITUSLASKELMA

	2019	2018
	€	€
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	118 673,81	210 337,46
Poistot ja arvonalentumiset	1 032 203,54	931 126,34
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 667,69	-12 095,16
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	-17 809,68
	<u>1 133 209,66</u>	<u>1 111 558,96</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 039 376,40	-1 768 203,61
Rahoitusosuudet investointimenoihin	141 180,00	577 150,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		17 809,68
	<u>-898 196,40</u>	<u>-1 173 243,93</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	235 013,26	-61 684,97
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	312 360,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-206 216,80	-143 744,80
	<u>106 143,20</u>	<u>-143 744,80</u>
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-643 098,40	362 430,05
Saamisten muutos muilta	383 415,29	195 141,52
Korottomien velkojen muutos muilta	-81 473,35	-352 141,80
	<u>-341 156,46</u>	<u>205 429,77</u>
Rahoituksen rahavirta	-235 013,26	61 684,97
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-65 494,49	-104 915,51
Investointien tulorahoitus, %	126,17	94,82
Laskennallinen lainanhoitokate	14,7	18,9
Lainanhoitokate	5,14	7,33
Kassan riittävyys, pv	8,84	4,94
Quick ratio	1,21	1,06
Current ratio	1,28	1,06

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	30 635,52	19 713,84
	<u>30 635,52</u>	<u>19 713,84</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	41 616,68	55 146,97
Koneet ja kalusto	4 025 257,83	4 354 432,97
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	202 970,61	5 194,00
	<u>4 269 845,12</u>	<u>4 414 773,94</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	4 300 480,64	4 434 487,78
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	3 146 048,81	2 502 950,41
Muut saamiset		97,48
Siirtosaamiset	635 463,04	1 018 780,85
	<u>3 781 511,85</u>	<u>3 521 828,74</u>
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	3 781 511,85	3 521 828,74
VASTAAVAA YHTEENSÄ	8 081 992,49	7 956 316,52
VASTATTAVAA	€	€
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	-861 451,12	-861 451,12
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-2 587 994,33	-2 267 025,53
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-223 267,81	-320 968,80
	<u>-3 672 713,26</u>	<u>-3 449 445,45</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	-455 701,14	-577 962,83
	<u>-455 701,14</u>	<u>-577 962,83</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta/ kuntayhtymältä	-295 639,53	-243 635,00
	<u>-295 639,53</u>	<u>-243 635,00</u>
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	-197 883,47	-143 744,80
Saadut ennakot		-10 411,38
Ostovelat	-458 584,06	-666 326,60
Siirtovelat	-3 001 471,03	-2 864 790,46
	<u>-3 657 938,56</u>	<u>-3 685 273,24</u>
Vieras pääoma yhteensä	-3 953 578,09	-3 928 908,24
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-8 081 992,49	-7 956 316,52
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	51,1	50,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	15,0	15,1
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	2 811	2 588
Lainakanta 31.12., 1000 €	494	387
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	2 617	2 837

5.2.2. TILAKESKUS

TULOSLASKELMA (eliminoitu)	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
	€	€
Liikevaihto	88 566 045,69	85 421 652,47
Liiketoiminnan muut tuotot	854 274,37	1 237 587,83
	89 420 320,06	86 659 240,30
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-10 421 771,37	-10 236 943,01
Palvelujen ostot	-28 136 623,96	-27 462 482,27
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-38 558 395,33	-37 699 425,28
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-2 490 703,16	-2 292 618,77
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 202 607,21	-1 187 014,07
Muut henkilösivukulut	-82 955,15	-91 002,80
Henkilöstökulut yhteensä	-3 776 265,52	-3 570 635,64
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-17 469 365,34	-16 441 805,17
Arvonalentumiset, kertaluonteiset poistot	-2 108 015,56	-27 225,02
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-19 577 380,90	-16 469 030,19
Liiketoiminnan muut kulut	-14 892 294,56	-13 986 422,42
Liikeliikäämä (-alijäämä)	12 615 983,75	14 933 726,77
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalta saadut korkotuotot	1 895,01	9 664,65
Korkotuotot muilta	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00
Korvaus peruspääomasta	-14 550 000,00	-14 550 000,00
Muut rahoituskulut	-829,32	-455,91
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 548 934,31	-14 540 791,26
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-1 932 950,56	392 935,51
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-1 932 950,56	392 935,51
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	41 923,08	41 923,08
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 891 027,48	434 858,59
LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT:		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,5 %	6,6 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	5,5 %	6,6 %
Voitto, %	-2,20 %	0,07 %

RAHOITUSLASKELMA

	2019 €	2018 €
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	12 615 983,75	14 933 726,77
Poistot ja arvonalentumiset	19 577 380,90	16 469 030,19
Rahoitustuotot ja -kulut	-14 548 934,31	-14 540 791,26
Tulorahoituksen korjauserät	-743 002,20	-1 108 540,46
	16 901 428,14	15 753 425,24
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-37 018 597,08	-24 168 421,17
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 280 705,00	853 358,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 034 944,48	1 994 288,51
	-33 702 947,60	-21 320 774,66
Toiminnan ja investointien rahavirta	-16 801 519,46	-5 567 349,42
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasamisten lisäykset kunnalle	-36 519,12	-5 987,62
Antolainasamisten lisäykset muilta	-243 077,35	-20 255,00
Antolainasamisten vähennykset kunnalta	129 501,35	0,00
Antolainasamisten vähennykset muilta	23 591,74	62 286,10
	-126 503,38	36 043,48
Lainakannan muutokset		
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta/kuntayhtymältä	617 576,60	0,00
	617 576,60	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos kunnalta	16 442 990,19	4 185 865,96
Saamisten muutos muilta	9 671,49	-201 653,20
Korottomien velkojen muutos kunnalta	0,00	0,00
Korottomien velkojen muutos muilta	-142 215,44	1 547 093,18
	16 310 446,24	5 531 305,94
Rahoituksen rahavirta	16 801 519,46	5 567 349,42
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Tunnusluvut:		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-11 914 656	7 034 278
Investointien tulorahoitus, %	51,1 %	72,3 %
Current ratio	0,08	3,24
Quick ratio	0,08	3,24

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	382 337,83	746 253,20
	<u>382 337,83</u>	<u>746 253,20</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet, kiinteistöjen liittymismaksut	38 000,00	38 000,00
Rakennukset	213 802 810,48	210 271 216,03
Koneet ja kalusto	1 640 072,14	2 343 801,69
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	17 120 057,35	4 715 437,98
	<u>232 600 939,97</u>	<u>217 368 455,70</u>
Sijoitukset		
Muut saamiset	1 413 257,71	1 286 754,33
	<u>1 413 257,71</u>	<u>1 286 754,33</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	234 396 535,51	219 401 463,23
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	0,00	16 442 990,19
Siirtosaamiset	446 328,51	456 000,00
	<u>446 328,51</u>	<u>16 898 990,19</u>
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	446 328,51	16 898 990,19
VASTAAVAA YHTEENSÄ	234 842 864,02	236 300 453,42
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	210 271 560,77	210 271 560,77
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	20 591 527,15	20 156 668,56
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 891 027,48	434 858,59
	<u>228 972 060,44</u>	<u>230 863 087,92</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	171 727,92	213 651,00
	<u>171 727,92</u>	<u>213 651,00</u>
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	617 576,60	0,00
Ostovelat	4 297 070,73	4 409 963,02
Muut velat	34 910,50	48 314,54
Siirtovelat	749 517,83	765 436,94
	<u>5 699 075,66</u>	<u>5 223 714,50</u>
Vieras pääoma yhteensä	5 699 075,66	5 223 714,50
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	234 842 864,02	236 300 453,42
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT:		
Omavaraisuusaste, %	97,57 %	97,79 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	6,36 %	6,01 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	18 701	20 592

5.3. Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN V.2019
1000 €

	Tuloslaskelmaosa toteutumisvertailussa		Eliminoinnit			Kunnan tuloslaskelma tilinpäätöksessä
	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Kunta yhteensä -taso	
Toimintatuotot						
Myyntituotot	54 787	92 377	-6 457	-23 427	-24 287	92 993
Maksutuotot	39 816	1 214	-285	-354		40 390
Tuet ja avustukset	12 842	438				13 281
Vuokratuotot	23 974	91 901	-1 917	-87 228		26 731
Muut toimintatuotot	12 564	1 311	-560	-45		13 270
Toimintatuotot yhteensä	143 984	187 241	-9 219	-111 054	-24 287	186 664
Valmistus omaan käyttöön					24 287	24 287
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-298 677	-39 841				-338 519
Palvelujen ostot	-392 887	-52 879	24 892	7 610		-413 265
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 477	-23 534	668	1 032		-41 312
Avustukset	-55 977	-63				-56 039
Vuokratulot	-84 737	-21 068	81 774	4 189		-19 842
Muut toimintakulut	-1 714	-377	73	35		-1 983
Toimintakulut yhteensä	-853 469	-137 763	107 406	12 867	0	-870 959
Toimintakate	-709 486	49 478	98 188	-98 188	0	-660 008
Verotulot	464 000					464 000
Valtionosuudet	203 289					203 289
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	8 114	6	-664	-6		7 449
Muut rahoitustuotot	5 032					5 032
Liikel. korvaus peruspääomasta	18 585		-18 585			0
Korkokulut	-3 222	-664	6	664		-3 216
Muut rahoituskulut	-59	-18 586		18 585		-61
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	28 449	-19 244	-19 243	19 243	0	9 204
Vuosikate	-13 748	30 234	78 945	-78 945	0	16 486
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 296	-27 932			24	-51 204
Arvon alentumiset	-1 334	-2 108				-3 442
Satunnaiset erät	92 867					92 867
Poistoeron lisäys/vähennys	12	199				211
Varausten lisäys/vähennys						0
Rahastojen lisäys/vähennys						0
Tilikauden alijäämä	54 501	392	78 945	-78 945	24	54 918

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN V.2019
1000 €

	Rahoituslaskelmaosa		Eliminoinnit			Kunnan rahoituslaskelma tilinpäätöksessä
	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Kunta yht. - taso	
Toiminnan ja investointien rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate	-13 748	30 234	78 945	-78 945		16 486
Satunnaiset erät	92 667		0	0		92 667
Tulorahoituksen korjauserät	-96 782	-902	0	0		-97 684
	-17 863	29 332	78 945	-78 945	0	11 469
Investoinnit						
Investointimenot	-76 704	-46 550		80		-123 173
Rahoitusosuudet investointimenoihin	235	1 422		0		1 657
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	182 544	2 196	-80	0		184 660
	106 075	-42 932	-80	80	0	63 143
Toiminnan ja investointien rahavirta	88 212	-13 600	78 864	-78 864	0	74 612
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset	-125 854	-332	313	37		-125 837
Antolainasaamisten vähennykset	5 637	154	-1 201	-130		4 461
	-120 217	-177	-888	-93	0	-121 376
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	105 000	312	0	-312		105 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-51 734	-1 193	987	206		-51 734
Lyhytaikaisten lainojen muutos		618	0	-618		0
	53 266	-263	987	-724	0	53 266
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiant. varojen ja po:n muutoks.	-11			0		-11
Vaihto-omaisuuden muutos	263	38		0		301
Saamisten muutos	1 763	14 104	618	-13 835		2 649
Korottomien velkojen muutos	-28 532	-101	13 973	-37		-14 698
	-26 517	14 041	14 590	-13 872	0	-11 759
Rahoituksen rahavirta	-93 469	13 600	14 689	-14 689	0	-79 869
Rahavarojen muutos	-5 257	0	93 553	-93 553	0	-5 257
Rahavarojen muutos						
Rahavarat 31.12.	35 238	0				35 238
Rahavarat 1.1.	40 495	0				40 495
Muutos	-5 257	0				-5 257

6 Allekirjoitukset ja merkinnät

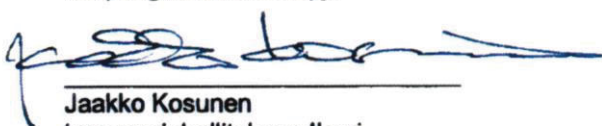
Kuopion kaupunki

Tilinpäätöksen allekirjoitus

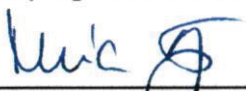
Kuopiossa 30. maaliskuuta 2020

Antti Kivelä
kaupunginhallituksen pj.

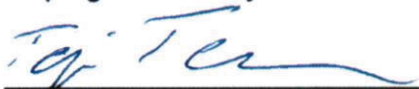
Jaakko Kosunen
kaupunginhallituksen II vpj.

Miia Eskelinen-Fingerroos
kaupunginhallituksen jäsen

Minna Reijonen
kaupunginhallituksen jäsen

Tapio Tolppanen
kaupunginhallituksen jäsen

Eija Vähä
kaupunginhallituksen jäsen

Ari (Allu) Koskinen
kaupunginhallituksen I vpj.

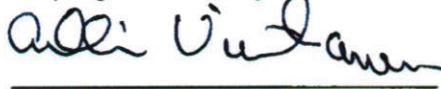
Harri Auvinen
kaupunginhallituksen jäsen

Tiina Kaartinen
kaupunginhallituksen jäsen

Leila Savolainen
kaupunginhallituksen jäsen

Erkki Virtanen
kaupunginhallituksen jäsen

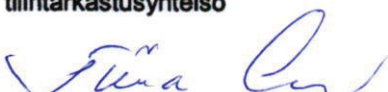

Jarmo Pirhonen
kaupunginjohtaja

Olemme tarkastaneet tilinpäätöksen

Kuopiossa 23. 4 2020

BDO Auditor Oy
tilintarkastusyhteisö

Tiina Lind
JHT, KHT

7 Luettelot ja selvitykset

7.2 Tositelajit

1	Tiliotetositteet	70	Varhe jaksotukset 1/12
2	Palvelukassat (kp-liittymä)	71	Eläkemenoperust. jaks. 1/12
3	ASTA-Muistiotositteet, tilinpäätös	72	Muut jaksotukset 1/12
4	Muistiotositteet, manuaal., tilinpäätös	73	Arviopoistot 1/12
5	Muistiotositteet, manuaaliset	74	Sumu-poistot kom
7	Kassatositteet, manuaaliset	75	Muut käyttöomaisuuskirjaukset
10	ASTA-muistiotositteet	79	Tilavuokrat sisäiset (Haahtela
12	Muistiotositteet, kuntaliitos	80	EFFICA-YPH Yksilö- ja perhehuolto
13	Ostolaskujen automaat.maksatus	81	Aineistosiirrot (Kys, Islab, Servica)
14	Rondolaskut	82	Varastolaskutus (Maise)
15	Ostolaskujen kohdistus	83	Laitevuokraus sisäinen
17	BSM kp-liittymä ostot, Mestar	84	Konekustannuslaskutus sisäinen
20	Viitesuoritukset	85	Puhelinlaskutus sisäinen
21	Mr-suor.käsinkirjaus Intime	87	Aineistosiirrot Servica (EVÄS)
23	Mr Luottotappiot	88	K.Energia/K.Vesi sisäinen laskutus
24	Perintätsto ja uo-suoritukset	89	RONDO sisäinen laskutus
25	Myyntilaskut mitätöinti	91	Hyvityslaskujen kohdist.MRHKOH
26	Viivästyskorkolaskutus	92	Laskennalliset SL
27	Ylioppilastutkintolaskutus	93	Laskennalliset KP
28	Liikuntapalvelut (Hellewi)	94	Vyörytykset SL
29	Pusatec laskutus, liikuntahall	96	Kirjanpidon tulos
30	Lomituspalvelulaskutus	97	Kirjanpidollinen tulos, laskennallinen
31	Yleislaskutus (IntimeWeb)	98	Sisäisen laskennan tulos
32	Tilavuokrat (Haahtela)	99	Sisäisen laskennan tulos, laskennallinen
33	Varaustenhallinta (Timmi)		
34	Kansalaisopisto (Hellewi)		
35	Hammashoito (Efficca)		
36	Terveyskeskusmaksut (Aluepegasos)		
38	Hammashoito (Winhit 1.1.2017)		
39	Maanvuokrat (Koki)		
40	Antolainat		
42	Päivähoito (Efficca)		
43	Talvikunnossapito		
44	Lupalaskutus		
45	Venepaikkalaskutus		
46	Vesi- ja jätevesilaskutus		
47	Viljelypalstat		
48	Laitushoito (Aluepegasos)		
49	Asumispalvelut (Aluepegasos)		
50	Kotihoito (Aluepegasos)		
52	Sairaankuljetus (Saku)		
53	Lasten iltapäivähoito		
54	LK Lumenkaatolaskutus		
55	Hulevesilaskutus		
56	Painatuskeskuslaskutus		
57	Kuntalaskutus (Aluepegasos)		
61	KK-palkat ja eläkkeet		
62	Tuntipalkat		
63	Luottamushenk, palkkiot		
64	Populus Matkalaskut		